


BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
13 B
16 M

# ONVPHRII PANVINII VERONENSIS FRATRIS EREMITÆ AVGVSTINIANI,

## De primatu Petri & Apoſtolicæ ſedis poteſtate

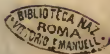
## *LIBRI TRES*

CONTRA CENTVRIARVM AVCTORES.

*CVM PRIVILEGIIS.*








*VERONÆ,*
*Apud Hieronymum Diſcipulum.*
M D LXXXIX.



# BEATISSIMO PATRI SYXTO V.

## ROMANÆ ET CATHOLICÆ ECCLESIAE PONTIFICI

## M. ANTONIVS CARDINALIS

Columna felicitatem perpetuam.



*VM Ecclesiæ Dei clauum regente Pio V. Honufrius Panuinius Alexandrum Cardinalem Farnesium in Siciliam proficiscentem sequeretur, libros duos de Primatu Petri iam absolutos fidei meæ commendauit, sperans se quum rediisset (vt in præfatione erat pollicitus) tertium quoque absoluturum: sed morte præreptus promissa quidem præstare non potuit; per eos autem qui morienti aderant, me rogauit, vt quos mihi abiens libros commendauerat, si eos Reipub. vtiles fore iudicarem, typis excudendos curarem. Ego ne supremam hominis voluntatem frustrarer; & si omnia summa diligentia iterum atque iterum examinassem, atque*

*probaßem, nolui tamen committere, vt de re tanti momenti solus iudicandi onus, periculumq́; subirem. Adhibitis igitur aliquot Theologis, &, quod caput est, Gulielmi Sirletij Cardinalis, viri summæ probitatis, eruditionisq́; præsidio atque consilio fretus, eos libros vt hoc præsertim tempore vtilißimos omnino publicandos esse censui; si prius Latinij familiaris mei diligentia, in sacrorum Patrum lectione versati, sua quibusq́; auctoribus, qui in priore libro citantur, vindicarentur; lociq́;, vnde sententiæ sumptæ sunt, certius indicarentur; quo facilius omnia expeditiusq́; inueniri possent, atque emendatiora legerentur. Cum hæc autem bona fide perfecissem, putaui me necessario hoc opus Sixto V. dicare oportere, de cuius in Ecclesia Dei primatu tam ordinate, tam distincte, tam veris, solidisq́; rationibus, tam constanti, tot sæculis continuato Catholicorum Patrum testimonio, & consensu, probato & confirmato tractatum in eo videmus, vt magno bonorum solatio futurum esse confidam: speremq́; fore, vt non pauci ex ijs, qui adhuc in tenebris iacent, horum librorum auxilio, adiuuante*

*Chri-*

*Christo propediem veritatis lucem id est te legitimum Petri successorem, Christiq; in terris Vicarium agnoscant, & venerentur.*

*Romæ Idibus Iulij, 1589.*

# SANCTISS. AC BEAT. PATRI
## PIO V. PONT. MAX.
### ONVPHRIVS PANVINIVS VERONEN.
FRATER EREMITA AVGVSTINIANVS
SALVTEM PERPETVAM DICIT.



X ijs rebus quæ Deo optimo maximo curę ſunt, nihil eſſe illi eccleſia ſua carius, res iam ipſa docuit: aduerſa enim fere ſemper tempeſtate magniſque iactatam fluctibus, nunquam ipſe obrui permiſit. Verumtamen ſiquid eſt, quod vel ad inminuendam eius dignitatem vel ad opes infirmandas valere videatur, id recentiores hæretici quamuis abſtruſũ atq; reconditum non modo excogitant, verum etiam omni plane ſtudio, omnibus ingenij animique viribus exercent. Nihil autem grauiore odio quam Romanam eccleſiam inſectantur, cui ſe aduerſari & intentos eſſe tantum abeſt vt diſſimulent, vt etiam in eo ſcelere vltrò glorientur: Hanc enim quaſi arcem & propugnaculum eſſe uident eius doctrinæ, ad quam expugnandam atque euertendam machinas omnes comparant. Ab hac mente fraudes inſidiæque manarunt. Inde ſtudium, inde fluxit induſtria, & propenſa ad interpretationem ſacrorum librorum voluntas, vt falſa ſpecie veritatis obiecta, imperitorum animos à ſalutaribus inſtitutis ad exitioſa conſilia traducerent: Et quanquã in Chriſtianam rempublicam detrimenti tantum eorum artes inuexerint, quantum ego cum cogito (cogito autem ſępiſſime) grauiter ingemiſco, eorum tamen nondum noſtris expleta malis improbitas ad aliã progreditur, noua conari non deſinit, nullum labefactandæ religionis no-

nostræ modum aut finem facit: Cum enim suarum opinionum commenta, quibus pulcherrimam sanctorum Patrum doctrinam inquinare studuerunt, non patere satis omnium ingenijs intelligerent, quippe siquis ea nosse velit, ac scientia comprehendere, non omnino sacrarum litterarum expertem aut inexercitatum oportet esse, nouissime vt hæreticam prauitatem quasi cuiusdam veneni vim in omnes partes diffunderent, falsam historiam satanæ artibus contextam distributam in Centurias emiserunt, forte sperantes, historiæ nomen, quę rerum præteritarum notitiam pollicetur, non obscuris inuolutam verbis, sed ita expressam, vt eam quilibet vel idiota & illiteratus assequi possit, nihil improbe fictum esse, nihil temere affirmatum persuadeat: Callide autem vt fallaciæ pateant, ad quærendam mendacio auctoritatem, à prima nostra religionis origine ad hanc vsque diem serie perpetua complecti omnia sunt aggressi; quod in tam prolixa tam varia tamque multiplici narratione, latere dolos, nemine fere sentiente, res admisceri falsas, veras autem vel omitti vel si præteriri silentio non possent, immutari facile posse existimarunt; Nec eos omnino spes fefellit: quotus enim quisque est, qui præstigias eorum agnoscat? qui laqueos verborum captionesque cernat? Nihil autem propositum illis magis est, nihil sitiunt ardentius, quam vt ecclesiæ Romanæ datum à Christo primatum adimant; nec mirum; siquid enim ex pluribus partibus ita constat, vt cæteras vna moderetur & regat, facile est, quæcunque laborare ea vna incolumi incipiat, eius vnius ope subueniri; princeps autem illa si lædatur, non æque recreari potest auxilio cæterarum, quibus ipsa suas uires aut sua damna communicat. Propterea cum vniuersæ ecclesiæ christianæ Romana summo atque absoluto iure præsit, hoc si quasi fundamentum tollatur corruere omnia quis non videt? Hanc igitur vnam hæretici petunt atqui inuadunt. Hanc si labefacta-

factare possent, dissolutio rerum omnium, quam vehementer expetunt, consequeretur, diuina permiscerentur humanis, vix sanctissimis legibus locus esset. Ne in errore quidem omnes diu consentirent: Non enim exclusa ratione & æquitate, diuturna societas vlla potest esse, Exorirentur in singulas horas tanq̃ ex hydra illa poetica horribilia nouarum sectarum monstra, qualia iam vidimus, ac videmus in Germania, Anglia, cæterisque regionibus ab ecclesia Romana tanquam à capite dissidentibus, Nimirum in hoc reliquarum Ecclesiarum capite sanctissimo ac nobilissimo mens illa potestasque viget, quæ diuinæ mentis, & potestatis imaginem refert, quam saluator humani generis Iesvs Christvs à patre acceptá Petro Apostolorum summo tradidit, vt in reliquos Vicarios suos quicumque per infinitam posteritatem futuri essent, nulla iuris imminutione permanaret. Quod nisi primatus hic à Deo esset: consensisse tamen in eo constituendo Christianos omnes oporteret exemplo earum rerum, quas aut inuenit ars, aut natura peperit, quæ nisi ab vno regantur, & quasi principem quendam intueantur, quam facile labantur & concidant, omnes intelligunt. Nam quod in cunctis rebus publicis æquo iure tota ciuitas est atque vni ciuium imperium leges non concedunt, exprimit tamen quod leges negare videntur, gubernationis ratio & necessitas, vt vnica quędam potestas temporaria ĩ multos ciues successione, quasi cætera remedia sint infirma, constituatur, quæ totius reipublicæ corpus moderetur. Hoc ego cum semper ita senserim, cumque ad incolumitatem Christianæ religionis primatu Pontificis Romani nihil vtilius, atq; adeo nihil magis necessarium esse ratio doceat, experientia comprobet, Duxi meas esse partes pro ea persona quã substineo, quoniam pridem sacris addictus, religionem profiteor, proque eo studio quod à primis annis ad ecclesiasticam historiam contuli memoria etiam impellente

Mar-

Marcelli II optimi Pontificis, qui me ad hanc industriam adhuc iuuenem suis sanctissimis monitis excitauit, duxi inquam simul omnia cogitans, operam mihi esse collocandam in historia ecclesiastica componenda, non ad libidinem, aut arbitrium meum, quod sępe factum ab hęreticis animaduerti; sed ad legem veritatis, & ad præscriptum antiquorum patrum, à quorum auctoritate testimonioque ne latum quidem vnguem discedendum esse boni, & sapientes viri iudicant. Hic meus labor, quem profecto viribus humanis maiorem suscepi, tamen solus diuina gratia fultus originem primam & continuationem huiusce primatus, Episcopiq; Romani summam in ecclesia Dei potestatem ostendet. Ac mihi venit in mentem, vt id quod opto, facilius consequar, quicquid ad hanc sententiam comprobandam veteres illi Christianæ pietatis cultores prodidere, seorsum in vnum colligere volumen, eoque ordine cuncta explicare, qui rem ipsam ante oculos omnium luce clariorem constituat.

Quod Sanctitas vestra optime perspiciet, cui quemadmodū summa à me debetur, & præstatur obseruãtia, itidem deberi à me hanc priorem industriam meam, eique opus hoc mittendum esse sum arbitratus: cum enim semper honorem Dei omnibus in rebus ante posuerit, & antequam in ista sede diuino numine collocaretur, acerrime ecclesiam, alio summam potestatem obtinente, defenderit, nunc cum in ipsam potestas eadem à Deo translata sit, vt publicam rem ab imminenti periculo liberet, non dubito quin nos instituta sua quatenus licet imitantes, nullumque laborem, nullum etiam vitæ discrimen pro ecclesię dignitate recusantes benigno vultu accipiat, æquis auribus audiat, suaque etiam cohortatione ad instituti operis absolutionem impellat; Vt enim qui se in viam dederit peritum itineris ducem nactus errare nullo modo potest, sic me, Beatissime pater, in suscepto labore ac studio confirmabit iudicium tuum; & quam-



quam nullas difficultates extimescam, tua tamen vox quasi emissa diuinitus animos addet, sicut subsidium preterea nullum, tanquam assecutus iam omnia, mihi esse requirendum existimem.

Vale Romæ Kal. Martijs anno salutis M D L X V I.

# CAPITA LIBRORVM DE PRIMATV PETRI ET APOSTOLICAE ROMANAE SEDIS POTESTATE

## AD S.D.N. PIVM V. PAPAM

## Libri Primi.

in ecclesia exercuerit, ex aliquot actuū Apostolorū locis probat.

13 Sanctorum patrum sententiæ de vsu primariæ potestatis S. Petri Apostoli, & eorumdem locorum interpretatio.

14 Ad ea quę contra vsum primatus Petri à Centuriarum auctoribus ex sacris literis afferuntur responsio.

15 Quod S. Petrus Romam venerit & Romanam ecclesiam fundauerit probatur ex omnibus vetustis sanctorum patrum Græcorū & Latinorum monumentis.

16 Quæ ab hæreticis contra afferuntur, singillatim & per capita diluuntur.

17 Quod S. Petrus Romæ obierit & summam in ecclesia potestatem sibi à Christo traditam Clementi successori suo reliquerit ex sanctis patribus probatur.

# CAPITA LIBRI SECVNDI;

## Quod Clemens, cæteriq; post ipsum Romani Pontifices Petri primatum in Ecclesia Dei retinuerint, eoq; vsi sint.

*Hoc caput in plures, quas infra afferam, partes distribuitur: Quid Episcopi ipsi Romani de suo & apostolicæ sedis primatu potestate, & vsu senserint, dixerint, scripserint.*

1 AFFIRMARVNT S. Petrum successoribus suis Romanis Pontificibus Apostolatus sui principatum reliquisse.

2 Affirmarunt in his quæ sunt fidei Romanam sedem nunquā errasse potuisse.

3 Docuerunt mandatis apostolicæ sedis & decretis ita obtemperandum esse perinde ac si diuina S. Petri voce essent prolata aut firmata.

4 Docuerunt Romanam sedem omnium ecclesiarum principem caput & primam esse, ad quam omnium ecclesiarum cura pertineret.

5 Professi sunt cuncta negocia ecclesiastica difficilia ad eius examen & iudicium referri debere.

6 Dixerunt omnium causarum prouocationem ad sedem Apostolicam esse.

7 Pro-

7 Professi sunt eum supremam in cunctis ecclesiis iurisdictionem habere, ipsam vero à nemine iudicari posse.
8 Dixerunt ad Episcopum Romanum pertinere conuocationem generalis concilij.
9 Asseruerunt quod ad eum pertinet reprobatio vel probatio et executio decretorum conciliarium.
10 Asseruerunt ab eo constituta à nullo irritari posse, & quod Romanæ sedis priuilegia à nemine tolli queant.
11 Negarunt posse saluari à Romanę sedis fide deficientes.
12 Apostolicæ sedis fidem, reuerentiam, curam vniuersalem, & primatum vbique prædicarunt, docuerunt, insinuarunt.
13 Attulerunt auctoritates, & loca sacræ scripturæ pro suo primatu confirmando.

## Quid Pontifices Romani pro sui & sedis Apostolicæ primatus iure & potestate fecerint.

## Quæ ad doctrinam orthodoxam & fidem Catholicam priuatim pertinent, tractarunt.

1 IDOLOLATRIAM quantũ temporum ratio tulit, abrogarũt.
2 Ad gentes nondum conuersas prædicatores & doctores miserunt, qui eas Christi euangelium edocerent.
3 Verbum Dei recte prædicarunt, sinceram doctrinam docuerunt vel doceri procurarunt.
4 Ortodoxam doctrinam omnes ecclesias per epistolas erudierunt, prædicarunt, & eam scripto defenderunt.
5 Puram doctrinam in ecclesijs conseruarunt.
6 Damnauerunt libros apocryphos, & authenticos probarunt.
7 Dederunt operam ne quis à doctrina sua, & apostolicæ sedis recederet.
8 Repugnantes sanæ doctrinæ excommunicarunt, & castigari procurarunt.
9 Synodorum consultationibus totius orbis terrarũ responderunt.
10 Synodicas literas de sua ordinatione cum rectæ fidei formula omnibus ecclesijs, & præsertim Patriarchalibus miserunt.

11 Formulas rectæ fidei Imperatoribus, & Metropolitanis præscripserunt.
12 Sententias suas de suspectis vel dubiis opinionibus rogati aperuerunt.
13 Rectam fidei formulam ab suspectis de hæresi Episcopis exegerũt.
14 Episcoporum rectam fidem probarunt, falsam reprobarunt et damnauerunt.
15 Ecclesias & Episcopos in errorem inductos per legatos & epistolas erudierunt, vt ad rectam viam redirent hortati sunt, & ad saniorem mentem reuocarunt.
16 Prælatos in hæresim lapsos monitos, nec resipiscentes suspenderunt, excommunicauerunt, priuarunt, in carcerem coniici, aut exilio tradi curarunt.
17 Hæreses & hæreticos damnarunt, & excommunicauerunt, idque per literas omnibus ecclesiis insinuarunt.
18 Episcopos & ecclesias de suo officio monuerunt tam contra hæreticos, quàm vt hæreses natas vel pullulantes abscinderent.
19 Episcopos hortati sunt ad rectam fidem, & iudicia apostolicæ sedis sententiasque tuendas.
20 Legatos miserunt, qui errores hæreticorum cognoscerent, corrigerent, vel ad se referrent.
21 Hortati sunt Episcopos, & Ecclesiarum pios Doctores; vt contra hæreticos scriberent.
22 Imperatoribus, Regibus, & Episcopis mandarunt, vt contra vicinos eorundem iurisdictionibus Episcopos hæreticos pro veritate tuenda inuigilarent, & si quid animaduerterent male agi, tum ad se, tum ad Imperatorem referrent.
23 Synodis leges de hæreticorum & hæresum condemnatione præscripserunt.
24 Sua contra hæreticos decreta amplecti & seruari curarunt.
25 Vigilarunt pro ædificatione omnium Ecclesiarum, pro tuenda sana doctrina, pro hæresibus extirpandis, & ecclesiastica disciplina conseruanda.

## Quæ ad doctrinam orthodoxam & fidem catholicam publice pertinent, fecerunt.

1 CONCILIA generalia conuocarũt, vel ea Imperatorum auctoritate

ritate conuocari permiserunt, aut procurarunt.
2 Conciliis generalibus præsentes præsederunt.
3 Ad concilia generalia legatos suos miserunt, aut Episcopos delegerunt, qui præsiderent.
4 Decreta conciliorum generalium ipsis petentibus confirmarunt.
5 Eadem ad omnes ecclesias promulgauerunt.
6 Ius exequendi decreta synodica & præsertim Concilii Nicæni habuerunt, & eorum acta defenderunt.
7 Curarunt vt politici magistratus ea vbique exequi & seruari facerent.
8 Generalia concilia abrogarunt, quibus ipsi vel eorum legati non præsiderunt, aut sine eorum auctoritate celebrata, vel ad se non confirmata.
9 Male in his acta damnauerunt, aut retractarunt.
10 Decreta conciliaria sine ipsorum auctoritate promulgata antiquarunt.
11 Concilia prouincialia pro diuersis Ecclesiæ negociis celebrarunt.
12 Eorum tempus & formam metropolitanis præscripserunt.
13 Eorum acta confirmarunt, aut reprobarunt.
14 Contra illa & alios canones Ecclesiasticos necessitate cogente dispensauerunt.

## Clauium potestatem exercuerunt.

1 Excommunicarunt dissentientes à reliquæ ecclesiæ consensu.
2 Excommunicarunt dissentientes ob dogmatum fidem, vel de iis peruerse disputantes.
3 Excommunicarunt hæreticos, & eos excommunicatos vbiq; denunciauerunt.
4 Excommunicarunt malos ecclesiarum Prælatos.
5 Excommunicarunt malos Principes, Reges, & Imperatores.
6 Neminem ab se excommunicatum sine suo consensu ab aliis recepi voluerunt.
7 Pœnitentes aut per se, aut per legatos absoluerunt.
8 Hæreticos resipiscentes oblato pœnitentiæ, & rectæ fidei libello, quo errores suos damnabant, absoluerunt.

9 Ab ſe abſolutos ab aliis Epiſcopis recepi voluere.
10 Excommunicationem legitimam aliorum Epiſcoporum iuuarunt.
11 Gratulati ſunt epiſcopis de hæreſi reuerſis & recte ſentientibus.

## Quæ ad politiam eccleſiaſticam pertinent adminiſtrarunt.

1 SCHISMATA in eccleſiis orta ſedarunt.
2 Super Archiepiſcopos & Patriarchas ſupremam dignitatem habuerunt.
3 Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, confirmauerunt, crearũt, conſtituerunt, ordinarunt, & conſecrarunt.
4 Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, Imperatorum, Regum, Principum, populorum, aut cleri ſuffragijs lectos ad ſe miſſos conſecrarunt.
5 Archiepiſcopis pallia, paraturas, benedictiones, reliquias tradiderunt, vel abſentibus miſerunt.
6 Multorum Prælatorum creationes & ordinationes nõ probarunt.
7 Epiſcopis & Archiepiſcopis leges dictarunt.
8 Formas & poteſtatem inſtaurandi, aut inſtituendi, aut dedicandi eccleſias prælatis præſcripſerunt.
9 Epiſcopis & Archiepiſcopis prohibuerunt conſecrationes in legitime electorum Antiſtitum.
10 Archiepiſcopis mandarunt ordinationes & depoſitiones Epiſcoporum.
11 Archiepiſcopis ius tribuerunt, vt in ſchiſmate electorum alterum quem vellent conſtituerent, vel vtrumque de Epiſcopatu contendentem tertio ſuffecto remouerent.
12 Ius confirmandorum, creandorum, & ordinandorum, Epiſcoporũ Archiepiſcopis conceſſerunt.
13 Prælatis ius tribuerunt conuocandi ſynodos.
14 Epiſcopos inique à ſynodis, vel alijs Epiſcopis damnatos eorum cauſa cognita reſtituerunt.
15 Prælatos falſo ab aliis Epiſcopis traductos vel inique eiectos defenderunt, reſtituerunt.
16 Prælatos aliquot nobiliores & doctiores Vicarios, in prouinciis conſtituerunt ſuper omnes prouinciarum illarum eccleſias, vt

caufas faciliores definirent, grauiores ad fedem apoftolicam referrent.

17 Archiepifcopis iufferunt, vt quæ Epifcoporum iudicio decerni nō poffent, & grauiora quæque negotia ad fedem apoftolicam referrent, & fine eius confilio nihil in ijs rebus agerent.

18 Priuilegia, infignia, fuperioritates, exemptiones, & dignitates Prelatis concefferunt & confirmarunt.

19 Metropolitanis male facientibus minati funt fe illis iura fua erepturos.

20 Eorum male acta refciderunt.

21 Mandarunt fuffraganeis vt fuis Archiepifcopis parerent.

22 Epifcoporum errata reprehenderunt, emendarunt, caftigarunt, & agendi formulas præfcripferunt.

23 Epifcopos de fuo officio rebus ad Ecclefiafticam difciplinam pertinentibus, item de pace ecclefiarum monuerunt.

24 Metropolitanorum & Epifcoporum fuperbiam represferunt.

25 Prælatis mortuis noua comitia tanquam ecclefiæ vniuerfalis cuftodes inftituerunt, ecclefias de alio legendo monuerunt, vel ad fe mittendo vt ordinaretur.

26 Ecclefiarum paftore vacantium curam & vifitationem proximioribus epifcopis iniunxerunt.

27 Epifcopos de vna in aliam ecclefiam tranftulerunt.

28 Sedes Epifcopales & Archiepifcopales inftituerunt, mutarunt, vniuerunt, disiunxerunt, & fuppresferunt.

29 Cunctos qui ipforum patrocinium petierunt, adiutarunt.

30 Ad Reges & Imperatores fcripferunt, eofque monuere de rebus ad ecclefiafticam difciplinam pertinentibus.

31 Inter politicos magiftratus diffentientes auctoritatem fuam interpofuerunt, quo eos ad pacem & concordiam redigerent.

32 Ecclefiafticam politiam conftituerunt.

## Iudicia & prouocationem ad fe habuere.

1 QVÆSTIONES inter epifcopos initas fuo arbitrio diremerunt.

2 Prælatos accufatos ad caufam dicendam citarunt, non ob temperantes fufpenderunt, excommunicarunt, priuarunt.

3 Epifcoporum caufas cognouerunt, & aliquot epifcopos ab aliis epifcoporum fynodis damnatos reftituerunt.

††† 4 Male

4 Male à Metropolitanis in iudiciis acta resciderunt.
5 Mandarunt Archiepiscopis vt appellationes ad sedem Apostolicã permitterent.
6 Ad se prouocantium causas cognouerunt, eos absoluerunt, vel condemnarunt.
7 Politicos magistratus iusserunt in integrum restituere ab se absolutos.
8 Querelas & causas ad se delatas Metropolitano aut Synodo ab eo coactæ, qui eas terminarent, subdelegarunt.
9 Vicinis Metropolitanis causas contra peruersos episcopos vel hæreticorum fautores commiserunt, eisque iniunxerunt vt contra ipsorum fraudes vigilarent.
10 Legatos qui huiusmodi causas cognoscerent, miserunt.
11 Archiepiscopis præceperunt vt causas litigantium iuste & breuiter expedirent.

## Varios ritus & ceremonias condiderunt.

1 Suos ritus & ceremonias in administratione sacramentorum aliis ecclesiis communicarunt.
2 Dies festos, ieiunia solemnia statis diebus, cerei, palmarum, cineris, candelarum, & aliarum rerum benedictiones, supplicationes, lumina, aquam lustralem, psallendi ritum, sacramentorum ceremonias, Item lingua latina vbique in ecclesiis vti constituerunt.
3 Nuptias certis temporibus prohibentes, matrimoniorũ leges sanxerunt.
4 Sanctorum reliquias, eleemosynas, vasa vestes sacras, pallia & similia prælatis miserunt.
5 Prælatis dedicationes ecclesiarum & ritus S. R. E. præscripserunt.
6 Ab aliis vsurpatos ritus sine consensu Sedis Apostolicæ prohibuerunt.
7 In causis matrimonialibus quid fieri oportet decreuere, & cunctis significarunt.
8 Monachorum ordines probarunt.
9 Supremum in monasteriis ius habuerunt, vt disciplinæ monasticæ custodes.
10 Reges & Imperatores inunxerunt.

Quid

# Quid alij de Pontificis Romani & apostolicæ Sedis primatu & potestate senserint, dixerint, scripserint.

## Concilia generalia & mutuus ecclesiæ Catholicæ consensus.

1 ROMANI pontificis supremam in cunctis ecclesijs potestatem agnouerunt & confessi sunt.

## Concilia Prouincialia.

1 ROMANI pontificis supremam in cunctas ecclesias auctoritatem prędicarunt.
2 Fidem apostolicæ sedis professa sunt.
3 Papam patrem Imperatoris vocarunt.
4 Papam Dominum Episcoporum principem, & patrem patrum appellarunt.

## Imperatores, ipsorum leges & rescripta.

1 Ecclesiam Romanam pro omnium ecclesiarum capite agnouerunt.
2 Episcopum Romanum omnium episcoporum principem confessi sunt.

## Doctores, Episcopi & alij Prælati.

1 AFFIRMARVNT quod Romana ecclesia omniũ princeps caput & mater esset.
2 Quod in ea orthodoxa fides crederetur.
3 Quod omnium ecclesiarum cura ad eam pertineret.
4 Quod ipsa de cunctis iudicaret, & de ea nemo.
5 Quod eius communioni in cunctis sociari vellent, cuius fidem deserens à nullo potest in communionem recipi.
6 Romani pontificis primatum iure diuino esse professi sunt.
7 Romani pontificis primatum vbique prædicarunt.

8 Romanum pontificem ecclesiæ Catholicæ caput esse docuerunt, & præ cæteris magnificarunt.
9 Eius auxilium & præsidium in damnatione hæreticorum postularunt.

## Reges principes & potentes.

1 Papam esse caput ecclesiæ & omnium in orbe terrarum sacerdotum affirmarunt.
2 Primum Archipontificem vocarunt.

# Quid alij pro episcopi Romani & Apostolicæ sedis primatu & potestate gesserint.

## Concilia generalia.

1 Nicæna Synodus eius auctoritatem confirmauit.
2 Eius primatum aliæ Synodi stabilierunt.
3 Sua decreta ab eo confirmari voluerunt.
4 In damnatione hæreticorum ab eo auxilium petierunt.
5 Damnationem hæreticorum illo auctore factas ei insinuarunt.
6 Nicæna synodus & aliæ prouocationem ex cunctis ecclesijs ad eum concesserunt.
7 Vniuersalis episcopi nomen reliqua concilia ei tribuerunt.
8 Patriarcharum creationem Romano pontifici nunciauerunt.

## Concilia Prouincialia.

1 De rebus dubijs & controuersis eum consuluerunt.
2 Petierunt vt legatos suos Pontifex Romanus mitteret ad synodos eorum, qui contra canones Ecclesiasticos commissa corrigerent.
3 Acta sua à Pontifice Romano confirmari voluerunt.
4 Epistolas decretales Romanorum pontificum susceperunt.
5 Acta synodorum vniuersalium eius iussu suscepta promulgarunt.
6 Communionem apostolicæ sedis secuta sunt.
7 Eius auxilium in damnatione hæreticorum obtinuerunt.

8 Nomen

8 Nomen Papæ Romani in ecclesiis suis missarum tempore recitari iussere.

## Imperatores Romani, ipsorum leges & rescripta.

1 LEGEM tulere, vt ecclesia Romana pro omnium ecclesiarum capite ab omnibus Christianis agnosceretur.
2 Legem promulgarunt vt Catholici omnes Christiani Papæ Romani fidem sequerentur.
3 Rectæ fidei suæ libellos ei miserunt.
4 Episcopi Romani primatum cognouerunt & exposuerunt.
5 Multa apostolicæ sedi priuilegia contulerunt.
6 Episcopo Romano se humiliarunt.
7 Gratias ei pro sedulitate sua in rebus fidei egerunt.
8 In rebus fidei Romani pontificis conatus adiutarunt.
9 Decreta vel ab se vel à Concilijs edita ab eo confirmari petierunt.
10 Episcoporum quæstiones ad eius decisionem reiecerunt.
11 Bona temporalia ei donarunt, vel ab aliis donata confirmauerunt vt villas, oppida, vrbes, prouincias & similia.

## Episcopi Doctores & alij Ecclesiæ ministri.

1 Romani pontificis creationem alijs Episcopis nunciarunt.
2 Omnium ecclesiarum curam illi diuinitus traditam esse docuerũt & professi sunt.
3 Illi obedientiam præstiterunt.
4 Metropolitani recens creati synodicam epistolam de recta fide ad Papam miserunt.
5 Petierunt ab eo pallii vsum, reliquias, & priuilegiorum confirmationem.
6 Iura episcopatuum suorum ab eo confirmari petiere.
7 Archiepiscopi & clerici petierunt confirmationem ab eo episcoporum ab se electorum.
8 Iuramentum Papæ præstiterunt.
9 Libros de sua fide ad eum miserunt.
10 In rebus dubijs vel difficilioribus eius sententias & consensum

requisierunt.

11 Quæ ipsi determinare non potuerunt, ad sedem apostolicam retulere.

12 Eius acquieuere sententiæ & determinationi, & eius fidem amplexi sunt.

13 Eius scripta & epistolas dogmaticas susceperunt.

14 Quæsierunt eius sententias de fide orthodoxa, & contulerunt cum eo de erroribus hæreticorum.

15 Hæreses & hæreticos Papæ insinuarunt.

16 Exorientes vel repullulantes hæreses ei nunciarunt, consilium et auxilium ab eo quibus eas reprimerent, expetiere.

17 Doctrinam orthodoxam abiicientes eius auctoritate castigarunt.

18 In damnatione hæreticorum & errorum ab eo auxilium petierunt, qui eos adiuuauit.

19 Ab hæresi resipiscentes, vel de ea suspecti, aut nondum detecti, aut ab aliis damnati libros fidei ad Papam misere, eius auxilium et absolutionem impetrarunt.

20 Controuersias in Ecclesiis ortas Papæ retulerunt.

21 In contentionibus de iurisdictione eius iudicium & sententiam petiere.

22 In causis communibus decisionem ab Episcopo Romano expetierunt, vt sua auctoritate pacem & concordiam ecclesiæ constitueret.

23 Sine Romani pontificis permissu iudicis personam non vsurparunt.

24 Se & sua iudicia ei subiecerunt.

25 Appellauere ad eam synodum vniuersalem tantum cui Romanus pontifex præsideret.

26 Dissentientes inter se ad Papam prouocauerunt.

27 Episcopi ab aliis episcopis damnati ad eum prouocarunt eius auxilium & iudicium requirentes obtinuerunt.

28 Petierunt ab eo commendationes pro se, aut pro suis ad alios.

29 Alios ad obedientiam S. R. E. inuitarunt.

30 Mores & ritus Ecclesiæ Romanæ secuti sunt.

31 In constituenda politia ecclesiastica Papæ præsidium implorarunt.

32 Contra iniurias & oppressiones Præfectorum, & magistratuũ sæcularium & Metropolitanorum eius præsidium implorarunt.

33 Gratias ei pro sedulitate & vigilantia sua egerunt.

1 Iura monasteriorum ab eo confirmari petierunt.
2 Ecclesias ab se constitutas ei subiecerunt.
3 Episcopos suarum prouinciarum ad eum pro consecratione miserunt.
4 Ecclesias rebelles compescuerunt, & ad eius obedientiam retraxere.
5 Reuerentiam cum pedum osculo exhibuerunt.
6 Donationes amplissimas agrorum, villarum, oppidorum, Ciuitatum, Prouinciarum & aliarum rerum temporalium ei fecerunt.
7 Regna sua vectigalia S. R. E. constituerunt.
8 Pontifices Romanos inique vexatos defenderunt.
9 Eorum arbitrio res politicas tractarunt.

# CAPITA LIBRI TERTII,

Qui contra Romani Pontificis auctoritatem senserint, scripserint, egerint, & eorum refutatio.

Qui contra vsum potestatis Romani Pontificis senserint, scripserint, fecerint, & ipsorum refutatio.

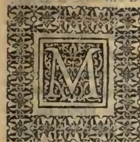
Quæ contra Sancti Petri Apostoli & Romani Pontificis auctoritatem potestatemue, & eius vsum à recentioribus hæreticis obijciuntur dissolutio.

Scitu dignum nos in asserendis his quæ ad potestatem Romani pontificis pertinent, non nisi iis auctoribus vsos, qui ante Caroli Magni Imperatoris tempora scripserunt, quique certissimæ auctoritatis ab hæreticis recentioribus probantur.

# AD LECTOREM.

*MIRVM non sit primum duntaxat librum huius operis vulgari, solus enim iussu, & opera M. Antonij Cardinalis Columnæ, & lucubrationibus eruditissimi, religiosissimiq; viri Latini Latinij Viterbiensis pridem emendatus in lucem prodit hoc tempore; secundus liber propediem Deo fauente edetur; quod datur interim libens accipe.*

# PRÆFATIO.



VLTI eximia pietate & eruditione præditi uiri, me sæpius adhortati sunt, ut in recenti hoc sacras literas profitendi genere, quo iam suscepta doctrina confirmati sacrorum ritus, receptæ cerimoniæ fundatæ, stabilitæq; consuetudines, ueluti machinis adhibitis, frangi, labefactarique uidentur, iudicium meum, quod uerbis aliquando aperueram, etiam scripto patefacerem, quod me omnino tanto oneri imparem esse non dubitans, non tutum modo sed honestissimum etiam silentium meum fore existimaui. Accedit quod, quę hactenus controuersa fuere, partim eiusmodi sunt, ut utrinque sacrarum literarum auctoritate inniti uideantur, ita vt nisi accuratè ea consideranti, atque in sacris literis uersatissimo difficile sit de alterutra parte iudicare; partim uero magis in consuetudine, ritibusq; receptis, quam in diuinis libris manifeste comprehenduntur. Quæ cum animaduerterem non minus obscura, quam explicatu difficilia honestius mihi uisum est, quod nesciebam ingenue me ignorare fateri, quàm temere, arroganterque in grauissimis rebus iudicium meum interponere, præsertim quum semper persuasum mihi fuerit, quantumlibet priuatim multi disputent, & diutius easdem quæstiones conferant, nunquam tamen futurum ut hoc attritu flamma ueritatis elucescat, & aduersa pars ueris argumentis uicta det uictoribus manus, sed ita demum controuersias omnes explicari, sedariq; posse sum arbitratus, si, ut alias sæpe, & paulo ante Tridenti recte, pieq; factum est, communi Patrum omnium totius orbis Christiani scitu, de his omnibus decretum, sancitumque fuerit. Satis enim constat in generalibus Con-

cilijs pro fidei pietate congregatis Remp. Christianam institutis, legibus, placitis, auctam, ornatam, stabilitamque fuisse, grauissimasq; esse controuersias ea ratione sedatas. Illud postremo magnopere, ut tacerem, me hortabatur, quod qui hactenus contra ueritatem, contra fidem & Ecclesiam catholicam eiusmodi argumenta tractarunt, non tantum exemplis rationibusq; certauerunt, quantum conuicijs & maledictis, à quibus ego uehementer abhorreo, nec Christiana pietate res acta est, sed canina facundia, ut mihi in animum induxisse uideantur, ita demum se in causa uictores euasuros, si in maledicendo superiores discessissent. Nec contumelijs tantum, sed quod dictu quoq; nefas est, in grauissimis rebus, iocis, sannis, scommatibus, libros referserunt. Enimuero qui ueritatis perquirendæ studio scribunt, mites, modestosque seipsos Christi exemplo exhibere decet, qui quum ipsa ueritas esset in seipso quoq; mansuetudinem prædicauit, tantumque abfuit ut ipse maledixerit, ut etiam ne maledicentes quidem (vt Petrus ait) redarguerit. Ita enim nos affectos esse oportet, ut nec inferre iniuriam uelimus, nec, si acceperimus, referre. Si autem sanctissimos, & eruditissimos homines referre uelim, qui cum aduersus manifestos religionis nostræ hostes scriberent, à Christiana tamen modestia ne latum quidem unguem recesserunt, id illis mirum certe uideatur, qui remotis iurgijs, & conuicijs, nec satis recte uerum perquiri, nec facile inueniri posse arbitrantur. Scribunt Tertullianus in Scapulam, Cyprianus in Demetrianum, Origenes in Celsum, Eusebius in Porphyrium, Basilius, Nazianzenus, & Cyrillus in Iulianum apostatam acres & impios Christianorum hostes. Arguunt illi quidem insaniam, furorem, & apposita ratione ueluti quibusdam cathenis iniectis compescere eos nituntur, hostes denique appellant, ea tamen adhibita moderatione, ut non conuicijs indulgere, sed pietatis rationem habere uideantur. Nec tamen contra eos scribunt,

bunt, qui diuerſo ſenſu, atque cæteri quippiam in ſacris literis interpretabantur, aut quia ſacris libris petitis teſtimonijs impietatem ſuam tueri conabantur, ſed aduerſus eos, qui furijs feralibus exagitati, aris, templis, diuinis ſacrificijs & uniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, atrox & truculentum bellum indixerant. Paulo fortaſſe uehementior Nazianzenus in Iulianum cuipiam uidebitur, at in hoſte tam impio, tamque doloſo quid erat, quod dici leuius poſſet, qui non tormentis, aut ui tantum, ſed dolis, inſidijs, incredibili aſtu uiros innocentiſſimos petebat? Quum autem contra Eunomianos ſtylum uertit, qui ſe Chriſtianos appellari uolebant, ſic ſe paternis uiſceribus moueri teſtatur, ut eos etiam amicos & fratres appellet. Quid? nonne Baſilius in eundem Eunomium ſcribens tantum abeſt à contumelijs, ut eum etiam feſtiuè, quæ formicæ natura ſit, interroget? Sic Baſilij frater Gregorius in Apollinarem, Eunomium Manichęum, Irenęus, & Tertullianus aduerſus Valentinianos, Gnoſticos & cunctas hæreſes ſuorum temporum, Auguſtinus in Donatiſtas, Pelagianos, Manichęos, in Neſtorium Cyrillus, in Eutychen Leo Papa, aduerſus alios alij; longum eſt enim omnes enumerare: ſciebant enim facile pro maledictis maledicta referri poſſe; ſed ratione aut exemplis pugnare longe eſſe difficillimum. Quum igitur diutius in hac ſententia perſtitiſſem Romam primum allatæ ſunt quatuor hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, centuriæ, ſic enim eas auctores appellant, poſtea duæ. Quas ut percurrerem præclariſſimæ memoriæ Rodulphus Pius Cardinalis Carpenſis (uir ſanctitate, & innocentia præclarus) ad me continuò miſit. Quibus accuratè perluſtratis, quum animaduertiſſem earum ſcriptores in cunctis Eccleſiæ Catholicæ inſtitutis, & dogmatibus longo ſæculorum ordine iam confirmatis conuellendis, & præcipue primatu Pontificis Romani tollendo omnes ingenij uires adhibere, de priſtina mea ſententia deiectus, finem ſilentio imponere decreui, ne à diui-

rio iudice actiones nostras acrius disquirente, ut seruus nequam, ignauusque infossi à me talenti mihi crediti à Deo aliquando arguerer, ac pœnas darem. Igitur honorem domus Dei Eliæ zelo succensus, & à præclaris uiris inflammatus, quantum in me erit mutata uoluntate scripto tueri constitui, & de ea potissimum parte, Primatu scilicet Petri, uerba facere, quam illi tantopere oppugnant, quæ mihi quæstio non dubia, sed Illustris, non difficilis, sed perspicua semper uisa est. Atq; eo quidem animo ad scribendum accessi, ut ne pro rationibus, iurgia, pro testibus & auctoritatibus, maledicta, quemadmodum aliqui faciunt, rependerem. Quod ego uicissim facere, si uellem, fortasse possem; uerum id à moribus atque institutis meis tantum abhorret, ut etiam si possem, maxime nollem, aliorum enim opiniones non rationibus, sed iurgijs, & maledictis oppugnare, non candidi est, non ingenui, non docti, sed ineruditi, petulantis, inuidi, & eius, qui bellum indixerit ueritati. Porrò autem rationibus miscere contumelias perinde est, ac si aquæ purissimę lutulentam quis misceat, quo fit vt vtraq; lutulenta euadat. Quum vero de re omnium grauissima, augustissima, ac maxime necessaria sim tractaturus, nihil mihi gratius, ac iucundius accidere potuit, quam in sacrarum literarum studijs, cum exercitatis hominibus assidua consuetudine conflictari, sic enim facile, quod verum est, inquiri poterit, pręsertim si, vt nunc fore confido, nihil aliud quam veritas, immo Deus ipse quęratur, quem ipsum verum esse ex sacris literis didicimus. His porrò in rebus tradendis, quia cum his agendum est aduersarijs, qui non ita facile omnibus scriptoribus, quamquam laudatissimis assentiuntur, eorum tantum historicorum, & sanctorum doctorum testimonia citabo, quorum nec ab ipsis negari, aut repudiari antiquitas, doctrina, & certitudo iure poterunt, & qui in catholica Ecclesia, vt pietatis, & eximię eruditionis sydera multis iam sęculis celebrati sunt.

Nam

Nam non eadem ratio est differendi in disciplinis, quę in rerum gestarum perscrutatione. In illis enim minimum valet auctoritas, vt, si enunciati alicuius veritatem, vel naturę vim, vel quippiam aliud in diuinis, postremo quid expetendum, fugiendumue sit, quærimus, tunc necesse est vt ratio sibi ipsa argumenta inueniat, à primis, clarisq; principijs proficiscens, vt consequentium certa demonstratio fiat. Quum verò quærimus vel de historiæ alicuius veritate, vel de rebus gestis, institutisque maiorum, omnis diligentia versetur necesse est in illis perquirendis, examinandisue, quę veteres auctores memoriæ prodidere, argumentis omnibus, & altercationibus semotis, & si inter ipsos contrarium aliquid esse videbitur, tunc discussioni relinquitur locus, si forte exquisitis rationibus, quæ apparet diuersitas, tolli potest. At si id ne sic quidem fieri poterit, illud superest, vt quod potissimum verum sit, adhibito acriore iudicio inuestigemus, cuius rei multiplex ratio est, de qua aliàs. Quoniam igitur veterum scriptorum sententijs mihi tantum agendum est, cunctis altercationibus, & argumentorum anfractibus reiectis, duo ante omnia diligenter curabo, primum vt eorum præcipue integra & non concisa testimonia afferam, de quorum scriptis nulla dubitatio, nulla vnquam fuerit controuersia. Deinde ex his eorum tantum testimonia proferam, qui ante Caroli Magni Imperatoris tempora, & octingentesimum annum vixere. Nam Carolo Magno posteriores, magnos quidem & egregios viros, & qui auctoritatis suæ viribus singuli totam hanc causam sustinere possent, omittam, non quin sanctissimi & doctissimi viri fuerint, sed quoniam hac tempestate eò ventum est, vt apud recentiores aduersarios suspecti esse possint, eo maxime nomine, quòd multa in Romani Pontificis gratiam scribere potuerint, quem primatum super cęteras Ecclesias non nisi post ea tempora obtinuisse fabulantur. Mei igitur post sacra scripta auctores

erunt

erunt Dionysius, Ignatius, Irenęus, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius, Athanasius, Hilarius, Optatus, Cyrillus Hierosolymitanus, Basilius, Gregorius Nazianzenus, Ambrosius, Prudentius, Paulinus, Hieronymus, Epiphanius, Ioannes Chrysostomus, Augustinus, Maximus, Cyrillus Episcopus Alexandrinus, Prosper, Socrates, Sozomenus, Theodoritus historię Ecclesiasticæ veteres auctores, & alij similes; nouissimus omnium Bedas, & eorum tantum Romanorum Pontificum Epistolæ decretales qui inter Damasum, & Hadrianum vixerunt. Qui iure maiorum gentium scriptores appellari possunt. Quorum tantummodo testimonijs, quæ de Primatu Petri & Apostolicę Sedis potestate scripturus sum, confirmabo; quod si aliquod posteriorum, aliquando apta testimonia afferam id minime faciam, vt me cum aduersarijs rem agere existimem, sed illud totum piorum hominum solatio tribuam, quamquam & ijs aduersarij non deberent, impudenter reluctari. Quibus ordinatim allatis, quid de re controuersa statuendum fuerit, pij homines facile dijudicare poterunt. De grauissima igitur & nobilissima quęstione disputaturus, antequam interiora penetrem, vt, quę sum traditurus, facilius omnibus pateant, breuissimam distinctionem, quę totius argumenti summam comprehendit, afferre operępretium est. Quum enim de Petri Apostoli potestate agimus, illud ante omnia animaduersione dignum nobis videtur eandem potestatem bifariam comprehendi posse, tum habitu & substantia, tum actu & exercitatione. Id vt clarius intelligi queat exemplo quodam illustrabo. Quum Iesus Christus Petro Apostolo pascendi oues curam commisit, ei tunc summę huius potestatis habitum & substantiam, illis verbis, Pasce oues meas, ter repetitis tradidit. Quum vero Petrus post Christi ascensionem hac pascendi facultate diuinitus sibi collata in locum Iudę Matthiam cooptauit, populum pro omnibus
allo-

alloquutus eſt, claudũ ſanauit, in Ananiam & Sapphyram mortis ſententiam protulit, Simonem Magum corripuit, gentiles ipſe primus ad fidem re ſibi diuinitus reuelata ſuſcepit, circuncisionem & ceremonias legis in Concilio Hieroſolymis abrogauit, tunc eius poteſtatis vſum, & actum demonſtrauit. Quæ cum ita ſint, primo hoc libro ante omnia de habitu poteſtatis, ſiue de ipſa in ſe poteſtate Petro à Chriſto tradita, mox de eius vſu, & exercitatione, demum de Petri ad Vrbem aduentu, obitu, & poteſtate ſucceſſoribus relicta verba faciam, quæque contra ab aduerſarijs afferuntur accuratè omnia & manifeſte diſſoluam; duobus vero ſequentibus libris, reliqua, quæ hoc argumentum conſequuntur, expediam. Secundo enim Romanorum Pontificum poteſtatis vſum aperiam. Tertio, quæ contra ab aduerſarijs proferuntur, argumenta conuellam.





# ONVPHRII PANVINII
## VERONENSIS
*Fratris Eremitæ Augustiniani, Sacræ Theologiæ professoris*

# DE PRIMATV PETRI
Et Apostolicæ Romanæ Sedis potestate

CONTRA CENTVRIARVM AVCTORES

## *LIBRI PRIMI*
## PARS PRIMA.



### Vnitatem, siue Primatum vnius in Ecclesia Christi necessarium fuisse demonstratur. Cap. I.



NITATEM in Ecclesia Catholica planè necessariam fuisse IESVS CHRISTVS docuit, prophetæ prædixerunt, sancti Patres sanxere. Ille quidem, quum vnum ouile, idest vnam Ecclesiam, & vnum pastorem futura prędixit: & in cœlum ascendens, summum Ecclesiæ suæ pastorem constituit beatum Apostolum Petrum, à quo tanquam capite, reliqua Ecclesiæ membra regerentur; ne inuicem ipsa secum dissentirent, & *Ioan. 10. C.*

 dice-

Cor. 1. B. dicerent, alius ego ſum Apollo, alius ego ſum Cephæ, alius Pauli, quinimmo ne inter ipſos quoq; magnos Apoſtolos oriretur contentio, quis eorum principem locum obtineret, ex prophetis vero Ezechiel cap. 34. Et ſuſcitabo ſuper oues meas paſtorem vnum, qui paſcat eas. Et cap. 37. Paſtor vnus erit omnium eorum. Et Oſeæ cap. 1. Congregabuntur filij Iuda, & filij Iſrael pariter, & ponent ſibimet caput vnum. At ex ſanctis Patribus præcipuus D. Cyprianus in epiſtola ad Iubaianum ita ſcribit. Manifeſtum eſt autem vbi, & per quos remiſſa peccatorum dari poſſit, quę in baptiſmo ſcilicet datur. Nam Petro primùm Dominus, ſuper quem ędificauit Eccleſiam, & vnde vnitatis originem inſtituit, & oſtendit, poteſtatem iſtam dedit. &c. Et paulo poſt. An ad Eccleſiam venturus eſt? quę vna eſt, & ſuper vnũ, qui claues eius accepit Domini voce fundata eſt? &c. Et in libro de vnitate Eccleſię catholicæ ſcribit. Hoc eò fit fratres dilectiſſimi dum ad veritatis originem non redditur, nec caput quæritur, nec magiſtri cœleſtis doctrina ſeruatur. Quæ ſi quis conſideret, & examinet, tractatu longo, atque argumentis opus non eſt. Probatio eſt ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum:

Matt. 16. C. Ego (inquit) tibi dico, quia tu es Petrus, & ſuper iſtam petram ędificabo Eccleſiam meam, & portę inferorum non vincent eam. Tibi dabo claues regni cœlorum, & quę ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis; & quęcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis. Et eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit; Paſce oues meas. SVPER ILLVM VNVM AEDIFICAT ECCLESIAM, ET ILLI PASCENDAS MANDAT OVES. Et quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat:

Ioan. 20. E. Sicut miſit me pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum: Si cui remiſeritis peccata, remittentur illi: ſi cui tenueritis, tenebuntur; tamen vt vnitatem manifeſtaret, vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem ſua auctori-

tate diſpoſuit. Hoc erant vtique & cęteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio prædìti & honoris & poteſtatis, ſed exordium ab vnitate proficiſcitur. ET PRIMATVS PETRO DATVR, VT VNA CHRISTI ECCLESIA, ET CATHEDRA VNA MONSTRETVR, ET PASTORES SVNT OMNES, ET GREX VNVS OSTENDITVR, QVI AB APOSTOLIS OMNIBVS VNANIMI CONSENSIONE PASCATVR. Quam vnam Eccleſiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus Sanctus ex perſona Domini deſignat & dicit: Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuę, electa genitrici ſuę. Hanc Petri vnitatem, qui non tenet, tenere ſe fidem credit? QVI CATHEDRAM PETRI SVPER QVAM EST ECCLESIA FVNDATA DESERIT in Eccleſia ſe eſſe confidit? Quando & beatus Paulus Apoſtolus hoc doceat, & ſacramentum vnitatis oſtendit, dicens. Vnum corpus & vnus ſpiritus, vna ſpes vocationis veſtrę, vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vnus Deus. Quam vnitatem firmiter tenere, & vindicare debemus, maxime nos Epiſcopi, qui in Eccleſia pręſidemus, vt Epiſcopatum quoque ipſum vnum, atque indiuiſum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida pręuaricatione corrumpat. Epiſcopatus vnus eſt, cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur. Eccleſia vna eſt, quę in multitudinem latius incremento fęcunditatis extenditur: quomodo ſolis multi radij ſunt, ſed lumen vnum; & rami arboris multi ſunt, ſed robur vnum tenaci radice fundatum. Et quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copię largitate, vnitas tamen ſeruatur in origine. Auelle ſolis radium à corpore, diuiſionem lucis vnitas non capit: Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit: A fonte pręcide riuum, præciſus areſcet: Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit, vnum tamen lumen eſt, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis ſeparatur: ramos ſuos in

*Cant. 6.*

*Eph. 4. A.*

vniuersam terram copia vbertatis extendit: profluentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput est,& origo vna, & vna mater fęcunditatis successibus copiosa. Illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Adulterari non potest sponsa Christi: incorrupta est & pudica: vnam domum nouit, vnius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit. &c. Ita D. Cyprianus. Cuius verba ita citauimus, vt nuper Romæ excusi codices habent, additis nonnullis, quæ partim in scriptis aliquot Cypriani exemplaribus, partim apud Bedam, Anselmum Lucensem, Iuonem, & Gratianum reperta sunt.

Idem libro primo epist. 3. ad Cornelium Papam. Quales putas esse eos, qui sacerdotum hostes, & contra Ecclesiam catholicam rebelles, nec pręmonentis Domini comminatione, nec futuri iudicij vltione terrentur? Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur. Nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersum sacerdotum collegium quicquam moueret: nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coepiscoporum consensum, iudicem se iam non Episcopi, sed Dei faceret. Nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiam scinderet: nemo sibi placens ac tumens, seorsum foris nouam hęresim conderet, nisi si ita est aliquis sacrilegę temeritatis ac perditę mentis, vt putet sine Dei iudicio fieri sacerdotem, cum Dominus in
Mat. 10. D. Euangelio suo dicat: Nonne duo passeres asse veneunt, & neuter eorum cadit in terram sine patris vestri voluntate? Et infra. Petrus tamen super quem ędificata ab eodem Domino fuerat Ecclesia, vnus pro omnibus loquens, & Ecclesię voce respondens. &c. Et infra. Post ista adhuc insuper pseudepiscopo sibi ab hæreticis constituto, nauigare audent, & ad Petri cathedram, atque Ecclesiam principa-

lem, vnde vnitas ſacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmaticis & profanis litteras ferre, nec cogitare eos eſſe Romanos, quorum fides (Apoſtolo prędicante) laudata eſt, ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum.

Idem libro eodem epiſt. 6. ad Magnũ. Eccleſia enim vna eſt, quę vna & intus eſſe & foris non poteſt. Si enim apud Nouatianum eſt, apud Cornelium non fuit. Si vero apud Cornelium fuit, qui Fabiano Epiſcopo legitima ordinatione ſucceſſit, & quem præter ſacerdotij honorem martyrio quoque Dominus glorificauit, Nouatianus in Eccleſia non eſt, nec Epiſcopus computari poteſt, qui Euangelica & Apoſtolica traditione contempta, nemini ſuccedens, à ſe ipſo ordinatus eſt: habere namque aut tenere Eccleſiam nullo modo poteſt, qui ordinatus in Eccleſia non eſt. Foris enim non eſt Eccleſia, nec ſcindi aduerſum ſe aut diuidi poteſt, ſed inſeparabilis atque indiuiduæ domus vnitatem tenet. &c. Et infra. Dominus inſinuans nobis vnitatem, de diuina auctoritate venientem ponit & dicit: Ego & pater vnum ſumus: ad quam vnitatem redigens Eccleſiam ſuam, denuo dicit: Et erit vnus grex, & vnus paſtor. Si autem grex vnus eſt, quomodo poteſt gregi annumerari, qui in numero gregis non eſt? aut paſtor haberi quomodo poteſt, qui (manente vero paſtore, & in Eccleſia Dei ordinatione ſuccedanea preſidente) nemini ſuccedens, & à ſe ipſo incipiens, alienus fit & profanus, dominicæ pacis ac diuinæ vnitatis inimicus, non habitans in domo Dei, ideſt, in Eccleſia Dei, in qua non niſi concordes atque vnanimes habitant, loquente in Pſalmis Spiritu Sancto & dicente, Deus qui habitare facit vnanimes in domo? Denique vnanimitatem Chriſtianam firma ſibi atque inſeparabili charitate connexam, etiam ipſa Dominica ſacrificia declarant. Nam quando Dominus corpus ſuum panem vocat, de multorum granorum adunatione congeſtum, populum noſtrum, quem portabat, indicat adunatum. Et quando ſanguinem ſuum

Io. 10. F.

Pſal. 67.

vinum

vinum appellat, de botris, atq; acinis plurimis expressum, atque in vinum coactum, gregem item nostrum significat, commixtione adunatæ multitudinis copulatum. Et infra in eadem. Hi nunc Ecclesiam scindentes, & contra pacem atque vnitatem Christi rebelles, cathedram sibi constituere, & primatum assumere conantur. &c.

Idem libro eodem epist. 8. ad plebem. Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare constitui, aut sacerdotium nouum fieri, præter vnum altare, & vnum sacerdotium non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit. Adulterum est, impium est, sacrilegum est, quodcunque humano furore instituitur, vt dispositio diuina violetur.

Idem libro eodem epistola 12. Quando & baptisma vnum sit, & Spiritus Sanctus vnus, & vna Ecclesia, à Christo Domino super Petrum origine vnitatis, & ratione fundata.

Idem lib. 2. epist. 10. ad Cornelium Papam. Hoc enim vel maxime frater & laboramus, & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus, obtinere curemus: & quod in nobis est palabundas & errantes oues, quas quorundam peruicax factio, & hæretica tentatio à matre secernit in Ecclesiam colligamus, illis solis foris remanentibus, qui in obstinatione sua, vel furore perseuerarunt, & ad nos redire noluerunt, discretionis & separationis à se factę, & Ecclesiæ derelictæ ipsi rationem Domino reddituri.

Idem lib. 3. epist. 13. ad Stephanum Papam. Cum Nouatianus sententiam retulerit se foris esse cępisse, nec posse à quoquam nostrum sibi communicari, qui Episcopo Cornelio in catholica Ecclesia de Dei iudicio, & cleri, ac plebis suffragio ordinato, profanum altare erigere, & adulteram cathedram collocare, & sacrilega contra verum sacerdotem sacrificia offerre tentauerit. Et infra. Dirigantur

tur in prouinciam & ad plebem Arelate consistentem à te litteræ, quibus abstento Marciano alius in locum eius substituatur.

Et lib.4.epist.2. ad Antonianum. Factus est autem Cornelius Episcopus de Dei,& Christi eius iudicio, de clericorum penè omnium testimonio,de plebis,quę tunc affuit suffragio, & de sacerdotum antiquorum, & bonorum virorũ collegio,cum nemo ante se factus esset, cum Fabiani locus, idest,cum locus Petri, & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret.&c. vt habetur 7.q.1. c. factus apud Gratianum. Et infra in eadem,de eodem Cornelio loquens, ita scribit. Sedisse intrepidum Romæ in sacerdotali cathedra eo tempore,quo Tyrannus infestus sacerdotibus Dei, fanda, atque infanda comminaretur,cum multo patientius, & tolerabilius audiret leuari aduersus se ęmulum principem, quã constitui Romę Dei sacerdotem. hactenus Cyprianus. Quibus verbis satis ostenditur, & primatus vni Petro,& item successoribus datus. Cum vnius Ecclesiæ Christi vnum caput semper fuisse ostendant, super alios Episcopos, ita vt ipse abstinere, idest remouere,& sustituere alios Episcopos posset, & non reliqui omnes sine eo.

Idem in lib.de vnitate catholicæ Ecclesiæ. Dominus in Euangelio, cum spei & fidei nostræ viam compendio breuiante dirigeret: Dominus Deus tuus (inquit) Deus vnus est. &, Diliges Dominum Deum tuum de toto corde tuo, & de tota anima tua, & de tota virtute tua. Hoc est primũ mandatum; & secundum simile huic: Diliges proximum tuum tanquam te. In his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Vnitatem simul & dilectionem magisterio suo docuit, prophetas omnes, & legem præceptis duobus inclusit. Quam vero vnitatem seruat, quam dilectionem custodit, aut cogitat, qui discordiæ furore vesanus Ecclesiam scindit, fidem destruit,pacem turbat, charitatem dissipat, sacramentum profanat? &c. Et infra. Deus vnus

*Mar.* 12. *C.*

est,

eſt, & Chriſtus vnus, Eccleſia eius vna, fides vna, & plebs in ſolidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata. Scindi vnitas non poteſt, nec corpus vnum diſſidio compaginis ſeparari, nec diuulſis laceratione viſceribus in fruſtra diſcerpi. Quicquid à matrice diſceſſerit, ſeorſum viuere & ſpirare non poterit, ſubſtantiam ſalutis amittit.

Idem in libro de exhortatione martyrum, ad Fortunatum cap. 11. Cum ſeptem liberis planè copulatur & mater origo, & radix, quæ Eccleſias ſeptem poſtmodum peperit, ipſa prima & vna ſuper Petrum Domini voce fundata.

Idem ad Iubaianum de Hæreticis baptizandis. Quò venturus eſt qui ſitit? vtrum ne ad hæreticos, vbi fons & fluuius aquæ vitalis, omnino non eſt? an ad Eccleſiam, quæ vna eſt, & ſuper vnum qui claues eius accepit Domini voce fundata eſt? Hæc eſt vna quæ tenet, & poſſidet omnem ſponſi ſui gratiam, in hac pręſidemus, pro honore eius atque vnitate pugnamus, huius & gratiam pariter & gloriam fidei virtute defendimus.

Idem ad Pompeium contra epiſtolam Stephani. Traditum eſt nobis quod ſit vnus Deus, & Chriſtus vnus, & vna ſpes, & fides vna, & vna Eccleſia, & baptiſma vnum, non niſi in vna Eccleſia conſtitutum, à qua vnitate quiſquis diſceſſerit, cum hæreticis neceſſe eſt inueniatur, quos dum contra Eccleſiam vindicat, ſacramentum diuinæ traditionis impugnat. Cuius vnitatis ſacramentum expreſſum videmus etiam in Cantico Canticorum, ex perſona
*Cant. 4.* Chriſti dicentis: Hortus concluſus, ſoror mea, ſponſa mea fons ſignatus, puteus aquæ viuæ, paradiſus cum fructu pomorum. Si autem Eccleſia eius hortus concluſus eſt, & fons ſignatus, quomodo in eundem hortum introire, aut bibere de fonte eius poteſt, qui in Eccleſia non eſt? Item Petrus ipſe quoque demonſtrans & vindicans vnitatem mandauit, & monuit, niſi per vnum ſolum baptiſmum,

vnius Ecclesiæ saluari non posse. In arca (inquit) Noe pauci, idest, octo animæ saluæ factæ sunt per aquam, quod & nos similiter saluos faciet baptisma. Quam breui & spirituali compendio vnitatis sacramentum manifestauit: Nam vt in illo mundi baptismo, quo iniquitas antiqua purgata est, qui in arca Noe non fuit, non potuit per aquam saluus fieri, ita nec nunc potest per baptismum saluus videri, qui baptizatus in Ecclesia non est, quæ ad arcæ vnius sacramentum dominica vnitate fundata est. 2. Pet. 2.

D. OPTATVS Afer Episcopus Mileuitanus libro 2 contra Parmenianum, & alios Donatistas Ergo, quia probamus eam esse Ecclesiam catholicam, quæ sit in toto terrarum orbe diffusa, eius iam commemoranda sunt ornamenta, & videndum vbi sint quinque dotes, quas tu sex esse dicis: inter quas cathedra est prima; vbi nisi sederit Episcopus, coniungi altera dos non poterit, qui est annulus. Videndum qui, & vbi, prior cathedra sederit, si ignoras disce, si nosti erubesce. Ignorantia tibi adscribi non potest. Restat ergo vt noueris, scientem errare peccatum est; nam ignorantibus nonnunquam solet ignosci. Igitur negare non potes, scire te in Vrbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, vnde & Cephas appellatus est: in qua vna Cathedra vnitas ab omnibus seruaretur, ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam chismaticus & præuaricator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret. Ergo Cathedra vnica quæ est prima de dotibus sedit prior Petrus, cui successit Linus, Lino successit Clemens, Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus &c. Hanc igitur Ecclesiæ suæ vnitatem sapiens Dominus tanquam prudentissimus Dauid attendens; Eum elegit atque instituit, qui suadente sancta matre Bersabee sederet super solium suum, & regnaret pro se in Ecclesia sancta sua, quem non vngerent Sadoch sacerdos, & Na- Ann. Christi 380.

than propheta, sed ipse summus omnium Rex & sacerdos, Iesus, sanctissimis suis verbis consecraret. Quod vt accuratius perscrutemur B.Ioannis Chrysostomi verba huic argumento opportuna de duabus Christi Ecclesijs, terrena & cœlesti subijcere operæpretium duximus. Is homilia 14 in psalmum 14 ita scribit. Videamus autem etiam per anagogicam contemplationem, quid sit tabernaculum, & quid sit mons Dei, & quomodo oporteat primum habitare in Tabernaculo, & ita habitare in monte Dei; Tabernaculum Mosis & templum Salomonis ferebant imagines & figuras duarum Dei Ecclesiarum, eius quę est in mundo, & eius quæ est in cęlis. Ecclesiæ quæ est in mundo, imago est Mosis Tabernaculum: Ecclesiæ autem quæ est in cœlis, templum, quod est in monte. Duæ Ecclesiæ numero, vna autem modo fidei. De ea quæ est in mundo dicebat Dominus, Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.
*Heb.* 12. Et de cœlesti Apostolus, Accessistis ad montem Sion, & Ciuitatem Dei viuentis Hierusalem cœlestem, & ad multorum millium Angelorū frequentiam, qui conscripti sunt in cœlis, hactenus Chrysostomus. Igitur Iesu Christo ad patrem, & ad cœlestem Ecclesiam ex terrena reuersuro necesse omnino fuit aliquem Ecclesiæ ab se in terris constitutæ præsidem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret, ad quem tanquam iudicem & pastorem omnes Christi ouiculæ in terrena Ecclesia commorantes confluerent. Quum enim (vt supra Ioannes Chrysostomus tradidit) duplex Ecclesia sit cœlestis & terrena, nulli dubium, terrenam, quæ alio nomine militans appellatur, & quæ adhuc in hoc sæculo peregrinatur, per fidem à Deo instar cęlestis effigiatam fuisse, de qua loquitur Ioannes in Apocalypsi capite 21. Vidi Ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de cęlo, à Deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. At nemo pius dubitat principatus ordinem esse in cęlo, vbi mansiones multæ sunt. Ibi enim

est

est Deus ipse, tum nouem Angelorum chori, ad hæc Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, Confessores, & alij beati suis ordinibus distincti. Eadem ratione in terrena Ecclesia sunt Clerici, Diaconi, Presbyteri, Episcopi, & supremus Pontifex. Hunc ordinem Ecclesiasticum explicat Paulus ad Ephesios cap.4. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas. De eodem Dionysius qui duobus libris terrenæ, cęlestisque hierarchiæ similitudinem explicauit ita scribit, cap. 6. Ecclesiast. hierar. Nostra hierarchia à Deo traditis ordinibus sancte disposita, sanctis & cœlestibus hierarchijs conformis est. Nam ibi sunt Principatus, Virtutes, Dominationes, Throni, vt testatur etiam Apostolus. Quare longe conuenientissimum est, vt quemadmodum in cœlis est omnium caput pastorum, princeps & primum Ecclesiæ fundamentum Christus, ita in terris sit aliud ministeriale caput Ecclesiæ terrenæ pastor & consequens fundamentum. Qua propemodum ratione vsus est Diuus Gregorius Nazianzenus in apologetico sic. Malum est & inutile vel omnes fieri velle rectores, vt nullus qui regi debeat, iam supersit, vel rursum regendi officium neminem velle suscipere per quod scilicet claudicare continuo, & labefactari poterit omne corpus Ecclesiæ, vbi nam autem & à quibus celebrarentur sacrosancta mysteria, quæ sursum ferunt, quod quidem maximum eorum quæ apud nos sunt ac plurimi faciendam est, si non sit Rex, neque Princeps, neque sacerdotium, neque sacrificium nihil denique eorum quibus tanquam maximis pro ingentibus sceleribus suis, prior ille populus incredulus mulctatus est? Hinc D. Gregorius Magnus Epistola 52. lib.4. ad vniuersos Episcopos Galliarum scribit. Ad hoc diuinæ dispositionis prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores mino-

tibus dilectionem impenderent, vera concordiæ fieret ex diuersitate contextio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia vero quæq; creatura in vna, eademq; qualitate gubernari vel viuere non potest, cœlestium militiarum exemplar nos instruit. Quia dum sunt angeli, sunt archangeli, liquet quod non æquales sunt, sed in potestate, & ordine (sicut nostis) differunt vnus ab altero. Si ergo inter hos qui sine peccato sunt, istam constat esse distinctionem, quis hominum abnuat huic se dispositioni libenter submittere, cui nouit etiam angelos obedire? Hinc etenim pax, & charitas mutua se vice complectuntur, & manet firma concordiæ in alterna & Deo placita dilectione sinceritas. Vnumquodq; igitur tunc salubriter completur officium, cum fuerit vnus, ad quem possit recurri, præpositus; hæc Gregorius.

Et D. Bernardus de consideratione ad Eugenium Papam lib. 3. graphicè eadem describit sic. Nec vilem reputes formam hanc, quia in terra est, exemplar habet e cęlo.
*Ioan. 5.* Neq; enim filius potest facere quicquam nisi quæ viderit
*Exo. 55.* patrem facientem, præsertim cum ei sub Mosis nomine dictum sit. Vide omnia facias secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est, viderat hoc qui dicebat. Vi-
*Apoc. 21* di Ciuitatem sanctam Hierusalem nouam, descendentem de cœlo, à Deo paratam. Ego enim propter similitudinem dictum reor, quod sicut illic Seraphim & Cherubim, ac cæteri quique vsq; ad Angelos, & Archangelos ordinantur sub vno capite Deo. Ita hic quoque sub vno summo Pontifice primates vel Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri vel Abbates, & reliqui in hunc modum. Non est paruipendendum quod & Deum habet auctorem, & de cœlo ducit originem. Quod si dicat Episcopus, nolo esse sub Archiepiscopo, aut Abbas, nolo obedire Episcopo,

po, hoc de cœlo non eſt, niſi tu forte Angelorum quempiam dicentem audiſti, nolo ſub Archangelis eſſe, aut ex alio quolibet inferiorum ordinum aliquem non ferentem ſubeſſe cuiquam niſi Deo &c. hactenus Bernardus. Neque vero vellem quempiam à me in hiſce rebus demonſtrandis argumenta, & demonſtrationes mathematicas requirere; multa enim quę Dei voluntate contingēter conſtituta ſunt, demonſtrari humanis rationibus non poſſunt: probabiles tantum rationes aliquot afferemus, quæ cuilibet pio homini facere ſatis debent, vt ſenſum ſuum obſequio Chriſti,& Eccleſię eius venerationi deuinciat. Cęterum ſuperioribus exemplis confimandis, & hoc animaduerſione dignum eſt. Decet enim in Eccleſia catholica eundem ordinem Eccleſiaſticum ſub vno capite Romano Epiſcopo eſſe, qui fuit tempore veteris legis in Synagoga; cui omnia in figura contingebant. Et ideo tanto maior eſt vnitas in Eccleſia,quanto ſacerdotium Euangelicū eſt excellentius legali, & quanto figuratum eſt excellentius figura; quamquam inter vtraque aliqua ſit etiam ſimilitudo. At regimen Synagogæ fuit monarchicum, in quo vnus ſummus ſacerdos, qui cunctis ſacerdotibus pręeſſet conſtitutus fuit: cuius tanta poteſtas erat, vt qui ei non obtemperaſſet,morte dignus cenſeretur; quemadmodum Deuteronomij cap. 17 ſcriptum eſt. Et facies quandocunque dixerint qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, ſequeriſq; ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Deo tuo ex decreto Iudicis, morietur homo ille, & auferetur malum de Iſrael. Ordinatus autem eſt Aaron ſummus ſacerdos iuſſu Domini Leuitici capite 8. & à Moſe conſecratus. Hanc Eccleſiæ vnitatem Chriſtus maxime deſiderauit, rogans patrem vt vnum ſimus: & ideo Apoſtolus ad Corinthios ait. Idipſum dicatis omnes,& non ſint in vobis ſchiſ-

mata. At vero cum variæ quęſtiones in fide & ritibus Eccleſiaſticis exoriantur, niſi eſſet is à quo cunctæ hæ dubitationes explicarentur, Eccleſia innumeris iamdiu diſtrata fuiſſet ſciſſuris, erroribus, diſcordijs, & vnitas Eccleſię diuiſa eſſet, ita vt in vnaquaque diœceſi ſingularis exorta fuiſſet hęreſis, quare rećte dixit D. Thomas Aquinas lib. ſentent.4.d.24.q.3.ar.2. ad 3.q. Oportet ſi iſta vnitas debet conſeruari, quod ſit aliqua poteſtas regitiua reſpectu totius Eccleſię, ſupra poteſtatem Epiſcopalem, qua vnaquęque ſpecialis Eccleſia regitur, & hæc eſt poteſtas Papæ, & ideo qui hanc poteſtatem negant, ſchiſmatici dicuntur, quaſi diuiſores Eccleſiaſticæ vnitatis. Atq; ita fides noſtra quacunq; ſecta deterior eſſet, ſi emergentibus rebus dubijs vel diſcordijs non haberemus primum ad quem tuto poſſemus accedere, qui in rebus fidei certam & veritatem conſentaneam ſententiam proferret: quomodo etiam optimus legiſlator Chriſtus ſuam Eccleſiam ita reliquiſſet truncam & capite mutilam; cui tamen ſeſe nihil omiſiſſe ipſe per prophetam Eſaiam docet, cum ait. Quid vltra debui facere vineæ meę, & non feci? Quare ad ſchiſmata vitanda ad errores excindendos oportet vt ſit in Eccleſia ſupremus quiſpiam rector, & doctor, apud quem etiam ſumma auctoritas ſit in rebus dubijs fidei definiendis, & quamuis Ieſus ſit verus ſponſus Eccleſię, & omnium fidelium caput, atq; in cœlis exiſtens Eccleſiam ſuam regere poſſit, tamen voluit eam viuentis, pręſentiſq; hominis nutu & auctoritate gubernari, qui eius miniſteriale caput eſſet, quod nobiſcum verſaretur, ad quod poſſemus accedere, & noſtras ei morum fidei & religionis cauſſas, lites & dubitationes exponere, & quid in eis agendum, tenendum, credendumq; ſit certo & ſine ambiguitate cognoſcere. Hanc rem optime explicauit D. Gregorius in epiſtola ſupra citata, ad omnes Epiſcopos Galię. Quia vnumquodq; ſalubriter tunc complectur officium, quum fuerit vnus ad quem poſſit recurri

prę-

prępositus. Iccirco opportunum esse perspeximus in Ecclesijs quæ sub regno pręcellentissimi filij nostri Childeberti Regis sunt secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatensis Ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere, quatenus & catholicę fidei integritas, idest sanctarum quattuor synodorum Deo protegente sollicita deuotione seruetur, & si inter fratres, consacerdotesq; nostros aliqua euenerit forte contentio, auctoritatis suæ vigore vicibus nempe sedis Apostolicę functus discreta moderatione compescat. S. igitur Gregorius pro meliori regimine, & vt salua maneret fidei integritas, voluit per Gallias vnum pręesse exemplo D. N. Iesu Christi, qui tanquam prudentissimus legislator in perfectissima lege euangelica prępositum cunctis aliquem constituit, qui nihil necessarium in synagoga neglexit, sicut iam supra ex Esaia ostendimus. Hac ratione videtur vsus fuisse Leo IX. Papa aduersus illicitas actiones Michaelis Constantinopolitani Episcopi cap. 37. cum scripsit. Ipsa corporis compositio & membrorum nos doceat, qualiter & quanti habenda sit Ecclesię vnitas. Ipsa etenim corpus est Christi. Et Apostolus dicit 1. Corinthiorum cap. 12. Vos estis corpus Christi, & membra de membro, & sicut in vno corpore multa membra habentur, omnia autem non eundem actum habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius membra, & infra. Si totum corpus oculus, vbi auditus, & reliqui sensus? nunc autem disposuit Deus sicut voluit membra singula officio suo apta. Membrum vero officio suo non contentum, sed cupiens pręcipere alienum, conturbat corporis ordinem totum, velut si visus voces, auditus colores, gustus odores, olfactus asperas res, aut lenes, tactus tentaret discernere sapores, nonne frustra omnes paterentur? Sic singulorum ornamenta, seu indumenta non sunt omnibus membris accommoda, nec congrua, sed vnumquodque requirit sua, & abijcit aliena. Eandem rem exponit

ponit D.Bernardus lib. 3. de consideratione ad Eugenium? Erras, si vt summam ita & solam institutam à Deo vestram apostolicam auctoritatem existimas; si hęc sentis, dissentis ab eo qui ait. Non est potestas nisi à Deo, proinde quod sequitur, qui potestati resistit ordinationi Dei resistit. & si principaliter pro se facit, non tamen singulariter: denique idem ait. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non ait, sublimiori tanquam in vno, sed sublimioribus tanquam in multis. Non ergo tua sola potestas à Domino, sunt & mediocres, sunt & inferiores, & quomodo quos Deus coniunxit, non sunt separandi, sic nec quos subiunxit comparandi. Monstrum facis si manu submouens digitum facis pendere de capite, superiorem manui brachio collateralem. Tale est si in Christi corpore membra aliter locas, quam disposuit ipse, nisi tu putas alium esse, qui posuit in Ecclesia quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios Doctores & Pastores ad consumationem sanctorum in opus ministerij in ędificationem corporis Christi. Atq; hoc corpus quod vbi ipse Paulus suo vero apostolico figurans eloquio & capiti conuenientissime aptans, totum ex eo compactum perhibet, & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram vniuscuiusque membri augumentum corporis faciens, in ędificationem sui in charitate. At cuncta hęc B. Hieronymi contra Iouinianum verbis concludamus, quibus affirmat Petrum constitutum esse Principem Apostolorum. Cuius rei causam addit, vt capite constituto schismatis tolleretur occasio; quare solidè nostra persistit sententia, Primatum à Christo in Ecclesia constitutum fuisse. Quem cum condere decreuisset admirabili planè mysterio inchoauit, & vt infra demonstrabo, perfecit. Tarda enim, & in plures partes opere distributo, longa cunctatione, & in creando successore vsus, vi magnitudinem, & excellentiam demonstrauit,

uit, docuitq; egregius omnium magister in grauissimis rebus temerè non esse à nobis festinandum, & magnis cętibus eos homines præficiendos, qui amore in Deum, prudentia in rebus agendis, & vitæ innocentia excellerent.

## Primatum in persona Beati Petri Apostoli in Ecclesia à Christo institutum fuisse aliquot Euangeliorum testimonijs explicatis ostenditur. Cap. II.

DOMINVS NOSTER IESVS CHRISTVS vt B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium suum destinauerat, primum in terris vidit ad se à fratre Andrea adductum illico ei vni dixit. Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. Res plane maxima animaduersione digna. Nam quod ei vni, cæteris Apostolis non solum absentibus, sed nec dum vocatis, promisit Petri scilicet appellationem, ei soli apud Cęsaream Philippi eandem contulit: cum enim Christus in medio Apostolorum, quorum è numero Vicarium suum electurus erat, existens, interrogatione quadam generali & omnibus communi quæsiuisset, ijs verbis eos appellans. Quem me dicunt homines esse filium hominis? Cumq; aliorum hominum de se sententias illis referentibus audiuisset, subiunxit. Vos autem quem me esse dicitis? Ad quam interrogationem cum solus Petrus respondisset, dicens. Tu es Christus filius Dei viui, confestim Christus audita hac eius prima, & illustri de diuinitate sua confessione, quam non caro & sanguis, sed pater eius cœlestis ei reuelauerat tanquam eum inuenisset, cui primum in regenda Ecclesia sua locum daret, quasi manu apprehensa eum ducens, vt in cathedra collocaret. Et ego (subiecit) dico tibi, tibi inquam vni, quia quod te dixeram vocandum Cepham, tu nunc es, sci-

*Ioan. 1. F.*

*Matt. 16. B.*

licet Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis, &c. quemadmodum vni Petro non solum Cephæ nomen indidit, sed & claues regni cœlorum se daturum pollicitus est, ita soli Petro quum à mortuis surrexisset claues regni cœlorum contradidit; Vbi cum omnes essent Apostoli, ad eum tamen solum con-
*Ioan. 21.* uersus, ait. Simon Ioannis diligis me plus his? pasce agnos meos. Ita vt Christi consilium & propositum, satis pateat, vt Petrum Vicarium suum in terris constitueret. Ad quod ostendendum alia quædam cognitu digna persequamur. Hoc enim in primis demonstrauit, quum nomini, quod is acceperat à patre, alterum à suo deductum adiunxit, Petrumq; à petra eum denominauit, petra autem (vt ait Apostolus) erat Christus. Vnde liquido constat Christum, dum Simoni filio Ionæ nomen suum impartiret, personam Simonis ita commutasse, vt ex priuata publicam, ac suam ipsius repræsentantem redderet. Quod etiam verba quæ sequuntur multo clarius patefaciunt, cum ait; Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. His enim verbis Petro eum locum, eamq; conditionem tribuit Christus, quæ ipsius propria erat, vt ea vocaretur petra, quæ pondus ędificij Ecclesiæ suæ sustineret; sic enim ostendit eum populi sui principem fore, sed euidentius multò hoc idem facit in verbis subsequentibus, cum enim dixisset; Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam, statim adiunxit. Et tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. His enim videtur eam auctoritatem, potestatem, ac iurisdictionem quæ Christo soli, vt vero Ecclesiæ capiti conuenit, ab ipso fuisse
*Luc. 22.* ore proprio singulariter Petro concessam. Hunc Matthæi locum Lucas maxime explicat, cum enim in nouissima cœ-

na facta esset contentio inter Apostolos, quis eorum maior esse videretur, ille postquam eos super inani hac altercatione obiurgasset, monuissetq; humilitatem sectandam esse imminente passionis tempore, quo ipse è mundo transiturus erat ad patrem, ad Petrum statim conuersus ipsum cæteris maiorem & omnium caput affirmat futurum. Ad eum enim quem non Petri, sed Simonis nomine appellauit, sic dixit. Simon Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret tanquam triticum; ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. In quibus verbis hoc primum considerandum, quod Christus de periculo impendente vniuerso gregi loquens, nõ ad multitudinẽ, sed tantum ad vnum Petrum verba facit, illum vnum admonens de eo quod omnibus euenturum erat; quid ita? nisi quia hoc fieri semper solet (vbi multitudo aliqua ab vno regitur) vt quicquid ad rem multitudinis pertinet, si periculum immineat, ad illum qui præest, primum referatur, vt per vnum multorum saluti prouideri possit. Hoc sanè animo Christus de communi Ecclesiæ periculo Petrum vnum admonuisse declarant eius verba, quæ statim sequuntur. Cum iam de remedio loquens ad eundem Simonem verba dirigit. Ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. An hæc verba interprete indigent, vt intelligantur? Cum ita sint aperta, vt etiam quę supra ex Matthęo citaui, exponãtur? Quod enim ille scribit Simon Bar Iona fidem suam de Christo filio Dei viui profitenti ipsum Christum dixisse; Tu es Petrus, idem Christus eundem Simonem alloquens alijs verbis exprimit, cum dicit. Ego autem rogaui pro te, ne deficiat fides tua; cum enim fides eius corroborata fuit oratione Christi ne deficeret, tum is ex Simone tanquam ex lapide fragili factus est firma petra. Quod autem ibi dictum est ei à Christo. Et super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam, idem sic

alijs verbis dicitur; Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, quorum fides infirma vel vacillans firma Petri fide confirmatur, & super eum iam petram factum ędificari dicuntur. Cum denique contra periculum, quod imminet à portis inferi, vt exprimit Matthęus, & Lucas contra Satanam expetentem cribrare Ecclesiam, vt triticum; idest contra omnes diaboli insidias expetentis Ecclesiæ ruinam vnum à Christo remedium proponatur, quod consistit in vnius Petri fide, ipsius Christi oratione corroborata ne vllis tentationibus victa succumbat, & deficiat; vt in eadem posset fratres suos confirmare. Hoc aperte declarat eum positum esse tanquam petram in fundamento Ecclesiæ, & super eam Ecclesiam ędificari. Quod autem is sit verus sensus illorum verborum, & hic ordo in Ecclesia Christi pro ea conseruanda institutus fuerit, vt cum ipse, qui est verus & summus Pontifex & Pastor omnium suis precibus Vicarium suum in fide confirmarit, per eum confirmentur reliqui Episcopi & Pastores, qui proprie appellantur fratres eius, vt per eos postea vniuersa fidelium multitudo ędificetur, & in fide confirmetur plenius intelligitur si consuetudinem Ecclesię optimam verborum Christi interpretem consuluerimus; hoc autem semper reperietur Satana nunquam non expetente Ecclesiæ pacem turbare, quod statim ostendere cœpit postquam Christus corporalem suam præsentiam à grege subtraxerat, vt quęque pars eius laborare cępit per Petri fidem fratres confirmantem à vexatione liberatum fuisse; huius rei exemplum in Concilio Hierosolymitano primum est demonstratum, in quo cum Petro pręsente magna conquisitio de fide fieret, Satana iam Ecclesiam cribrante, & in diuersas sectas trahente, tum tandem illa seditio est sedata, & pax Ecclesiæ restituta, cum Petrus in medio fratrum suam fidem professus, reliquos pastores in eadem confirmauit, per quos posteaquam vacillare cœperat, pars gregis in fide confirmata fuit, hoc deinceps fa-

ctum

ctum est per Petri successores fidem eius sequentes. In reliquis omnibus, quæ secuta sunt concilijs, in quibus multo illustrius quàm Petro viuente compertum fuit,& quales essent Satanę conatus expetentis cribrare Ecclesiam, & quanta ad eos reprimendos extiterit vis huius singularis remedij, quod Christus verbis illis significauit, quum ad Petrum sermonem dirigens, dixit. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, vt enim omnia remedia quærantur, quæ vnquam Ecclesia est experta contra Satanæ malitiam nunquam cessantis omni tentationis genere eam vexare, nullum cum hoc comparari poterit, quod in Concilijs generalibus adhiberi est solitum, cum singularum Ecclesiarum pastores tanquam Petri fratres per eius successores fidem ipsius sequentes confirmarentur, ad quod in omni grauiore periculo tanquam ad singulare & vnicum omnium malorum remediũ vniuersa Ecclesia semper confugere consueuit, neque vllum vnquam præsentius inuenit, aut inuentura est, quia in eo summa omnium remediorum continetur. Hæc autem verissima esse veteres hactenus historias Ecclesiasticas perscrutanti manifestũ erit, quibus liquido patet sensum Christi in constituendo suo Vicario verbis supra citatis significatum, & rerum euentu comprobatum fuisse. Ad Matthęi, & Lucæ testimonia, Ioannes capite 21 rem planius demonstraturus accedit; quo in loco promissas ei ante mortem claues verbis illis ter repetitis; Pasce agnos meos, pasce oues meas, concessit, pastoremq; & Ecclesiæ suæ principem illum constituit. Quæ Apostoli Ioannis verba magnis mysterijs referta, & rei summam attingentia accuratius considerare, & interpretari libet. Quum ergo (inquit Ioannes) prandisset Iesus, dicit Simoni Petro; Simon Ioannis diligis me plus his? Cunctis, quæ ad ęternam, diuinamq; Iesu generationem attinerent admirandis operibus, quæ in humana natura ab eo gesta sunt salutaribus doctrinæ eius pręceptis, quibus nos instruere

I voluit

voluit à magno Euangelista accuratissime descriptis, quum ad extremum mortis mysteria, & manifesta resurrectionis argumenta perdiligenter explicuisset, nil reliquum erat ad Euangelicæ narrationis explicationem, quam vt Ecclesiæ suę sanctæ institutionem, necessariamq; cuilibet reipublicę gubernationem, quemadmodum ab ipso Christo corporalem suam præsentiam à grege subtracturo ordinata fuerat, differeret. Ipsum itaque Ecclesiæ initium, quod nimirum ex Iudęo & Gentili populo constitit, magno illo suo prandio, quod paulo ante retulit Euangelista, designauit. In eo namq; prius piscis ille prunis superpositus, Iudęus videlicet populus, qui & singulari numero exprimitur, ante discipulorum Christi aduentum describitur; deinde vero pisces illi quos Apostoli cœperunt, gentium scilicet populi Græcus, Romanus, Barbarus qui recte multitudinis numero designantur ex cunctis mundi regionibus capti, vnam Iesu Ecclesiam construunt. Quapropter & vnus ille prunis superpositus, & plures alij, quos cœperunt Apostoli, vnus tantummodo piscis ab Euangelista nuncupatur, ita enim ait. Et venit Iesus & accipit panem & dat eis, & piscem similiter. Hęc est itaque Ecclesia nostra, beatum illud conuiuium, in quo panis apponitur Dominus ipse noster Iesus Christus, atq; vnus ac multi pisces Iudaicus & Gentium populi in vnum non Iudaicum aut Gentilem, sed Christianum populum conflati, & vnus piscis atque vnum corpus effecti. Quoniam vero nulla domus, nulla Ciuitas, nulla omnino respublica sine legitimo principe ac gubernatore consistit; sicut nec vllum aliquod corpus sine capite, Dominus eum eligere constituit, qui post ipsius corporalem absentiam Ecclesiæ suę præsideret. Hoc igitur est, quod Beatus Euangelista ait. Quum ergo prandissent cum iam videlicet ab ipso ex pane & piscibus constructa esset Ecclesia, & iam tempus adesset, quo exigi videbatur, vt Christus animum suum aperiret (statuerat enim antea munus

illud

illud, quod ipse in terris gerebat alicui homini ascendens in cœlum committere)Petrum eo nomine appellauit,quod à patre carnali impositum habebat, eiq; dixit. Simon Ioannis diligis me plus his? Non interrogat Iesus Petrum, vt sciat an se amet, qui noscit secreta hominum, atque ipsas etiam cogitationes, sed vt exemplo suo doceret in constituendis Ecclesiarum pastoribus quid potissimum obseruandum esset, & quærendum. Simon (inquit) Ioannis diligis me plus his? Non quęrit Iesus in Petro, neq; in rectoribus Ecclesiæ suę nobilitatem generis, patriæ splendorem, fumosas maiorum imagines. Nihil horum curæ est Iesu, quę ad rem Ecclesię non pertinent. Atquid? Simon Ioannis diligis me? Felix Ecclesia si in eligendis eius pastoribus sanctissima hęc obseruaretur forma, quam obseruauit Christus in Petro; vt ille ordinaretur in Ecclesia qui diligeret, non qui degluberet Ecclesiam. Nihil magis requirit Iesus in pastore quam amorem. Oues Christi docere potest & malus pastor, & qui eas odit, & rapit: pascere non potest nisi qui diligit; doctos multos & nobiles facile est reperire pastores, amatores Ecclesię paucos. Hos potissimum elegit ad Ecclesias suas Iesus, qui potissimum diligunt. Diligit Ioannem, elegit Petrum, diligit sibi cariorem, elegit Ecclesiæ vtiliorem. Diligit innocentem, elegit lapsum, vt qui ipse pœnituerit, facilius pœnitenti indulgeat, ac benignius nouerit misereri, qui secum misericorditer actum meminerit. Dicit ei etiam; Domine tu scis, quia amo te. Amorem profitetur Petrus, & eum testem citat amoris sui, quē sciebat auctorem, etiam Domine, ex conscientia sua dicit. Tu scis quia amo te ex scientia Iesu; scientiæ Iesu magis credidit quam conscientię suę, ac si diceret. Ego quidem existimo me vehementer te ipsum amare; nam in amorem tuum propensum esse me sentio, tu tamen plenius nosti num vere te amem, idcirco non aliud mihi promitto, non aliud tibi quicquam respondeo, quam quod ex tuo

pendet iudicio. Tu ſcis Domine, quia amo te. Quòd ego te amem, amoris mei mihi conſcius profiteri non dubito; quòd vero te plus cęteris amem, affirmare non audeo. Dicit ei; Paſce agnos meos. Nullum gratius, iucundius, acceptiusue Deo obſequium eſt, quàm animarum cura. Paſce, inquit, amanti Petro Ieſus agnos meos. Nihil à te pro me requiro Petre. Pro Eccleſia tantum mea laboro, pro agnis & ouibus meis ſollicitus ſum. Gratis tibi trado agnos meos, gratis eos paſce. Paſce agnos meos, quod ego plus omnibus diligo, cui potius commendem, quam tibi qui me plus omnibus diligis? Commendaui matrem meam diſcipulo, quem plus quàm cęteros diligo. Commendo tibi Eccleſiam meam, à quo plus quam à cęteris diligor. Magnum eſt quod commendaui Ioanni, maius omnibus eſt quod commendo tibi. Maior eſt enim Eccleſia vniuerſa quam mater mea, cum ipſa quoque maior ſit pars Eccleſię meę. Vide igitur cui obnoxius eris pœnę, ſi malè habueris Eccleſiam meam, cum in ea malè tractanda multo grauius peccaturus ſis, quàm ſi malè habeas matrem ipſam meam. Vide quantum tibi trado. Trado tibi amanti & matrem meam, & fratres meos, qui trado agnos meos & oues meas. Trado tibi terrarum iura, cœlorum ſceptra. Paſce agnos meos. Mei ſunt agni, non tui, meę ſunt oues, non tuę, mea eſt Eccleſia non tua. Hanc tibi committo cuſtodiendam, eius hodie paſtorem te conſtituo; caritatem à te exigo; Paſce agnos meos: Paſce verbo, paſce exemplo, paſce moribus, paſce doctrina, quos ſi non paueris, occidiſti. Quippe alimenta negare, eſt necare. Nihil tibi ſit antiquius quàm incolumitas gregis mei, quem tibi do paſcendum, non deuorandum. Hunc omni cura paſce; Paſce agnos, paſce oues, paſce infirmos, paſce fortes, paſce omnes. Dicit ei iterum, Simon Ioannis diligis me? Iterum interrogat quod ſciebat, & quod potiſſimum ab illo volebat. Ait illi; Etiam Domine tu ſcis quia amo te. Idem inter-

interroganti idē respondet, dicit ei; Pasce agnos meos. Dicit ei tertio; Simon Ioannis amas me? Ter interrogat, repetit, inculcat an se diligat, vt ei declararet quãta sollicitudine, desiderioq; expeteret, quod toties interrogaret, simulque omnes admoneret, ardentissimum sui amorem in pastore requiri; maxime enim quęritur, quod maxime desideratur. Ter exigit amorem à Petro Iesus, nec quemlibet amorem, sed ardentiorem, quàm aliorum Apostolorum sit, priusquam gregis sui curam illi committat; cui namq; plus committitur, plus & ab eo exigitur: Christum verò interrogasse Petrum de amore, quo ille erga se tanquam erga Dominum gregis affectus erat, & valde diligenter eum interrogasse ex ijsdem verbis liquet. Tertiò enim eandem interrogationem repetit, quorsum autem hoc? nisi quia rei omnium carissime quam cœlum petens in terris relicturus esset, idest gregis sui curam amanti relinquere voluit. Hoc enim verba Christi quæ sequuntur apertè declarant, cum ter Petro amorem suum erga illum profitenti, ter ipse pascendi munus ei commendauit; bis quidem agnos, tertiò autem oues, cum pastorem vniuersi gregis suo loco relinquens. Quod vt melius percipiatur, animaduertenda sunt cùm forma interrogationis, tùm tempus, & locus; forma quidem hæc fuit, quod de amore interrogans, non de illo amore, quem Petrus cum reliquis discipulis communem habebat, & sine quo nemo ne minimę quidem partis gregis idoneus pastor esse potest eum interrogauit, sed quũ tunc adessent filij Zebedei, & Thomas, qui ipsi etiam partis gregis pastores futuri essent; de amore singulari, quo pręceteris eum amaret, Petrum interrogauit: vt in quo singularem amorem supra reliquos pastores inuenisset, singularem ei locum inter eos daret, vt quidem illorum in partem, eius autem in vniuersum, erga gregem cura emineret. Eo vero tempore hoc Christus ab eo quæsiuit, quo iam Petrus eius corporalem præsentiam se præ cęteris amare singulari

E quodam,

quodam,& præcipuo ſigno oſtendit: cum enim illi vnà cum alijs diſcipulis in mari piſcationi operam dãti Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam ſe conſpiciendum præbuiſſet, eoſque
Io.21.B. etiam è littore appellaſſet, rogans nunquid pulmenti haberent, Petrus,vt primum à dilecto diſcipulo admonitus,Dominum eſſe cognouit, non expectans dum nauis, qua vecti erant, ad littus appelleret, ſtatim ſe in mare miſit, vt citius alijs ad eum ipſe perueniret, qui amore eius corporalis pręſentiæ omnes iam præuenerat; quemadmodum non hoc ſolo ſigno, ſed multis alijs, antequam Chriſtus moreretur, oſtenderat. in quo ergo Chriſtus maius deſiderium, & maiorem amorem corporalis ſuæ præſentię cum grege inuenerat, eidem illud munus in terris commiſit, ipſe paulopoſt humanis oculis ſuam præſentiam ſubtracturus; in quo munere eius perſonam tanquam in terris ſemper præſentis in cura dilecti gregis repreſentaret. Vt autem teſtimonio à me ſupra ex Luca citato, quum Chriſtus de fide Petri loqueretur, quæ eſt fundamentum paſtoralis officij,oſtendit, ſe non ſolum eam fidem in eo requirere, quæ non deficeret, ſed quæ tanta eſſet vt fratres in fide infirmos, vel vacillantes confirmare poſſet; ſic nunc de amore verba faciens, qui eſt tanquam principium omnis rectę adminiſtrationis paſtoralis officij, cum ab eo ſingularem ſupra reliquos paſtores amorem requirat, vtrunq; oſtendit in animo conſtitutum apud ſe habuiſſe paſcendi officium Petro, non commune cum alijs, ſed ſingulare, & eximium ſupra alios committere; cuius rei, vel hoc etiam maximum argumentum eſt, quod cum ſermo haberetur (vt dixi) præſentibus illis, qui in parte gregis paſcendi ſuam operam nauaturi eſſent,nunquam ad illos, ſemper vero verba ad vnum Petrum direxit; quod ſanè non feciſſet ſi nihil præter paſcendi munus cum alijs commune illi committere in animum induxiſſet; præſertim à Petro interrogatus, vt ſaltem de Ioanne quid ſtatuiſſet, declararet, ſed hæc infra diſſeram: ſequitur Euangeliſta.

gelista. Contristatus est Petrus quod dixit ei tertio, amas me? Non frustra, aut sine maxima omnino causa contristatus est Petrus, quia dixit ei tertia vice Iesus, amas me? Timuit nimirum ne forte non amaret Iesum, quantum Iesus ab illo se vellet amari. Timuit ne simile quid audiret ab illo, quod audierat cum ei dixisset. Quare non possum te sequi modo? Animam meam pro te ponam. Responditq; ei Iesus. Animam tuam pro me pones? Amen amen dico tibi, non cantabit Gallus donec ter me neges. Iam didicerat nihil sibi confidere, & plus scientiæ Iesu quàm conscientiæ suę credere. Certè non mentiebatur animo suo Petrus, cum ad Iesum diceret. Animam meam pro te ponam, qui se facturum esse sibi persuadebat, quod dicebat, & vere paratus erat in carcerem, & in mortem cum illo ire. Nec tamen fecit, quod se facturum dixerat, sed quod dixit ei Iesus, hoc fecit. Nunc quoq; conscius quidem sibi erat ardentissimi in Iesum amoris sui, quem iam semel, & iterum professus erat, audiens tamen Iesum tertia vice interrogantem, an se amaret, contristatus est: non idcirco quod Iesus amorem suum non crederet, quem sciebat falli non posse, sed quod non tantum amorem in se ipso Christus esse intelligeret, quantum habere se crederet. Quare sibi timens contristatus est, nec audaci (vt antea) animo, sed tam humili voce quàm mente respondit. Domine tu omnia nosti. Tu scis quia amo te. Qui bis interrogatus hoc tantum dixerat, quod verum se dicere putabat. Tu scis quia amo te. Nunc sapienter præmittit, Domine. Tu omnia nosti. Ego falli possum, qui amare me dico. Tu qui omnia nosti, scis, num verum sit, quod dico. Certè tu scis, te à me amari; ego vero nescio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Dicit ei Iesus. Pasce oues meas. Interrogatio mea Petre, non amoris in me tui dubitatio, sed manifestatio est; vt nouerint omnes me tibi pascendas oues meas non fuisse daturum, nisi me à te mirifice amari certo scirem.

Io. 13. D.

Noui namque neminem eas bene pascere posse, qui me non vehementer amet. Rapere quidem potest eas mercenarius, fur, & latro; pascere vero non potest, nisi qui animam suam pro eis ponere paratus sit. Propterea qui dixi tibi pasce agnos meos; dico pariter pasce oues meas. Iidem enim sunt agni mei, quæ & oues meæ. Sicut ego quoque & agnus sum. & ouis. Agnus qui vere Pascha immolatus peccatum mundi tuli; ouis, quæ ad occisionem ducta, non aperuit os suum. Amen amen dico tibi, cum esses iunior cingebas te, & ambulabas quo volebas; cum autem senueris extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quo tu non vis. Quod facere non potuisti, quum de te ipso confidebas, vt animam tuam pro me poneres, hoc mea munitus gratia aliquando facturus es, & animam tuam pro me pones; ne viribus, ac meritis tuis tribuas, quod beneuolentiæ meę debetur, & gratiæ. Cum esses iunior, nec tibi cura pastoralis incumberet, cingebas te, & ambulabas quo volebas, non enim tibi imminebat euangelizandi necessitas, sed multa tibi agere licebat, quæ nunc agere pastorem non licet. Ne leue esse putes pastoris officium, cum senueris, & pastoris munia exercebis, alius te cinget, & ducet quo tu non vis, non quo non velit spiritus promptus, sed quo non velit infirma caro. Cum senueris cinget te Nero, cinget te Romani Lictores, & ducent quo tu non vis; qui te extensis manibus tuis cruci affigent, quam vtique nolit, & abhorreat hominis natura. Ideo te interrogaui, num me diligeres; vt ostenderes quanta oporteat eum, qui me diligat, & oues meas pascat, pro me pati, & animam suam dare pro ouibus suis. Quod cum à Iesu obscurius dictum fuisset, Euangelista manifestare voluit; qui verba Iesu declarans ait. Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Consueuit nimirum Ioannes, quæ nonnunquam quasi ænigmaticè à Iesu dicebantur, dilucidè interpretari; ne pretiosus nos lateret verborum Iesu thesaurus.

rus. Quis enim vnquam intelligeret de Spiritu Sancto dici, quod scriptum est. Qui credit in me flumina de ventre eius fluent aquę viuæ, nisi ipse addidisset: Hoc autem dicebat de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Quippe quis vnquam audiuit de ventre viuentis hominis aquarum flumina emanare? Necnon & quum dixit. Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Quis intelligeret in ipso Iudęorum templo concionantem, de corpore suo loqui? Nunc quoque cingendum Petrum, & extensis manibus ducendum quo nolit audiens, quis existimet de morte illius & de crucis morte sermonem haberi? Hoc tamen sic interpretatur Euangelista. Hoc autem dixit (inquiēs) significans, qua morte clarificaturus esset Deū. Quibus verbis non solum mortem, sed & mortis genus, crucem scilicet, significatum ostendit, quam manuum extensione demonstrat; quod sequentia Iesu verba manifestant. Nam cum hoc dixisset dicit ei nimirum Petro: Sequere me. Quod certè non de incessu corporis, sed de imitatione, & similitudine mortis dixit, per supplicium crucis. Sequere (inquit) me. Hodie vnxi te Regem super Israel. Hodie constitui te principem populi mei. Hodie te maiorem cunctis regibus terræ, & magnis Cęsaribus feci. Hodie terrarum imperium, atque ipsorum sceptra cœlorum tradidi tibi. Nunc laudatam, quam agas tibi vitam, præscribo; nunc honestos te mores omnes edoceo; nunc cunctarū virtutum culmen, quod amplexari te volo, vnico verbo impero: Sequere me. Trium igitur Euangelistarum testimonijs, & quidem apertissimis, primatum Petri in Ecclesia institutum fuisse à Christo vidimus; in quo constituendo, maxime animaduertendus ipse Christi ordo videtur; qui primum Simonis nomen in Cephę mutandum pollicetur; deinde cum Simon, eum Christi Dei viuentis filium esse, dixit, Petri quidem nomen ei indidit, super eum Ecclesiam suam se ędificaturum exponit; pro eius se fide rogasse dicit,

& eum, vt fratres suos confirmaret, hortatus est: & longe maiora promittens, claues regni cœlorum, cum summa ligandi, & soluendi potestate se ei daturum pollicetur. Ea omnia à mortuis excitatus, trina illa repetitione, Pasce agnos, & oues meas, Petro tribuit, quum multa de eius ardenti amore, fide, & integritate documenta accepisset; atque ita amplissimum hoc munus, siue summam potestatem, perfectè, cumulatèque in Ecclesia sua constituit. Petro vero soli, non omnibus Apostolis dictum fuisse, Pasce oues meas, ex priori interrogatione manifeste patet, Diligis me plus his? quæ ad omnes referri non potest, sicut & illa verba, Tu es Petrus, quemadmodum supra exposui. Pascere vero idem est quod regere; reges enim pastores in sacris litteris appellantur. Pascere autem, vel regere tribus potissimum in rebus constare, sancti patres docent, quę sunt hæc; Euangelij prædicatio, sacramentorum exhibitio, improborum hominum excommunicatio: Alij alia tria, pascendi genera constituunt; exemplo, verbo, & opere. Prælatus enim, & vitæ integritate, & sana doctrina gregis sui animas, eleemosynis verò corpora pascere debet: Summi igitur in Ecclesia Dei Sacerdotis eiusmodi munus est. Is enim ante omnia curare debet, vt oues sibi creditæ, piè, integrè, & sine querela vitam traducant, vt Dei verbum sincerè prædicetur, vt peruersa hæreticorum dogmata dissipentur, vt controuersiæ de fide exortæ, congregato Christianorum sacerdotum concilio discutiantur, & sedentur; vt sacramenta rite ab inferiorum ordinum ministris tractentur, gregibusq; Episcopi & pastores ij præficiantur, qui exemplo, verbo, & misericordia populos suæ fidei creditos regere, & pascere sciant. Improbos postremo homines Ecclesiæ monita contemnentes, excommunicare, & (vt docet Apostolus) corpus eorum Satanæ tradere, vt spiritus saluus fiat: eosdem vero resipiscentes, salutari adhibita pęnitentia, Ecclesiæ vnitati restituere, & Ecclesiasticas pęnas,

in

in quas peccando inciderant, condonare. Hæc omnia pręclarè explicat ex sanctis patribus Beda inter homilias ęstiuales de sanctis, homilia in vigilijs Apostolorum Petri, & Pauli; vbi docet, multiplex esse pascendi genus. Quamuis (inquit) solertius intuendum, quòd eadem pastio gregis Dominici non vniformi, sed multimoda est solicitudine gerenda. Nam & terrena subsidia necesse est, vt subditis rector ne desint diligenter præuideat, & exempla virtutis simul cum verbo prædicationis eisdem solicitus impendat: & si quos aut spiritalibus, aut etiã cõmunibus eorum commodis aduersantes deprehenderit, horum violentiæ (quantum valet) obsistat: ipsos quoque, cum fortè errauerint, subiectos (iuxta Psalmistæ vocem) corripiat iustus in misericordia increpet, neque oleo noxiæ consensionis eorum corda demulceat. Et hoc enim ad pij pastoris officium pertinet. Et infra. Commissione ouium Petro facta, si diligis me, pasce oues meas, meas (inquit) non tuas; meas tibi oues commendatas scito, & has quasi meas regere, si me perfecte amas, recole. Et infra, postquam pascendas suas oues Petro, hoc est, plebes docendas, gubernandasq; commisit, subsequenter addit. His igitur agendis summi Sacerdotis in Ecclesia munus est, in quibus recte tractandis tantam à Christo potestatem Petrus accepit, quantam is cognouit Ecclesiæ suæ opus esse, & ea quidem est, qua nulla maior excogitari potest; dum tamen ea recte Pontifices vtantur; scilicet ad ędificandam, non ad destruendam Ecclesiam. Petro autem iure, & merito eam potestatem præ cęteris tradidit, quia ipsum Petrus præ omnibus amauit Apostolis; cuius amoris radices altiores in Petro fuisse quã in alijs, multa testantur; constans eius animus, quum omnia pro eo relinquere, & paratum se esse pro Christo mori palam contestaretur, cum districto gladio Christum defendere solus est ausus, postquam in horto à ministris sacerdotum eum captum vidit; officia quæ Iesu mortuo exhibuit,

ad ſepulturam cum Ioanne profectus. Eius vero primarię
Matt. 17. A. poteſtatis, præter trium ſupra citata Euangeliſtarum teſtimonia, magna argumenta extant. Quod cum Ieſus inter tres, vnum eſſe voluit, admirabilis transfigurationis ſuę teſtes, quum, cunctarum gentium magiſterium Moſe,& Elia cum eo loquentibus, à patre voce cęlitus delapſa, ſuſcepit, & eum in horto potiſſimum cum ijſdem duobus à cæteris ſecreuit, ſuarum paſſionum teſtem; ipſum vnum prę omnibus tributum pendere apud Capharnaum iubens, ſibi æquauit; eum ſolum ſuper aquas maris ambulare expetentem ad ſe acciuit: & cum alijs diſcipulis, vt laxarent retia imperauit, ſoli Petro dixit, duc in altum. Vnus ſemper ab Euangeliſtis primus recitatur, cum in alijs Apoſtolorum nominibus alioqui varient. Facta reſurrectione Angeli mulieribus, ex Dei mandato, præcipiunt, vt Petro hoc Euangelium, vel in primis annuntietur; Ieſum, ſcilicet reſurrexiſſe; quemadmodum antea prædixerat. Ipſe vnus pro omnibus ſæpe reſpondit, & ſoli à Chriſto dictum eſt: Simon dormis? ipſum poſtremo Dominus paulo ante paſſionem, iuxta prædictionem ſuam, ſe ter negantem, & benignè reſpexit, & cum amarè fleuiſſet, ignouit, vt Eccleſię caput, magiſter, & paſtor futurus, fratrum quoque erratis, magiſtri ſui exemplo diſceret ignoſcere. Multa demum ex ſacris literis afferri poſſent de eadem re teſtimonia, quæ in hæc 17 loca ſequenti capite connumerata contraxi: quibus tamen poſtea rite ex ſanctorum patrum ſententia explicatis, vniuerſam hanc quæſtionem tandem abſoluemus.

Primatum

## Primatum in persona B. Petri Apostoli institutum fuisse probatur 17 Euangelistarum testimonijs. Cap. III.

1 INVENIT Andreas primum fratrem suum Simonem, & dixit ei, Inuenimus Messiam, quòd est interpretatum Christus. Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus autem eum Iesus, dixit. Tu es Simon filius Ionæ: tu vocaberis Cephas, quòd interpretatur Petrus. *Ioan. 1.F*

2 Respondens Petrus dixit. Tu es Christus filius Dei viui. Respondens autem Iesus dixit ei. Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus; & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum; & quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Matth. cap. 16. Hìc animaduersione dignum est, vt supra ostendimus, Simoni mutato nomen, eumq; Petrum appellatum. At vero nominis mutatio in sacris litteris, altioris cuiusdam mysterij signum fuit; quòd Tertullianus annotauit; vt in Abraham, Sara, Israele, Iosue; ita vt rectè existimandum sit, Christum non sine magno mysterio Simoni nomen nouum indidisse. Tribus siquidem Apostolis, qui præ cęteris apud Christum principem locum obtinebant Simoni, Iacobo, Ioanni, solis Christus nomen addidit; Simoni scilicet, vt Petrus, illis vero, vt Boanerges, idest filij tonitrui vocarentur. Quod cap. 3 tradit Marcus. His vero tribus Christus familiarius vsus est; quos sępe solos secum comites assumpsit mirabilium suorum testes. hi soli eius transfigurationi in monte, Iairi filiæ suscitationi, & in horto, dum paulo ante mortem prolixius orauit, interfuerunt: & ideo peculiare ijs nomen imposuit. *Mat. 16. C.*

posuit. Simon verò, quo eius singularis prerogatiua magis pateret; non ab alio, quàm à se ipso deriuatum habuit; Christus enim, vt docet Paulus, Petra fuit, nomen suum Petro communicauit; vt hac nominis deriuatione Christus nobis ostenderet, se Petro suas vices, & potestatem aliquan do commissurum.

3 Ab Euangelistis Mattheo 10. Marco 3. & Luca 6. qui capitibus nomina Apostolorum enumerant, semper primo loco recensetur Petrus, etsi vocatione primus non fuerit (nam primus omnium Andreas vocatus est) & sæpe nominatim præ alijs commemoratur. Qua ratione existimandum non est Euangelistas suo arbitrio quemquam, qui vocatione posterior fuerat, enumerasse primum; nisi certo scissent, eundem à Christo fuisse ceteris prælatum.

Luc. 22. C. 4 Facta est autem contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior, quos cùm Iesus obiurgasset, & exemplo sui docuisset, quem in modum is se gesturus esset, qui maior inter eos esset futurus; contentionem illam penitus tollere volens, conuersus ad Petrum ait. Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. An non his verbis clarissime Christus Petro maiorē præ ceteris tribuit potestatem?

Mat. 17. D. 5 Et cum venisset Capharnaū, accesserunt qui didrachma accipiebant ad Petrum, & dixerunt ei; Magister vester non soluit didrachma? ait: etiam. Et quum intrasset in domum præuenit eum Iesus, dicens. Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum? à filijs suis, an ab alienis? & ille dixit: Ab alienis. dixit illi Iesus; ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te.

Luc. 5. A 6 Ascendens autem Iesus in vnam nauim, quæ erat Simonis,

nis, rogauit eum à terra reducere pusillum, & sedens docebat de nauicula turbas; vt cessauit autem loqui, dixit ad Simonem, duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.

7 Tunc accedens Petrus ad eum dixit. Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei, vsque septies? Dixit illi Iesus. Non dico tibi vsq; septies, sed vsq; septuagies septies. *Matth.8. C.*

8 Tunc respondens Petrus dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te; quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis. Amen dico vobis, quòd vos, qui secuti estis me, in regeneratione, quum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Vbi notandum solùm Petrum, vt caput & principem reliquorum Apostolorum pro omnibus sollicitum, ausum esse à Christo petere, qua mercede ipsum sequuturi essent. *Mat.19. D. Mar.10. D.*

9 Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant, dixit ergo Iesus ad duodecim. Numquid & vos vultis abire? Respondit ergo ei Simon Petrus. Domine ad quem ibimus? verba vitæ ęternæ habes, & nos credimus, & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei. Et hic vides Petri auctoritatem, qui omnium nomine, tanquam caput, audacter respondet. *Ioã.6.G.*

10 Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei. Quòd ego facio, tu nescis modò, scies autem postea. Vbi primum considerandus ordo est, cum à Petro initium, tanquã à capite, & maiore fecerit, deinde verba singulariter Petro dicta expendenda sunt, tanquam vni Pastori, qui Christi ipsius exemplo cęteris præfuturus, humilitatem eius imitaretur. *Io.13.A*

11 Et venit, & inuenit eos dormientes, & ait Petro. Simon dormis? non potuisti vna hora vigilare mecum? vigilate, & *Mar.14. Mat.26.*

erate, vt non intretis in tentationem.

Luc. 22. E. 12 Videntes autem hi qui circa ipſum erāt, quòd futurum erat, dixerunt ei. Domine ſi percutimus in gladio? & per-
Mat. 26. E. cuſſit vnus ex illis (is autem fuit Petrus) ſeruum principis
Mar. 14. E. ſacerdotum: & amputauit auriculam eius dexteram. Reſpondens autem Ieſus, ait. Sinite vſq; huc. Et cùm teti-
Io. 18. B. giſſet auriculam eius ſanauit eum.

Mar. 16. B. 13 Et introeuntes mulieres in monumentum, viderunt iuuenem ſedentem in dextris, coopertum ſtola candida: & obſtupuerunt. Qui dixit illis, nolite expaueſcere: Ieſum quęritis Nazarenum crucifixum: ſurrexit, non eſt hic: ecce locus vbi poſuerunt eum. Sed ite, dicite diſcipulis ſuis, & Petro, quia pręcedet vos in Galileam: ibi eum videbitis, ſicut dixit vobis. Magnum certè etiam hoc excellentiæ Petri indicium fuit, quòd eum vnum Angelus ſpeciatim nominauit.

Ioan. 20. A. 14 Vna autem Sabbathi, Maria Magdalene venit manè, cùm adhuc tenebrę eſſent, ad monumentum: & vidit lapidem ſublatum à monumento. Currit ergo, & venit ad Simonem Petrum, & ad alium diſcipulum, quem amabat Ieſus: & dicit illis. Tulerunt Dominum meum de monumento, & neſcimus vbi poſuerunt eum. Exijt ergo Petrus, & ille alius diſcipulus, & venerunt ad monumentum. Currebant autem duo ſimul, & ille alius diſcipulus præcucurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum. Et cùm ſe inclinaſſet, vidit poſita linteamina: non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus ſequens eum, & introiuit in monumentum, & vidit linteamina poſita, & ſudarium. Tunc ergo introiuit & ille diſcipulus qui venerat primus ad monumentum, & vidit. Hoc vero haud exiguum eſt indicium præſtantiæ Petri, ſcilicet, quod primus in monumentum Chriſti intrauerit, qui primus Chriſti vice, ideſt auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet functurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippequi curſu præuenerat

rat

rat Petrum, ſed id muneris omnium maiori Petro permiſit.

15 Erant ſimul Simon Petrus, & Thomas, qui dicitur Didymus, & Nethanael, qui erat à Cana Galileæ, & filij Zebedęi, & alij ex diſcipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus, Vado piſcari. Dicunt ei, Venimus & nos tecum. Et exierunt &c. Vbi manifeſte apparet, Apoſtolos reliquos eum vnum caput omnium, & ducem agnouiſſe, & ſecutos illico eſſe. Io.21.A

16 Simon Petrus cùm audiſſet quia Dominus eſt: tunica ſuccinxit ſe (erat enim nudus) & miſit ſe in mare. Alij autem diſcipuli nauigio venerunt (non enim longè erat à terra ſed quaſi cubitis ducentis) trahentes rete piſcium. Io.21.C.

17 Cùm ergo prandiſſent, dixit Simoni Petro Ieſus, Simon Ioannis, diligis me plus his? dicit ei, etiam Domine: tu ſcis quia amo te. Dicit ei, paſce agnos meos. Dicit ei iterum, Simon Ioannis diligis me? Ait illi, etiam Domine, tu ſcis quia amo te. Dicit ei, paſce agnos meos. Dicit ei tertiò, Simon Ioannis, amas me? Contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertiò, amas me? & dixit ei, Domine, tu omnia noſti: tu ſcis quia amo te. Dicit ei, paſce oues meas. Amen dico tibi, quum eſſes iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cùm autem ſenueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tù non vis. Hoc autem dixit, ſignificans qua morte clarificaturus eſſet Deum. & cum hoc dixiſſet, dicit ei; ſequere me &c. Io.21.E.

Chriſtum certè ſequuti ſunt in morte omnes Apoſtoli; ſed Petrus propiori mortis ſimilitudine, nimirum vt ſimili quodam prę cæteris eum imitaretur mortis genere, cuius in Eccleſia vices præ cæteris erat adminiſtraturus. Quiſquis igitur 17. hæc Euangelij loca accuratè contemplabitur, haud dubiè rem ita eſſe intra ſe ipſum fateri cogetur: Chriſtum ſcilicet voluiſſe, Petrum maiori prę cæteris poteſtate ornare; ideoque illi vni totius Eccleſiæ ſuæ curam, & regimen

men tradidisse.

His porrò auctoritatibus sanctorum patrum sententijs explanatis, manifestè ostendam, summam pascendi potestatem ipsum Petrum solùm à Christo consecutũ esse; alios vero Petri interuentu. Non quòd à Petro alij Apostoli constituti fuerint, si quidem eos Christus ipse constituerat: sed quia ipse pręcipuè vt omnium pastor, alij verò vt dignitate proximi eam obtinuerint. Quanquam enim omnes à Christo simul sacerdotes, & episcopi facti fuerint, vt Diuus Augustinus in libris quęstionum ex nouo testamento, capite vltimo, auctor est, cùm scripsit. Nam nemo ignorat Saluatorem Episcopos Ecclesijs instituisse; ipse enim, priusquam in cœlos ascenderet, imponens manum Apostolis, ordinauit eos Episcopos. Petrus tamen iurisdictione omnium princeps, & pastor fuit; quod certissimis iam testimonijs ostendam.

## De clauibus Ecclesiasticis Sancto Petro à Christo traditis. Cap. IIII.

PETRI primatus duplici potissimum clauium vsu, & pascendi iure constat. De pascendi iure supra satis abundè disserui; hoc loco de clauibus breuissime dicam, quas à Christo Petro traditas fuisse Euangelistæ docent. Duas igitur claues esse sancti patres affirmant, scientiæ vnam, potestatis alteram; vel vt alij, ordinis, & iurisdictionis. Clauem scientię dominus profitetur, cùm illius abusum scribis, & pharisęis exprobrat dicens. Vę vobis legis peritis, qui tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis. De claue vero potestatis. Super cathedram Mosis (inquit) sederunt scribę, & pharisęi. Omnia ergo quęcunque dixerint vobis, seruate, & facite: opera verò eorum nolite facere. De claue

*Luc.11.G* *Matt.23.A.*

scien-

ſcientiæ, quę peccata ſoluit Chryſoſtomus libro tertio de ſacerdotio mentionem ſic facit. Nam ſi quis conſideret quantum id ſit myſterium, vt is ſcilicet qui homo ipſe ſit carne ac ſanguine etiamnum conſtans, ijſque inuolutus, beatæ atque immortali naturæ illi fieri propior queat: tum probè intelliget quanto ſacerdotes honore, quanta dignitate Spiritus Sancti gratia dignata fuerit exornare. Et infra. Etenim qui terram incolunt atque in ea verſantur, ijs datum eſt, vt ea quæ in cœlis ſunt, diſpenſent, ijs datum eſt, vt poteſtatem habeant, quam Deus optimus, neq; Angelis, neq; Archangelis datam eſſe, voluit: neque enim ad illos dictum eſt: quæcunque alligaueritis in terra, erunt alligata & in cœlo. Habent quidem & terreſtres principes vinculi poteſtatem, verùm corporum ſolum; id autem quòd dico ſacerdotum vinculum, ipſam etiam animam contingit, atq; ad cœlos vſq; peruadit: vſqueadeo vt quęcunque inferne ſacerdotes confecerint, illa eadem Deus ſupernè rata habeat, ac ſeruorum ſententiam Dominus confirmet. Etenim quidnam hoc aliud eſſe dicas, niſi omnem rerum cœleſtium poteſtatem illis à Deo conceſſam? Quorumcunque enim (ait) peccata remiſeritis, remittuntur eis, & quorumcunque retinueritis, retenta ſunt. Cedò quęnam poteſtas hac noſtra maior eſſe queat? Pater omne iudicium dedit filio, & video à filio totum ſacerdotibus eſſe commiſſum. Et paulo poſt: Rex aliquis ſi cui ex ſubditis ſuis honorem hunc detulerit, vt poteſtatem habeat quoſcunq; velit in carcerem conijciendi, eoſdemq; rurſus laxandi, beatus ille & admirandus omnium iudicio fuerit. At vero qui à Deo tanto maiorem accepit poteſtatem, quanto cœlum terra pretioſius eſt, quanto etiam animæ corporibus pręſtant; non is contemnendum miniſterium accepiſſe putandus eſt. Certe inſania manifeſta eſt tantum deſpicere principatum, ſine quo neq; ſalutis, neque promiſſorum bonorum compotes fieri poſſumus: nam pręter baptiſmum,

*Matt. 16. & 18.*

&

& sacrosanctam Eucharistiam, quæ manibus sacerdotis perficiuntur, condonandorum etiam peccatorum facultatem habent. Idem Chrysostomus in illud Matthęi 16. Tibi dabo claues regni cœlorum, ait. Quare ab ijs libenter quęrerem, qui dignitatem filij minorem quàm patris dicunt; quænam sibi maiora dona videantur, quę pater, aut quæ filius Petro largitus est? Pater quidem reuelationē ei filij sui dedit, filius autem partim, vt tam patris, quàm filij sui reuelationem vbiq; terrarum posset seminare, partim, vt quamuis homo esset mortalis, cœlesti tamen potestate polleret, & claues haberet regni cœlorum: ita Petrus Ecclesiam per vniuersum orbem amplificatam, cœlo etiam ipso validiorem monstrauit. Transibunt enim (inquit) cęlum & terram: verba autem mea non transibunt.

## Cui potissimum claues Ecclesiæ traditæ fuerint, & de differentia potestatis S. Petro, & cęteris Apostolis, vel Ecclesiæ datæ. Cap. V.

ECCLESIAE claues, idest ordinis, & iurisdictionis, siue etiam scientiæ, & potestatis, Petro præcipuè, & per eum Ecclesię datas fuisse, sanctorum patrum testimonijs facile probari potest. Quanquam enim cunctis Apostolis in communi ligandi & soluendi facultas data sit; tamē vt in hac potestate ordo aliquis significaretur, ostendereturq; potestatem clauium per Petrum ad alios transferendam, vt Ecclesię vnitas conseruari posset: primum soli Petro concessa est, deinde cęteris per eum. In quam sententiā verba D. Augustini omnino intelligenda esse opinor: qui super Ioannem scribens tract. 50. Quæcunque (inquit) ligaueris in terra, erunt ligata & in cœlo: si hoc Petro tantum dictum est, non facit hoc Ecclesia: si autem in Ecclesia fit,

vt

vt quæ in terra ligantur, in cœlo ligentur; & quæ soluuntur in terra, soluantur in cœlo: quia, cum excommunicat Ecclesia,in cœlo ligatur excommunicatus, cum reconciliatur ab Ecclesia in cœlo soluitur reconciliatus. Si hoc ergo in Ecclesia fit, Petrus, quando claues accepit, Ecclesiam sanctam significauit. Item in Psalmum 108. Initio enarrationis. Sicut enim (inquit) quędam dicuntur,quæ ad Apostolum Petrum propriè videntur pertinere, nec tamen habent illustrem intellectum, nisi quum referuntur ad Ecclesiam: cuius ille agnoscitur in figura gestasse personam, propter primatum, quem in discipulis habuit: sicut est, tibi dabo claues regni cœlorum, & si qua huiusmodi &c. Illustris enim intellectus est, Petrum accepisse claues: illustrior Ecclesiam per eum significatam, easdem obtinuisse; quum datę fuerint Petro propter Ecclesiam, potissimum tamen & primum Petro, & Ecclesię per Petrum, & in Petro, vt in principe. Idem est, quòd Augustinus ipse de agone Christiano cap.30. dixit. Non sine causa inter omnes Apostolos Catholicæ Ecclesiæ personam sustinet Petrus. Huic enim Ecclesiæ claues regni cœlorum datæ sunt,quum Petro datæ sunt. Idem in quæstionibus ex nouo testamento. q. 75. loquens de solutione didrachmæ, sic ait. Saluator cum pro se & Petro dari iubet, pro omnibus exoluisse videtur; quia sicut in Saluatore erant omnes causę magisterij, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur: ipsum enim constituit esse caput eorum, vt pastor esset gregis dominici. Et paulo post, illum locum adferens, ego rogaui pro te &c.ait. Manifestum est in Petro omnes contineri: rogans enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur: semper enim in pręposito, populus, aut corripitur, aut laudatur &c. Hæc ille. Causa ergo à D. Augustino reddita, cur Petrus figuram gesserit Ecclesiæ, seu Ecclesiæ personam, & cur in ipso, & per ipsum Ecclesiæ sint datæ claues, hæc est; quia primatum obtinebat inter discipulos,

quia caput, quia princeps. Ex quibus testimonijs manifestissime reuincuntur Hęretici. Quæ cùm ita sint, illud rectè intelligendũ esse existimo, quod quanquam Petrus Ecclesię personam sustineat, & eam repreſentans, illius figura esse videatur; illud tamen non solũ non consequitur, vt nõ pro se, aut in se, sed tantũ pro Ecclesia susceperit claues: sed contra potius ex D. Augustini sententia; quod primum ipse in se, vtpote primatu, & capite illas acceperit: & deinde per ipsum Ecclesia; vt res figurato, non figuræ tribuatur. Illa enim verba, tibi dabo claues, primum sunt ad ipsum Petrum referenda, quia ipsi soli facta est promissio clauium; cum etiam ipsi soli reuelatum sit, Christum esse filium Dei viui: atque ideo ipsi soli quoque dictum fuerit, Beatus es Simon, non autem alijs, beati estis. Ad hæc alius sensus admittendus est: promissas scilicet Ecclesię claues in persona Petri: quanquam enim omnes interrogati fuerint, quem vos me esse dicitis: Petrusq; pro omnibus responderit, non tamen omnibus ex ęquo Christus respondit, vobis dabo claues, sed soli Petro, tibi dabo, postea alijs per Petrum. Nec his repugnant, quę dixit ipse Augustinus in sermone de Apostolis. Has claues non homo vnus, sed vnitas accepit: quoniam intelligendum non est hominem vnũ claues ita accepisse, vt nemo alius præter ipsum acceperit: vti de sole dicitur, quod non solus luceat, quia lucem suam alijs communicat; tamen solus dicitur esse, & solis nomen obtinuit, quia solus propria virtute lucet, sic Petrus solus accepit claues, quia principali ratione, & sine alicuius interuentu; alij vero per ipsum, à quo in alios potestas clauiũ deriuata est. Quem sensum Gelasius, & Leo Pontifices confirmant: ille enim in cõmuni vnitate ad Faustum, &c. ait. Et qui tantum faciendi, solus habuit potestatem, beato Petro Apostolo principaliter mandauit. Hic vero videlicet sanctus Leo sic scribit Epist. 89. ad Episcopos Viennensis prouinciæ. Ita Dominus huius muneri sacramentum ad

*Et habetur 24. q. 2. c. legatur.*

*Et habetur d. 19. cap. Ita Dominus*

omnium

omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret; vt ab ipso quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet: & exortem se mysterij intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset, à Petro soliditate recedere, &c. Et sermone 3. in anniuersario die assumptionis suæ, & tamen de toto mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisq; Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multiq; pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Magnum & mirabile dilectissimi huic viro consortiũ potentię suæ tribuit diuina dignatio, & si quid cum eo commune cęteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid alijs non negauit, &c. Et paulo infra. Transiuit quidem in alios Apostolos ius potestatis istius, & ad omnes Ecclesię principes decreti huius constitutio commeauit: sed non frustra vni commendatur, quòd omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus Petri forma pręponitur. Manet ergo Petri priuilegium, vbicunq; ex ipsius fertur ęquitate iudicium. Beda in homilia de festo Apostolorum super illud Matthęi 16. Quodcunq; ligaueris, &c. Qui regem cęlorum maiori præ cęteris deuotione confessus est, meritò prę cęteris ipse collatis clauibus regni cœlestis donatus est. Sed non frustra vni conceditur, quod omnibus intimatur, Petro enim singulariter creditur, quia cunctis Ecclesię rectoribus Petri forma pręponitur, vt scripsit Leo. Illud adde, quod etsi omnibus Apostolis dictum sit, quodcunque ligaueritis super terram, &c. Nulli tamen sine ipso, sed ipsi sine alijs tributa esse intelligitur ligandi & soluendi à Deo facultas, vt quod non alij sine ipso, ipse sine alijs posset ex priuilegio sibi à Domino collato. Quum autem eiusmodi claues pręcipue à Christo beato Petro concessæ, à sanctis pa-

tribus Ecclesiæ claues vocentur, hoc sensu illud intelligendum est, quòd datæ sint à Christo Petro & successoribus Ecclesię commodo, quēadmodum sacramēta, dicunt Ecclesiæ sacramēta, q; ad eius vtilitatem sint instituta, & si eorum collatio, nec singulis, nec vniuersis, sed ministris Ecclesiæ tributa sit. Petro autem pręcipuè claues datas fuisse, deinde per eum Ecclesiæ, pręter loca supra citata, & quæ infra addam, facile quoq; intelligi poterit ex eius, & cæterorum Apostolorum potestatis, & prærogatiuæ collatione. Nam quanquam multi, vt Natanael, & qui cum eo in nauicula aliquando erant, & alij, ipsum esse filium Dei confessi sunt; ipse tamen solus esse filium Dei viuentis, idest natura non adoptione, testificatus est. Vnde ob egregiam illam confessionis gloriam audire meruit, Beatus es Simon Bar Iona, &c. quod alijs dictū non est. Petro etiam soli dixit Christus, Rogaui pro te Petre vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Vbi reliquos Apostolos illius curæ commendasse manifestè liquet, & quamuis Dominus post resurrectionem omnibus Apostolis dixerit: Quorum remiseritis peccata, &c. non propterea ęquam cum Petro ijsdem tributam potestatem censendum est: quoniam cum soli Petro, & non vlli alij Apostolorum dictum sit, pasce oues meas; soli Petro vt omnium pastori data est authoritas alios regendi, alijs vero Apostolis, vt ouibus de ouili expressa parendi necessitas: qui etsi sacerdotes omnes, & episcopi iam essent, possentq; ex Apostolatus officio vbique locorum verbum Dei prædicare, Episcopos alios instituere; Ecclesias fundare, & Dominicum gregem pascere; mandante eis Domino, vt docerent omnes gentes, nemo tamen eorum præter Petrum in alterum vlla fungebatur potestate, neque nominatim à Christo pastor est constitutus, vt paulo post exemplis ex historia repetitis confirmabo. Pares itaque erant omnes sacerdotio, ordine, Apostolatus officio; impares vero dignitate, iurisdictione,

&

& administratione, quarum rerum ratione Petrus ipsis omnibus à Christo prælatus est. Ex qua re facile Cypriani locus explicari potest. Hoc erant vtique, & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi, & honoris, & potestatis, vt ex supra citatis eiusdem sancti testimonijs cap. 1. & ijs quæ infra subijciam constat. Item quæ dixit Hieronymus super ea verba, Quodcunque ligaueris, &c. Beda in homilia in festo Apostolorum Petri & Pauli, habet similem sententiam, non ijsdem verbis, sed glos. ord. in Matth. cap. 16. habet omnia verba, quæ S. Thom. in catena aurea. & in 4. sent. d. 19. Rabano tribuit, extat huius sententiæ pars 24. q. 1. c. Quicunque. Habent quidem eandem potestatem iudiciariam alij Apostoli, quibus post resurrectioné Dominus dixit. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. Habet Ecclesia in Episcopis presbyteris, & clericis, sed ideo Petrus specialiter accepit, vt omnes intelligant; quod quicunq; ab vnitate fidei, & societate eius se separauerit; nec à peccatis solui, nec cœlum ingredi potest. Hæc enim verba interpretanda sunt de potestate iudiciaria ligandi in foro pœnitentiæ, & conscientiæ, & de iudicio discernendi inter lepram, & lepram, quæ potestas potius est ordinis quam iurisdictionis in foro exteriori. Hoc illa verba exponunt, quæ post resurrectionem Dominus ad omnes Apostolos fecit, quum ait. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. Hoc docent omnes veteres, recentioresq; Theologi, ad peccatorum solutionem duplicem requiri potestatem ordinis, & iurisdictionis, quarum primam ex æquo habuerunt omnes Apostoli, & habent nunc omnes sacerdotes, non autem secundam, & præsertim in foro exteriori, quam Petrus pręcęteris habuit; sicut nunc Romanus Pontifex præ cęteris Episcopis, & Episcopi supra cæteros sacerdotes: & hac ratione intelligendæ sunt sententię omnes Euangelicæ, & sanctorum Doctorum, in quibus de potestate dimittendi pec-

cata

cata Apoſtolis omnibus tradita, mentio eſt; quę quidem ordinis poteſtas duas præcipuas facultates habet: primam conſecrandi corpus, & ſanguinem Domini: & hæc ijs in nouiſſima cœna à Chriſto conceſſa eſt: alteram dimittendi, & retinendi peccata, quæ ipſis poſt reſurrectionem fuit tributa. Hac igitur poteſtate, omnes (vt dixi) Apoſtoli pares fuerunt: iuriſdictione verò, & adminiſtratione impares, quia beatus Petrus cunctis Apoſtolis eſt prælatus.

## Quanam ratione ſacræ ſcripturæ auctoritates, & teſtimonia dubia, vel in controuerſiam reuocata, ſint intelligenda. Cap. VI.

QVANQVAM expetenda non eſſent teſtimonia humana, vbi diuina eloquia tam manifeſta pręcedunt: recentiorum tamen falſas interpretationes, qui ſcripturarum ſententias peruersè exponentes, eas ad ſuos ſenſus detorquent repellere, piorumq; animos pro virili confirmare cupientes, ſanctorum patrum authoritates de Petri poteſtate ſubijciemus; ſacrarum enim ſcripturarum non is eſt vſus, vt quod nobis commodum eſt, ſacris verbis vſurpatis confirmare velimus: ſed eorum ſenſus, & interpretationes potiſſimum ſequendæ ſunt, quas probatiſſimi quique veterum ſcriptorum, quos catholica recepit Eccleſia, proſequuti ſunt.

*Clem. epiſto. 5. to. 1. 155. b. diſt. 37. Relatum.*

Quod etiam à ſanctis Patribus confirmatur, quorum antiquiſſimus quiſpiam ait. Multa enim ſunt in ſcripturis verba, quę poſſunt ad eum ſenſum trahi, quem ſibi vnus quiſque pręſumpſerit: vnde diligenter obſeruandum eſt, vt cum lex Dei legitur non ſecundum propriam ingenij intelligentiam legatur, vel doceatur: & ideo omnem intelligentiam diſcendarum ſcripturarum ab eo expetenda eſt, qui eam à maioribus ſecundum veritatem ſibi traditam ſeruat.

Vnde

Vnde maxime temerarium eſt, immo ſtulta,& terribilis eſt temeritas contradicere ſenſui per ſanctos Patres ad intelligentiam ſacræ ſcripturę dato.

Et Diuus Hieronymus in Epiſtola ad Galatas cap.5. in verbo hęreſes, Quicunq; aliter ſcripturam intelligit, quàm ſenſus Spiritus Sancti efflagitat, quo ſcripta eſt licet de Eccleſia non receſſerit,tamen Hęreticus appellari poteſt.Idem quoq; ſuper illud Salomonis,Ne innitaris prudentiæ tuę, in eandem ſententiam dixit. Prudentię ſuę innititur, qui ea quę ſibi agenda, vel dicenda videntur, patrum decretis pręponit. Et Leo Papa in Epiſtola 89. ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis ſic ſcribit. Verum, hanc petræ ſacratiſſimam firmitatem Deo ædificante contractam, nimis impia vult præſumptione violare, quiſquis eius poteſtatem tentat infringere; fauendo cupiditatibus ſuis, & id quod accepit à veteribus non ſequendo: cui etiam rei ratio manifeſte ſuffragatur, nam ingentia ex contrario naſcerentur incommoda, nempe periculum ingens eſſet fidei, & errorum occaſio; nam quot capita, tot ſententiæ. Hinc religionis confuſio, aut potius impietatum & ſuperſtitionum omniũ hoſtium aperiretur. Sic demum omnes hæreſes & ſectæ ortę ſunt, & hic mos fuit perpetuo hæreticorum,relicto videlicet Patrum, & ſacrorum Eccleſiæ Doctorum ſenſum, proprium ſequi.

*Prou. 3. A.*

## Sanctorum Patrum ante Concilium Nicęnum ſententiæ, & interpretationes de ſupradictis 17 Euangeliſtarum locis, quibus primatus Petri conſtituitur. Cap. VII.

Veteres autem ſancti Patres Euangeliorum teſtimonia de Petri primatu, eadem qua ego ratione, vt modo oſtendam, interpretati ſunt. In quorum ſententijs

tijs recitandis, temporum, quibus ſinguli vixere, ordinem ſequar; vt eius primo afferantur auctoritates, qui priore ſęculo vitam ęgit: qua ratione illud fiet, vt quum omnium Doctorum tempora cognouerimus, quantum ſingulis tribuendum ſit, intelligamus. In hac enim diſputatione vetuſtiores ſcriptores maioris auctoritatis cenſentur: quippe quum eorum quæ dicturi ſumus, bona pars ex antiquitate, & patrum traditionibus pendeat.

*Anno Chriſti 78.* Inter omnes autem, qui de hac re ſcripſerunt, vetuſtiſſimus eſt Dionyſius Areopagita (qui in actis 6. Synodi Athenarum Epiſcopus, vt ſępe alibi appellatur, in Lateranenſi ſub Martino I. & apud Euſebiũ in Eccl.hiſt.c. 4.) ita ſcribit de diuinis nominibus ad Timoth. Namq; apud ipſos diuino ſpiritu plenos pontifices noſtros cum & nos (vt noſti) & plerique ex ſanctis fratribus noſtris ad contuendum corpus illud quod authorem vitę Deumq; ſuſcepit conueniſſemus: Aderat autem & frater domini Iacobus, & Petrus excelſus decus, & antiquiſſimum Theologorum culmen, vbi poſt contuitum placuit vt infinite potentem diuinæ infirmitatis bonitatem pontifices laudarent omnes, quiſque pro captu ſuo, &c. Et alibi ſępe vocat Petrum ſummum, & verticalem Apoſtolum.

*Anno Chriſti 200.* Q. Septimius florens, Tertullianus Afer, apud Carthaginem proconſulari patre natus, inter latinos, qui nunc extant, Theologos primus omnium Eccleſiarum (vt inquit Euſebius) dum adhuc viueret ſermone celebratus, qui vixit anno Chriſti 200.

Hic in libro, quem de præſcriptionibus aduerſus hæreticos ſcripſit, ait. Latuit aliquid Petrum ędificandę Eccleſię petram dictum, claues regni cœlorum conſecutum, & ſoluendi, & alligandi in cœlis, & in terris poteſtatem.

Idem libro de Monogamia. Petrum ſolum inuenio maritum per ſocrum, Monogamum prę ſumo per Eccleſiam, quæ ſuper illum ędificata, omnem gradum ordinis ſui de

Mo-

Monogamis erat collocatura.

Idem in libro de pudicitia. Claues soli Petro commissas, & Ecclesiam super ipsum extructam esse ita tradit. De tua nunc sententia quero, vnde hoc ius Ecclesiæ vsurpes: si quia dixerit Petro Dominus: Super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam; tibi dedi claues regni cœlestis, vel quæcunq; alligaueritis, vel solueritis in terra, erunt alligata, vel soluta in cœlis, idcirco pręsumis & ad te deriuasse soluendi, & alligandi potestatem, idest ad omnem Ecclesiam Petri propinquam? Qualis es, euertens, atque commutans manifestam Domini intentionem personaliter hoc Petro conferentem. Super te (inquit) ædificabo Ecclesiam meã; & dabo tibi claues, non Ecclesiæ; & quęcunque solueris, vel alligaueris, non quę soluerint, vel alligauerint. Sic enim & exitus docet. In ipso Ecclesia extructa est; idest per ipsum, ipse clauem imbuit, vides quam; viri Israelitę auribus mandatę quę dico. Iesum Nazarenum virum à Deo vobis destinatum, & reliqua. Ipse denique primus in Christi baptismo reserauit aditum cœlestis regni, quo soluuntur alligata retro delicta, & alligantur, quę non fuerint soluta, secundam veram salutem, & Ananiam iunxit vinculo mortis, & debilem pedibus absoluit vitio valetudinis: sed & in illa disceptatione custodiendę legis, primus omnium Petrus spiritu instinctus & de nationum vocatione pręfatus. Et nunc (inquit) cur tentastis Dominum? de imponendo iugo fratribus, quod neque nos, neque patres nostri sufferre valuerunt? Sed enim per gratiam Iesu credimus nos salutem consecuturos, sicut & illi. Hęc sententia, & soluit quæ ommissa sunt legis, & alligauit, quæ reseruata sunt. Adeo nihil ad delicta fidelium capitalia potestas soluendi, & alligandi Petro emancipata. Cui si præceperat Dominus etiam septuagies septies delinquenti in eam fratri indulgere; vtique nihil postea alligare, idest retinere mandasset, nisi forte ea quæ in Dominum, non in fratrem quis admiserit.

Idem lib.4. aduersus Martionem. Mutat & Petro nomen de Simone, quia & Creator, Abrahæ & Saræ, & Auseæ nomina reformauit, hunc vocando Iesum, illis syllabas adijciendo. Sed & cur Petrum? Si ob vigorem fidei: multæ materiæ solidæq; nomen de suo accommodarent. An quia & petra & lapis Christus? Siquidem, & legimus positum eum in lapidem offendiculi, & in petrā scandali: Omitto cętera. Itaque affectauit charissimo discipulorum, de figuris suis peculiariter nomen communicare, puto propius quàm de non suis.

Idem libro Scorpiaco aduersus Gnosticos. Nam, & si adhuc clausum putas cœlum; memento claues eius hic Dominum Petro, & per eum Ecclesiæ reliquisse, quas hic vnusquisque interrogatus, atque confessus feret secum.

Anno Christi 250. ADAMANTIVS Origenes Presbyter Alexādrinus Leonidis martyris filius; Clementis Alexandrini quondam discipulus, qui vixit circa annum Christi 250. In Ioannem commentariorum to.4. ita scribit. Et statim Andreas adducit fratrem Simonem ad Christum, quem vt munere Iesus singulari remuneraretur, in ipsum intuitus est; per illum intuitum declarans, se Simonis curam gerere, animæ illius parte præstantissima illustrata: potuitq; Simon, eo quod Iesus in ipsum intuitus est, eo usque stabiliri, vt ab opere stabili, firmoq; cognomen traheret, & vocaretur Petrus. Sic habet versio Ambrosij monachi Mediolanen: Simoni Iesus hoc dedit, vt eum intueretur, quod est aspectu ipso inspicere & partem illam eius quę principatum obtinet, illustrare: vimq; eam accepit Simon Petrus quod à Christo visus esset, vt confirmaretur. Itaque facti confirmationis, & corroborationis quasi gentilis factus est, appellatusque est Petrus.

Idem in Euangelium Ioannis commentariorum tomo 32. Si verò etiam vsq; ab eis quę minima ducuntur scriptura indaganda & inuestiganda est, quęret aliquis, cur

tandem

tandem cum Petrus primus sit delectus in duodecim numerum, fortassis vt cęteris præstantior, quandoquidem Iudas etiam qui verè postremus erat, propter vitiosam constitutionem in extremum locum proiectus est: Iesus quum discipulorum pedes abluere, & linteo quo cinctus erat detergere cœpisset, non à Petro initium fecerit.

Idem tract. 1. in Mat. c. 16. vide (inquit) quantã potestatẽ habet petra, super quã ædificatur Ecclesia; vt etiam iudicia eius maneãt firma, quasi Deo iudicãte per illã: vt in hoc ipso quod iudicat nõ præualeãt aduersus eam inferorum portę.

Idem tractatu eodẽ Matth. c. 16. ait. De veritate quidem dicebat, Tu es Christus filius Dei viui: in quo & beatificatus est, & per promissionem meruit fieri Ecclesię fundamentum.

Idem tractatu 6. in ipsum 16. caput. Tamen & illa, quę supra soli Petro sunt dicta, videntur & omnibus Apostolis dicta (videlicet: Quæcunq; ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis, & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlis.) Sed quoniam oportebat aliquod maius habere Petrum prę alijs: ideo illi quidẽ sic dixit Dominus. Et tibi dabo claues regni cœlorum, & quęcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis, & quæcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis. Non ergo modica differentia est, quòd Petro quidem datæ sunt claues non vnius cœli, sed multorum cœlorum; vt quæcunq; ligauerit super terram, non tantum sint ligata in vno cœlo, sed etiam in cœlis omnibus; & quæcunque soluerit super terram sint soluta non tantum in vno cœlo, sed in omnibus cœlis. Ad eos autem qui multi sunt ligatores, & solutores in terra, sic dixit vt soluerent, & alligarent non in cœlis, sicut Petrus, sed in vno cœlo: quia non sunt in tanta perfectione sicut Petrus, vt alligent vel soluant in omnibus cœlis.

Idem in expositione primi Psalmi. Petrus verò super quem Christus fundauit Ecclesiam, contra quam portę in-

ferorum non præualebunt, duas tantummodo scripsit epistolas, vt refert Eusebius lib. 6. cap. 18. histor. Eccles. & homilia 5. in Exodum. Magno illi Ecclesiæ fundamento petrę́q; solidissimę super quam Christus fundauit Ecclesiā.

Idem in capite 6. epistolæ ad Romanos lib. 5. circa finem. A Petro cum summa de pascendis ouibus potestas ei traderetur; & super ipsum tanquam super petram fundaretur Ecclesia, nullius alterius virtutis confessio nisi charitatis exigitur.

Idem tractatu 5 super Matthęum vbi ait. Iesus mittit Petrum cum hamo comprehendere piscem, in cuius ore dicebat inueniendum esse staterem, vt daretur pro se & Petro, ego arbitror quoniam maximum hunc honorem æstimantes in Petrum à Christo collatum, quasi per hoc iudicasset eum cęteris discipulis meliorem, cupiebant quod suspicabantur caute cognoscere, simul autem etiam sperabant, quod & causam ipsam interrogationis reuelantes indicarent. Hoc ergo volens ostendere Matthęus adijcit propter illud quod ait. Hunc accipiens da propter me & te.

Idem homilia 2 in diuersos; Dic quęso cui talis ac tanta donata est gratia? fortassis quis dicet summo vertici Apostolorum (Petro dico) qui Domino interroganti, quem se existimaret esse, respōdit; Tu es Christus filius Dei viui, &c. Et infra. Veruntamen primo intrat Petrus in monumentum, deinde Ioannes, ac sic ambo currunt ambo intrant, Petrus siquidem fidei est symbolum. Ioannes signat intellectum, ac per hoc quoniam scriptum est. Nisi credideritis non intelligetis, necessario præcedit fides in monumentum sanctæ scripturæ; deinde sequens intrat intellectus, cui per fidem præparatur aditus, Petrus quidem Christum Deum, & hominem iam factum in temporibus cognoscens & dicens, Tu es Christus filius Dei viui. Altissime volauit, sed Ioannes altius illo, qui eundem Christum Deū de Deo ante omnia tempora genitum intellexit, dicens: In princi-

pio erat verbum. Nemo nos existimet Petro Ioannem præferre, Quis hoc fecerit? Quis esset altior Apostolorum illo, qui est, & dicitur vertex eorum? Nos præferimus Petro Ioannem, sed conferimus actioni contemplationẽ purgandum adhuc animum perfectè purgato, ascendenti adhuc virtuti ad incommutabilem habitum peruenictem iam virtutem. Non enim nunc consideramus Apostolicarum personarum dignitatem, sed inuestigamus pulcherrimam diuinorum mysteriorum differentiam. Petrus itaque (hoc est actio virtutum) Dei filium mirabili, & ineffabili modo carne circumscriptum per virtutem fidei, & actionis conspicatur. Ioannes vero hoc est altissima veritatis contemplatio Dei verbum per se ante carnem absolutum & infinitum in principio suo, hoc est in patre miratur, Petrus æterna simul ac temporalia in Christo vnum facta diuina reuelatione introductus inspicit, Ioannes sola eius æterna in notitiã fidelium animarum introducit.

Idem in Lucam homilia 17. Ergo scandalizati sunt vniuersi in tantum, vt Petrus quoque Apostolorum princeps eundem tertio denegarit.

Divvs Caecilivs Cyprianus Episcopus Carthaginensis inter nostræ religionis patres laudatissimus, Apostolici spiritus odore vbique flagrans, martyrij gloria conspicuus, antiquitate & apostolicæ sedis approbatione fide dignus, qui anno 250 vixit, non vno in loco hanc veritatem explicauit, ex quibus præcipuas tantum sententias citabo. *Anno 250.*

Libro enim primo epistolarum epistola tertia ad Cornelium Papam sic scribit, Petrus tamen, super quem ædificata ab eodem Domino fuerat Ecclesia, vnus pro omnibus loquens, & Ecclesiæ voce respondens, ait. Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.

Idem libro 4. epistola nona, loquitur illic (inquit) Petrus super quem ædificãda fuerat Ecclesia, Ecclesiæ nomine docens, & ostendens, quia & si contumax, ac superba

ob

ob audire nolentium multitudo diſcedat, Eccleſia tamen à Chriſto nõ recedit, & illi ſunt Eccleſia, plebs ſacerdoti adunata, & paſtori ſuo grex adhęrens.

Idem in ſermone 3. de bono patientię ait. Item Petrus ſuper quem Eccleſia Domini dignatione fundata eſt, in epiſtola ſua ponit, & dicit. Chriſtus paſſus eſt, &c.

Idem in epiſtola ad Iubaianum. Nam Petro (inquit) primum Dominus ſuper quem ædificauit Eccleſiam, & vnde vnitatis originem inſtituit, & oſtendit, poteſtatem iſtam dedit, vt id ſolueretur in terris, quod ille ſoluiſſet.

Idem tractatu 2. de habitu virginum. Petrus etiam cui oues Dominus paſcendas, tuendaſque commendat, ſuper quem poſuit, & fundauit Eccleſiam, aurum quidem ſibi & argentum eſſe negat, ſed eſſe ſe dicit Chriſti gratia diuitem.

Idem ad Iubaianum. Quo venturus eſt qui ſitit, vtrum ne ad hæreticos vbi fons & fluuius aquæ vitalis omnino nõ eſt? An ad Eccleſiam, quæ vna eſt, & ſuper vnum qui claues eius accepit Domini voce fundata eſt?

Idem in libro de vnitate Eccleſiæ, qui & de ſimplicitate prælatorum inſcribitur. Loquitur Dominus ad Petrum. Ego tibi dico (inquit) quia tu es Petrus, & ſuper iſtam petram ędificabo Eccleſiam meam, & portæ inferorum non vincent eam: Et tibi dabo claues regni cœlorum, & quæ ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis, & quęcunq; ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis. Et eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit, paſce oues meas: SVPER ILLVM VNVM AEDIFICAT ECCLESIAM, ET ILLI PASCENDAS MANDAT OVES. Et quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat; Sicut miſit me pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum; ſi cui remiſeritis peccata, remittuntur illi; ſi cui tenueritis, tenebuntur; tamen vt vnitatem manifeſtaret, vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem ſua auctoritate

te diſpoſuit. Hoc erant vtiq; & cæteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio pręditi & honoris & poteſtatis, ſed exordium ab vnitate proficiſcitur: ET PRIMATVS PETRO DATVR, VT ECCLESIA VNA CHRISTI ET CATHEDRA VNA MONSTRETVR, ET PASTORES SVNT OMNES, SED GREX VNVS OSTENDITVR QVI AB APOSTOLIS OMNIBVS VNANIMI CONSENSIONE PASCATVR. Quum vnam Eccleſiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus Sanctus ex perſona Domini deſignat, & dicit; Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ. Hanc Petri vnitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit? QVI CATHEDRAM PETRI SVPER QVAM EST ECCLESIA FVNDATA DESERIT in Eccleſia ſe eſſe confidit? &c. Hunc librum deprauatum fuiſſe multa reiecta verba ſatis demonſtrant. Ego eum reſtitui ex antiquo ſcripto codice Marcelli II. Papæ. Et quò facilius quæ reſtituta ſunt, cognoſci poſſint, quæ ego ex antiquo exemplari addidi, litteris maiuſculis ſcripſi. Ne quis vero exiſtimaret verba illa conficta fuiſſe, Gratiani canonum collectoris locum ex eo Cypriani libro citabo, qui in eius vulgatis codicibus ita legitur; quemadmodum ego ex antiquo exemplari reſtitui. Quod vt magis pateat primum Cypriani locum deprauatum addam, deinde ex vetuſto codice reſtitutum, quem Gratiani teſtimonio confirmabo. Ita porrò in vulgatis Cypriani libris legitur. Qui Eccleſię renititur & reſiſtit, in Eccleſia ſe eſſe confidit? in antiquo vero libro ita eſt. QVI CATHEDRAM PETRI SVPER QVAM EST ECCLESIA FVNDATA DESERIT in Eccleſia ſe eſſe confidit? Gratianus porrò diſtinctione 93. cap. tertio, hunc Cypriani locum recitans, ita ait. Qui cathedram Petri ſuper quam fundata eſt Eccleſia deſerit, in Eccleſia ſe eſſe non confidat. Vbi quod in Cypriano interrogatione ſcribitur, ille ad propoſitum ſuum accommodans addita negatione NON aſſertiue protulit. Ex quo ſanè loco facile intelligere poſſumus non ſolum ſa-

cras ſcripturas falſis interpretationibus adulterari, ſed & ipſos ſanctorum patrum libros dedita opera deprauari. Quod hæreticorum maxime familiare fuiſſe ſępe ſancti patres, & in his Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus & martyr apud Euſebium conqueruntur, hiſt. Eccl. lib. 4. c. 22.

Anno 300. ARNOBIVS in commentarijs Pſalmi 138. S. Petrum Apoſtolum Epiſcopum Epiſcoporum vocat.

## Sanctorum quattuor Doctorum Latinæ Eccleſiæ ſententiæ, ſuper eadem 17 loca, & de Petri Primatu. Cap. VIII.

PRAECIPVORVM quattuor Eccleſiæ Doctorum, qui latine ſcripſerunt ſententias de Petri primatu, ab alijs ſeorſum digerendas ideo duxi, tum ne lectori tędium longa ſententiarum continuatione afferrem, tum quod maximam horum teſtimonia in Eccleſia vniuerſali habent auctoritatem. Quorum antiquior eſt.

Anno 370. SANCTVS AMBROSIVS Mediolanenſis Epiſcopus vir ſanctiſſimus qui anno Domini 370. floruit. Is ſermone 47. de Petri Apoſtoli fide diſſerens ait. Aſtruximus ſuperiore Dominica Sanctum Petrum in Saluatoris paſſione ſine erroribus profeciſſe, & poſteaquam negauit Dominum Deum, fuiſſe meliorem. Fidelior enim factus eſt, poſtquam fidem ſe perdidiſſe defleuit, atque ideo maiorem gratiam reperit, quam amiſit. Tanquam bonus enim paſtor tuendum gregem accepit, vt qui ſibi ante infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum. Et qui ipſe interrogationis tentatione nutauerat, cęteros fidei ſtabilitate fundaret. Denique pro ſoliditate deuotionis Eccleſiarum petra dicitur, ſicut ait Dominus. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Petra enim dicitur, eò quod primus in nationibus fundamenta fidei poſuerit,

&

& tanquam ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagem molemq; contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & pro virtute Dominus nuncupatur, ſicut ait Apoſtolus. Bibebant autem de ſpirituali conſequenti eos petra, petra autem erat Chriſtus. Recte conſortium meretur nominis, qui conſortium meretur & operis. In eadem enim domo Petrus fundamentum poſuit, Petrus plantat, Dominus incrementum dat, Dominus irriguum ſubminiſtrat. Petrus enim tentationibus ſuis proficit, fletibus ſuis gaudet, periculis ſuis creſcit,

Idem ſermone 11. de mirabilibus. Propterea dicitur Petro, Duc in altum, hoc eſt in profundum diſputationum generationis diuinæ. Quid enim tam profundum quam quod ait Petrus ad Dominum: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Quid tam terrenum, quam quod de Domino dixerunt Iudęi: Nonne hic eſt filius Ioſeph fabri? Ille altiore conſilio natiuitatem Chriſti diuintus approbauit, hi mente viperea generationem cœleſtem carnaliter exiſtimant. Vnde ait Saluator Petro. Quia non caro & ſanguis tibi hoc reuelauit, ſed pater meus qui in cœlis eſt. Phariſęis autem dicit; Quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis nequam? Hanc igitur ſolam Eccleſiæ nauem aſcendit Dominus, in qua Petrus magiſter eſt conſtitutus, dicente Domino: Super hanc petram ędificabo Eccleſiam meam. Quæ nauis in altum ſeculi iſtius ita natat, vt pereunte mundo, omnes quos ſuſcepit ſeruet illęſos. Cuius figuram iam in veteri videmus teſtamento. Sicut enim Noe arca naufragante mundo cunctos quos ſuſceperat, incolumes reſeruauit, ita & Petri Eccleſia conflagrante ſeculo, omnes quos amplectitur repreſentabit illęſos. Et ſicut tunc tranſacto diluuio, ad arcam Noe columba ſignum pacis detulit, ita & tranſacto iudicio ad Eccleſiam Petri Chriſtus gaudium pacis referet, quia ipſe columba vel pax eſt, ſicut promiſit dicens. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum.

Idem lib. 5. super Lucam in c. 5. Denique & si alijs imperatur vt laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur, Duc in altum, hoc est in profundum disputationum. Quid enim est tam altum, quam altitudinem diuitiarum videre, scire filium Dei, & professionem diuinæ generationis assumere? Quam licet mens non queat humana plene rationis inuestigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur. Et prius dixerat. Non turbatur nauis quæ Petrum habet, turbatur illa quæ Iudam habet. Per nauem enim Petri quam Christus ascendit, Ecclesia significatur.

Idem super 24. cap. Lucæ. Petrus ergo vidit solus Dominum. Deuotio enim parata semper & prompta credebat, & ideo studebat frequentiora fidei signa colligere. Alibi cum Ioanne, alibi solus, vbiq; tamen impiger currit, vbiq; aut solus, aut primus, non contentus vidisse quæ viderat, repetit intuenda, & quærendi Domini amore succensus, non satiatur videndo. Vidit eum solus, vidit cum vndecim, vidit cum septuaginta, vidit & quando Thomas credidit, vidit cum piscaretur, sed non vidisse contentus, impatiens desiderij, negligens captionis, immemor periculi, non tamen immemor reuerentiæ. Vbi Dominum vidit in littore, veste se texit; serum ęstimans, si cum cęteris nauigio perueniret, sic cum in mari Dominus ambularet, super vndas maris naturæ suæ oblitus occurrit. Sic cum à Iudęis Dominus teneretur, aduersum turbas gladium solus exeruit, sic & nunc quum Dominus stetisset in littóre periculoso compendio, religiosum maturauit obsequium. Non est igitur dubium credidisse Petrum, & credidisse quia dilexit, dilexisse quia credidit. Vnde & contristatur, quia & tertio interrogatur; Amas me? Is enim interrogatur de quo dubitatur, sed Dominus non dubitat qui interrogabat non vt disceret, sed vt doceret, quem eleuandus in cœlum amoris sui nobis velut Vicarium relinquebat. Sic enim habes, Simon Ioannis diligis me? Vtique tu scis Domine

quia

quia amo te. Dicit ei Iesus; Pasce agnos meos. Bene conscius sui, non ad tempus assumptum, sed iamdudum Deo cognitum Petrus testificatur affectum. Quis est alius, qui de se hoc facile profiteri possit? Et ideo quia solus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur. Maior enim omnibus charitas. Illud quoq; diligentius intuendum cur, cum Dominus dixerit; Diligis me? Ille respondit. Tu scis Domine quia amo te. In quo videtur mihi dilectio habere animi charitatem, amor quendam æstum conceptum corporis ac mentis ardorem, & Petrum opinor, non solum animi, sed etiam corporis sui, circa Dei cultum, signare fragrantiam. Denique tertio Dominus non iam, Diligis me, sed amas me interrogauit, & iam non agnos, vt primo quodam lacte vescendos, nec ouiculas vt secundo, sed oues pascere iubetur perfectiores, ut perfectior gubernaret. Et ideo quasi perfecto in omnibus, quem caro iam reuocare non posset, à gloria passionis, corona decernitur, &c.

Idem sermone 46. de pœnitentia Apostoli Petri. Deniq; imitemur Petrum. Quum enim tertio interrogaretur à Domino. Simon amas me? respondit tertio. Domine tu scis quia diligo te, ait Dominus, Pasce oues meas, & hoc tertio, qnod quidem dictum ad compensationem prioris, profecit erroris, qui enim Dominum tertio negauerat, tertio confitetur, & quoties culpam delinquendo cõtraxerat, toties gratiam diligendo conquirit. Videte ergo quantum fletus profecerit, Petrus antequam fleret lapsus est, posteaquam fleuit, electus est, & qui ante lachrymas præuaricator extitit, post lachrymas pastor assumptus est, & alios regendos accepit; qui prius se ipse non rexit.

Idem lib. comment. 10. in cap. 22. Lucæ. Tollit ergo Petrus aurem, quare Petrus? quia ipse est qui accepit claues regni cœlorum. Ille enim condemnat, qui & absoluit, quoniam ligandi idem & soluendi adeptus est potestatem. Tollit autem male audientis, tollit autem gladio spirituali au-

rem interiorem male intelligentis. Caueamus ne cui tollatur auricula. Legitur passio Domini, si ad diuinitatem eius referimus infirmitatem corporeę passionis, exciditur auricula, & exciditur à Petro, qui non passus est Christum prophetam ęstimari, sed Dei filium docuit fideli cõfessione signari.

Idem sermone in Psalmum 40. Vbi Petrus ibi Ecclesia, vbi Ecclesia ibi nulla mors, sed vita æterna.

Idem cap. 1. ad Galatas. Dignum fuit vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curam Ecclesiarum. Et cap. 2. Petrum Paulus solum nominat, & sibi comparat, quia primatum ipse accepit ad fundandam Ecclesiam.

Et paulo post in eod. cap. 2. Soli Petro gratia primatus inter Apostolos concessa.

Et in cap. 12. epist. 2. ad Corinthios. Andreas prior sequutus est Saluatorem quam Petrus, & tamen primatum non accepit Andreas, sed Petrus.

Idem libro de incarnationis dominicæ sacramento cap. 4. Taces ergo Simon, & respondentibus alijs adhuc taces? Cum ipse sis primus, qui etiam non interrogatus interrogas, nec times ne reprehendaris à domino, quia non respondes interroganti? Ideo (inquit) non respondeo, quia non interrogor meam, sed alienam sententiam. & infra paulo. Hic inquam vbi audiuit. Vos autem quid me dicitis? statim loci non immemor sui, primatum egit, &c.

*Anno 390.* LVX DOCTORVM, Hęreticorum malleus, & lucerna in Dei Ecclesia perpetuo ardens AVGVSTINVS AFER Episcopus Hipponensis, Hieronymi, & Ambrosij contemporaneus, quum varie interpretatus esset locum illum. Tu es Petrus & super hanc petram, &c. Per petram enim quandoque Petrum, quandoque ipsum Christum, quem dixerat filium Dei viui, intellexerat, in retractationum tamen libro priore cap. 21. Postquam meminit libri ab se

ſcripti contra Donatum, hęc verba adiecit. In hoc libro dixi in quodam loco de Apoſtolo Petro, quod in eo tanquam in petra fundata ſit Eccleſia, qui ſenſus etiam cantatur ore multorum, in verſibus beatiſſimi Ambroſij, vbi de gallo gallinacio ait. Hoc ipſa petra Eccleſia canente, culpam diluit. Sed ſcio me poſtea ſępiſſime ſic expoſuiſſe, quod à Domino dictum eſt: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam. vt ſuper hanc intelligeretur, quem confeſſus eſt Petrus dicens. Tu es Chriſtus filius Dei viui, ac ſi Petrus ab hac petra appellatus, perſonam Eccleſię figuraret, quę ſuper hanc petram ędificatur, & accepit claues regni cœlorum. Non enim dictum eſt illi: Tu es petra, ſed tu es Petrus, petra autem erat Chriſtus, quem confeſſus Simon, ſicut eum tota Eccleſia confitetur, dictus eſt Petrus. Harum autem ſententiarum duarum, quæ ſit ꝓbabilior eligat lector &c. Illud ſcitu dignũ quod ſiue hic, ſiue alter ſenſus eligatur, tamen ſemper ex eodem loco primatus Petri colligitur. Nam ſuper petram, ideſt ſuper fidem non cuiuſuis ſed Petri. Non (inquam) ſupra fidẽ Ioannis, vel Andreæ, aut Iacobi, ſed ſupra Petri fidem, ſupra illam (inquam) pro qua, ne deficeret, orauit.

Idem tractatu 118. in cap. 19. Ioannis. Inconſutilis autem tunica ne aliquando diſſuatur, & ad vnũ peruenit, quia in vnum omnes colligit, ſicut in Apoſtolis, cum eſſet etiam ipſe numerus duodenarius, ideſt, quadripartitus in ternos, & omnes eſſent interrogati, ſolus Petrus reſpondit. Tu es Chriſtus filius Dei viui, & ei dicitur: Tibi dabo claues regni cœlorum, tanquam ligandi & ſoluendi ſolus acceperit poteſtatem, cùm & illud vnus pro omnibus dixerit, & hoc cum omnibus tanquam perſonam gerens ipſius vnitatis acceperit. Ideo vnus pro omnibus, quia vnitas eſt in omnibus: vnde hic cum dixiſſet, deſuper contexta, addidit per totũ, quod ſi referamus ad id quod ſignificat, nemo eius eſt expers, qui pertinere ad totum inueniatur, à quo toto ſicut

Græca indicat lingua catholica vocatur Ecclesia. In sorte autem quid nisi Dei gratia commendata est? Sic quippe in vno ad omnes peruenit, cum sors quoque omnibus placuit, quia & Dei gratia in vnitate ad omnes peruenit, & cũ sors mittitur non personæ, vel cuiuscunque meritis, sed occulto iudicio Dei ceditur. Ita ille. Ecce igitur vnus respondit pro omnibus, & vnus accepit pro omnibus, & alij in ipso, & per ipsum. Nam qui personam sustinet omnium, & totius cõmunitatis primatum habet vt princeps, Rex, paterfamilias sui regni vel familiæ, & Dux exercitus. Et hoc ipso quia omnium aliorum sustinet personam, sed nec Ioannes dilectus, nec Iacobus frater Domini acceperunt pro omnibus, sed vnus Petrus tantum. Quod idem intelligendum est in similibus alijs testimonijs diui Augustini, in quibus vbique Petrum primum Apostolorum præpositum Ecclesię principatum Apostolatus habere confitetur, vocatque eum subinde principem, caput, verticem, & similibus nominibus.

Idem tractatu 124. super caput Ioannis 21. Hoc agit Ecclesia, spe beata, in hac vita ęrumnosa, cuius Ecclesię Petrus Apostolus propter apostolatus sui primatum gerebat, figurata generalitate personam, quod enim ad ipsum proprie pertinet, natura vnus homo erat, gratia vnus Christianus, abundantiore gratia, vnus idemq; primus Apostolus, sed quando ei dictum est. Tibi dabo claues regni cœlorũ, & quodcunque ligaueris super terram erit ligatum & in cęlis, & quodcunque solueris super terram erit solutum & in cœlis, vniuersam significat Ecclesiam, quæ in hoc seculo diuersis tentationibus velut imbribus, fluminibus, tempestatibusq; quatitur & non cadit, quoniam fundata est super petram: vnde & Petrus nomen accepit, non enim à Petro petra, sed Petrus à petra, sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo vocatur. Ideo quippe ait Dominus, Super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam, quia

dixerat

dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei viui, super hanc ergo petram(inquit)quam cõfessus es, ędificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ędificatus est Petrus, fundamentum quippe aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Ecclesia ergo quæ fundatur in Christo claues ab eo regni cœlorum accepit in Petro, idest potestatem ligandi soluendiq; peccata, quod enim est per proprietatem in Christo Ecclesia, hoc est, per significationem Petrus in petra, qua significatione intelligitur Christus petra, Petrus Ecclesia, hæc igitur Ecclesia quam significabat Petrus, quamdiu degit in malis amando & sequendo Christum, liberatur à malis, ita ille. Simili ratione vt dictum est quia Petri persona repræsentabat Ecclesiam, necessario colligitur Petrum primum in ea obtinuisse locum, & primatum inter reliquos, vt Rex regnum repræsentat, & regni totius sustinet personam & Gubernator, aut Princeps Ciuitatis, paterfamilias domus suæ, quem esse germanum eius sensum ipse D. Augustinus alibi sæpe exponit in testimonijs quę passim hoc loco citaui. Fundamentum quoq; primum vnum Christum esse, & angularem lapidem, idem D. Augustinus docet; at post ipsum primum subsequentia fundamenta alia esse ostendunt D. Paulus, & Ioãnes in Apocalypsi. Ita igitur nihil obstat solum Christum primum fundamentum esse, post Christum Petrus, quod ei impositum à petra nomen indicat, ac reliqui deinde Apostoli. Quibus certe hoc nomen negari non potest.

Idem sermone 13 de verbis Domini, in Euangelium secundum Matthæum, de Christo ambulante super aquas maris, & Petro titubante. Euangelium quod recentissime recitatum est de Domino Christo, qui super aquam maris ambulauit, & de Apostolo Petro qui ambulãs timendo titubauit, & diffidendo mersus, confitendo rursus emersit, admonet nos, intelligere mare præsens seculum esse. Petrum *Mat. 14.*

trum

trum vero Apoſtolum Eccleſiæ vnicæ typum. Ipſe enim Petrus in Apoſtolorũ ordine primus, in Chriſti amore promptiſſimus, ſępe vnus reſpondit pro omnibus. Ipſe denique Domino Ieſu Chriſto requirenti, quem nam homines dicerent eum eſſe, & opiniones varias hominum diſcipulis reſpondentibus, rurſuſq; Domino interrogante, & dicente. Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondit Petrus. Tu es Chriſtus filius Dei viui. Vnus pro omnibus dedit reſponſum, vnitas in multis: Tunc ei Dominus ait. Beatus es Simon Bar Iona quia non reuelauit tibi caro & ſanguis, ſed pater meus qui eſt in cœlis. Deinde addidit. Et ego dico tibi, Tanquam diceret, Quia tu dixiſti mihi, Tu es Chriſtus filius Dei viui, & ego tibi, Tu es Petrus (Simon quippe ante vocabatur) hoc autem nomen ei vt Petrus appellaretur à Domino impoſitum eſt, & hoc, vt ea figura ſignificaret Eccleſiam. Quia enim Chriſtus petra, Petrus populus Chriſtianus; petra enim principale nomen eſt. Ideo Petrus à petra, non petra à Petro, quomodo non à Chriſtiano Chriſtus, ſed à Chriſto Chriſtianus vocatur. Tu es ergo (inquit) Petrus, & ſuper hanc petram, quam confeſſus es, ſuper hanc petram quam cognouiſti dicens: Tu es Chriſtus filius Dei viui, ędificabo Eccleſiam meam: ideſt ſuper me ipſum filium Dei viui, ædificabo Eccleſiam meam, ſuper me ædificabo te, non me ſuper te. Nam volentes homines ędificari ſuper homines dicebant. Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, ipſe eſt Petrus. Et alij qui nolebant ędificari ſuper Petrum, ſed ſuper petram, ego autem ſum Chriſti. Apoſtolus autem Paulus vbi cognouit ſe eligi, & Chriſtum contemni, diuiſus eſt (inquit) Chriſtus? Numquid Paulus pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? Quomodo non in Pauli, ſic nec in Petri, ſed in nomine Chriſti vt Petrus ædificaretur ſupra petram, & non petra ſuper Petrum. Idem ergo Petrus à petra cognominatus Beatus, Eccleſiæ figuram portans, Apoſtolatus

ſtolatus principatum tenens, continuo poſt paululum iam audito quod beatus eſſet, iam audito quod Petrus eſſet, iam audito quod ſupra petram ædificatus eſſet, poſteaquam audiuit futuram Domini paſſionem, quia prædixerat eam cito futuram diſcipulis ſuis, diſplicuit ei; Timuit ne perderet morientem, quem confeſſus fuerat vitæ fontem. Turbatus eſt, abſit à te (inquit) Domine, ne fiat iſtud. Propitius eſto tibi Domine, nolo te mori. Petrus dicebat Chriſto, nolo te mori, ſed melius dicebat Chriſtus, volo pro te mori.

Idem ſermone 28. de Sanctis, qui quartus eſt in Apoſtolorum Petri & Pauli natali, in fine. Ex piſcatore fecit Dominus Apoſtolorum principem; ex perſecutore fecit Apoſtolicum confeſſorem. Præſtitit paſſio ſocios, quos fecerat fidei prædicatio copulatos. Veneremur ergo principes gregis noſtri, ſi volumus caulas intrare paſtoris.

Idem ſermone 29. qui eſt quintus de feſto Apoſtolorum Petri & Pauli. Hic eſt quoque beatus Petrus in illa cœleſtium diſcipulorum ſchola præcipuus, ac primus idoneus qui verba vitæ ex Chriſti ore ſuſcipiens, per Euangelij poteſtatem Iudęorum gentem perditam quæreret, & abdicatos ad hæreditatem vocaret, interpres legis, aſſertor gratiæ, deſtructor Synagogæ, Eccleſiæ reparator, & ideo ſolus inter Apoſtolos meruit audire; Amen dico tibi quia tu es Petrus & ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam. Dignus certe, qui ędificandis in domo Dei populis, lapis eſſet ad fundamentum, columna ad ſuſtentaculum, clauis ad regnum. De hoc ait ſermo diuinus: Et ponebant (inquit) infirmos ſuos, vt vmbra ſaltem tranſeuntis Petri obumbraret eos. Si tunc opem ferre poterat vmbra corporis, quanto magis nunc plenitudo virtutis? Si tunc ſupplicantibus proderat aura quædam pertranſeuntis; quanto magis gratia nunc permanentis?

Idem ſermone 26. de ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo. Primum ſignum mirabile quod beatus Apoſtolus Petrus

fecit, claudo pedum restituendo vt diximus vestigia. Audistis frequenter ipsum Petrum à domino petram nuncupatum, sicut ait. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Si ergo Petrus petra est, supra quam ædificatur Ecclesia, recte prius pedes sanat, vt sicut in Ecclesia fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Recte (inquam) primum pedes Christiano curat, vt iam non trepidus quis nec imbecillis possit supra petram Ecclesiæ stare, sed robustus & fortis incedere.

Idem sermone de tempore 124. Credendæ erant Petro Apostolo claues Ecclesiæ, immo creditæ sunt ei claues regni cœlorum, credenda quoque ei erat populorum innumera multitudo, quæ esset pro suæ naturæ vitijs, passionibus, culpis inuoluta, atque peccatis. Denique sic ad eum Saluator dicit. Tibi (inquit) dedi claues regni cœlorum. Deinde sequitur dicens, Quęcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlo, videlicet vt in clauibus fidelis ianitor, in sententijs esset clementissimus dispensator. Erat enim reuera hic Petrus paulo durior, & seuer⁹, sicut eius austeritatē truncata ob Christi iniuriam serui principis sacerdotum declarat auricula. Hic igitur tam durus, tamq; seuerus si donum non peccandi à Domino fuisset indeptus, quæ venia commissis populis donaretur? Sed idcirco diuinæ prouidentiæ secretum ita temperauit atque permisit, vt primus ipse laberetur, ac rueret in peccatum, quo erga peccantes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret. Quantum igitur diuini muneris erga salutem hominum, quantum curæ, quantumq; sollicitudinis impendatur, aduertite. Totius corporis morbum in ipso capite curat Ecclesiæ, & in ipso vertice componit membrorum omnium sanitatem in ipsa confessionis Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento, in Petro scilicet illo qui dixerat; Etiam si me oporteat mori tecum, non te negabo.

Hic

Hic eſt Petrus qui diuina reuelatione prior omnium veritatem meruit confiteri, dicens: Tu es Chriſtus filius Dei, hic tantus & talis venit ad illam noctem, in qua Dominus tradebatur, & cum ſe calefacere vellet ad prunas, acceſſit ad eum puella, & dixit ei. Et tu heſterno die cum homine hoc eras, at ille mox reſpondit, Neſcio hominem iſtum. Quid agis ò Petre futuræ rector Eccleſię, quid loqueris? Intuere quid ſis interrogatus, vel quid interroganti reſpondes; vox tua repente mutata eſt, hoc eſt omne illud, quod cito, ſed non cauto ſermone promiſeras; hoc eſt totum, quod etiam omnibus negantibus, te vſque ad mortem perſeuerare iuraueras?

Idem in ſermone 15. de Sanctis, qui eſt de cathedra Petri 1. Inſtitutio ſolemnitatis hodiernæ à ſenioribus noſtris cathedræ nomen accepit, ideo quod primus Apoſtolorum Petrus hodie Epiſcopatus cathedram ſuſcepiſſe referatur. Recte ergo Eccleſię natalem illius ſedis colunt, quam Apoſtolus pro Eccleſiarum ſalute ſuſcepit, dicente Domino. Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: Petrum itaque fundamentum Eccleſiæ Dominus nominauit: Et ideo digne fundamentum hoc Eccleſia colit ſupra quod Eccleſiaſtici ædificij altitudo conſurgit. Vndę conuenienter, Pſalmus qui lectus eſt dicit. Exaltent eum in Eccleſia plebis, & in cathedra ſeniorum laudent eum. *Pſal. 116* Benedictus Deus qui exaltari in Eccleſia hoc pręcepit, quia dignum eſt, vt fundamentum hoc in Eccleſia honoretur, per quod ad cœlum aſcenditur.

Idem in pſalmo contra partem Donati. Numerate ſacerdotes vel ab ipſa Petri ſede, & in ordine illorum patrũ, quis cui ſucceſſit: videte, ipſa eſt petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.

Idem in quęſtionibus noui teſtamenti, quæſtione 75. Accedentes exactores ad Petrum qui primus inter Apoſtolos erat, cum ſolui debere ab eorum magiſtro dicerent

Mat. 17. didrachmam, & infra. Dicunt ergo exactores didrachmæ ad Petrum Apostolum: Magister vester non soluit didrachma &c. Quo dicto, magistrum vt pro omnibus discipulis solueret, conuenerunt. Saluator autem cum pro se, & Petro dari iubet, pro omnibus exoluisse videtur. Quia sicut in Saluatore erant omnes causa magisterij, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit caput eorum, vt pastor esset Dominici gregis. Nam inter

Mat. 26. cætera dicit discipulis, Vigilate & orate ne intretis in ten-

Luc. 22. tationem. Et Petro dicit. Ecce Satanas expostulauit, vt vos ventilet sicut triticum: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu tandem conuersus confirma fratres tuos. Quid ambigitur? Pro Petro rogabat, & pro Iacobo & Ioanne non rogabat, vt cæteros taceam. Manifestum est in Petro omnes contineri; rogans enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur. Semper enim in pręposito populus aut corripitur, aut laudatur; quia & alio loco dicit.

Ioan. 17. Ego pro his rogo quos mihi dedisti pater, & volo vt vbi ego sum, & ipsi sint mecum.

Luc. 5. Idem lib. 2. quæstionum Euangelicarum cap. 2. Quod Dominus de nauicula docet turbas, significauit hoc tempus, quando Dominus de auctoritate Ecclesiæ docet gentes, quin & illud verbum Petri. Exi à me quia homo peccator sum, quod tamen quia Christus non fecit. Docet (inquit) munus Ecclesiasticum, non deserendum peccatorum turbatione: vnde & alij laxant retia, sed prius id Petrum facere conspiciunt. In verbo tuo (ait) laxabo rete.

Idem tract. 27. super cap. 6. Ioannis. Respondit Petrus pro omnibus, vnus pro multis, vnitas pro vniuersis. Respondit ergo ei Simon Petrus, Domine ad quem ibimus? Repellis nos à te, da nobis alterum te. Si à te recedimus, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Videte quemadmodum Petrus dante Deo, recreante Spiritu Sancto, intellexit. Vnde nisi quia credidit? Verba vitæ æternæ ha-

bes. Vitam enim æternam habes, in ministratione corporis & sanguinis tui.

Idem sermone de tempore 117. Percussit ergo Petrus aurem pueri principis. Quare Petrus? quia ipse accepit regni cœlorum claues, & soluendi, ligandiq; ipse adeptus est potestatem.

Idem tractatu 47. super Ioannem. Ideo Petro quem facere volebat pastorem bonum, ait. Petre amas me? pasce oues meas.

Idem sermone de verbis Domini 49. in Euangelium secundum Ioannem. Quum ergo nunc loqueretur dixit se esse pastorem, dixit se esse & ianuam. Vtrunq; ibi habes, & ego sum ianua, & ego sum pastor. Ianua est in capite, pastor est in corpore. Dicit enim Petro, in quo vno format Ecclesiam, Petre amas me? Respondit. Domine amo te. Pasce oues meas. & tertio. Petre amas me? contristatus est Petrus, quod eum tertio interrogauit, quasi ille qui vidit conscientiam negatoris, non videbat fidem confitentis.

Idem in libro de pastoribus cap. 13. in ipso Petro vnitatem commendauit. Multi erant Apostoli, & vni dicitur, pasce oues meas.

Idem in sermone 2. de cathedra beati Petri, qui est 16. de Sanctis. Tanquam bonus enim pastor tuendum gregem accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & quia ipse interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret.

Idem de agone Christiano cap. 30. ait. Non enim sine causa inter omnes Apostolos huius Ecclesiæ catholicæ personam sustinet Petrus; huic enim Ecclesiæ claues regni cœlorum datæ sunt; & cum ei dicitur, ad omnes dicitur, amas me? pasce oues meas. Debet ergo Ecclesia catholica correctis & pietate firmatis filijs libenter ignoscere, quum ipsi Petro personam eius gestanti, & cum in mari titubasset, & cum Dominum carnaliter à passione

ſione reuocaſſet,& quum aurem ſerui gladio præcidiſſet,& quum ipſum Dominum ter negaſſet, & quum in ſimulationem poſtea ſuperſtitioſam lapſus eſſet, videamus veniã eſſe conceſſam, eumq́; correctum atque firmatum vſq; ad Dominicæ paſſionis gloriam perueniſſe. ita ille. In Petro porro Eccleſia claues accepit, tanquam in capite, & ex hoc colligitur caput eſſe, quia ei datæ ſunt Eccleſiæ perſonam ſuſtinenti, & in ipſo ad omnes paſtores dictum, paſce oues, vtpote quia ipſe primus paſtor, & quia aliorum forma. ex hoc etiam ſequitur eum primum eſſe paſtorem, atq; ſupremum, quia in ipſo vno, ad omnes illa dicuntur, & in ipſo omnium forma præſcribitur, quia videlicet primus erat & ſummus, ideo eius ad omnes forma ſe extendit.

Idem in Ioannem tractatu 56. Quis enim neſciat primum Apoſtolorum eſſe beatiſſimum Petrum?

Idem tract. vlti. ſuper illis verbis Ioan. cap. 21. Sic eum volo manere donec veniam quid ad te? Duas itaque vitas ſibi diuinitus prædicatas & commendatas nouit Eccleſia, quarum vna eſt in fide, altera in ſpecie. & infra, Vna ſignificata eſt per Apoſtolum Petrum, propter ſui primatum, altera &c.

Idem lib. 2. cap. 1. de Baptiſmo contra Donatiſtas. Commemorat, inquit Cyprianus, quod etiam nos in ſcripturis ſanctis didicimus, Apoſtolum Petrum, in quo primatus Apoſtolorum tam excellenti gratia præeminet, aliter quã veritas poſtulabat de circunciſione agere ſolitum, à poſteriore Apoſtolo Paulo fuiſſe correptum. & paulo infra. Puto quod ſine vlla ſui contumelia Cyprianus Epiſcopus Petro Apoſtolo comparatur, quantum attinet ad martyrij coronam: Cęterum magis vereri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam. Quis enim neſcit illum Apoſtolatus principatum cuilibet Epiſcopatui præferendum? Sed & ſi diſtat cathedrarum gratia, vna eſt tamen martyrum gloria.

Idem lib. 7. cap. 1. de baptiſmo contra Donatiſtas. Sicut

ergo

ergo Nazarei circuncisi, Petro in primatu Apostolorum, martyrij gloria coronato, in sui peruersitate præcisi ab Ecclesia remanserunt, sic & isti Cypriano, per abundantiam charitatis in sorte sanctorum passionis claritate suscepto, se ipsos exules vnitatis agnoscunt, & contra vnitatis patriam pro suis calumnijs ciuem vnitatis opponunt.

Idem sermone 3. in festo Apostolorum Petri & Pauli, qui est 27. de sanctis. Quum omnes beati Apostoli parē gratiam apud Dominum sanctitatis obtineant, nescio quo tamen pacto Petrus & Paulus videntur prę cęteris peculiari quadam in Saluatore fidei virtute præcellere; Quod quidem ex ipsius Domini iudicio possumus approbare. Nam Petro sicut bono dispensatori clauem regni cœlestis dedit, Paulo tanquam idoneo Doctori gentium magisterium Ecclesiasticæ institutionis iniunxit; scilicet vt quos iste erudierit ad fidem, ille suscipiat ad salutem; vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat regna cœlorum. Clauem enim quodammodo à Christo scientiæ & Paulus accepit: Clauis enim dicenda est, qua ad fidem pectorum dura reserantur, mentium secreta pādun̄tur, & quicquid intrinsecus tenetur clausum, in palam rationabili manifestatione producitur. Clauis (inquam) est quæ & conscientiam ad confessionem peccati aperit, & gratiam ad æternitatem mysterij salutaris includit. Ambo igitur claues à Domino perceperunt, scientiæ iste, ille potentiæ. Diuitias immortalitatis ille dispensat, scientiæ thesauros iste largitur. Sunt enim thesauri scientiæ sicut scriptum est. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientię absconditi. Ergo beati Petrus & Paulus eminent super vniuersos Apostolos, & peculiari quadam prętogatiua pręcellunt.

Sanctvs hieronymvs Stridonensis Dalmata presbyter qui anno Domini 395. florebat. *Anno 395.*

Is libro primo contra Iouinianum: At dicis, Super Petrum

trum fundatur Ecclesia, licet ad ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claues regni coelorum accipiant, & ex ęquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur: tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio. Sed cur non Ioannes electus est virgo? ętati delatum est, quia Petrus senior erat: ne adhuc adolescens & penè puer, progressæ ætatis hominibus præferretur: & magister bonus, qui occasionem iurgij debuerat auferre discipulis, & qui dixerat eis, pacem meā do vobis, pacem meam relinquo vobis, & qui voluerit inter vos maior esse, minimus omnium sit: in adolescentem quem dilexerat, causam præbere videretur inuidiæ.

Idem libro primo contra Pelagianos. Quid Platoni & Petro? vt ille enim princeps philosophorum, ita & hic Apostolorū fuit, super quem Ecclesia Domini stabili mole fundata est, quæ nec impetu fluminis, nec vlla tempestate concutitur.

Idem super Matthæum cap. 16. Ego (inquit) dico tibi. Quid est quod ait, Et ego dico tibi? Quia tu mihi dixisti: Tu es Christus filius Dei viui: Et ego dico tibi, non sermone casso, & nullum habente opus, sed tibi dico, quia meum dixisse & fecisse est: Quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Sicut ipse lumen Apostolis donauit, vt lumen mundi appellarentur, cęteraq; ex Domino sortiti sunt vocabula; ita & Simoni qui credebat in petram Christum, Petri largitus est nomen; ac secundum metaphoram petræ, recte dicitur ei, ædificabo Ecclesiam meam super te.

Idem ad Damasum in epistola 57. Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, idest, cathedræ Petri communione consocior, super illam petram fundatam Ecclesiam scio.

Idem ad Marcellum aduersus Montanū. Si igitur Apostolus Petrus super quem Dominus fundauit Ecclesiam, & prophe-

prophetiā,& ꝓmissionē Dñi illo tpe completā memorauit.

Idem in Matthęum cap. 18. post inuentum staterem, post tributa reddita: quid sibi vult Apostolorum repentina interrogatio? In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis putas maior est in regno cœlorum? Quia viderant pro Petro & Domino idem tributum redditum: ex ęqualitate pretij, arbitrati sunt Petrum omnibus Apostolis esse prȩlatum: qui in redditione tributi Domino fuerat comparatus: ideo interrogant: quis maior sit in regno cęlorum. Vidensq; Iesus cogitationes eorum, & causas erroris intelligens: vult desiderium glorię, humilitatis cōtentione sanare.

Idem in eundem cap. 10. Ordinem (inquit) Apostolorum & meritum vniuscuiusque, illius fuit distribuere, qui cordis arcana rimatur &c. Quum à Matthæo primus Apostolorum appellatur Petrus, id dignitate intelligendum est. Nam vocatione & ordine Andreas, eo prior fuit.

Idē in expo sit. Psal. 13. Petrus Apostolorum princeps & caput Ecclesiæ fuit.

Idem epistola 89. ad Augustinum. Hanc autem explanationem quam primus Origenes in 10. Stromatum libro, vbi epistolam Pauli ad Galatas interpretatur, & cæteri deinceps interpretes sunt sequuti: illa vel maxime causa subintroducunt, vt Porphyrio respondeant blasphemanti, qui Pauli arguit procacitatem, quod principem Apostolorum Petrum (quem ipse Porphyrius appellat principem sectæ suæ) ausus sit reprehendere, & arguere in faciem, & ratione constringere quod male fecerit: idest, in eo errore fuerit, in quo fuit ipse, qui alium arguit delinquentem.

Idem in com. epist. ad Galat. cap. 1. Nam & quod visus sit ire Hierosolymam, ad hoc isse vt videret Apostolum, non discendi studio, quia & ipse eundem prædicationis habebat auctorem, sed honoris priori Apostolo deferendi.

Idem in sermone de vinculis Sancti Petri, ad Eustochiū, quem quanquam quidam Hieronymi fuisse negent, satis ta-

men antiquus est, & tempore haud longe Hieronymo inferior, sic scribit in persona Constantini Imperatoris: Notum esse volumus omnibus Christum pie colentibus, beatū Petrum Apostolum à Deo nobis datum pastorem & principem summo studio venerari velle assiduè, & maxime in hoc die Kal. Augustarum, in quo vt Deus à vobis soliti eramus adorari: ita ipse pius pastor precibus Deo fusis, nos & imperium nostrum adiuuare dignetur. Et infra. Ecce Apostolo pœnitenti succurritur, qui est Episcoporum Episcopus, & maior gradus redditur ploranti quam sublatus est neganti. Quod vt doceam, illud ostendo quod nullus Apostolorum pastoris nomen accepit: soli enim huius nominis potestatem post resurrectionem suam Petro pœnitenti Dominus concessit, & negatus, quam solus habuit, Petro tribuit potestatem: vt non solum recuperasse quod amiserat probaretur, verum & multò amplius pœnitendo quam negando perdiderat, acquisisse, &c. scilicet & gratiam & potestatem qui est aduersariorum error, sed gratiam tantum, quam pœnitendo recuperauit, & post resurrectionem vniuersalem potestatem accepit.

*Anno 590.* B. GREGORIVS MAGNVS PAPA REGISTRI epistola 33. libro 3. ad Theodelindam Longobardorum Reginam. Cùm itaque integritatem nostram ex aperta mea traditione seu professione cognoscitis, dignum est vt de Ecclesia beati Petri Apostolorum principis nullum vlterius scrupulum dubietatis habeatis, sed in vera fide persistite, & vitam vestram in petra Ecclesiæ, hoc est in confessione beati Petri Apostolorum principis solidate.

Idem alio loco. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritatis sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui noluerint ab Apostolicæ Petrę super quam Christus vniuersalem Ecclesiam fundauit, soliditate conuelli.

Idem Registri lib. 3. epistola 41. ad Bonifacium. Hortor vos vt dum vitę spatium superest, ab eiusdem beati Petri

Ecclesia,

Ecclesia, cui claues cœlestis regni commissę sunt,& ligandi & soluendi potestas attributa, vestra anima non inueniatur diuisa: ne si hic beneficium eius despicitur, illic vitę aditum claudat. Hic autem qui dubitationis vestrę participes sunt, si ad me venire voluerint,nullam ex me quasi ex potestate prodeuntem violentiam pertimescant. Nam nos (licet in omnibus causis) in ijs tamen pręcipue quę Dei sunt, ratione magis stringere homines, quam potestate festinamus.

Idem lib.4.epistola 32. ad Mauritium Augustum. Cunctis enim Euangelium scientibus liquet, quod voce Dominica sancto & omnium Apostolorum principi Petro Apostolo totius Ecclesię cura commissa est. Ipsi quippe dicitur: Petre amas me? pasce oues meas. Ipsi dicitur: Ecce Satanas expetijt cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Ipsi dicitur; Tu es Petrus,& super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam, & portę inferi non pręualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum: & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Ecce claues regni cœlestis accipit, potestas ei ligandi & soluendi tribuitur. Cura ei totius Ecclesiæ, & principatus committitur.

Idem libro *6.* epist. 5. ad Cyriacum Patriarcham Constantinopolitanum. Et pastori sanctę Ecclesiæ dicitur: Simon Ioannis amas me? Pasce oues meas. Ex quibus verbis colligitur: quia si is qui valet, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit se pastorem summum minime amare.

Idem libro sexto epistola 37. seu cap.201. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Quis enim nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum principis soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine,vt Petrus à petra vocaretur? Cui veritatis voce dicitur: Tibi dabo claues regni

cœlorum.

Idem homilia 21. ſuper cap. 16. Marci de Dominica reſurrectione. Quęrendum nobis eſt cur nominatis diſcipulis, Petrus deſignatur ex nomine. Sed ſi hunc Angelus nominatim non exprimeret, qui magiſtrum negauerat: venire inter diſcipulos non auderet. Vocatur ergo ex nomine, ne deſperaret ex negatione. Qua in re conſiderandum nobis eſt, cur omnipotens Deus eum quem cunctæ Eccleſiæ pręferre diſpoſuerat, ancillę vocē pertimeſcere, & ſeipſum negare permiſit. Quod nimirum magnæ eſſe actum pietatis diſpenſatione cognoſcimus, vt is qui futurus erat paſtor Eccleſiæ; in ſua culpa diſceret, qualiter alijs miſereri debuiſſet. Prius itaque eum oſtendit ſibi: & tunc præpoſuit cęteris, vt ex ſua infirmitate cognoſceret, quàm miſericorditer aliena infirma toleraret.

Idem Homilia 24. ſuper cap. vltimum Ioannis. Captis autem tam magnis piſcibus, aſcendit Simon Petrus, & traxit rete in terram. Iam credo quòd veſtra charitas aduertat: quid eſt quod beatus Petrus rete ad terram trahit, ipſi quippe ſancta Eccleſia eſt commiſſa: ipſi ſpecialiter dicitur. Simon Ioannis amas me? paſce oues meas. Quod ergo poſtmodum aperitur in voce, hoc nunc ſignatur in opere. Quia ergo prędicator Eccleſiæ nos à mundi huius fluctibus ſeparat, nimirum neceſſe eſt vt rete plenum piſcibus Petrus ad terram ducat. Ipſe enim piſces ad ſoliditatem littoris pertrahit: quia ſanctè prædicationis voce ſtabilitatem æternę patrię fidelibus oſtendit.

Idem libro moralium 17. cap. 16. in cap. Iob 26. Scimus enim quod ille Apoſtolorum, ideſt, cœlorum primus, ante acceptam Spiritus Sancti gratiam, quoties dum mori timuit, vitam negauit.

Idem Dialogorum lib. 1. cap. 12. Numquid nam neſcis Petre, quoniam Paulus Apoſtolus Petro Apoſtolorum primo in principatu Apoſtolico frater eſt? ita ille. In Apoſto-

lico

lico principatu ait; non vero in paſtorali officio & poteſtate; & ideo Petrum Apoſtolorum primum vocauit.

Idem libro 26. Moralium cap. 22. in caput 36. Iob. Petrus namque auctore Deo, Eccleſiæ principatum tenens: à bene agente Cornelio, & ſeſe ei humiliter proſternente, immoderatius venerari recuſauit, ſeque illi ſimilem recognouit, dicens: Surge ne feceris, & ego ipſe homo ſum. Sed cùm Ananiæ & Saphirę culpam reperit, mox quanta ſuper cęteros potentia excreuiſſet, oſtendit. Verbo enim eorum vitam perculit, quam ſpiritu perſcrutante deprehendit: & ſummum ſe intra Eccleſiam contra peccata recoluit, quod honore ſibi vehementer impenſo, coram bene agentibus fratribus nō agnouit. Illic cōmunionem ęqualitatis meruit ſanctitas actionis, hic zelus vltionis ius aperuit poteſtatis.

## Aliorum Sanctorum Patrum Græcorum, & Latinorum, qui poſt Concilium Nicęnum, & pacem Eccleſiæ datam, vixerunt, De Petri primatu ſententiæ. Cap. IX.

SANCTVS HILARIVS Pictauorum in Gallijs Epiſcopus, multis perſecutionibus ſub Imperatore Conſtantio pro fide catholica ab Arianis conſtanter toleratis illuſtris, in commentarijs in Matthęum canone 14. In Petro conſiderandum eſt, fide eum cęteros anteiſſe. Nam ignorantibus cęteris primus reſpondit: Tu es filius Dei viui. Primus paſſionem, dum malum putat, deteſtatus eſt. Primus & moriturum ſe, & non negaturum ſpopondit. Primus lauari ſibi pedes prohibuit. Gladium quoq; aduerſus eos, qui Dominum comprehendebant, eduxit. Aſcenſu autem eius in nauim ventum & mare eſſe ſedatum, poſt claritatis ſuæ reditum, ęterna Eccleſię pax & tranquillitas indicatur. Et quia tum manifeſtus aduenie, recte admirantes vniuerſi

Anno 350.

uersi loquuti sunt: Vere filius Dei est. Confessio enim vniuersorum tum & absoluta & publica erit, Dei filium non iam in humilitate corporea, sed in gloria cœlesti pacem Ecclesiæ reddidisse.

Idem in commentarijs in Matthęum canone 16. Aeditis itaque, quę diuersę de eo erant, hominum opinionibus, quid ipsi de se sentiant quęrit. Petrus respondit: Tu es Christus filius Dei viui. Et infra. Et dignum planè confessio Petri præmium consequuta est, quia Dei filium in homine vidisset. Beatus hic est, & vltra humanū modū oculos intendisse & vidisse laudatus est, non id quod ex carne & sanguine erat, contuens, sed Dei filium cœlestis patris reuelatione conspiciens, dignus iudicatus, qui quod in Christo Dei esset, primus agnosceret. O in nuncupatione noui nominis felix Ecclesiæ fundamentum: dignaq; ædificatione illius petra, quæ infernas leges, & tartari portas, & omnia mortis claustra dissolueret. O beatus cœli ianitor, cuius arbitrio claues ęterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata authoritas sit in cœlo, vt quæ in terris aut ligata sunt, aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in cœlo.

Idem in Psalmum 52. Neganti quidem Petro, claues tamen regni cœlorum non ademit.

Idem in Psalmum 131. Quum Iesus quędam de passione sua loquutus ad discipulos fuisset, & Petrus tanquam indignum hoc Dei filio detestatus esset: Petro cui superius claues regni cœlorum dederat, super quem Ecclesiam ędificaturus erat, aduersus quam portæ inferi nihil valerent, qui quę in terris vel soluisset, vel ligasset, ea in cœlis vel soluta persisterent, vel ligata. Hunc itaque tali conuitio detestantem hoc sacramentum passionis excepit. Vade post me Satana, scandalum mihi es. Tanta enim ei religio fuit pro humani generis salute patiendi, vt Petrum primum filij Dei confessorem Ecclesiæ fundamentum, cœlestis regni ianito-

ianitorem, & in terreno iudicio iudicem cœli, Satanæ conuitio nuncuparet.

Idem lib.2. de Trinitate, qui locus citatus iam pridem fuerat à Leone Papa primo ad Leonem Imperatorem epistola 97. cap.3. Vnum igitur hoc est immobile fundamentum, vna hæc est felix fidei petra Petri ore confessa: Tu es filius Dei viui, tanta in se sustinens argumenta veritatis, quantæ peruersitatum quęstiones & infidelitatis calumniæ mouebuntur.

Idem libro 6. de Trinitate sic scribit. Et post sacramenti confessionem beatus Simon ędificationi Ecclesiæ subiacens, & claues regni cœlestis accipiens,&c. Et multo infra. Hęc fides, Ecclesiæ fundamentum est, per hanc fidem infirmæ aduersus eam sunt portæ inferorum. Hęc fides regni cœlestis habet claues. Hęc fides quę in terris soluerit aut ligauerit, & ligata sunt in cœlis & soluta. Et paulo infra. O miserę stultitiæ furor impius, non intelligens beatę senectutis fideiq; martyrem,& martyrem Petrum, pro quo pater rogatus est, ne fides eius in tentatione deficeret, qui iterata à se dilectionis in Deum postulata professione tentari se adhuc tanquam ambiguum & incertum tertia interrogatione congemuit. Per id quoque à Domino post tertiam tentationis infirmitatem, pasce oues meas, ter meruit audire, qui in cunctorum Apostolorum silentio Dei filium reuelatione patris intelligens, vltra humanæ infirmitatis modum, supereminentem beatę fidei suæ confessione gloriam promeruit.

S. Basilivs Cęsariensis Episcopus vetustissimus post Gentilium persecutiones, inter Gręcos Theologus, qui circa annum Domini 370. floruit, lib.2. contra Eunomium sic scribit. Statim ènim ex hac voce petra intelligimus Petrum Ionę filium, qui fuit ex Bethsaida, Andreę fratrem, qui ex piscatore ad Apostolatus ministerium vocatus est, qui per fidei excellentiam Ecclesię ędificationem in se ipsum susce- *Anno 370.*

suscepit.

Idem in procmio pręceptionum latius disputatarum. Ad hęc scitum fuerit, si illud principis Apostolorum recordemur, meminerimúsq;, quum post tot præclare ac feliciter gesta, toties fuisset beatus appellatus, ei dictum fuisse illud,
Io. 13. B. Nisi lauero te, non habebis partem mecum.

Idem homilia 57. de pœnitentia. Petrus ter abnegat, & in fundamento iacet, &c. Et infra. At Petrus cum dixisset & benedictionem accepisset, dixisset Tu es filius Dei altissimi, & audisset, Tu petra es: encomijs celeber factus est. Nam etiam si petra est, non vt Christus petra est, sed vt Petrus petra: Christus enim reuera petra est inconcussa: Petrus vero propter petram.

Idem ex oratione 3. de peccato. Administer (inquit) talis ac tantæ sententiæ est beatus Petrus, qui alijs omnibus discipulis antepositus fuit, & qui testimonium maius, ac beatitudinem longe ampliorem adeptus erat, cui deniq; claues regni cœlorum erant concreditæ, ille inquam cum audiat à Domino, nisi te lauero. &c.

Idem ex sermone de iudicio Dei. Quid vero talis ac tanti iudicij apparitor, atque adeo vehemens sententiæ Dei aduersus peccati auctorem minister Petrus? ille inquã beatus, qui & cæteris antelatus discipulis fuit, cuique magnificentius quam reliquis omnibus datum testimonium est, magisq; quam reliquis omnibus beatus appellatus, cui claues regni cœlestis commissæ, is, cum ei dicitur à Domino, nisi lauero te, non habebis partem mecum. &c.

Anno 370. CYRILLVS EPISCOPVS HIEROSOLYMORVM apud D. Thomam ex persona Christi loquens, dicit Petro. Tu cum fine, & ego sine fine cum omnibus quos loco tui ponam, plene & perfecte sacramento & auctoritate ero sicut sum & tecum.

Idem ex Catechesi secunda. Nemo desperet de sua salute, Petrus princeps Apostolorum excellentissimus, coram

ancilla

ancilla ter negauit Dominum: ſed ad ſe rediens, fleuit amarè. Fletus enim vere ſeu ex corde pœnitentiam deſignat. Atque ideo non ſolùm negationis illius accepit cōdonationem, verùm etiam dignitatem Apoſtolicam non ablatam retinuit.

Idem in Catecheſi 11. Omnibus (inquit) Apoſtolis reticentibus (ſupra vires enim humanas hæc erat doctrina) Petrus princeps Apoſtolorum, & ſupremus Eccleſiæ præco, non comminiſcens ſibi, neque ratione humana perſuaſus, ſed à patre Deo, in mente illuminatus, dicit ad ipſum: Tu es Chriſtus. &c.

Idem in Catecheſi 14. Teſtatur (inquit) reſurrectionem Chriſti Petrus, qui antea quidem negauerat, poſtea vero ter confeſſus eſt, & paſcere oues ſpiritales iuſſus.

Idem in Catecheſi 17. In eadem (inquit) Spiritus Sancti virtute, & princeps Apoſtolorum, & regni cœlorum clauiger Petrus. Lyddæ, quæ nunc Diapolis vocatur, in Chriſti nomine paraliticum Aeneam curauit.

S. GREGORIVS NAZIANZENVS Epiſcopus, in ſermone de moderandis diſputationibus. Ordo etiam in Eccleſijs ita ſtatuit, vt alij ſint oues, alij verò paſtores: ita vt hi quidem imperent, illi verò obediant. & poſt multa. Vides ne Chriſti diſcipulos, qui omnes ſublimes ſunt & electione digni? Petrus enim petra vocatur, eiq́; Eccleſię fundamenta concreduntur; ille verò Ioannes plus diligitur, ac ſupra pectus Ieſu recumbit, & reliqui præeminentiam hanc æquo animo ferunt. &c. *Anno 375.*

Idem ex Apologetico ad patrem ſuum Gregorium, præſente Baſilio Magno. Occurrunt (inquit) hinc antiquus ille Iudex Manue, hinc deinde Petrus Eccleſiæ columen, quorum alter cum præſtantiorem quā natura ipſius vireſq́; ferrent, viſionem ſenſiſſet. Actum eſt (inquit) de nobis vxor, alter Saluatoris præſentiam. &c.

Idem ex ſermone ad Iulianum tributorum exęquatorē.

Nunc (inquit) Christus tibi nascitur, & Deus est, & homo efficitur, & cum hominibus conuersatur. Quid autem sibi vult hęc oratio? nimirum, nisi me sententia fallit, eos quibus huiusmodi munera commissa sunt, admonet, Deū semper maximis rerum administrationibus interesse. Et quidem vt descriptorum animos flectat, tum demum carnem sumit, & cùm hominibus versatur. vt autem seruituti nostræ solatium afferret, animique facilitatem & æquitatem veluti lege sanciret (nam ne id quidem contemptim prætereundum est) non modo suo, sed etiam Petri discipulorum omnium charissimi nomine, didrachmum pendit.

*Anno 380.* S. GREGORIVS NYSSENVS Episcopus, Magni Basilij frater, in Opusculis, titulo, vt petra vitæ Christus, in diuinis scripturis prædicatus est. Petra vero fidei, tanquam fundamentum: vt ipse Dominus ait ad principem Apostolorum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: super confessionem scilicet Christi: quia dixerat, Tu es Christus filius Dei viui. &c. ita ille. Ecce principem Apostolorum appellat, & super eius confessionem qua Christum confessus est fundatam dicit Ecclesiam: non certe super alterius Apostoli confessionem, sed B. Petri.

MAXIMVS Coustantinopolitanus Episcopus, in epistola ad Orientales. Omnes fines terræ, quæ Dominum sincere receperunt, & vbique terrarum catholici veram fidem confitentes in potestatem Romanorum Pontificum tanquam in solem respiciunt, & ex ipsa lumen catholicæ & Apostolicæ fidei recipiunt, nec immerito, quia Petrus legitur primo perfectam fidem esse confessus, Domino reuelante, quum dixit, Tu es Christus filius Dei viui. Et infra. Decebat tantæ dignitatis & sapientiæ virum, non ab alio cœlestis mysterij arcana requirere, nisi ab eo potissimum, quem non potuit caro & sanguis instruere, sed cui Dominus ipse sua secreta dignatus est aperire. Beatus es (inquit)

Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Hunc enim ex cæteris mortalibus de toto orbe conditor orbis elegit, cui cathedram magisterij principaliter possidendam tenere perpetuo priuilegij iure concessit, vt quisquis diuinum aliquod, aut profundum nosse desiderat, ad huius præceptionis oraculum doctrinamq; recurrat, nec illi humiliter offerre, quod soluendum est erubescat, etiam si ipse quod quæritur non ignoret, numquid Angelus de cœlo veniens erat nescius docere Cornelium, quem videlicet id quod sibi agendum esset edisceret, destinauit ad Petrum. poterat planè sanctus Angelus docere hominem gentilem, quid sibi opus esset ad salutem, sed eius nolebat vsurpare officium, cui docendi magisterium fuerat commissum.

S. OPTATVS AFER Episcopus Mileuitanus, qui superiorum tempore vixit, in secundo aduersus Donatistas libro, ita scribit. Igitur negare non potes, scire te in Vrbe Roma primo cathedram Episcopalem esse collocatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, vnde & Cephas appellatus est, in qua vna cathedra vnitas ab omnibus seruaretur. &c. Et infra. Qui inferi portas suas habere noscuntur, contra quas portas claues salutares accepisse legimus Petrum principem scilicet nostrum, cui à Christo dictum est. Tibi dabo claues regni cœlorum, & portæ inferorum non vincent eas. Vnde est ergo quod claues regni vobis vsurpare contenditis, qui contra cathedram Petri (de Romana loquitur sede) vestris præsumptionibus & audacijs sacrilegio militatis? *Anno 380.* *Anno 383.*

SIRICIVS PAPA epist. 4. quæ inseritur Concilio Telensi, appellaturque epistola tractatoria, ad Episcopos Afros. Quum in vnnm plurimi fratres conuenissemus, ad sancti Petri Apostoli reliquias per quem & Apostolatus, & Episcopatus in Christo cepit exordium, placuit nobis. &c.

PRVDENTIVS qui cum Ambrosio, Hieronymo, & *Anno 395.*

 Augu-

Augustino floruit in libro περὶ στεφάνων hymno in honorem diui Laurentij ita scribit.

Et iam tenemus obsides
Fidissimos huius spei,
Hic nempe iam regnant duo
Apostolorum principes,
Alter vocator gentium,
Alter cathedram possidens
Primam, recludit creditas
Aeternitatis ianuas.

*Anno 400.* IOANNES COGNOMENTO CHRYSOSTOMVS Constantinopolitanus Episcopus, qui superiorum sæculo vixit, sanctitate admirandus, doctrina celebris, facundia illustrissimus, sententiarum grauitate clarus, profunda sensuum interpretatione diuinus, sæpe in suis commentarijs, hanc veritatem professus est.

Primum homilia 9. de pœnitentia. Petrus ille Apostolorum princeps, in Ecclesia prior amicus Christi, qui reuelationem ab hominibus non accepit, sed à patre, sicut sibi testimonium Dominus reddit: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Hic idem Petrus, Petrum quum dico, petram nomino indebilem, non se: crepidinem immobilem, Apostolum magnum, primum discipulorum, primum vocatum, & primum obedientem.

Idem homilia 26. idest vltima ex varijs locis in Matth. de diuite & paupere. Princeps Apostolorum Petrus, super quem Christus fundauit Ecclesiam, vere immobilis petra, & firma confessio. Et infra. Et Petrus pro hamo piscatorio, accepit claues regni cœlestis.

Idem homil. 2. in Psal. 50. Audi denique quid Petro dixerit Christus columnæ & fundamento fidei, qui ob robur confessionis appellatus est Petrus, dicente Domino. Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam.

Et

Et iterum: Simon (inquit) quoties voluit Satanas cribrare vos ſicut triticum, & ego rogaui pro te, ne deficeret fides tua.

Idem ſuper Matthęum homil. 55. Quid igitur Petrus omnium Apoſtolorum os, vertex conſortij totius? quum omnes interrogati eſſent ipſe ſolus reſpondet. Et quandoquidem de ſententia vulgi petebat, omnes reſponderunt; cum vero de ſua eos rogaret: Petrus confeſtim præſiliuit, ac pręueniens ait. Tu es Chriſtus filius Dei viui. & infra. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam. Hic aperte prędixit magnam eorum qui credituri & erant & ſunt multitudinem fore, & ſublimiora ſapere ipſum facit, & Eccleſię futurę paſtorem conſtituit. Et infra. Et ego tibi dabo claues regni cœlorum. Animaduertis quo pacto ipſe etiam ad altiorem de ſe opinionem Petrum adducit, & ſeipſum duabus his pollicitationibus reuelando filium Dei oſtendit. Nam quę Deus ſolus concedere poteſt, peccatorum ſcilicet remiſſionem, & vt futura Eccleſia tot tãtiſq; fluctibus impetu irrumpentibus immobilis permaneat, cuius caput & paſtor piſcator homo, atque ignobilis terrarum orbe reluctante, adamantis naturam firmitate ſuperet; Hęc (inquam) omnia quę ſolius Dei ſunt, ſe pollicetur daturum. Ita & pater ad Hieremiã dicebat: Sicut columnam ferream, & ſicut murum ęneum poſui te. Sed ipſum quidem genti vni pater, hunc autem vniuerſo terrarum orbi Chriſtus præpoſuit. Et paulo infra ait: Tu vero mecum es, eis omnibus quanta ſit Petri poteſtas intellige. Ego tibi dico (inquit) Tu es Petrus, & ego ſuper te ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cęlorum. &c. Quanquam enim multa ſunt alia in eadem homilia, quæ excellentiam primatus Petri vehementer extollunt, ad reliqua tamen teſtimonia mihi properanti ſatis hæc viſa ſunt, quæ in medium afferrentur.

Idem homil. 33. in eundem. Et Marcus quidem, ex dignita-

gnitate ipsos numero collocauit. Si ergo alij non curauerunt seriem dignitatis contexere Apostolorum, saltem quũ Marcus illam obseruauit, indicat nobis Petrum esse omnibus prælatum.

Idem homil. in Psal. 129. Quid vero summum illum Petrum, non post innumerabilia signa & miracula, tantamque admonitionem & exhortationem arguit in grauissimum illum lapsum cecidisse? Illud tamen prætermisit, & Apostolorum eum primum constituit: & ideo dixit: Simon, Simon ecce expetiuit Satanas cribrare te tanquam triticum: ego autem oraui pro te, ne deficiat fides tua. Et in Psal. 108. appellat Petrum Apostolorum principem.

Idem super Matth. homil. 59. in cap. 17. Vidisti honoris excellentiam, vide nunc quanta philosophia vtitur Petrus. Hunc enim locum Marcus, qui Petri discipulus fuit, ideo non scripsisse videtur, quoniam ingens hinc honor magistro deferebatur. Et infra. Pro me vero (inquit) & te, quoniã & Petrus primogenitus erat. Miraris omnipotentiam Christi, mirare etiam discipuli fidem, qui ad rem ita natura incredibilem illico paruit, cuius quidem fidei retributionem confestim habuit, Christo in solutione tributi coniunctus. In illa hora adierunt discipuli ad Iesum dicentes. Quis putas maior est in regno cœlorum? Humanum quid passi discipuli sunt, quòd Euangelista quoque significauit dicens: In illa hora, quando scilicet cęteris omnibus Petrum prætulit. Nam quum & Iacobus & Ioannes primogeniti essent, nihil tamẽ tale pro ipsis fecisse videtur; veriti autem turbationem profiteri suam, non apertè Petrum præponi sibi, sed confusè. Quis ergo maior est? interrogauerunt. Quando certos præferri conspexerunt, nihil tale passi sunt: cum verò ad vnum delatus est honor, tunc mirum doluerunt: quamuis non ex hac re solum, sed ex alijs quoque multis inflammati fuerunt. Tum quia dixit illi: Dabo tibi claues regni cœlorum; tum quia Beatus es Simon Bar Iona. Tum

etiam

etiam hic, Da eis pro me & te: Tum denique quia liberius cum multo Christo colloqui conspiciebant. &c.

Idem homil. 55. in Matthæum, super illa verba: Ecce nos reliquimus omnia. &c. Interrogat Petrus, vt tu inops discas quoniã in nullo huic diminutus est. Et infra: Qui enim claues regni cœlorum acceperat, pro his, quæ ibi sunt confidit, & pro orbe terrarum interrogat.

Idem alibi. Instante quoque tempore passionis soli Petro dixit, Simon dormis? non potuisti vna hora vigilare mecum, quasi Dominus voluisset ostendere, ipsum præ cæteris ex commissione sui officij vigilare desinisse.

Idem homil. 4. de verbis Esaiæ. Vidi Dominum. Quid autem Petrus basis Ecclesiæ, ille vehemens amator Christi, ille sermone indoctus & rhætorum victor; ille imperitus qui tamen philosophis obturauit os. ille qui Græcamq; sapientiam non aliter quam aranearum telam dissoluit, qui terrarum orbem peragrauit, qui sagenam misit in mare, & piscatus est orbem terrarum.

Idem super Ioan. homil. 87. Quid tandem alijs omissis his dumtaxat Petrum affatur? Os erat Apostolorum, & princeps: propterea & Paulus eũ præter alios visurus ascendit, simul vt ei ostenderet iam sibi fiduciam habendam; tanquam enim negationis obliuisceretur, fratrum ei curam committit, neque negationis meminit, neque exprobrat, tantùm dicit: Si amas me, fratrum curam suscipias; & quã in omnibus dilectionem ostendisti, & qua delector, nunc ostende, & animam quam pro me positurum dixisti, hanc pro ouibus meis trade. & infra. Ter autem interrogat, & semper idem præcipit, vt demonstret quanti ouium suarum curam faciat, & quòd hoc maximum sit amoris argumentum. & infra. Et quum hoc dixisset (inquit) ei, sequere me. Quibus verbis iterum curam & familiarem in eum affectum ostendit. Quòd si quis percontaretur, quomodo igitur Iacobus sedem Hierosolymis acceperit? responderẽ

hunc totius orbis magiſtrum præpoſuiſſe. Et infra. Nam quum magna Chriſtus Petro communicaſſet, orbis terrarum curam demandaſſet, martyrium prædixiſſet, & maiorem erga eum dilectionem teſtatus eſt. ita ille.

Idem ſuper acta Apoſtolorum Petrus à filio, ſuper omnes qui filij ſunt, poteſtatem accepit.

Idem homilia de Iona propheta. Quantum meritum lachrymarum Petri fuerit, nullus poterit verbo explicare;ſed rerum demonſtrat euentus. Poſt lapſum enim illius denegationis, cui nullum malum poterit comparari, priori eum Chriſtus reddidit Eccleſiæ,& totius orbis Eccleſiæ ſolicitudinem, curamq; ei commiſit. Et quod plus eſt, vltra omnes Apoſtolos,erga Dominum eum oſtendit habere charitatem, Petro namque ait, Amas me? Quid hoc verbo glorioſius?

Idem in ſermone de præmijs ſanctorum. Ieſus Petrum reliquis prætulit dicens: Petre amas me plus his? &c.

Idem homil. 1. de pœnitent. Et qualis (inquit) quantaq; fuerit lachrymarum vis, ſermo non potuit explicare; ipſe autem rerum exitus manifeſtè oſtendit. Etenim crudelem poſt illum caſum (nam nullum negationi par malum) ſed tamen poſt malum, iterum eum ad priorem honorem reuehit,& Eccleſiæ primatum gubernationemq; ſibi per vniuerſum mundum tradidit;quodq; omnium eſt ſublimius,oſtendit eum nobis ad Dominum maiorem Apoſtolorum omnium charitatem habuiſſe. Petre (inquit) diligis me plus his? Huic autē ad virtutis rationem nihil ſanè par fuerit.&c.

Idem homil. 2. in Pſal. 50. Petrus amarè negato Chriſto fudit lachrymas, abſterſit peccatum ſuum, & accepit priſtinam dignitatem.

Idem homil. 80. ad populum Antiochenum. Petrus poſt illum grauem caſum (negationi namque nullum eſt malum æquale) rurſum eum ad priorem dignitatem reduxit pœnitentia, & ei per totum orbem terrarum Eccleſiæ præſidentiam

dentiam

dentiam tradidit; & quòd omnibus maius eſt, illum nobis maiorem omnibus Apoſtolis in Dominum habere charitatem oſtendit.

Idem oratione 5. in Iudęos. Petrus itaque poſt illam nefariam abiurationem, quoniam celeriter ſuum ipſius peccatum recordatus eſt, nulloq; accuſante dixit peccatum, fleuitq; amarè, adeo abluit illam abnegationem, vt etiam primus Apoſtolorum fuerit factus, ac terrarum orbem totum ſubiecerit.

Idem ex homilia vltima de varijs locis in Matth. quatuor mirabiles mutationes fecit Deus, de piſcatore primum Eccleſiæ paſtorem; de perſecutore doctorem gentium & magiſtrum; de publicano primum Euangeliſtam; & de latrone primum cœlicolam.

Idem in cap. Matth. 26. homil. 83. Ideo ſe Chriſtus ipſum Apoſtolorum verticem negare permiſit. Et infra. Vt diſceret in omnibus Chriſto parere.

Idem homil. 4. in cap. 2. actuum Apoſtolorum. Communem vocem vndecim edebant, ad Petrus omnium erat os, ſed aſtabant illi vndecim teſtimonio ſuo comprobantes quæ ab illo dicebantur.

Idem de locis varijs in Matth. Petrus hoc interrogabat in quo vniuerſalis Eccleſia fundata eſt. & infra. Ideo de *Mat. 18.* ſeptenario numero interrogabat primus Apoſtolus Pe- *C.* trus. &c.

Idem homil. 3. ad populum Antiochenum. Petrus primus inter Apoſtolos Chriſtum prædicauit.

Idem alibi ſæpiſſime Petrum principis Apoſtolorum epitheto ornat: ſed præcipue homil. 38. in cap. 15. epiſt. primæ ad Corinth.

D. Epiphanivs Salaminæ Cypriorum Epiſcopus, *Anno* ſuperiorum ſanctorum patrum coętaneus, in lib. 2. contra *400.* hæreſes, de hæreſi 59. Catharorum, ſcribens ait. Sanctus ille Petrus, ac ſummus Apoſtolorum, qui verè factus eſt

N nobis

nobis firma petra fundans fidem Domini, ſuper quam ędificata eſt Eccleſia per omnes modos, primum quidem,quia confeſſus eſt Chriſtum filium Dei viuentis, & audiuit, ſuper hanc petram firmæ fidei ædificabo Eccleſiam. Quandoquidem manifeſtè confeſſus eſt ipſum filium Dei verum. Nam quòd dixit filium Dei viuentis, oſtendit filium genuinum eſſe, cum appoſitione viuentis, velut in omni fermè hæreſi de hoc à me dictum eſt. Sed & de Sancto Spiritu idem nos munit, dicens ad Ananiam & vxorem eius; cur tentauit vos Satanas,vt mentiremini Spiritui Sancto? Non homini mentiti eſtis ſed Deo. Quia ex Deo eſt ſpiritus, & non alienus à Deo. Sed & hic firma petra ędificationis, & fundamentum domus Dei factus eſt, in eo quòd abnegauit ipſum, & rurſus conuerſus eſt,& à Domino inuentus ac dignus factus vt audiret, paſce oues meas: & paſce agnos meos: & paſce oues meas.

Idem in libro cui Ancorati nomen eſt. Petrus (inquit) princeps Apoſtolorũ dignus factus eſt,vt beatus prędicaretur à Domino,quòd pater ipſi reuelaſſet. Et paulo poſt. Ipſe autem Dominus conſtituit eum primum Apoſtolorum, petram firmam ſuper quam Eccleſia Dei ędificata eſt, & portæ inferorum non valebunt aduerſus illam. Portæ autem inferorum ſunt hæreſes & hęreſiarchæ. Iuxta omnem enim modum in ipſo firmata eſt fides, qui accepit clauem cœlorum, & ſoluit in terra, & ligat in cœlo. In hoc enim omnes quæſtiones & ſubtilitates fidei inueniuntur. Hic eſt qui ter negauit, & ter ſe deteſtatus eſt antequam gallus caneret. Hic excellentiam ſuæ erga Dominum ſuum dilectionis ſignificans, affirmans dixit: Etiam ſi omnes negabunt te,ego non negabo: quantum in homine eſt,dico. Hic eſt qui plorauit ad vocem galli, vt vere confiteretur filij Dei conceptionem, non in apparentia eſſe, ſed veram: vt diceret ipſum verum hominem, in plorando ob eum qui propter conceptionem ſuam traditus eſſet. Hic eſt ſocius

eius

eius qui super pectus Domini recubuit. Ille enim à Domino discens, & à filio accipiens cognitionis facultatem, reuelauit. Hic verò à patre accepit, certitudinem fidei fundans. Hic in naui, in mari Tiberiadis nudus rursus vbi vocatus fuit, piscatus est. At discipulus quem diligebat Iesus, ob verbum quòd dixit Saluator, pueri nunquid obsonij habetis? Et ait; Mittite in dexteram nauigij partem, & inuenietis. Ob hoc, inquam verbum, consternati illi sunt. Et dicit Ioannes quem diligebat Iesus, Dominus est: homo quidem secundum carnem à Maria genitus in veritate, non apparentia: Deus autem spiritus existens, qui à cœlestibus ex patre venit, hic est qui audiuit ex ipso, Petre pasce agnos meos. cui concreditum est ouile: qui bene deduxit per virtutem Domini sui: qui confitetur de carne, qui verè quę patris sunt denunciat de filio: qui spiritum indicat & dignitatem ipsius in deitate: qui dexteram porrexit Paulo & Barnabę societatis, cum Iacobo & Ioanne, vt per tres testes stet omne verbum. Nihil enim sine duobus, aut tribus testibus esse potest.

INNOCENTIVS PAPA epist. 2. ad Victricium Rothomagensem Episcopum. Incipiamus ergo adiuuante Deo, & sancto Apostolo Petro, per quem & Apostolatus & Episcopatus in Christo cepit exordium. &c. *Anno* 402.

PAVLINVS quoque eorum temporum, Episcopus Nolanus, hunc Petri primatum, in Felicis natali 4. sic expressit. *Anno* 420.

. . . . . . . . . . sic ipsa piorum
Gratia concordat, veterem remeare recenti
Historiæ video speciem, qua iussus adiri
Bisseno princeps super agmine discipulorum
Petrus, sponte sua vinclis labentibus, è que
Carcere processit clauso, qua pręuius illum
Angelus Herodi prędam furatus agebat.

CYRILLVS Episcopus Alexādrinus lib. 2. super Ioan. *Anno* 420.

exaudita non fuerit.

Idem lib.12.cap.63. Trahit autem Petrus rete,per quē labor Apoſtolorum non eſſe inanis intelligitur. Nimirum quia ſine capite nullius vigoris membra eſſe poſſunt.

Idem lib.12.cap.64. in eundem Ioannem. Vos autem quem me eſſe dicitis? Petrus vt princeps caputq; cęterorum primus exclamauit: Tu es Chriſtus filius Dei viui. &c. Ex quibus apparet (vt Cyrillus teſtatur) Petrum fuiſſe principem & caput omnium Apoſtolorū. Vbi deinde addit: Tertia confeſſione Petri, trinæ negationis delictum euacuatum eſt. Dixit autem, paſce agnos meos: Apoſtolatus ſibi renouans dignitatem, ne propter negationem, quæ humana infirmitate accidit, labefactata videretur.

Idem lib.14. Theſaur.cap.2. vbi agit de Spiritu Sancto, qui eſt Deus. Petrum Apoſtolorum apicem vocat, & lib.4. de Trinitate, & alibi, ſæpe beatum Petrum cęteris prælatum ſcribit.

Ex Concilio Epheſino tom.2.cap.16. Philippus presbyter Apoſtolicæq; ſedis Legatus, in Concilio Epheſino dixit: Nulli dubium, immo ſeculis omnibus notum eſt, ſanctum beatiſſimumq; Petrum Apoſtolorum principem & caput, fideiq; columnam, Eccleſiæ catholicæ fundamentum, à Domino Ieſu Chriſto Saluatore noſtro, humaniq́ue generis redemptore cœleſtis regni claues accepiſſe, ſoluendiq; atque ligandi poteſtate quam acceperat, vſum fuiſſe, necnon per ſucceſſores ſuos hucuſque ſemper viuere, cauſaſq; decernere, ſemperq; victurum eſſe. *Anno 430.*

In eiuſdem Concilij tom.6.cap.13. ſuper illa verba. Vos autem quem me eſſe dicitis? Vos (inquit) qui me tres iam annos ſequuti eſtis, quiq; meam virtutem & prodigia vidiſtis, & ſuper mare ambulantem ſpectaſtis, & in eadē menſa mecum communicaſtis, quem me eſſe dicitis? Mox Petrus Apoſtolorum coriphęus, corundemq; os reſpondit, Tu es Chriſtus filius Dei viui.

In

In eiusdem Concilij tom.2.cap.15. Philippus presbyter & Apostolicæ sedis Legatus, dixit. Gratias agimus sanctæ venerandæq; huic Synodo, quod litteris Cęlestini sanctissimi, beatissimiq; Papæ vocis recitatis, sancta Ecclesiæ membra, sanctis vestris vocibus, pijsq; pręconijs, sancto vestro capiti vos exhibueritis, non enim ignara est vestra beatitudo, totius fidei, cæterorumq; omnium Apostolorum caput beatum Apostolum Petrum extitisse.

*Anno* 440. S. LEO PAPA sermo.2. anniuersarij electionis suæ. Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseuerans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit. Sic enim præ cęteris est ordinatus, vt dum petra dicitur: dum fundamentum pronuntiatur: dum regni cœlorum ianitor constituitur: dum ligandorum soluendorumq; arbiter, mansura etiam in cœlis iudiciorum suorum definitione, præficitur, qualis ipsi cum Christo esset societas, per ipsa appellationum eius mysteria nosceremus.

Idem epist.89. ad vniuersos Viennensis prouinciæ Episcopos. Ita Dominus noster Iesus Christus humani generis Saluator instituit, vt veritas, quæ antea legis & prophetarum pręconio continebatur, per Apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est: In omnem *Psal.18.* terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret; vt ab ipso quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet, vt exortem se mysterij intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. Hunc enim in consortium indiuiduę vnitatis assumptũ, id quod ipse erat, Dominus voluit nominari, dicendo: Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam; vt ęterni ędificatio templi, mirabili munere gratię Dei in Petri soliditate consisteret; hac Ecclesiam suam firmitate

corro-

corroborans, vt illam, nec humana temeritas posset appetere, nec portę contra illam inferi pręualerent. Verùm hanc petrę istius sacratissimam firmitatem, Deo (vt diximus) ędificante constructam, nimis impia vult pręsumptione violare, quisquis eius potestatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus suis, & id, quod accepit à veteribus, non sequendo.

Idem sermone primo de ascensione Domini. Petro (inquit) Apostolo supra cęteros post regni claues, ouilis Dominici cura mandatur.

Idem sermone habito in Synodo. Admonente diuinæ vocis imperio, quo beatissimus Apostolus Petrus trina admonitione, misticis sanctionibus, imbuitur, vt Christi oues, qui Christum diligit pascat, & ipsius sedis, cui per abundantiam diuinę gratiæ pręsumus, pro reuerentia coarctamur, ne professio summi Apostoli non inueniatur in nobis, quia quoties quis negligenter pascit Dominicum gregem commendatum, toties conuincitur suũ non amare pastorẽ.

Idem serm. 3. de anniuersario die assumptionis suæ ad Pontificatum. Vnus de toto mundo Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisq; Ecclesię patribus pręponatur; vt quamuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multiq; pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Magnum & mirabile huic viro dilectissimi consortium potentię suę tribuit diuina dignatio; & si quid cum eo commune cęteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid alijs non negauit. Omnes deniq; Apostolos Dominus, quid de se opinentur homines, interrogat: & tamdiu sermo respondentium communis est, quamdiu humanę intelligentię ambiguitas explicatur. At vbi, quid habeat sensus discipulorum, exigitur, primus est in Domini confessione, qui est primus in Apostolica dignitate & potestate. Qui cum dixisset: Tu es Christus filius Dei viui:

respon-

reſpondit ei Ieſus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus, qui in cœlis eſt. Ideſt, ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec terrena opinio te fefellit, ſed inſpiratio te cœleſtis inſtruxit; & non caro & ſanguis, ſed ille me tibi, cuius ſum vnigenitus filius, indicauit. Et ego (inquit) dico tibi; hoc eſt, ſicut meus pater tibi manifeſtauit diuinitatem meam: ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam, quia tu es Petrus. Ideſt, cùm ego ſim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraque vnum, ego fundamentum, præter quod nemo poteſt aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute ſolidaris, vt quę mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi mecum participatione communia. Et ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam, & portę inferi non pręualebunt aduerſus eam. Super hanc (inquit) fortitudinem ęternum extruam templum: & Eccleſiæ meæ cęlo inſerenda ſublimitas, in huius fidei firmitate conſurgit. Hanc confeſſionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt; Vox enim iſta, vox vitæ eſt. Et ſicut confeſſores ſuos in cœleſtia prouehit: ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicit beatiſſimo Petro: Tibi dabo claues regni cœlorum; & quęcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis, & quęcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis. Tranſiuit quidem in alios Apoſtolos vis poteſtatis iſtius, & ad omnes Eccleſię principes decreti huius conſtitutio cômeauit: ſed non fruſtra vni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſię rectoribus Petri forma pręponitur. Manet ergo Petri priuilegium, vbicunq; ex ipſius fertur ęquitate iudicium. Nec minima eſt vel ſeueritas vel remiſſio, vbi nihil erit ligatum, nihil ſolutum, niſi quod beatus Petrus aut ſoluerit, aut ligauerit. Inſtante autem paſſione ſua Dominus, quę diſcipulorum erat turbatura conſtantiam, Simoni inquit: Simon, ecce Satanas

expo-

expoſtulauit vos,vt cribraret ſicut triticum: ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos, vt non intretis in tentationẽ. Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de tentationẽ formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant. Quoniam Diabolus omnes exagitare,omnes cupiebat elidere, & tamen ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri proprie ſupplicatur,tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur,per Petrum Apoſtolis conferatur. Cum itaq; dilectiſſimi tantum nobis videamus præſidium diuinitus inſtitutum, rationabiliter & iuſte in Ducis noſtri meritis & dignitate lętamur, gratias agentes ſempiterno regi redemptori noſtro Domino Ieſu Chriſto, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ principem fecit: vt ſi quid etiam noſtris temporibus rectè per nos agitur, rectèq; diſponitur, illius operibus,illius ſit gubernaculis deputãdum, cui dictum eſt: Et tu conuerſus, confirma fratres tuos. Et cui poſt reſurrectionem ſuam Dominus ad trinam æterni amoris profeſſionem myſtica inſinuatione ter dixit: Paſce oues meas. Quod nunc quoque proculdubio facit,& mandatum Domini pius paſtor exequitur, confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans, vt nulla tentatione ſuperemur. Si autem hanc pietatis ſuæ curam omni populo Dei, ſicut credendum eſt, vbique prætendit; quanto magis nobis alumnis ſuis opem ſuam dignatur impendere, apud quos in ſacro beatæ dormitionis thoro, eadem qua præſedit carne, requieſcit? Illi ergo hunc ſeruitutis noſtræ natalitium diem,illi aſcribamus hoc feſtum,cuius patrocinio, ſedis ipſius meruimus eſſe conſortes, auxiliante nobis per omnia gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti,qui viuit & regnat cum Deo patre & Spiritu Sancto in ſecula ſecu-

lorum amen. Et penè eadem ſcripſit ſerm. 2. in natiuit. Apo ſtolorum Petri & Pauli.

Idem in homil. de transfiguratione Domini. Interrogauerat Dominus diſcipulos ſuos, inter diuerſas aliorum opiniones, quid ipſi de eo crederent, quidue ſentirent. vbi Petrus Apoſtolus per reuelationem ſummi patris corporea ſuperans, & humana tranſcendens, vidit mentis oculis filium Dei viui, & confeſſus eſt gloriam deitatis: quia non ad ſolã reſpexit carnis ſubſtantiam & ſanguinis, tantumque in hac fidei ſublimitate complacuit, vt beatitudinis fœlicitate donatus, ſacram inuiolabilis petræ acciperet firmitatem, ſuper quam fundata Eccleſia, portis inferi & mortis legibus præualeret: nec in ſoluendis & ligandis quorumcunque cauſis, aliud ratũ eſſet in cœlis, quàm quod Petri ſediſſet arbitrio.

Idem epiſt. 84. ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem. Hæc connexio totius quidem corporis vnanimitatẽ requirit, ſed precipue exigit concordiam ſacerdotum. Quibus & ſi dignitas non ſit communis, eſt tamen ordo generalis, quoniam & inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & quum omniũ par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret. De qua forma, Epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio, & magna diſpoſitione prouiſum eſt, ne omnes ſibi omnia vindicarent, ſed eſſent in ſingulis prouincijs ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia. Et rurſus quidam, in maioribus Vrbibus conſtituti, ſolicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri ſedem vniuerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil vnquam à ſuo capite diſſideret. Qui ergo quibuſdam ſcit ſe eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat, aliquem ſibi eſſe prælatum: ſed obedientiam quam exigit, etiam ipſe dependat. Et ſicut non vult grauis oneris ſarcinam ferre, ita non audeat alijs importabile pondus imponere.

*Anno 450.* Beatvs Maximvs Epiſcopus Taurinen. in ſerm. 1. de

de natali Apoſtolorum Petri & Pauli. Hic eſt Petrus (inquit) cui Chriſtus Dominus communionem ſui nominis libenter indulſit; vt enim (ſicut Apoſtolus Paulus edocuit) petra erat Chriſtus, ita per Chriſtum Petrus factus eſt petra, dicente Domino: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Nam ſicut in deſerto iuſſu Dominico, ſitienti populo aqua fluxit è petra, ita vniuerſo mundo perfidię ariditate laſſato, de ore Petri fons ſalutiferę confeſſionis emerſit. Hic eſt Petrus cui Chriſtus aſcenſurus ad patrem, paſcendas ouiculas ſuas agnoſque commendat, vt quos ille pietate, miſerationeq; redemerat, hic fidei ſuę virtute ſeruaret. Et recte ſanè ei arbiter occultorum Dei filius paſcendas oues ſuas, tuendaſq; commiſit, cui nouerat in nutriendo grege Dominico, nec ſtudium deeſſe, nec fidē.

Idem in homil. 3. de Apoſtolis. Quanti ergo meriti apud Dominum ſuum Petrus erat, vt ei poſt nauiculæ paruæ remigium totius Eccleſiæ gubernacula traderentur?

PROSPER AQVITANICVS Epiſcopus Regien. lib. 2. cap. 9. de vocatione gentium, qui liber inter opera quoq; D. Ambroſij excuſus iam pridem fuerat, ita ſcripſit. Quis ergo ambigat, quis ignoret, hanc fortiſſimam petram (de Petro autem loquitur) quæ ab illa principali petra communionem, & virtutis ſumpſit & nominis, hoc deſiderium ſemper habuiſſe, vt ei moriendi pro Chriſto conſtantia donaretur? *Anno 450.*

Idem libro de ingratis in principio.

. . . peſtem ſubeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poſſidet armis
Relligione tenet.

Ita Proſper qui Auguſtini diſcipulus fuit.

EX CONCILII Chalcedonenſis Actione prima. Poſt lectionem epiſt. Leonis Papę. Reuerendi Epiſcopi clamauerunt: Hæc patrum fides, Hæc Apoſtolorum fides, om- *Anno 451.*

nes ita credimus, orthodoxi ita credimus, Anathema qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est.

Ex eiusdem Concilij Actione 3. Sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus magnæ & senioris Romæ Leo. Per nos, & per præsentem Synodum, vnà cum ter beatissimo, & omni laude digno beato Petro Apostolo, qui est petra, & crepido catholicæ Ecclesiæ, & ille qui est rectæ fidei fundamentum, nudauit Dioscorum tam Episcopatus dignitate, quam etiam & ab omni sacerdotali alienauit ministerio.

Ex eiusdem Concilij actione 16. in responsione, seu allocutione sancti & vniuersalis Chalcedonēsis Concilij, habita apud Marcianum pijssimū & amatorē Christi Imperatorē. Quòd non innouans (inquit) aliquid aduersus Nicęnam fidem nunc sanctissimus Archiepiscopus Leo scripsit Epistolam ad sanctę memorię Flauianum Constantinopolitanę regiæ Vrbis Episcopum: sed sanctos patres secutus sit, qui & post magnam Synodū Nicęnam, hęreses, quæ per vnumquodque tempus exortæ sunt, similiter refutauerunt: & hoc vestrum decebat Imperium, vt circa subiectos sibi prouidentia ex his, quæ ad Deum pertinent, initium sumeret, & prima contra Diabolum proprietate militia conueniret. Vnde nobis impenetrabilem in omni errore propugnatorē Deus prouidit, & Romanę Ecclesię Papam ad victoriam pręparauit, doctrinis eum per omnia veritatis adstringens, vt (quemadmodum Petrus) & hic affectu feruentiore decertans, omnē ad Deū sensum, intelligentiamq; perducat.

In fine Concilij eiusdem in exemplari epist. Paschasini, & aliorum de damnatione Dioscori Alexandrini quondam Episcopi, hæc scripta leguntur. Sanctissimus ac beatissimus Papa, caput vniuersalis Ecclesię Leo, per nos, vt Legatos suos, Sancta Synodo consentiente, Petri Apostoli pręditus dignitate, qui Ecclesiæ fundamentum, & petra fidei, & cœlestis regni ianitor nuncupatur; Episcopali eū dignitate nudauit, & ab omni sacerdotali opere fecit extorrē.

GELASIVS PAPA epist. 4. ad Episcopos Dardaniæ, in tom. Concil. 2. quanquam non iisdem verbis. Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quod sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Et infra, & hoc nimirum pro suo principatu quem beatus Apostolus Petrus Domini voce & tenuit semper, & tenebit. *Anno 494.*

Idem in Concilio 70. Episcoporum in principio. Quamuis vniuersæ per orbem catholicæ Ecclesiæ vnus thalamus Christi sit. Sancta tamen Romana catholica & Apostolica Ecclesia, nullis Synodicis constitutis cęteris Ecclesijs prelata est, sed Euangelica voce Saluatoris nostri primatum obtinuit. Tu es (inquiens) Petrus, & super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam.

SYMMACVS PAPA ex libro Ennodij tom. 2. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Et rursus sanctorum voce patet Pontificum dignitatem sedis eius factam toto orbe venerabilem, dum illi quicquid fidelium est, vbique submittitur: dum totius corporis caput esse designatur: de qua mihi videtur dictum per prophetam: Si hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium, & vbi relinquetis gloriam vestram? *Anno 984.* *Isa. 10. A*

Ex 5. Synodo Constantinopolitana, actione prima, ex epistola Felicis Papæ ad Petrum Antiochiæ Episcopum, deponentis ipsum ab Antiochena Ecclesia. Quoniam non statuisti credere veritati, & litteris nostris ad te scriptis, nunc incepi sententiare contra te: imò ille, qui vertex est omnium pastoralium sedium, in sanctis laudibus florens, Apostolorum verè optimus Petrus, cuius tu nomine æqualis es, sed non sententia neque fide, quoniam ab istius recta intentione & immaculata fide valde delineasti. *Anno 553.*

Ex eadem epistola prope finem. Quis (inquit) non deflerét sic dicentes de intemerato trisagio, quod mihi valdè

con-

conuenit refutare, & fletum meritò dare in hos animarum ſimplicium cauillatores, ac impium facinus fingentes, quos & alienos cenſemus ab orthodoxa fide & catholica Eccleſia,& à communione ducis noſtri glorioſi prædeceſſoris Petri, qui claues regni à Saluatore noſtro recepit?

Ex eadem actione ex epiſt.Felicis Romani Pontificis miſſa ad Zenonem Imperatorem. Quoniam (inquit) fideli mente credidiſti,nec ambigis, & temporalis ſolij poteſtatẽ, & æternæ vitæ retributionem ſuperno ex momento pendere; per noſtram etiam paruitatem dignare ſuſcipere, venerabilem ac diuinam beatiſſimi Petri confeſſionem, Apoſtolorum ſcilicet principis. cui & regni claues à Saluatore traditæ ſunt, qui etiam præparabit Chriſtianiſſimo Imperio veſtro locum in cœlo, cum ſanctis Angelis: quiq; immutabilem & immaculatam fidem in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Dei filium vnigenitum primus exponens, à Saluatore ipſo beatus eſt dictus. Nam cum ipſe dixiſſet ad Dominum, Tu es Chriſtus filius Dei viui, ab ipſo audire meruit, Beatus es Simon Bar Iona. &c.

*Anno 555.* Pelagius epiſtola ad Vigilium Epiſcopum, in fine to.2.Concil. Memor enim ſum, me ſub illius nomine Eccleſiæ præſidere,cuius à Domino noſtro Ieſu Chriſto eſt glorificata confeſſio, & cuius fides omnes quidem hæreſes deſtruit, ſed maxime impietatem præſentis erroris expugnat.

Ex 6. Synodi actione 4. ex epiſtola Agathonis Romani Pontificis ad Conſtantinum maiorem Imperatorem, Heraclium, & Tiberium Aug. epiſtolæ ipſius initium eſt. Conſideranti mihi. &c. Cum corde cõtrito & profluentibus lachrymis exoro,vt porrigere dignemini clementiſſimam dexteram Apoſtolicæ doctrinæ, quam cooperator piorum laborum veſtrorum beatus Petrus Apoſtolus tradidit,non vt ſub modio condatur, ſed tuba clariùs in toto orbe prędicetur. quia eius vera confeſſio, à patre de cœlis eſt reuelata, pro qua à Domino omnium beatus eſſe pronunciatus eſt

Petrus:

Petrus: qui & spiritales oues Ecclesię ab ipso redemptore omnium, terna commendatione pascendas suscepit: cuius adnitente præsidio, hæc Apostolica eius Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cuius authoritatem, vtpotè Apostolorũ omnium principis, semper omnis catholica Christi Ecclesia, & vniuersales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secutæ sunt, omnesq; venerabiles patres Apostolicam eius doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesię Christi luminaria claruerũt, & sancti quidem Doctores venerati atque secuti sunt, hæretici autem falsis criminationibus ac derogationũ odijs consecuti. Hæc est Apostolorum Christi viua traditio, quam vbique eius tenet Ecclesia. Et paulo post in eadem epist. Agathonis Papæ. Hæc est (inquit) veræ fidei regula, quam & in prosperis, & in aduersis, viuaciter tenuit ac defendit hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij, Apostolica Christi Ecclesia: quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hęreticis nouitatibus deprauata succubuit: sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit ab authoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata finetenus permanet, secundum ipsius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, quam suorum discipulorum principi in sacris Euangelijs fatus est: Petre Petre (inquiens) ecce Satan expetiuit vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum; ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquandò conuersus, confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra tranquilla clementia, quoniam Dominus & Saluator omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, cõfirmare eum fratres suos admonuit. Quòd Apostolicos Pontifices meę exiguitatis prędecessores, confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum: quorum & pusillitas mea, licet impar & minima, pro suscepto tamen diuina dignatione ministerio, pedissequa cupit existere.

Ex

Anno 789. Ex Synodo 7. quæ est Nicena secunda, in Actione prima ex epist. Constantini, & Irene matris Rom. Imperat. Quandoquidem (inquit) ex vniuerso terrarum orbe Deus vos coniunxit, propriam voluntatem confirmare volens, depositis in medio sanctis Euangelijs, veraciter & prudenter clamantibus: iustè iudicate, state firmi pietatis propugnatores, & omnem vaniloquentiam, nuperamq; inductionem excindere, animo prompto contendite. Quemadmodum & Petrus Apostolicæ sedis primus Dux, seruilem & temerariam insaniam verberans, Iudaicę auditus instrumentum gladio amputauit.

Ex eiusdem Synodi Actione 2. ex epist. Adriani sanctissimi Papæ, ad Tarasium Patriarcham Constantinopolitanũ. In primis vestrá sanctitas pijssimis & triumphatoribus nostris Imperatoribus alacriter suggerat, vt falsam congregationem illam sine consensu ac præsentia Apostolicę sedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines sine ordine & debita conuocatione factam execretur, & anathematizatam prę̨sentibus Apocrisarijs nostris cognoscat: quo omne zizanium ab Ecclesia eradicetur, & Iesu Christi Domini nostri verbum impleatur, cùm ait: & portę inferi non præualebunt aduersus eam. Et alibi: Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cœlorum; & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis; & quęcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Cuius etiam sedes in omnem terrarum orbem primatum tenens refulget, & caput omnium Ecclesiarum Dei consistit. Vnde & ipse beatus Petrus Apostolus, Domini Ecclesiam pascens, nihil dissolutum dimisit, sed tenuit semper & retinet principatum, cui si adhęrere cupit vestra sanctitas, & nostrę Apostolicę sedis (quę est omnium Ecclesiarũ Dei caput) sacram & orthodoxam formam incorrupte atq; incontaminate ex profundo corde & sinceritate mentis cu-

ſtodire ſtudet: vt reuera orthodoxa Dei cultrix conſiſtens, hoc primum omnipotenti Domino ſacrificium offerat, & vt ex perſona noſtra prædictorum pijſſimorum Imperatorum à Deo coronatorum ſublimia veſtigia obſecret, & vt in conſpectu Dei per terribile illos adiuret iudicium, vt ſacras imagines in ipſa à Deo conſeruata & regia Vrbe, & in omni loco in antiquum reſtituere, & ſtabilire iubeant, conſeruantes traditionem huius ſacræ ac ſanctiſſimæ noſtræ Romanæ Eccleſiæ, & perſequentes, atque abhominantes malignorum & hæreticorum errorem per certamen veſtrũ & fidelem ſolicitudinem. Si autem ſacras & venerabiles imagines illis in partibus non reſtituerint, conſecrationem veſtram modis omnibus recipere non audemus, & maxime ſi ſectatus fueris eos, qui non credunt veritati. Huius rei cauſa ſummo labore, fidei, & conatu in his omnibus indubitanter conuenit veſtræ ſanctitati ſacroſanctas imagines Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctæ ipſius genitricis, ſemperq; Virginis Mariæ, & ſanctorum Apoſtolorum, & omnium ſanctorum prophetarum, atque martyrum ſimul & confeſſorum illis in partibus in antiquo erigere ſtatu, quatenus vno conſenſu digne propheticum canamus canticum, dicentes: Domine ſaluos fac pijſſimos Reges, & exaudi nos in die, qua inuocauerimus te, quia dilexerunt decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuę. &c.

## Sanctorum Patrum intra milleſimum annum auctoritates de eadem re ſententiæ. Cap. X.

CONSILIVM noſtrum non erat eorum patrum, qui poſt D. Gregorium Papam fuere, ſententias contexere, quia eo nomine apud noſtri temporis ſectarios ſuſpe-

cti haberi possunt, quod multa (vt aiunt) in Ecclesiæ Romanæ gratiam scripserint, quam post Gregorij tempora omnium Ecclesiarum primatum sibi vendicasse sectarij ipsi falso asserunt. Cęterum propter hanc vnam ineptam, falsamq; eorum calumniam ab his recitandis me reuocare nō potui, prępertim cum sanctissimi & doctissimi fuerint, vt eorum scripta testantur, & miraculis clari, & vita insignes, & tanto deinde (quod plus est) eiusdem semper continuatæ doctrinæ, per tot ętates consensu. & quamuis ab aduersarijs negentur, tamen adhibemus illis velut tormētum quoddam, cum ostendimus, omnes illos, tot, tamq; illustres sanctos, contrarium sensisse. Demum quia sunt longe digniores, quibus fidem habeamus, quam ipsi sectarij: & postremo quia plurimum splendoris huic meo labori suis testimonijs afferre possint. In gratiam igitur piorum hominum (non quod contra aduersarios horum auctoritate multum me proficere posse sperem) eorum sententias suggeram, qui & magni nominis in Ecclesia Dei fuerunt, & de ipsorum scriptis à nullo vnquam dubitatum est. Sunt autem inter alios hi Martinus Papa I. Agatho Papa, Venerabilis Beda, Alcuinus, Nicolaus Papa, octaua Synodus, Theophylactus Bulgariæ Archiepiscopus, Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus, Leo IX. & Alexander II. Romani Pontifices, S. Bernardus, Innocentius Papa III. & postremo glosa ordinaria, quæ aut Strabi, aut Rabani, aut alterius cuiuspiam vetusti patris opus est.

*Anno 647.* MARTINVS PAPA I. post Gregorium annis quadraginta, in Lateranensi Synodo Actio. 2. in fine. Donec iudicium de eo nostræ Apostolicæ auctoritatis, hoc est principis Apostolorum Petri cognoscat, vtpotè quoniam solus atque prę omnibus creditus est, atque accipere meruit à Rege Regum Christo Deo claues regni cœlorum, ad aperiendum recte credentibus in eundem Domīnum nostrum, & claudendum infidelibus hęreticis.

In eodem Concilio extant testimonia idem probantia Stephani Doriensis Episcopi, & Sergij Cypriensis ead.act. 2. to.2. 772. 778.& testimonium Africani Concil.ibi.780.

AGATHO PAPA Imperatori Constantino scribens, ait; Hæc Apostolica Christi Ecclesia per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur. *Anno* 679.

BEDA Presbyter, homil.in die festo Apostolorum Petri & Pauli, cap. 16. Matth. Qui, inquit, Regem cœlorum maiori præ cęteris deuotione confessus est, merito præ cęteris ipse collatis clauibus regni cœlestis donatus est: sed non frustra vni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus Petri forma præponitur. *Anno* 720.

Idem in cap.22. Lucæ. Recte primus Apostolorum de amore requiritur, qui enim regem cœlorum maiori dilectione præ cęteris confessus est, merito præ cęteris ipse collatis clauibus regni cœlestis donatus est.

Idem in homil. in vigilia Apostolorum Petri & Pauli. Quod enim dicit hic, pasce oues meas, hoc est vtique quod ei ante passionem dixerat apertius: Ego pro te rogaui, vt non deficiat fides tua.

Idem in cap.22. Lucæ. Sicut ego tuam fidem ne Satana tentante deficiat protexi, ita & tu infirmiores quosque fratres exemplo tuæ pœnitentiæ ne de venia forte desperent, erigere & confortare memento. &c.

Idem homil. 1.hiemali de Sanctis, & refertur in catena aurea S. Thomæ, super cap. 1.Ioannis. Intuitus autem Simonem Iesus non exterioribus solum oculis, sed & interno diuinitatis intuitu. Vidit cordis eius simplicitatem, vidit animi sublimitatem, cuius merito cunctæ esset pręferendus Ecclesiæ.

ALCVINVS Caroli Magni Imperatoris præceptor, ac Gymnasij Parisiensis fundator, qui super quatuor Euange- *Anno* 790.

lia scripsit super Ioannem, sic ait. Trinæ negationi redditur trina confessio, ne minus amori lingua seruiat, quam timori: & sicut fuit indicium timoris negare pastorem, sic officium amoris pascere Domini gregem. Et infra. Pascere oues est, credentes ne deficiant confortare: terrena subsidia si necesse est subditis prouidere; exempla virtutum præbere; aduersarijs obsistere; peccantes corrigere.

*Anno* 858. NICOLAVS PAPA in epist. ad Mediolanen. Ecclesiam (inquit) Romanam solus ipse fundauit, & super petrã fidei mox nascentis erexit; qui beato Petro æternæ vitæ clauigero, terreni simul & cœlestis imperij iura commisit. Non ergo quælibet terrena sententia, sed illud verbum quo constructum est cœlum & terra, per quod denique omnia condita sunt elementa, Romanam fundauit Ecclesiam. Illius certe priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium est, quia quisquis cuilibet Ecclesiæ ius suum detrahit, iniustitiam facit. Qui autem Romanæ Ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur, & quum ille vocetur iniustus, hic est dicendus hæreticus.

*Anno* 880. THEOPHYLACTVS Bulgariæ Archiepiscopus, in commentarijs cap. 22. in Lucam. Ideo (inquit) Christus ante Petri casum, pœnitentiam & restitutionem, & priorem statum, ei dicit. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. At si dicat: Postquam me negato ploraueris, ac te pœnituerit, corrobora cæteros, quum te principem Apostolorum deputauerim, hoc enim decet te, qui post me, Ecclesiæ petra es fundamentũ. Et infra. Quum esset Apostolus denegauit, ac iterum per pœnitentiam obtinuit primatum, vt esset antistes mundi.

Idem super Ioan. cap. vltimo. Quum ergo prandissent, finito prandio, commissionem ouium commendat Petro, & non alij. Et super illud sequere me, ait. In hoc, quod

dixit Dominus Petro, ſequere me, cunctorum fidelium prę-
laturam ei conſtituit. Et infra; Cum Dominus dixit Pe-
tro, ſequere me: non modo intellexit de genere martyrij,
ſed & ordinem magiſterij. Vnde quidam alius ait, ſeque-
re me, gerendo vices meas, & in officio paſtorali, & in mar-
tyrio. &c. Et infra. Super illud donec veniam ait, ideſt,
dum hunc ſcilicet Ioannem volens dirigam ad prædican-
dum, te nunc dirigam ad orbis terrarum Pontificatum, &
in hoc ſequere me. &c. Item ſuper illud Lucæ: Domine *Luc. 12.*
ad nos dicis hanc parabolam, an ad omnes? Petrus (inquit) *E.*
cui iam commiſſa Eccleſia fuerat, quaſi omnium curam ge-
rens inquirit, vtrum ad omnes Dominus parabolam pro-
tuliſſet.

In octaua Synodo Conſtantinopolitana quarta, ſub *Anno*
Ioanne VIII. & Adriano II. Nicolai ſucceſſoribus cele- *868.*
brata, actio. 1. in libello ab omnibus Concilij patribus ſub-
ſcripto, qui Nicolai Papæ fuerat, ita continetur. Prima
ſalus eſt recte fidei regulam cuſtodire, & à conſtitutis pa-
trum nullatenus deuiare. Quia non poteſt Domini Dei
Saluatoris noſtri ſententia prætermitti dicentis. Tu es Pe-
trus, & ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam. Hęc
quæ dicta ſunt, rerum probantur effectibus, quia in ſede
Apoſtolica immaculata ſemper eſt obſeruata religio. Iſte
liber per Hadrianum Papam miſſus eſt ad 8. Synodũ Con-
ſtantinopolitanam quartam, & omnes Concilij patres ſe
ſub hac forma ſubſcripſerunt. Sequimur autem ſanctam
Synodum, & amplectimur, quam beatæ recordationis Pa-
pa Nicolaus (cui & ipſe Domine coangelice ſumme Ponti-
fex Hadriane ſubſcripſiſti) ante ſacratiſſimum Petri Apo-
ſtolorum eximij corpus celebrauit, ſimul & quam tu ipſe
ibi nuper egiſti, & omnia quæ in eis ſtatuta ſunt, ſecundum
decreti veſtri moderationem venerabiliter conſeruabimus,
recipientes quos recipiunt, & damnantes omnes qui in il-
lis damnati ſunt.

IGNA-

Anno 868. IGNATIVS Patriarcha Constantinopolitanus, qui eidem Concilio interfuit, in epistola ad Adrianum Papam II. sic scribit. Omnium magister Deus dicit Petro magno & summo Apostolorum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Tales enim beatas voces, non secundum quandam vtique sortem, Apostolorum principi Petro solum circumscripsit & definiuit, sed ad successores quoq; deriuari voluit.

Anno 1049. LEO IX. Papa, in libro quem contra Michaelem Constantinopolitanum, & Leonẽ Acridanum Episcopos scripsit, ait cap. 7. Taliter sancta Ecclesia super petram, idest Christum, & supra Petrum, vel Cepham filium Ioannis, qui prius Simon dicebatur ędificata est, quod inferi portis disputationibus scilicet Hęreticorum, qui vanos ad interitum introducunt, nullatenus foret superanda. Sic pollicetur ipsa veritas, per quam sunt vera quæcunque vera sunt, portæ inferi non præualebunt aduersus eam, cuius promissionis effectum se precibus impetrasse à patre, ipse filius profitetur, dicendo ad Petrum; Simon ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Erit ergo quisquam tantæ dementiæ qui orationem illius, cuius velle est posse, audeat in aliquo vacuam putare?

Idem epistola ad Petrum Episcopum Antiochenum. Postquam multa de dignitate Petri, & Romanæ sedis pręrogatiua locutus est: Nimirum solus est (inquit) pro quo ne deficeret fides eius Dominus & Saluator asseruit se rogasse dicens: Simon Simon ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius in seculum seculi, sed confirmabit corda fratrum

trum varijs concutienda fidei periclitationibus, ſicut vſque nunc confirmare non ceſſauit.

ALEXANDER II. Papa, qui paulo poſt Leonem IX. vixit, in quodam canone Concilij Romæ à ſe celebrati. Quum omnibus diſcipulis (inquit) parem ligandi atque ſoluendi poteſtatem Dominus daret, Petro præ omnibus claues regni cœleſtis ſe daturum promiſit. Quicunque ergo ab vnitate Eccleſiæ, quæ per Petrum intelligitur fuerit alienus, execrare poteſt, conſecrare non poteſt. *Anno 1061.*

S. BERNARDVS Abbas Clareuallenſis in ſermone tertio de ſeptem miſericordiarum fragmentis. Teſtis eſt (inquit) Paulus gentium doctor, qui plus omnibus cum diuina gratia laborauit. Teſtis & Matthęus de teloneo electus in Apoſtolum, cui etiam noui teſtamenti primum ſcriptorem eſſe donatum eſt. Teſtis & Petrus, cui poſt trinam negationem totius Eccleſiæ paſtoralis cura commiſſa eſt. *Anno 1120.*

Idem lib. 2. de conſideratione ſui ad Eugenium III. Papam. Cui enim non dico Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolorum ſic abſolute & indiſcrete totæ cõmiſſæ ſunt oues? Si me amas Petre paſce oues meas. Quas? illius, aut illius populos ciuitatis; aut regionis; aut certe regni? Oues meas (inquit) Cui non planum non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes? Nihil excipitur vbi diſtinguitur nihil. Et forte pręſentes cæteri condiſcipuli erant, quum committens vni, vnitatem omnibus commendaret, in vno grege & vno paſtore, ſecundum illud: Vna eſt columba mea, formoſa mea, perfecta mea. Vbi vnitas, ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem non habent, ſed diuiſionem, recedentes ab vnitate. Inde eſt quod alij ſinguli ſingulas ſortiti ſunt plebes, ſcientes ſacramentum. Denique Iacobus qui videbatur columna Eccleſiæ, vna contentus eſt Hieroſolyma: Petro vniuerſitatem cedens. Pulcre vero ibi poſitus eſt ſuſcitare ſemen defuncti fratris, vbi occiſus eſt ille: Nam dictus eſt frater Domini. Porrò cedente Domini fratre,

tre, quis se alter ingerat Petri prerogatiue? Ergo iuxta canones tuos, alij in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur & in ipsos qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si causa extiterit, tu Episcopo celum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Satanæ potes? Stat ergo inconcussum priuilegium tuum tibi, tam in datis clauibus, quam in ouibus commendatis. Accipe aliud quod nihilominus prærogatiuam confirmat tibi. Discipuli nauigabant, & Dominus apparebat in littore: quodque iucundius erat, in corpore rediuiuo.
Io. 21. C. Sciens Petrus quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, alijs nauigio, peruenientibus. Quid istud? Nempe signum singularis Pontificij Petri, per quod non nauem vnam, vt cæteri quique suam, sed seculum ipsum susceperit gubernandum. Mare enim seculum est: naues Ecclesiæ. Inde est quod altera vice instar Domini gradiens super aquas, vnicum se Christi Vicarium designauit, qui non vni populo, sed cunctis præesse deberet. Siquidem aquæ multæ, populi multi. Ita quum quisque cæterorum habeat suam, tibi vna commissa est grandissima nauis, facta ex omnibus, ipsa vniuersalis Ecclesia toto orbe diffusa. &c.

Idem in epist. 190. ad Innocentium II. Papam, contra Petrum Abailardum. Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula queque, & scandala emergentia in regno Dei, ea presertim que de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire defectum. Hec quippe huius prærogatiua sedis.
Luc. 22. C. Cui enim alteri aliquando dictum est: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua? Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Id quidem modo necessarium. Tempus est, vt vestrum agnoscatis pater amantissime principatum, probetis zelum, ministerium honoretis.

Idem

Idem epist. 237. prima ad Eugenium Papam. Locus (inquam) in quo stas, terra sancta est: locus Petri est, locus principis Apostolorum, vbi steterunt pedes eius. Locus illius est, quem constituit Dominus dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Et paulo infra. Merito tali pastori, tali nutricio commissa est Ecclesia: quum adhuc tenera, adhuc incunabulis esset.

Et epist. 242. ad Romanos, quando discesserunt ab Eugenio III. Papa, ait. Cur Regem terræ, cur Dominum cęli, furore tam intolerabili, quam irrationabili in vos pariter prouocatis, dum sacram & Apostolicam sedem diuinis, regalibusq; priuilegijs singulariter sublimatam, ausu sacrilego incessere, suoq; minuere honore contenditis? &c.

Idem epist. 131. ad Mediolanenses, de plenitudine potestatis Apostolicæ, ait. Romana Ecclesia valde clemens est: sed nihilominus potens. Fidele consilium, & omni acceptione dignum: Noli abuti clementia: ne potentia opprimaris. Sed dicit aliquis. Debitam ei reuerentiam exhibebo; & nihil amplius. Esto. Fac quod dicis; quia si exhibeas debitam & omnimodam. Plenitudo siquidem potestatis super vniuersas orbis Ecclesias, singulari prærogatiua Apostolicæ sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest si vtile iudicauerit, nouos ordinare Episcopatus vbi hactenus non fuerunt. Potest eos qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictauerit, ita vt de Episcopis creare Archiepiscopos liceat: & è conuerso si necesse visum fuerit; potest à finibus terræ sublimes quascunque personas Ecclesiasticas euocare, & cogere ad suam præsentiam, non semel, aut bis, sed quoties expedire videbit. Porrò in promptu est ei omnem vlcisci inobedientiam; si quis forte reluctari conatus fuerit. &c.

INNOCENTIVS III. Papa in lib. 1. mysteriorum missę cap. 8. de primatu Romani Pontificis. Omnibus autem *Anno 1198.*

Q Apo-

Apostolis Christus vnum præposuit, videlicet Petrum, cui totius Ecclesiæ principatum, & ante passionem, & circa passionem, & post passionem commisit. Ante passionem cum dixit. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. &c. Licet enim vniuersis Apostolis communiter dixerit, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt; principaliter tamen Petro commisit cum dixit, quodcunque ligaueris super terram. &c. Et infra. Circa passionem autem, cum pluraliter dixisset de omnibus, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum; singulariter tamen pro
Luc. 22. C Petro subiunxit: Ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua. Statimq; subiunxit: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Ad Petrum igitur tanquam ad magistrum pertinet cæteros confirmare, cuius fides in nulla tentatione defecit. Fides enim Apostolicæ sedis supra firmam petram stabili soliditate fundata, nullis vnquam errorum sordibus potuit inquinari: sed absque ruga manens & macula, pro necessitate temporum, à cæteris maculas detersit errorum. Post passionem autem, quum tertio quęsis-
Io. 21. E. set à Petro; Simon Ioannis diligis me plus his? & ille tertio respondisset; Domine tu scis, quia amo te. Tertioq; præcepit: pasce oues meas: statimq; subiunxit; Sequere me. Petrus enim sequutus est Christum, non solum in genere martyrij, sed & in ordine magisterij. Hæc ille.

Idem registri lib. 2. epist. 201. ad Ioannem Patriarcham Constantinopol. Apostolicæ sedis primatus, quem non homo, sed Deus, immo verius Deus homo constituit, multis quidem, & Euangelicis & Apostolicis testimonijs comprobatur: à quibus postmodum constitutiones canonice processerunt, concorditer asserentes, sacrosanctam Romanam Ecclesiam in beato Petro Apostolorum principe consecratam, quasi magistram & matrem cæteris præeminere. Hic enim cum interroganti Domino, quem homines esse

dice-

dicerent filium hominis, alijs referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter cęteros primus, eum esse Christum Dei viui filium respondisset, audire promeruit: Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam. Et post pauca: Tibi dabo claues regni cœlorum. Nam licet primum, & præcipuum Ecclesiæ fundamentum sit vnigenitus Dei filius Iesus Christus, iuxta quod dicit Apostolus: quia fundamentum positum est, præter quod aliud poni nō potest, quod est Christus Iesus. Secundum tamen, & secundarium Ecclesiæ fundamentum est Petrus; & si non tempore primus, auctoritate tamen præcipuus inter cęteros; de quibus Paulus Apostolus inquit: Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei, superędificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum. Quos & fundamenta esse in montibus sanctis Dauid propheta testatur. Huius etiam primatum veritas per seipsam expressit, cum inquit ad eum. Tu vocaberis Cephas, quod & si Petrus interpretatur, caput tamen exponitur, vt sicut caput inter cętera membra corporis, velut in quo viget plenitudo sensuum, obtinet principatum, sic & Petrus inter Apostolos, & successores ipsius, inter vniuersos Ecclesiarum prelatos prærogatiua prȩcelleret dignitatis, vocatis sic cęteris in partem solicitudinis, vt nihil ei de potestatis plenitudine deperiret. Huic Dominus oues suas pascendas vocabulo tertio repetito, commisit, vt alienus à grege dominico censeatur: qui eum etiam in successoribus suis noluerit habere pastorem. Non enim inter has, & illas oues distinxit, sed simpliciter inquit: Pasce oues meas, vt omnes omnino intelligantur ei esse commissæ. Iacobus enim frater Domini qui videbatur esse columna, Hierosolymitana sola cōtentus, vt ibi semen fratris præmortui suscitaret, vbi fuerat crucifixus, Petro non solum vniuersam Ecclesiam, sed totum reliquit seculum gubernandum: quod ex eo etiam euidenter apparet, quia cum Do-

*Eph. 2. D.*

Io. 21. C. minus apparuiſſet in littore diſcipulis nauigantibus, ſciens Petrus quod Dominus eſt, ſe miſit in mare, ac alijs nauigio venientibus, ipſe ſine beneficio nauis ad Dominum feſtinauit. Cum enim mare mundum deſignet, iuxta verbum Pſal. 103. C. Pſalmiſtæ dicentis: Hoc mare magnum & ſpatioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus: per hoc quod Petrus ſe miſit in mare, priuilegium expreſſit Pontificij ſingularis, per quod vniuerſum orbem ſuſceperat gubernandum: cæteris Apoſtolis vt vehiculo nauis contentis, cum nulli eorum vniuerſus fuerit orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ prouinciæ, vel Eccleſiæ potius deputatæ. Iterum etiam vt ſe vnicum Chriſti Vicarium deſignaret, ad Dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam quum aquæ multę ſint populi multi, congregationeſq; aquarum ſint maria, per hoc quod Petrus ſuper aquas maris inceſſit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe monſtrauit. Pro eo Dominus ſe oraſſe fatetur inquiens, in articulo paſſionis. Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Ex hoc innuens manifeſte, quod ſucceſſores ipſius à fide catholica nullo vnquam tempore deuiarent, ſed reuocarent magis alios, & confirmarent etiam hęſitantes, per hoc ſic ei confirmandi alios poteſtatem indulgens, vt alijs neceſſitatem imponeret obſequendi: quod & tunc Petrus agere cœpit, quando quibuſdam ex diſcipulis abeuntibus retro, & durus eſt hic ſermo dicentibus, cum dixiſſet Ieſus ad duodecim: Nunquid Io. 6. G. & vos vultis abire? Solus ipſe reſpondit pro cęteris: Domine verba vitæ ęternæ habes, & ad quem ibimus? Huic prętereа dictum in Euangelio & audiſti ſępius & legiſti: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, &, quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Quod ſi omnibus etiam Apoſtolis ſimul dictum eſſe reperias, non tamen alijs ſine ipſo; ſed ipſi ſine alijs attribu-

tributam esse cognosces ligandi, & soluendi à Domino facultatem; vt quod non alij sine ipso, ipse sine alijs posset ex priuilegio, sibi collato à Domino, & concessa plenitudine potestatis. Ad quod nimirum videtur illud non incongrue pertinere, quòd ipse solus legitur interrogasse Iesum: Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vsque septies? Et ei soli Iesus legitur respondisse. Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies. Quia profectò septenarius vniuersitatis est numerus, eò quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi. Septenarius ergo numerus in se ipsum multiplicatus, in hoc loco significat vniuersorum vniuersa peccata; quia solus Petrus potest non solum omnia, sed omnium crimina relaxare. Demum post passionem suam Dominus Petro dixisse legitur. Tu me sequere: quod vtique non tam de sequela perferendæ passionis, quàm creditę dispensationis debet intelligi, quum & Andreas, & quidam alij pręter Petrum, sicut Dominus fuerint crucifixi; sed solum Petrum substituit sibi Dominus, & in officio Vicarium,& in magisterio successorem. Vnde post ascensionem Domini Petrus velut successor ipsius regere cœpit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iudæ pręuaricatoris ex verbis prophetę, alium instituens, & faciens subrogari, & recepto paraclito discipulos non musto repletos, sed Spiritus Sancti gratia illustratos, ex verbis Ioelis apertius comprobauit. Hic pœnitentiam agere iussit, & baptizari credentes. Hic inter discipulos curando claudum primus fuit miraculum operatus; & in Ananiam, & Sapphyram vxorem ipsius tanquam primus, & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui Sancto, mortis sententiam promulgauit. Hic Simoniacę pestis radicem contra primitiuam Ecclesiam pullulantem Apostolica falce succidit; solus in Simonem magum sententiam damnationis promulgans, licet non ei soli, sed omnibus communiter pecuniam obtulisset.

*Mat. 18. C.*

*Act. 3. A.*

*Act. 5. A.*

*Act. 8. D.*

Act. 10. B. ſet. Ipſe pręterea cum in eum mentis cecidiſſet exceſſus, vidit cœlum apertum; & deſcendens vas quoddam, velut lintheum magnum, quattuor initijs in terram de cœlo ſubmitti, quod omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, ac cœli volatilia continebat. Et quum facta eſſet vox, dicens ad eum; Surge Petre, macta, & manduca: Reſpondit, abſit Domine, quia nunquam immunda, & communia manducaui; Et vox ad eum eſt facta ſecundò: Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris: per quod innuitur manifeſtè, quod Petrus prælatus fuerit populis vniuerſis: cum vas illud orbem, & vniuerſitas contentorum in eo, vniuerſas ſignificet tam Iudęorum, quàm gentium nationes. Qui licet poſtmodũ ex reuelatione diuina ab Antiochia fuerit tranſlatus ad Vrbem, non tamen conceſſum ſibi primatum deſeruit; ſed ſecum potius cathedræ tranſtulit principatum; cum Dominus eum nullatenus minorare voluerit, quem Romę prçuiderat martyrio coronandum. Sanè cum ipſe poſtmodum, immo Dominus potius, qui ſe in eo pati aſſeruit. Venio (inquit ad eum) Romam iterum crucifigi. Romanam Eccleſiam ſuo ſanguine conſecraſſet, primatum cathedrę ſucceſſori reliquit, totam in eo transferens plenitudinem poteſtatis. Pro patre ſiquidem nati ſunt ei filij, quos Dominus principes ſuper omnem terram conſtituit. Sanè cum per nauem Petri Eccleſia figuretur, tunc Petrus, iuxta pręceptum Dominicum, nauim duxit in altum, laxãs prędicationis retia in capturam; cum ibi poſuit Eccleſiæ principatum, vbi vigebat ſecularis potentię altitudo, & imperialis monarchia reſidebat; cui ferè ſingulę nationes, ſicut flumina mari tributa ſoluebant certis temporibus conſtituta. Ipſe quidem primus Iudęos; ipſe quoque primus Gentiles poſt aſcenſionem Chriſti conuertit ad fidem, vt ſuper vtroſque fideles ſe primatũ accepiſſe monſtraret. Cum
Act. 2. G. ipſo die Pentecoſtes ad verbum exhortationis ipſius circiter tria millia Iudęorum baptiſmi receperint ſacramentum:

ac

ac deinde Cornelium Centurionem,& ſuos quaſi primitias *Act.* 10.
gentium, ad reuelationem angelicam baptizarit. Cum au- *A.*
tem inter Apoſtolos ad conſultationem credentium magna
fieret conquiſitio, vtrum oporteret circuncidi fideles,& le-
gem Moſaicam obſeruari, Petrus, principali fretus aucto-
ritate, reſpondit. Quid tentatis Deum imponere iugum *Act.* 15.
ſuper ceruicem diſcipulorum, quod neque patres noſtri, *B.*
neque nos portare potuimus? Cuius ſententiam ſubſecu-
tus Apoſtolicum ſuper ipſa quęſtione decretum Iacobus
promulgauit. Paulus etiam poſtquam abijt in Arabiam, *Gal.* 1. *D.*
& iterum redijt in Damaſcum, deinde poſt tres annos ve-
nit Hieroſolymam, vt Petrum videret, cum eo Euangeliũ,
quod in gentibus prædicauerat, collaturus; ne forte in va-
cuum curreret, aut etiam cucurriſſet. Cuius etiam ſingu-
laris Apoſtolatus priuilegium recognoſcens, Antonomaſi-
cè ſcribit de illo; Qui operatus eſt Petro in Apoſtolatu, ope- *Gal.* 2. *B.*
ratus eſt mihi inter gentes. Vt autem, quem Dominus
cæteris pręfecit priuilegio dignitatis, præ cęteris quoque
virtutis priuilegio decoraret, tantam ei cõtulit poteſtatem,
quod ad vmbram eius ſanabantur infirmi, vt in eo intelli-
gatur eſſe completum, quod Dominus dixerat. Qui credit *Io.* 14. *B.*
in me, opera, quę ego facio, & ipſe faciet; & maiora horum
faciet. Hęc autem non idcirco prçmiſimus, vt nos, qui ei
(licet indigni) ſucceſſimus in Apoſtolatus officio, extraneos
ambulare velimus in magnis, aut ſuper nos in mirabilibus
exaltare; cum à Domino dictum eſſe nouerimus. Omnis
qui ſe humiliat, exaltabitur, & qui ſe exaltat, humiliabitur.
Vnde cum inter diſcipulos eius quæſtio de maioritate fuiſ-
ſet exorta, reſpondit: Qui maior eſt inter vos, erit omnium
ſeruus: & qui præceſſor, tanquam miniſtrator, ſeipſum in
exemplo proponens, quia filius hominis non venit mini-
ſtrari ſed miniſtrare; propter quod & ipſe Petrus aiebat:
Non quaſi dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex
animo; nam & alia dicit ſcriptura; Quanto maior es, hu-

uilia

*Eccl. 32. A.* milia te in omnibus; & iterum, principem te constituere noli extolli: esto in illis, quasi vnus ex illis. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. &c.

GLOSA ordinaria Matth. cap. 16. ex Rabano, citata à D. Thoma in catena aurea. Habent quidem (inquit) eandem iudiciariam potestatem alij Apostoli, quibus post resurrectionem ait. Accipite Spiritum Sanctum. &c. Habet etiam omnis Ecclesia in Episcopis, & presbyteris; sed ideo specialiter Petrus accepit, vt omnes intelligant, quod quicunque ab vnitate fidei, & societate eius se separauerit, nec à peccatis solui, nec cœlum potest ingredi.

Et alia Glosa ordinaria, Apud D. Thomam in catena eodem statim loco. Specialiter illam potestatem Deus Petro concessit, vt ad vnitatem nos inuitaret. Ideo enim eum principem Apostolorum constituit, vt Ecclesia vnum principalem haberet Christi Vicarium, ad quem diuersa membra recurrerent, si forte inter se dissentirent.

Alia Glosa Moralis in cap. 21. Ioan. Ter dictum est (inquit) Pasce; ad significandum, quod habens curam animarum, debet subditos pascere, pastu verbi dei, & boni exempli, & prout potest, etiam subsidio temporali.

Alia Glosa Venerabilis Bedæ in cap. 5. epist. 1. Petri. Pascite, qui est in vobis, gregem Dei; sicut Dominus beato Petro totius gregis eius, hoc est Ecclesiæ, curam habere iussit, ita ipse Petrus sequentibus Ecclesiæ pastoribus iure mandat, vt eum quisque, qui secum est, gregem Dei sollicita gubernatione tutetur.

Alia Glosa Moralis in cap. vlt. Ioan. Amen dico tibi, cum esses iunior. &c. Per hoc quod hic dicitur, passio Petri futura significabatur, eò quod tunc Ecclesiæ præficiebatur. Nam in primitiua Ecclesia ille, qui populis præficiebatur, primus ad tormenta ducebatur.

Et alia Glosa ordin. Ideo voluit Dominus Apostolorū principem prius alio nomine vocari, vt ex commutatione

no-

nominis ſacramenti viuacitas commendaretur.

Alia Gloſa quæ eſt Rabani. Simon, ideſt obediens, qui propter primatum Apoſtolici ordinis vocatur Petrus, ideſt firmus.

## Eorum quæ contra Petri Primatum à Centuriarum auctoribus ex ſacris litteris afferuntur, diſſolutio. Cap. XI.

NON ſatis eſt nobis, quæ inſtituimus, accuratiſſimè tot ſanctorum patrum teſtimonijs probaſſe, niſi etiam ea, quæ contra noſtram ſententiam ex ſacris litteris argumenta à Centuriarum auctoribus afferuntur, diſſoluerimus, quæ in hæc quattuor contraximus, ita vero ſcribunt. PRIMVM. Chriſtus aliquoties contendentibus Apoſtolis de primatu, negauit eos debere imperare, & regnare; inquit enim: Reges gentium dominantur eis, vos autem non ſic. Nec tantum eos non vult dominari, ſed etiam vult eos ſeruire, & ſubiectos eſſe, cum inquit. Qui vult eſſe maximus, ſit minimus. Et quidem præponit ſe eis pro exemplo; qui venit in terram, non vt alij ei ſeruiant, ſed vt ipſe alijs miniſtraret: idq; ſumma & duriſſima ſeruitute; ac negat planè, ſe eſſe conſtitutum Iudicem; prohibetq; ſeueriter, ſe quemquam magiſtrum, patrem, aut Dominum appellare; conſonat huic ſententię & Pauli doctrina. 1. Corinth. 3. & 4. qui dicit. Petrum & Paulum omnes Apoſtolos eſſe Eccleſiæ, & non eſſe Eccleſiam ipſorum, eos eſſe tantum miniſtros quoſdam Euangelij Chriſti, per quorum prædicationem homines ad Deum conuertuntur, ſic & Petrus docet in prima epiſt. cap. 5. Non dominantes, ſed forma facti gregis. Non conſtituit igitur Chriſtus Petrum Dominum ſuper Eccleſiam, & omnes Chriſtianos: multo minus alios, qui ſiue Antiochiæ, ſiue Romæ, ſiue in Ponto,

„ aut Galatia, aut Cappadocia à Petro ordinati sunt, quibus
„ omnes Christiani sub pœna ęterni exitij obedire cogantur.

SECVNDVM. Illud obseruandum est, quod postquam „ Christus dixerat ad Petrum. Tu es Petrus, &c. sæpius orta est inter Apostolos dubitatio, & contentio de primatu; quisnam primus inter eos esse in posterum debeat, & semel Lucæ cap. 22. iam in vltima cœna. Quæ profecto dubitatio & contentio orta non fuisset, si Christus semel, vnum reliquis omnibus præfecisset: Ad hæc, & Christus eis respondisset, se iam vnum Petrum semel cęteris præposuisset, & reliquos omnes ei obtemperare debere, nec de re à se penitus conclusa adhuc litigare, verum illud, &c. Ibidem Lucæ cap. 22. contrarium respondet, neminem illorum debere alteri pręferri, verum omnes sibi mutuo, ac omnibus alijs Christianis promptè ministrare: sed adscribam & verba Euangelistæ. orta est autem & contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior, dixit autem eis. Reges gentium dominantur eis, & qui potestatem habent in eos benefici vocantur: Vos autem non sic, sed qui maior est inter eos, fiat æqualis iuniori, & qui princeps est, ęqualis ministranti. Nam vter maior est, qui accumbit, an qui ministrat? nonne qui accumbit? At ego in medio vestrum sum, vt qui ministrat. Hinc igitur manifestè apparet, tum Petro ante passionem non fuisse datum primatum, tum etiam Christum planè noluisse constitui superioritatem inter Apostolos.

## *Responsio.*

QVONIAM hæc duo argumenta ex eodem capite, loco, & ijsdem rationibus manant, vnica responsione vtriq; satisfaciam. Centuriarum auctores Petri primatum destruere, demoliri, & omnino extirpare conati, tanta vi furoris efferuntur, vt neque quid dicant, considerent, neque ab

alijs ſcripta, vel oſcitanter examinent; ſed impetu quodam impulſi, quicquid in buccam venit, modo ad rem ſuam facere ex leuibus quibuſdam argumentis videatur, euomunt, exaggerant, repetunt, inculcant, nulla diſtinguendi ratione cognita, verba, res, tempora, ordinem, confundũt. Ante omnia, verba illa ſuauiſſima, quibus paſſim Ieſus Chriſtus & Apoſtoli de Petri primatu vtuntur paſcere, regere, gubernare, ad inſtar paſtoris, patris, Epiſcopi, confundunt; cum verbis ab Euangelio penitus alienis, neque ab vllo vnquam vſurpatis, dominari, regnare, imperare, ritu Tirannorum, Regum & Imperatorum. Conſtat ſanè Chriſtum ambitionem, faſtum, tumorem, mentis elationem, iniuſtũ principatum, tyrannidem, appetitum ſuperbe dominandi ſicut principes gentium, non legitimam & Eccleſiaſticam poteſtatem damnaſſe, quæ à Deo, ad vnitatem Eccleſię ſeruandam inſtituta eſt, & cui qui reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Voluit quidem ipſe præſidentium humilitatem docere, non auferre ęquam poteſtatem, quemadmodum in Eccleſiaſtico cap. 32. ſcriptum eſt: Rectorem te poſuerunt, noli extolli, ſed eſto quaſi vnus ex ipſis, curam illorum habe, & ſic conſidera, & omni cura explicita recumbe, vt læteris propter illos. Et cap. 3. Quanto maior es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Et D. Petrus, non dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo. 1. Pet. 5. A.
Neminem profecto tam delirum eſſe opinor, qui ita argumentari auſit. Quoniam & Chriſtus miniſtrauit, & alios maiores miniſtrare minoribus ſuo exemplo docuit, & præcepit. Nullam itaque Chriſtus præ cęteris poteſtatem habuit; aut legitimum principatum abrogauit? qui dixit: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra: & per os Pauli Chriſtianos ſuos docuit eos prępoſitis ſuis obedire, & ſubiacere debere, qui peruiligant rationem pro animabus eorum redditurі. Et quidem, quum Chriſtus dixit, Qui maior eſt veſtrum, fiat ſicut minor; & qui princeps eſt, ſi-

cut miniſtrator; ſatis expreſſe conſtat, ipſum inter eos aliquem poteſtate cæteris præſtantiorem eſſe voluiſſe; quanquam ea verba adiunxerit, ſit ſicut iunior, ob miniſterij exhibitionem. Hinc optime D. Hieronymus in com. cap. xx. in Matth. ſcribit. Chriſtus voluit ſuos ad ſummitatem virtutum non potentia, ſed humilitate peruenire. Nam exiſtentes in poteſtate, debent ſe intus humiliare, ac ſi non eſſent in poteſtate conſtituti; vt paruuli fiant humilitate quidem, non ſenſu, vel ætate; qui maior eſt (inquit) Chriſtus ſcilicet prælatione, fiat ſicut iunior per humilitatem, & exhibitionem miniſterij; & ita non delet, ſed confirmat prælationem, & ei modum imponit. Nam quod Reges gentium faciunt, violenter homines ſeruitio præmentes, hoc paſtores Eccleſiæ facere non debent, ſed (vt tradit tract. 12. in Matth. Origenes) ſubditis ſuis potius miniſtrare. Rectè igitur Chriſtus contendentibus aliquoties de principatu ſine humilitate, non de primatu cum charitate Apoſtolis, & aliquando quis maior eſt in regno cœlorum inepte quærentibus, vel ad dexteram, & ad ſiniſtram illius ſedere imperite petentibus, illos admonuit prælationem non eſſe temerè vſurpandam, & ambiendam: inſuper obiurgauit illos, negauitq́; eos debere imperare, & regnare, ritu Regum, quum ait: Reges gentium dominantur eis, & qui poteſtatem habent in eos benefici vocantur, vos autem non ſic; ſed qui maior eſt inter vos, ſcilicet poteſtate, fiat ſicut iunior, humilitate, & qui princeps eſt, tanquam miniſtrator, mei exemplo. Nam quis maior eſt, qui accumbit, an qui miniſtrat? nonne qui accumbit? At ego in medio veſtrum ſum, vt qui miniſtrat. Ergo quia miniſtro nullam habeo poteſtatem? Abſit. Hactenus Chriſtus diſcipulos, inaniter de principatu, quem more gentium cominiſcebantur, grauiſſimè redarguit; & iure; non enim eorum poteſtas regia, & tyrannica futura erat, ſed tanquam patris in filios; paſtoris in oues; gubernatoris ſuæ fidei creditos: humili-

militatem quoque, quam paſtor Eccleſiæ gerere debet, oſtendit; & profecto Chriſti verba aperte explicant, de quo principatu ipſe loqueretur, quum ait: Reges gentium, quoniam illorum eſt ambire imperium, quod ſcite exponit D. Ioannes Chriſoſtomus: prima quæque appetere, tyrannica paſſio eſt. Hunc vero eſſe legitimum verborum Chriſti ſenſum, ex ſui, quod exhibet, exemplo liquet. Quis enim ignorat, ipſum eſſe totius Eccleſiæ caput, omnibus prælatum? & tamen ſumma docuit humilitate, alijs miniſtrando; etſi per hoc alijs ſuperior eſſe non deſierit, docens alios præfectum dignitate non ſuperbire, ſed humiliter alijs miniſtrare, quod ſuper eo loco docet & D. Baſilius in reg. lat. diſput. interrog. 30. Non extollat præſidentem dignitas, ne ab humilitatis beatitudine corruat. Quare vanum eſſet exemplum, ſi auctorum centuriarum intelligentiã caperemus, verba ſcilicet Domini prohibentia eſſe prælationis; quum ipſe fuerit veriſſimus prælatus. Dicamus igitur, Chriſtum non prohibuiſſe prælationem; ſed docuiſſe in prælatione humilitatem. Sequuntur centuriarum auctores. [Hinc igitur manifeſte apparet, tum Petro ante paſſionem non fuiſſe datum primatum] recte, quia poſt paſſionem, cum ei dictum eſt, paſce oues meas, quamuis tamen ante paſſionem promiſſus eidẽ fuerit. Matth. 16. Tibi dabo. &c. [tum etiam Chriſtum planè noluiſſe conſtitui ſuperioritatem inter Apoſtolos] hoc falſiſſimum: quia ſtatim finita obiurgatione, per quam illos capaces, & humiliores fecerat, eos ſuæ voluntatis admonuit; & ſtatim exponens, quis ſit ille maior futurus, poſt mortem ſuam, qui tamen debeat eſſe ſicut iunior, ad Petrum conuerſus, ſubijcit hæc verba, quæ ipſi reticuerunt. Simon ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Et apud Ioan. cap. vlt. poſt reſurrectionem, Simon diligis me plus his? paſce oues meas. Chriſti igitur

verbis non inducta est inter Apostolos æqualitas, excludens prelationem, sed magister humilitatis, ipsos ad humilitatem exhortans, omnem superioritatem exclusit superbę, & iniustæ potestatis. Interdicitur enim dominatio, & inducitur administratio. Ad id vero, quod auctores centuriarum pro sua sententia contra Petri primatum ex Lucæ cap. 22. attulerunt, scitissime Diui Augustinus, & Gregorius respondent. Ille quidem homil. 4. cuius verba commodius infra in responsione similis argumenti adijciam; hic vero registri lib. 1. epist. 24. ad quatuor Patriarchas, ita. Rursus cum me ad considerandum confero, qualis in humilitate, qualisque esse rector debeat in districtione perpendo, quoniam necesse est, vt & bene agentibus sit per humilitatem socius, & contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus, quatenus & bonis in nullo se pręferat, & quum prauorum culpa exigit, prioratus sui potestatem agnoscat, vt & honore suspenso ęqualem se subditis bene viuentibus deputet, & contra peruersorum culpas ex zelo iustitiæ excrescat. Hinc est namque quod Petrus auctore Deo sanctę Ecclesię principatum tenens à bene agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente immoderatius venerari recusauit, seq; illi similem recognouit, dicens. Surge, ne feceris, & ego homo sum. Sed quum Ananiæ & Sapphyrę culpam reperit, mox quanta potentia super cæteros excreuisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit; & summum se intra Ecclesiam contra peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso corã beneagentibus fratribus non agnouit. Hic communionem ęqualitatis meruit sanctitas actionis, illic zelus vltionis vim aperuit potestatis, hinc est, quòd Paulus bene agentibus
2. Cor. 1. D. fratribus prælatum se esse nesciebat, cum diceret. Non quia dominamur fidei vestræ, sed adiutores sumus gaudij vestri. Ad quę ideo adiunxit; fide enim statis, ac si id, quod præsul erat, aperiret, dicens, ideo non dominamur fidei vestrę,

quia fide statis, ęquales enim vobis summus, in quo vos stare cognoscimus, quasi prętatum se esse fratribus nesciebat, quum diceret: Facti sumus paruuli in medio vestrum; 1. Thes. 2 B.
& rursus: Nos autem seruos vestros per Christum; sed cum culpam, quę corrigi debuisset, inuenit, illico se magistrum 2. Cor. 4. B.
esse recoluit, dicens: Quid vultis, in virga veniam ad vos? 1. Cor. 4. D.
Summus itaque locus bene regitur, cum is qui pręest, vitijs potius, quàm fratribus dominatur. Bene acceptam potestatem regit, qui & tenere illam nouit, & impugnare: Bene hanc regit, qui scit per illam super culpas erigi, scit cum illa cęteris in æqualitate componi. Sic autem seruanda est virtus humilitatis, vt non soluantur iura regiminis; nedum prælatus quisque plus se, quàm decet, deijcit, subditorum vitam restringere, sub disciplinæ vinculo non possit, & sic seruanda est disciplinę seueritas, nedum plusquā necesse est zelus accenditur, mansuetudo funditus amittatur. Sępe namque vitia, virtutes se esse mentiuntur, vt tenacia parsimonia, effusio largitas, crudelitas zelus iustitię, remissio pietas velit videri. Disciplina ergo vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Sed magna discretionis arte seruanda est, & iustè consulens misericordia, & pie feriens disciplina. Hinc namque est, quod docente veritate per Samaritani studium semiuiuus in stabulum ducitur, & vinum atque oleum vulneribus eius adhibetur, scilicet, vt per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Necesse quippe est, vt is, qui sanandis vulneribus pręest, in vino morsum doloris adhibeat; in oleo molliciem pietatis; quatenus per vinum mordeantur putrida, per oleum sananda foueantur. Sit ergo amor, sed non emolliens, sit rigor, sed non exasperans. Quod bene illa tabernaculi arca significat: in qua cum tabulis, virga simul, & manna est; quia cum scripturæ sacræ scientia, in boni rectoris pectore, si est virga districtionis, sit & manna dulcedinis. Suscepto itaque pastoralis curę onere, cum cun-

cta hęc, atq; alia huiusmodi multa considero, videor, quod esse non possum; maxime quia hoc in loco quisquis pastor dicitur, curis exterioribus grauiter occupatur, ita vt sæpe incertum fiat, vtrum pastoris officium, an terreni proceris agat. Et quidem quisquis regendis fratribus pręest, vacare funditus à curis exterioribus non potest; sed tamen curandum magnopere est, ne ab ijs immoderate depximantur. &c. Ita ille. Quibus verbis nihil aptius argumentis supradictis responderi potest; sequuntur auctores [ Et certe Christus noluit Apostolos dominari more regum, sed voluit eos seruire ouiculis suis ] hactenus recte [ & subiectos esse ] hoc nimium est, cui nam quęso? aut quo subiectionis genere? si omnes subiecti sunt, quis rector? Cum inquit [ qui vult esse maximus sit minimus ] falsa illatio: quia dicit, sit sicut minimus, idest ita se gerat per humilitatem, ac si minimus esset. [ Vult quidem Christus Apostolos suos ministrare, proponens se eis pro exemplo, qui venerit non vt alij ei seruiant, sed vt ipse alijs ministret ] non tamen ita subiectos esse, vt eius iussu tollant regimen Ecclesiasticum, quod inter rectores & subiectos est. [ idque summa & durissima seruitute ] Hic frustra exaggerant verba [ ac negat planè se esse constitutum iudicem ] tamen dixit, data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra [ prohibetq; seueriter, se quemquam magistrum, patrem, aut Dominum appellare ] suapte natura scilicet, qua solus Deus est, & pater, & magister, & Dominus, non participatione, qua multi magistri, & patres esse possunt, Paul. 1. Thimot. in Euangelio positus sum ego prædicator & Apostolus, & magister gentium, adde eandem appellationem Christum non prohibere quando alicui cura patris, aut magistri tradita est. Addunt [ illud vero in primis obseruandum est, quòd postquam Christus dixerat ad Petrum. Tu es Petrus, sæpius orta est inter Apostolos dubitatio, & contentio de primatu] falsum; quia de principatu, more gentium [quisnam

primus

primus inter eos esse in posterum debeat ] falsum quia maior, ritu regum, [ vt semel Lucæ 22. in vltima cœna, quæ profectò dubitatio & contentio orta non fuisset, si Christus semel vnum reliquis omnibus præfecisset ] O peruersum scripturarum sensum: ideo contentio orta, quia eis sæpe Petrum insinuauerat pastorem, non tamen præfecerat: quod optime his verbis exponit Origenes homil. 5. super Matthæum, vbi ait. Iesus mittit Petrum cum hamo comprehendere piscem, in cuius ore dicebat inueniendum esse staterem, vt daretur pro se, & Petro; Ego arbitror, quoniã maximum hunc honorem existimantes, in Petrum à Christo collatum, quasi per hoc iudicasset, eum cæteris discipulis meliorem, cupiebant, quod suspicabantur, cautè cognóscere, simul autem sperabant, quod & causam ipsam reuelationis interrogantes indicarent. Hoc ergo volens ostendere Matthæus adijcit propter illud, quod ait. Hunc accipiens da propter me, & te. In illa die vel hora accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes: Quis putas maior est in regno cęlorũ?&c. Præterea multæ potuerunt esse causę, cur dubitarent sic, & contenderent Apostoli, etiam si nouissent, ijs prælatum fuisse D. Petrum Apostolum. Id enim primo fieri potest, eos contendisse de meritorum dignitate; vel dubitasse de altiori gradu in regno cœlorum postea obtinendo, non de potestate pastorali. Vnde inter alia Saluator tunc eos reprehendens, de hoc quoque respondit Lucæ 22. Ego disposui vobis, vt edatis, & bibatis super mensam meam in regno meo; & sedeatis super thronos, iudicantes duodecim tribus Israel: aut etiam absolute, aut in genere dubitasse: Quis maior? non habita ratione huius vel alterius rei. Non quis potestate maior, vel dignitate, vel sapientia, & virtute, aut honore, vel præmio, sed absolute; quis maior? atque hoc quidem dubitare potuerunt, & de eo contendere, etiã si scirent Petro promissam potestatem. & ideo ibidem Saluator eis respondit, & de potestate, ritu & more gentium,

& de merito, ac præmio futuro, præterquam quod non ita ante Spiritus Sancti susceptionem erant perspicaces, & spirituales, vt singula Christi verba, vel memorarentur, vel considerarent diligentius, vel clare intelligerent: & præsertim, quia ex parte similia eis verba dicta videbant, Matth. octauo, licet non eadem: Quæcunq; ligaueritis erunt ligata' &c. & factos omnes esse Apostolos, & missos ad prædicandum: & ideo causam habere dubitationis potuerunt & contentionis, ac maxime quia proprium est ambitionis homines excęcare, vt istos centuriarios odium in Apostolicā sedem & ambitio, ac malitia excęcasse videntur, vt videntes non videant, & intelligentes non intelligant. [Ad hæc & Christus eis respondisset, se iam vnum Petrum semel cęteris præposuisse, & reliquos omnes ei obtemperare debere, nec de re ab se penitus conclusa amplius litigare] An non id fecit Christus, & tunc cum illico dixerit, Simon ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret, sicut triticum; ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua; & tu aliquan do conuersus confirma fratres tuos. & paulo ante, Tu es Petrus, &c. tibi dabo claues, tibi vni non alijs. Item paucis diebus post resurrectionem longe apertissime: Simon diligis me plus his, pasce oues meas, quod illi soli, non alijs dixit Apostolis, qui tunc præsentes aderant. Quid igitur hi postulant, centies dici à Saluatore oportere? Sed nec tunc locus erat inter reprehendendum hęc dicendi, ne eadem fortasse re, vnius scilicet prælatione, commemorata, magis eos irritasset. Immo è contra aduersarij si aliquid sensus spiritualis haberent, oporteret eos contrarium colligisse: scilicet ideo cœpisse de hoc dubitare Apostolos, quia audierant illa verba, à Christo D. Petro dicta Matth. 16. Et inde occasionem sumpsisse ipsam ambitionem, vel curiositatem sicut senserunt aliqui doctores ex supra citatis, & Origenes homil. 5. super Matthæum, vt paulo supra citaui. Vnde Matth. 17. postquam Saluator iussit solui pro se

&

& Petro, statim subiunxit Euangelista Apostolorum contentionem: Quis putas maior est in regno cœlorum? sicut etiam indigne tulerunt filiorum Zebedei postulatũ, vt vnus sederet à dextris, & alius à sinistris in regno Christi, Matth. 20. & Marci 10. Addunt. [ Verum ille contrarium respondet Lucæ cap. 22. Neminem illorum debere alteri præferri] hoc falsum; neque eius rei vestigium vllum in Euangelio extat [ verum omnes sibi mutuo, ac omnibus alijs Christianis prompte ministrare] Hoc recte, nec nos negamus. Male igitur faciunt, qui legitimi primatus iustam, & humilem potestatem, quam Christus sanxit, Petrus exercuit, cum iniquo & ambitioso dominatu à Petri morib⁹ alieno à Christo damnato, confundunt. [ Consonat huic sententiæ Pauli doctrina prima epist. Corinth. cap. 3. & 4. qui dicit, Petrũ & Paulum & omnes Apostolos esse Ecclesiæ, non esse Ecclesiam ipsorum ] Estò, ergo inter hos primus nullus esse debet Ecclesiæ Apostolus? non video, quanam ratione ex ijs verbis id consequi possit [ eos esse tãtum ministros quosdam Euangelij Christi, per quorum prædicationes homines ad Deum conuertantur ] Quid ex his verbis sequatur, quod Petri primatui repugnet, non agnosco [ sic & Petrus docet prima epist. cap. 5. non dominantes, sed forma facti gregis ] Non dominantes, quia Christus dominatum more regum prohibuit, ergo non pascentes? Absit, quia, pascite, qui in vobis est, gregem Dei, prouidentes non coacte, sed spontanee secundum Deum. [ Non constituit igitur Christus Petrum dominum super omnem Ecclesiam; & super omnes Christianos] si in Domini verbo tyrannũ intelligas, certe non constituit; si principem, & pastorem, ipsissimum fecit, quia ei ter dixit, pasce oues meas; & Ecclesia omnis eum principem Apostolorum vocat.

TERTIVM. Christus dixit ad discipulos Ioan. 20. Sicut „ me misit viuens pater, ita & ego mitto vos; Certo certius „ est, Christum non missum à patre, vt constituat regna, ac „ poli- „

" politias, nec habuisse gladium politicum; Negat enim suum
" regnum esse de hoc mundo, aut se hic constitutum iudicẽ.
" Igitur nec vllus Apostolorum, aut Christi Vicarius debet
" sibi quicquam tale vsurpare, quod ipsi Christo, à patre de-
" mandatum, non fuit. Ad hæc eodem iure dixit, se singu-
" los mittere, nulli igitur dat aliquam prærogatiuam.

## *Responsio.*

QVID contra Petri primatum locus hic Ioannis faciat, non liquet: Christus cui data est potestas in cœlo, & in terra, missus est à patre in mundum, vt doceret veritatem; genus humanum de potestate Satanæ redimeret; Ecclesiam constitueret; & nos ad cœlum per fidem & charitatem reuocaret; qua ratione vt eadem per prædicationem operentur, ipse Apostolos & discipulos misit: Quibus Petrum vice sua præfecit, quum ei dixit, pasce oues meas. Vt vero eorum verba excutiamus; cum dicunt: Christum non missum esse à patre, vt constituat regna, & politias; nec eum habuisse gladium politicum, & ita nec reliquisse Apostolis; hic distinctione opus esse videtur: Aut enim ipsi intelligunt in his, quę ad animam spectant, fidem, & religionem, & æternam deniq; salutem consequendam, & hoc falsissimum est; cum ad hoc venerit ipsemet Christus, & ad hoc ipsos Apostolos miserit, & reliquerit, & Petrum pastorem constituerit, vt constat ex mille Euangelij locis: Aut intelligũt secularem gubernationem, & secularem potestatem, & temporalium rerum, & corporum dominium; & ad hoc non dicimus, esse reges alienorum regnorum directe constitutos, vel Apostolos, vel D. Petrum. At indirecte: Quantum ad illum supremum finem salutis animarum, ipsis com missam, etiam ad hoc se extenderet, quatenus vel impediret, noceret, vel prodesset, vel esset necessariũ ad illum finẽ: siquidẽ ex fine, omnia quę sunt ad finẽ pendẽt; & hęc omnia ad illũ finẽ, tum ex Deo ipso, tũ ex natura ipsa rerũ ad felici

tatem ordinantur. Ea porro temporis conditio, & Christi aduentus causa, tunc non permittebant, vt nec Christus, nec Apostolorum aliquis constituerent regna & politias; aut vt gladio politico vterentur; sed Ecclesiam ædificarent, qua constituta Petri & Apostolorum successores Episcopi, si è Reipublicæ Christianæ commodo, & vtilitate Ecclesię esset, eos regna & politias condere, vel reformare, quo animarum saluti consuleretur, obnoxij erant; & hactenus id munus eorum est, cum pastoribus non minor cura incumbat publicæ tranquillitatis, & pacis tuendæ, conseruandęq́; quàm animarum, & prædicationis Euangelij; quæ proculdubio sine publica pace parum exerceri potest. Ad hæc eodem iure dixit, se singulos mittere. Non verentur, quò sua mendatia astruant, Euangelia falsare; hoc namque falsum est, nec in Euangelio reperitur. Sed faciamus ita esse; Eodem iure & potestate Apostolatus & ordinis singulos mittit, quibus dixit: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. non vero iurisdictionis & pastoralis potestatis; quia soli Petro dictum est in vniuersum, pasce oues meas. [Nulli igitur dat aliquam prærogatiuam] falsum. An non sunt istæ vnius Petri prærogatiuę? Beatus es Simon Bar Iona; quia caro & sanguis non reuelauit tibi; sed pater meus, qui in cœlis est. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; tibi dabo claues regni cœlorũ; quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Simon quia diligis me plus his, pasce agnos meos; iterum pasce agnos meos: tertio, pasce oues meas: iterum, sequere me. Quæso si aliqua Petrum prę cęteris Apostolis prærogatiua Christus insigniret, quasnam verborum formulas ijs illustriores, præstantioresq́; concipere potuisset? Ad hæc si veritatem

*Matt.16. C.*

*Luc.22.C*

*Io. 21.E.*

quis

quis fateri velit, necesse est, vt concedat, Christum Saluatorem nostrum re ipsa, ēt regem fuisse, immo regem regum,& dominum dominantium etiam secundum humanitatem, idq; ex vi vnionis ad verbum, vnde dicit Ioannis 5. de se ipso, Pater omne iudicium dedit filio,& qui dicit omne, nihil excludit; & id dixit ante resurrectionem. & Matthęi 17. de petentibus didrachma dixit, Ergo filij sunt libe-
*Io. 12. B.* ri, sed ne scandelizemus eos.&c.Itē turba acclamans,quam Christus approbauit; Benedictus qui venit in nomine Do-
*Matth. 2. A.* mini Rex Israel. Item Magi, vbi est, qui natus est rex Iudęorum? Vidimus enim, &c. & Magorum adoratio trino oblato munere; ex communi omnium patrum sententia inter alia testati sunt, auro Regem, thure Deum, myrrha hominem;vel ēt sacerdotem, regem,& prophetā significari.
*Apoc. 19 C.* Sed & in Apocalypsi etiam vocatur rex regum,& dominus dominantium. Et D. Paulus ait: Deum patrem subiecisse
*Cor. 15. D.* omnia filio sub pedibus eius, & ipsemet filius ait; Omnia
*Matt 11. D.* mihi tradita sunt à patre meo. Ergo omnium Dominus. Item post resurrectionem,antequam misisset Apostolos,ait:
*Luc. 10. D.* Omnis potestas mihi tradita est in cœlo & in terra à patre meo; sed quemadmodum etiam erat summus sacerdos, ita decebat, vt esset summus Rex. Item merito sapientiæ, & virtutis, ac dignitatis quam habebat etiam ante mortem, dignus erat, vt pater omnium Regem & Imperatorem constitueret: Nam & hoc nouit Aristoteles lib. 1. Politicorum. Quosdam esse natura seruos; & alios liberos & Dominos, & quibus natura debeatur vt cæteris pręsint, &c. Et 3. Politi. ait: Quod si quis sic virtute, & sapientia longe cęteros excelleret, ei iure regnum, & imperium deberetur.
*Io. 18. G.* Et interrogatus à Pilato, dixit; Quoniam rex sum ego: &, Tu dixisti. Nec obstat, quod dixerit, regnum suum non esse de hoc mundo; & alibi, Filium non venisse, vt iudicet quemquam; nam id, non de regni potestate, aut iudiciaria potestate dixit,siquidē est, & erat constitutus iudex viuorū

&

& mortuorum; sed de eius vsu dumtaxat dixerat, & intellexerat, quod scilicet ea vti nollet, dum nostræ redemptionis mysterium exerceret, non vero quod non haberet, quẽadmodum recte dixit D.Tho. insignis doctrinæ vir 3. part. q.59. art.2.& 4.& 3. par.q.22.ar.1.ad 3.& secunda secun. q.67.ar.1.ad 2. Nam non dixit filius non habet potestatẽ iudicandi, sed non venit iudicare.

QVARTVM. Quod attinet ad locum Matthæi 16. Tu ” es Petrus,& super hanc petrã ędificabo Ecclesiam meã,&c. ” haud dubio verissima est interpretatio Pauli, Augustini in ” multis locis, Hieronymi, Lirani super hunc locum. Item ” Esayæ, ac ipsius Petri, qui dicunt petra erat Christus, su- ” pra Christum enim, qui est firma petra, non supra Petrum, ” ædificata est Ecclesia, quia etiam post ascensionem Christi ” perniciosè nutauit, & eodem 16. Matthæi cap. paulo post ” Satanas appellatus est; non potest aliud fundamentum ędi- ” ficij Ecclesiæ poni, teste Spiritu Sancto, prętet Christum. ” Quod porrò sequitur eodem loco; tibi dabo claues, recte ” patres explicant, quod ad Petrum sermo dirigatur, tanquã ” omnium Apostolorum personam gerentem: quod etiam ” ex eo apparet, quòd ius clauium hic promissum, Ioannis ” cap.20. omnibus Apostolis ex ęquo datur. ”

## *Responsio.*

CVM quid de supradicto Matthęi testimonio, Tu es Petrus, tot veterum sanctorum patrum nobilissimus cœtus scripserit accuratè attulerimus: quicquid Centuriarum auctores modo dicant, nihil moramur. Illud animaduersione dignum, eos Lyrani recentissimi auctoris in suis mendacijs asserendis sententiam falsò interpretatam modo citare, qui Irenei, Origenis, Tertulliani, Cipriani, Augustini, Hieronymi, Basilij, Ioannis Chrisostomi, vetustissimorum, probatissimorumq; aut aliorum omnium patrum testimonia,

cum

cum sententię suę repugnant, omnino reijciunt, eos porro falso Lyrani & aliorum patrum auctoritates citasse dixi, quoniam, quanquam hi aliquando scribant super petram Christum ędificatam principaliter Ecclesiam, non tamen negant, eam etiam supra Petrum, Christum confitentem, esse constructam: quemadmodum illi more suo ex se addiderunt. Nam & Petrum post ascensionem perniciose nutasse omnino falsum est, vt infra ostendam, quemadmodum etiam, quod Satanę appellatio fidem eius abstulerit. Plura autem Ecclesię fundamenta esse, principale scilicet, præter quod non potest aliud principale fundamentum poni, & succedentia, sacræ literæ docent, sancti patres affir-
Psal. 86. mant. Illæ quidem fundamenta in montibus sanctis esse
A. commemorant, & Ioannes in Apocalypsi cap. 21. duodecim fundamenta Ecclesiæ profitetur, duodecim Apostolos
Eph. 2. D. significantia, quæ Paulus ad Ephesios repetit, cum ait; Fundati supra fundamentum Apostolorum & prophetarum. Hilarius vero in commentarijs in Matth. canone 16. de Petro loquens, ait. O in nuncupatione noui nominis fœlix Ecclesiæ fundamentum, dignaq; ædificatione illius petra, quæ inferni leges, & tartari portas, & omnia mortis claustra dissolueret. Ad locum porrò Matthæi, Tibi dabo claues regni cœlorum: vt omittam Origenis testimoniũ, qui Petro claues regni cœlorum, cæteris vero Apostolis vnius tantum cœli traditas mysteriose nimis annotauit, & propterea magnum inter Petrum & alios Apostolos potestatis discrimen esse affirmat: Illud scitu dignum, non parum pręstantię Petri conferre, quòd cunctis Apostolis non sine Petro clauium potestas data est, Petro tamen sine alijs eadem concessa legitur. Postremo notatu longè dignissimum est: Christum, quoties ad Petrum solum cęteris exclusis sermonem facit, solusq; Petrus pro se tantum Christo respondet, singularis numeri verbis vti, quemadmodum sic. Tu es Christus filius Dei viui, &c. Beatus es Simon

mon Bar Iona, &c. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. tibi dabo claues regni cœlorum, &c. Item Ioannes cap. 21. Petre amas me plus his? Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te; pasce agnos meos: & similia. Vbi vero Christus Petrum, vel vicissim Petrus Christum nomine omnium discipulorum alloquitur, multitudinis vocibus vtuntur, Matthæi cap. 19. & Marci cap. 10. tunc respondens Petrus dixit ei; Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te; quid ergo erit nobis? Iesus vero dixit non Petro soli, qui eum nomine omnium interrogauerat: sed illis videlicet Apostolis: In regeneratione sedebitis super duodecim sedes iudicantes duodecim tribus Israel. Et Ioannis cap. 6. ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iam nõ cum illo ambulabant; dixit ergo Iesus ad duodecim: Nunquid & vos vultis abire? Respondit ei Simon Petrus, nomine scilicet omnium: Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus, & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei. Item Matthæi cap. 15. Respondens autem Petrus dixit Christo, edissere nobis parabolam istam: At ille dixit, adhuc & vos sine intellectu estis? Postremo Lucæ cap. 5. Iesus dixit ad Simonem, duc in altum, & laxate retia vestra in capturam; & respondens Petrus, dixit illi: Præceptor per totam noctem laborantes nihil cœpimus, in verbo autem tuo laxabo retia. Clare ex hisce, & compluribus huiusmodi locis, quæ supra diximus, perspicua sunt: quia vbi Christus ad Petrum aliorum nomine respondit, vel ipse D. Petrus Christum alloquitur, pluralis numeri verbis vtuntur: cum vero ipsum Petrum cæteris exclusis, singularis tantum numeri nomine. Hinc illud etiam aperte intelligitur; Hoc ipso, quod aliorum respõdet nomine, & quod aliorum personam sustinet, eum omnium principem esse.

# DE VSV PRIMATVS ET POTESTATIS BEATI PETRI

## PARS SECVNDA.



### Quod Petrus primatus poteſtatem ſibi à Chriſto traditam, actu in Eccleſia exercuerit, ex aliquot Actuum Apoſtolorum locis probatur. Cap. I.



D EA, quę ſupra ex hiſtoria Euangelica de Petro paſtore vniuerſi gregis Chriſtiani à Chriſto conſtituto deprompſimus confirmanda, rerum euentum, vſum & conſuetudinem Eccleſiæ addere operę pretium duximus, quæ optima Chriſti verborum interpres, primatum primum in Petri perſona, deinde in ſucceſſoribus eius aperte oſtendit: ita vt iure dubitari non poſſit de Chriſti voluntate, in vno paſtore conſtituendo, qui ſuam perſonam in terris repręſentans, Eccleſiam

clesiam suam regeret; nec de ea persona cui primum hoc munus commendatum fuerit; nec de illis, in quos postea per successionem idem munus deriuatum est. Petrum vero, & ante & postquam illud, quod insigne est pastoris ouiũ Christi per effusionem Spiritus Sancti commune cum reliquis Apostolis & pastoribus acceperat, statim illud suum singulare officium supra vniuersum gregem exequi cœpisse, ex Actis Apostolorum satis constat; cum gentium simul & Iudęorum tanquam agnorum, & ouium pascendi munus, Christo in cœlis abeunte, exercere cœpit; quod duodecim ex Actis Apostolicis, Epistolis Pauli, & Petri Actis, repetitis locis facile, & aperte demonstrari potest. Cæterum quum aliqua, prima facie, his, quę de primatu Petri dicturi sumus nonnihil aduersari videantur, ea tamen si accuratius examinentur, non solum non officiunt, sed plurimum conducunt. Illud scitu dignum, non omnino semper Petro visum fuisse plenaria sua potestate vbiq; vti: Immo ei ad multa condescendere necesse fuit, tum humilitatis exercendæ, tum vnitatis Ecclesiasticæ conseruandę causa; quippe cui maxime curę fuerit, fratrum infirmitati, & nouorum in fide imbecillitati subuenire. Nam qui fidelium tenuitate ita vrgebantur, vt immutarint ea, quæ Christus ipse in cœlum iamiam ascensurus nouissimis suis verbis constituerat (scilicet de baptizandis gentibus in nomine patris, & filij, & spiritus sancti) cum eas in nomine Christi baptizarēt. Quid mirum si de suo iure quisquã non nihil imminui pateretur? quibus ostenditur, Petrum vbi opus fuit vbique sic traditam sibi à Christo potestatem exercuisse, vt lyppis & tonsoribus manifestissimum esse potuerit illum principem & caput Ecclesię fuisse.

Principio quidē illico post Christi ascensionē Petrus veluti ipsius successor, regere cępit Ecclesiã. & cum ipse opportunum esse iudicasset, vt in locum Iudę alius subrogaretur, quo sacer ille duodenarius numerus à Christo institutus

expleretur, habuit de ea re grauissimam concionem ad reliquum exorientis tunc Ecclesiæ cœtum: erant enim tunc
Act.1.c. astantes circiter 120. quibus Petri persuasio placuit, atque ita duobus propositis, sorte Mathiam in Iudæ locum suffece rũt. Dicet quis, non igitur eum Petrus delegit. Ita quidem; sed videndum qua nam ratione id alijs permiserit, quibusdam enim Ioseph Barsabas iustus, quibusdam verò Mathias ea functione digni videbantur; nam in eos duos consenserat omnis Ecclesia. At Petrus, ne suo sensui nimis inniti videretur, vel vnitatem lęderet, atque successores suos erudiret, hoc primo Primatus ab se exerciti exemplo, neminẽ scilicet in Ecclesiasticis muneribus tradendis proprios affectus debere sequi, aut nimis imperiosè agere, rem sorte transigi curauit, quatenus in hoc longe sincerissimo Concilio nullus humano affectui locus pateret, sed id diuinitus fieri crederet. Quod optime Dionysius Ecclesiasticę Hyerarchię cap. 5. exponit his verbis: Oportet Pontificem sanctum non motu proprio sacerdotales actiones conficere, sed sub Deo agens has pontificaliter, cœlestiq; celebrare munditia. Ita ille. Ob has igitur rationes, suæ potestatis amplitudine tunc Petrus sic vti noluit, qui præcipuus totius rei gestæ auctor fuit; quemadmodum ex Actorum cap. 1. manifeste constat. Nam & ipse primus & solus sufficiendum esse aliquem in locum Iudæ definiuit, quod fuit omnium maximum; & præterea præscripsit, ex quibus is eligi deberet: nempe non ex omnibus, sed ex ijs ait, qui nobiscum sunt congregati; nec hoc solum, sed ait in omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus IESVS incipiens à baptismate Ioannis, vsque in diem, qua assumptus est. Ecce, præscripsit eis, ex quibus personis eligi ille deberet. Deinde ipsemet astantibus præscripsit, vt quærerent, & viderent, quem scilicet ex illis dictis, dignum eligendum putarent. Postremo, cum statuissent duos, noluit alterutram partem contristare, aut imperiosè præiudicare; sed suaui-

tate quadam gubernationis, & presertim in initio (quod sic expediebat) sorte definiendum esse expedire iudicatum est; atque id etiam merito, vt Deus signo suo testificaretur, quem eligeret. Immo etiã vt eodem signo planè ostenderetur, quæ à diuo Petro facta, & ordinata fuerant in ea electione, Spiritum quoque Sanctum approbare.

SECVNDO. Huic exemplo proximum est & illud, quod cũ cõpletis diebus Pentecostes, omniũ nationum ad diem festum confluentium, linguis totus ipse Apostolorum cœtus dono Spiritus Sancti, in eosdem cœlo missi, loqueretur, confluentibus ad prodigij nouitatem populis, ac stupentibus cunctis, qui tunc aderant ex omnibus nationibus, Iudęis, & multis id miraculi temulentiæ adscribentibus, solus Petrus, vt princeps & caput cæterorum concionem habuit, qua stultam illorum opinionem ex scripturis confutauit apertissime, persuasitq; pluribus, Iesum, quem ipsi crucifixerant, conscensis cœlis Sanctum inde Spiritum iuxta prædictionem suam, & aliorum prophetarum vaticinia super credentes tum effudisse: qua concione, sic commota fuit ipsa multitudo, vt conuersi sint ex auditoribus ipsa hora circiter tria millia, Actorum cap. 2. Hic notatu dignum, quem in modum scriptura seorsum à cæteris Petrum nominatim exprimit. Stupebãt (inquit) omnes, & mirabantur ad inuicem dicentes, quid nam vult esse hoc? Alij autem irridentes, dicebant, musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus cũ vndecim, &c. quod & cap. 5. similiter facit. Vbi ita scriptum est: Et interrogauit eos princeps sacerdotum, &c. Respondens autem Petrus, & Apostoli dixerunt, &c. Profecto cum non ita seiungeret à cæteris Lucas nisi maior in eo, quàm in alijs fuisset auctoritatis vis, præsertim in iudicio cum respondere deberent, & in re omnibus communi.

TERTIO, non pretereundum, quòd proxime sequitur Actorum 3. quum occasione claudi, quem Petrus in no-

mine

mine Iesu Christi sanauit, secundam ad plebem, tertiam ad Pontifices publice habuit conciones, quarum priore ex eis quinque millia conuertit. At dicet quispiam, Ioannem etiam adfuisse. Adfuit vtique & Ioannes, sed solus Petrus hominem sanauit. Argentum (inquit Petrus) & aurum non est mihi, quod autem habeo, tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Ecce, Petrus in sua ipsius persona solus claudo loquitur; nec potuit ea res latere populum; quum is, quem sanauerat, claudus fuisset ab vtero matris suę, vt & opera suorum quotidie baiularetur; & ad quandam Templi portam, speciosam nomine, eleemosynę petendę causa collocaretur. Hoc porrò insigne miraculum primum quod ab aliquo Apostolo post Christi resurrectionem factum legitur, ipsi Petro velut Apostolorum Principi adscriptum est; simulque & conciones quot quot hactenus habitę sunt, non aliunde manauerunt, quàm ab eodem Petro.

QVARTO loco, succedit quòd de Anania, & Sapphyra traditum est, Actorum cap. 5. in quorum fraudolentiam Petrus, tanquam primus & pręcipuus inter Apostolos, seuerè animaduertit. Nam illi rebus suis & possessionibus diuenditis, non vniuersum pretium attulerunt ad pedes Apostolorum, quemadmodum cęteri faciebant; sed aliquam partem sibi reposuerunt. Quo factum est, vt primum vir, deinde paulo post & vxor, quę facinoris etiam conscia fuerat, Petro fraudem vtrique palàm exprobrante, diuino iuditio percussi protinus expirarent, Petro in eos sententiam mortis, quod mentiti essent Spiritui Sancto, proferente. Quis hic iam non apertissime cernit eximiam pręcęteris in Petro fuisse potestatem? cum ad eius verbum vterque, alter post alterum, trium tantum horarum interuallo, sententiam mortis exceperint: vt Petri iurisdictio indicetur. Quis iam non videt, summam in D. Petro fuisse potestatem, qui vitę etiā, & mortis potestatem acceperit?

QVIN-

QVINTO, cùm Apoſtoli cæteri multa ſigna, prodigiaq; palàm in populo ederent, de nullo tamen id ſcriptura nominatim expreſſit, prꝫterquam de ſolo Petro: ſic enim de illis ſcriptum eſt Actorum 5. per manus Apoſtolorum fiebant ſigna & prodigia multa in plebe: de Petro vero ſubiungitur, quod tam viri quàm mulieres in plateas infirmos exportabant, illicque in lectulis, & grabatis eos reponebant, vt illac tranſeuntis Petri, vel vmbra ſaltem, obumbraret illorum quemquam; nam cuncti ægrotantes, & qui vexabantur à ſpiritibus immundis, quos multitudo vicinarum Ciuitatum eius rei gratia Hieroſolyma afferebat, omnes ſanabantur. Vide quantum diſcriminis inter Petrum, cæteroſq; ſcriptura facit. Iſti per manuum impoſitionem ſanabant: Petrus verò per ſuam ipſius vmbram. illi confuſim, & indiſtincte narrantur; Petrus verò ſolus, & nominatim. illi denique, cum plures eſſent, plurimos; at Petrus ſeorſum omnes quotquot ex vicinis vrbibus ad eum ſanandi cauſa confluebant.

SEXTO, addenda ſeptem diaconorum ordinatio, quem ſanè locum ſi, qui Petri prærogatiuæ detrahunt, nobis obijcere ſolent; atque ſi res accuratius examinetur, perſpicuum erit eam nihil propoſitum à nobis argumentum labefactare, immo iuuare plurimum. Primum non erat ea res magni momenti, vt ſolius eſſet ſummi paſtoris, quàm à quocunq; Epiſcopo fieri quotidie cernimus. Deinde Apoſtoli ſeptem hos Diaconos non ipſi per ſe elegerunt; ſed id negocij vniuerſo diſcipulorum cętui permiſerunt. Tertiò obſeruandum quod res ipſa ita exigebat. Fuit enim murmur Græcorum aduerſus Hebræos, eo quod non ſatis accuratè ſuarum viduarum indemnitati proſpiceretur; quamobrem horum miniſtrorum electio tunc cunctæ multitudini permiſſa eſt, ne ſi forte quiſquam parum diligens huic officio præpoſitus eſſet, maioris in ipſos Apoſtolos murmuris occaſio inde ſurrexiſſet. Quartò, & illud animaduertendum,

quod

quod non alia ratione id referri videtur à Luca, nisi vt nobis pateret, Stephanum & Philippum, quorum res gestas esset descripturus, ex numero septem Diaconorum fuisse. Quid enim de constitutis vbique locorum Episcopis non meminit potius, quam de septem illis ministris? Siquidem D. Petrus Episcopos & presbyteros eligere poterat; sicut etiam elegit D. Paulus, vt constat ex Actis Apostolorum, & ex eius epistolis ad Titum & Timotheũ; haud dubie igitur à fortiori sequitur Petrũ potuisse quoq; Diaconos, qui longe sunt inferiores creare. Neque enim quisquam Apostolorum, aut discipulorum sibi suo arbitrio suscepisse, credendum est, Episcopatum: quod Eusebius & Hieronymus tradunt. De qua tamen re nihil certi refert Lucas. Atqui notum est Paulum Episcopos instituisse Titum & Timotheũ, quibus & potestatem fecit presbiteros locis opportunis ordinandi. Quid igitur dicemus? licuisse istud paulo, Petro non licuisse? Quid dici potest absurdius? Sed & Chrysostomus affirmat, se credere Iacobum à Petro totius orbis terrarum magistro fuisse Hyerosolimis Episcopum constitutum. Quis ergo dubitare potest quin & de cæteris quibusdam idem à Petro sit factum? nec tamen ista memorat Lucas. Nihil ergo nobis obest electio ministrorum; sed magis prodest; id quod iam claruit, maiores fuisse Petro reseruatas functiones. Animaduersione præterea dignum est, quod populus hic non assumit sibi eligendi potestatem; sed id agunt, quod eis præscribunt Apostoli. Item neque eis dant Apostoli eos ordinandi potestatem, sed tãtum vt considerarent viros boni testimonij septem: quia videlicet habere debeant bonum testimonium, tum à nostris, tum ab ijs, qui foris sunt: vt ait D. Paulus ad Timotheum. Quos constituamus (dicunt Apostoli) super hoc opus. Itaque illi quæsiuerunt, sed Apostoli constituerunt. & ita glosa interlinearis in verbo, constituamus, ait: vos eligite, nos constituamus. At vos, ò Lutherani, & vestri ministri constituuntur

tuuntur, & ordinantur à plebe, populo, & ſecularibus magiſtratibus, non ab Apoſtolis, vel eorum ſucceſſoribus; immo vos pro eodem reputatis eligere populum,& poſt populi electionem conſtituere,ſeu ordinare:& idem (errantes) eſſe exiſtimatis vocari à populo, ſeu nominari & præfici, contra hanc Apoſtolorum ordinationem: quia Apoſtoli conſtituerunt, non populus, & eos ordinarunt per manus impoſitionem, vt ibidem dicitur, Apoſtoli, non populus. Item hoc quod populo inquiſitionem,& nominationem eorum permiſerunt Apoſtoli, id fecerunt ob euitandũ ſcandalum & ſeditionem, vt conſtat ibidem ex Actis Apoſtolorum; non verò quod aliter facta irrita fuiſſet electio. Item Apoſtoli manifeſte ibi præcipiunt, & imperant, & præſcribunt alijs, quid debeant facere; nam conuocant multitudinem, & conſtituunt, ac definiunt, vt eligantur aliqui diaconi, & eis præſcribunt eligendi modum,& numerum ſcilicet ſeptem, & qualitatem perſonarum,ſcilicet boni teſtimonij, ac plenos Spiritu Sancto, & ſapientia, non alios. At vos Lutherani contra; & electionem, & numerum, & modum electionis in veſtris miniſtris, à magiſtratibus, & ſecularibus poteſtatibus,ac plebe accipitis; contra Apoſtolorum ordinationem: ſed non ſic fecit populus ille; nihil enim aliud eſt credendum feciſſe populum,ꝗ̃ quod eis Apoſtoli præſcripſerunt; nempe vt conſiderarent perſonarum qualitatẽ, vt ſupra. Item,quale id fuit genus electionis, declarat ipſemet ſanctus Lucas, ſubiungens, & hos ſtatuerunt coram Apoſtolis. Ad quid? vt ſcilicet ipſi Apoſtoli eos conſtituerent ſuper id opus, ad quod fuerant electi, & eos ordinarent per manuum impoſitionem quos multitudo elegiſſet: ideſt ſeparaſſet, ac nominaſſet, tanquam viros boni teſtimonij. Non ergo populus ipſe, vt vos Lutherani, ſed Eccleſiaſticæ poteſtates vere elegerunt, & ordinarunt, vt nos noſtros miniſtros Eccleſiæ ordinamus. Adhuc dicet quiſpiam,non ſolum Petrum eis manus impoſuiſſe, ſed vnà cum Petro

cæteros etiam Apoſtolos,eſto: At quid hoc auctoritati Petri deroget, non video: hoc enim, ideo factum eſt, vt quo plures eſſent cumprecatores, qui manus imponerent tanto copioſior in electos deſcenſura gratia ſperaretur.

SEPTIMVM argumentum, quod ad rem noſtram maxime pertinet, affertur ex Actorum cap. 8. de rebus geſtis Petri in Samaria, id quod etiam Centuriarum auctores,vt Petri primatum labefactent, nobis imperite opponunt. Nimirum qui ſic argumentatur. Petrus ab Apoſtolis in Samariam miſſus eſt; ergo nullam præ cęteris Apoſtolis poteſtatem habuit, immo minorem: nam qui mittitur,minor eſt eo, à quo mittitur. Attamen ſi accuratius rem totam contemplemur, facilè perſpiciemus, id maximum eſſe pro Petri auctoritate teſtimonium. Primum eorum argumento reſpondentes dicimus, falſum eſſe,maiorem eſſe qui mittit,quàm qui mittitur; quia ſic falſo argumentabantur Ariani: Pater miſit filium, ergo maior eſt filio; vterque miſit Spiritum Sanctum, ergo maior Spiritu Sancto;qua re nihil pernicioſius. At ad rem ipſam redeamus, quæ erat vehementer ardua, cum propter magum quendam nomine Simonem, qui miris illam gentem præſtigijs illuſerat, vſque adeo, vt crederent in illum omnes à minimo vſq; ad maximum,appellantes illum Dei virtutem,quæ vocatur magna. Tum propter Chriſti verbum, qui prædixerat, Apoſtolos etiam in Samaria teſtes ſibi futuros. Et quanquam Philippus ipſos Samaritas ſua prædicatione ſimul & miraculis conuertiſſet, non potuit eis ſigno ſenſibili, conferre Spiritum Sanctum, & metus erat, ne mox in priſtinos errores relaberentur. Ob has igitur aliaſq; rationes,neceſſaria fuit præſentia Petri, cui comes erat maximus aliorum Apoſtolorum Ioannes adiunctus. Nam cum his duobus hactenus præcipuè cooperatum fuiſſe Spiritum Sanctum, Apoſtoli compertiſſimum habebant: fuerant enim hi duo pariter in ſanatione claudi præſentes ad portam ſpecioſam Templi:

fue-

fuerant simul quando ad Petri prædicationem cōuersi sunt ex Iudęis quinque millia: fuerant & pariter in carcerem coniecti: sed & vnà coram sacerdotibus, & Pontificibus examinati die postera, facti sui rationem reddiderunt. Quid si alicuius negotij difficultas præsentiam Romani Pontificis exposceret, à Cardinalibus, vel pro pace publica ab aliquo Rege, ad iter rogaretur: num eà profectio derogaret auctoritati suæ? minime omnium: immo eam augeret; perinde ac magni momenti moles, sine tantæ maiestatis præsentia transigi non posset. Sic profectò prærogatiua Petri magis ex hoc itinere innotuit. Nam à Philippo prius baptizati, protinus vt in eos Petrus manus imposuit, Spiritum Sanctum acceperūt: id quod Philippus, vir alioqui sanctissimus, & Spiritu Sancto plenus pręstare non valuit. Sed & insignē illum magum Simonem pecunia cupientem emere donum Sancti Spiritus, ita repressit: vt etiam adegerit ad veniam implorandam, ac simoniacæ pestis radicem contra Ecclesiam pullulantem Apostolico gladio succidit; solum in Simonem magum sententiam damnationis pronuncians: licet non ei soli, sed alijs communiter pecuniam obtulisset.

OCTAVO, maxime enitet auctoritas Petri ex visione cęlitus ostensa, Actorum 9. 10. qui positus in mentis excessu vidit cœlum apertum, atque inde vas quoddam veluti lintheum summitti è cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, bestiæq;, reptilia, & volatilia cœli. Et cum facta esset vox ad eum; surge Petre macta, & manduca: Respondit; Absit Domine, quia nunquā immunda, & communia manducaui. Et vox ad eum facta est secundo, quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris. Qua certè visione manifeste innuitur, quod Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus. Ipseq; admonebatur, omnes gentes, suæ fidei commissas, Christi Ecclesiæ vnire, & inserere: cum vas illud orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta animalia, vniuersas significaret, tam Iudęorum,

quàm gentium nationes; gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, perq; bestias, reptilia & volatilia cœli significabantur, & illas iam Deus intra lintheum Ecclesiæ recipiendas decreuerat. Propter quòd, & Petro iussum erat, vt mactaret eas primum, hoc est per verbum Dei, quod gladio quouis bicipite penetrantius est, tetrum peccati sanguinem effunderet, eisq; subinde vesceretur, hoc est, more cibi, traduceret eas in Ecclesiæ corpus, & incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse vt primus Iudæos, ita quoq; & gentiles conuertit ad fidem, vt supra vtrósque fideles, se pastoralem curam accepisse monstraret. An hæc non indicant, Petrum totius Ecclesiæ caput fuisse? cui vni primum iussum est, gentes in Ecclesiam recipere, & eas corpori Christi adunare? simul & cui admirabile hoc misterium, quod adhuc cæteros Apostolos latuerat, tam aperte fuerit monstratum. & ne scrupulus aliquis dubitationis eum teneret, ter fuit admonitus. Insuper è vestigio post visionem venerunt à Cornelio, viro Gentili, quidam, qui Petrum accerserent, quatenus illum in fide Christi erudiret. Nam ita præmonitus ab Angelo Cornelius fuerat, vt quósdam eius rei causa mitteret ad Petrum. Petroq; vicissim à Spiritu Sancto iussum erat, ne quicquam hesitaret, vnà cum illis ire. Cum igitur accessisset ad Cornelium Petrus, habita concione, nondum finitis verbis, cecidit illicò super omnes gentes, quæ tum aderant Spiritus Sanctus, atq; hæ tum primum Petri ministerio, ad Christum traductæ sunt, & baptizatæ.

Nono, cum inter Paulum & pseudoapostolos ob exortam quæstionem super obseruatione Circumcisionis, & legalium mosaicorum habita fuisset Hierosolymis augustissima Apostolorum synodus, in hac Petrus vt princeps, & caput cæterorum, suam sententiam de fide pronuncians, primus dixisse refertur, & suo eam exemplo comprobauit; scilicet quòd gentibus ad Christi fidem per os suum Dei iussu

con-

conuersis, non esset hoc iugum imponendum, & maximè cum per ipsius verba, Deo sic eum præ cæteris ad hoc munus eligente, gentes aliquæ credidissent; sanctumq; (quemadmodum Iudæi) spiritum recepissent. Ait enim Actor. 15. Nunc autem quid tentatis Deum, imponere iugum super ceruices discipulorum, quod neque patres nostri, neq; nos portare potuimus? sed per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus saluari, quemadmodũ & illi. Quam sententiã subinde Paulus, & Barnabas confirmarunt. Et postremo Iacobus (quippe quem ita decuit, ꝙ in sua sede esset) totius Sinodi decretum promulgauit. Fuit enim is, vt supra diximus (auctore Chrisostomo) per Petrum illic institutus Episcopus, quanquam ab alijs referatur, id à Petro Iacobo, & Ioanne fuisse factum, & sanè credibile est, Petrum id fecisse ex consensu cæterorum.

DECIMO, multùm confert id, quod ad Galatas cap. 1. Paulus scribit; post annos tres se venisse Hyerosolima Petri visendi causa; & apud eundem mansisse dies quindecim. Animaduersione dignum quanam epistola Paulus id testetur. Nimirum in ea, qua cęteris Apostolis suam auctoritatem ęquare, vel enixissimè conatur, & qua se ipsum contraponit Petro: nempe quod erat ipse in gentium Apostolatum missus, quemadmodum Petrus in circuncisionem: quum certe non potuit ignorare Paulus Petro, spirituali quadam reuelatione fuisse commissum, vt per eum in gentes Sancti Spiritus gratia infunderetur, & maxime quum interfuit Concilio Hyerosolimitano, vbi Petrum audierat hanc sibi reuelationem factam, exposuisse toti Concilio, quum dixit: Vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere. Cæterum ne suam D. Paulus apud Galatas auctoritatem minueret, non quod Petro Christus, sed quod sibi copiose donauerat, retulit. Et certe quidem id facere potuit, quando pseudoapostoli specie nominis Petri,

ma-

magnos induxerint inter Galatas errores. In hac tamen epistola tantum honorem se Petro detulisse, vel ingenue confitetur, quod eius visendi gratia (vtpote primo inter Apostolos) se Hyerosolima venisse testatur. Nam vt Hieronymus ait, quanquam non discendi studio Petrum conuenisset, qui & ipse eandem prædicationis habebat auctoritatem; honoris tamen deferendi causa id fecit. Quam rem & Ambrosius pariter attestatur: Dignum (inquit) fuit vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curam Ecclesiarum, non vtique vt aliquid ab eo disceret, qui iam ab auctore didicerat, à quo & ipse Petrus fuerat institutus; sed propter affectum Apostolatus, & vt sciret Petrus hanc illi datam licentiam, quam & ipse acceperat. Hæc Ambrosius.

VNDECIMO: Clemens lib. 6. Hipotyposeon, & Papias Apostolorum discipulus auctores sunt. Petrum Marci Euangelium approbasse, idq; sua auctoritate legendum Ecclesiæ tradidisse.

DVODECIMO: huc referri possunt D. Ambrosij verba in oratione de Basilicis tradendis lib. 5. epist. post epist. 32. Petrus instante passionis suę tempore, rogatus à fratribus nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, vrbemq; ingredi, ait: Domine quo venis? Respondit Christus; Venio iterum crucifigi. Intellexit Petrus ad suam crucem diuinum pertinere responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passione susceptæ mortis exuerat. quod enim mortuus est, mortuus est semel: quod autem viuit, viuit Deo. Intellexit ergo Petrus, quod iterum Christus crucifigēdus esset in seruulo. Itaque sponte remeauit. Interrogantibus Christianis responsum reddidit, statimq; correptus per crucem suam honorificauit Dominū Iesum, &c. Qua in re Christus Petri excellentiam ostendere voluit, dum se in eo iterum crucifigi imperauit.

Qvis iam non certò certius ex tot his locis, partim ex Actis Apostolorum ita enucleate expressis, partim ex adeo diligenti & præcipua cura, circa tunc exorientem Ecclesiã, ab eo vno præsertim semper adhibita, non intelligat, Petrũ fuisse principem & caput totius Ecclesiæ? quæ hæc omnia ita perspicuè præseferunt, vt nullum sanę mentis hominem id inficiari posse existimemus. Nisi enim caput Ecclesię fuisset, Christi promissiones irritæ extitissent; & Spiritus Sanctus hanc rem in diuinis scripturis toties nõ repetisset, totq; modis non insinuasset, nisi hanc rẽ à cunctis Christianis certissimè credi voluisset. Sed ne quis forte existimet huius grauissimæ q̃stionis sanctissimos quoq; viros assertores nõ esse, repetamus quid veteres patres de ea re memorię ꝓdiderũt.

## Sanctorum Patrum sententiæ de vsu summæ potestatis Apostoli Petri. Cap. II.

De Petri porrò primatu post Christi mortem multi veteres scriptores mentionem faciunt, qui apertissime Petrum, eum actu vsurpasse demonstrant, inter quos primus occurrit nobis.

Dionysius cap. 3. de diuinis nominibus ad Thimoteum supra citatus, vbi refert Apostolos in morte B. Virginis conuenisse: Petri omniũ supremi meminit, inter eos ibidẽ adfuisse, quia videlicet decebat in tantę rei munere pontificali, in qua funus matris Dei efferendũ erat, summus ipse interesset Põtifex cũ cęteris. Sic ergo ait: Namq; & apud ipsos diuino Spiritu plenos Põtifices nostros, cũ vt nos (vt nosti) & pleriq; ex sanctis fratribus nr̃is ad contuendũ corpus illud, quod auctorẽ vitę Deumq; cęperat cõuenissemus, aderat autẽ, & fratrer Domini Iacob⁹, & Petrus supremũ decus, & antiquissimũ Theologorũ columen. Vbi post contuitum placuit, vt infinite potentẽ diuinę infirmitatis bonitatẽ Põtifices laudarent oẽs, quisq; pro captu suo. Hęc ille. Itaq; nõ solũ ex hoc loco summã Petri potestatem, sed eius quoq; vsum merito colligimus.

Anno 78.

Anno 250. D. CYPRIANVS in epist. ad Quintum, vbi ait. Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit, & super quem ædificauit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circuncisione disceptaret, postmodum vindicauit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit, vt diceret, se primatum tenere, & obtemperari à nouellis, & posteris sibi potius oportere. Nec despexit Paulum, quòd Ecclesię prius persequutor fuisset, sed consilium veritatis administrationi legitime quam Paulus vindicabat, facilè consensit: documentum, scilicet nobis & concordiæ & patientię tribuens, vt non pertinaciter nostra amemus, sed quæ aliquando à fratribus, & collegis nostris vtiliter, & salubriter suggeruntur, si sint vera, & legitima, ipsa potius nostra ducamus; cui rei Paulus quoque prospiciens, & concordiæ, & paci fideliter consulens, in epistola sua posuit, dicens, prophetæ autem duo, aut tres loquantur, & cæteri dijudicent, si autem alij reuelatum fuerit sedenti, ille prior taceat.

Anno 370. D, AMBROSIVS in oratione in Auxentium de basilicis tradendis post epist. 32. ait. Idem Petrus postea, victo Simone, cum pręcepta Dei populo seminaret, doceret castimoniam, excitauit animos gentilium; quibus cum quærentibus, Christianę animę deprecatę sunt, vt paulisper cederet. Et quamuis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus est. Rogabatur enim, vt ad instituendum & confirmandum populum se reseruaret.

Anno 390. D. HIERONYMVS epist. 89. ad Augustinum Episcopum, ait. Rursus cum multo post tempore Paulus, & Barnabas venissent Antiochiam, & congregata Ecclesia, retulissent, quanta fecisset Deus cum illis, & quia aperuisset Deus gentibus ostium fidei, quidam descendentes de Iudęa, docebant fratres, atque dicebant: Nisi circuncidamini secundum morem Moisi, non potestis salui fieri. Commota igitur seditione non minima aduersus Paulum & Barnabam, statuerunt ascendere, & ipsi, qui accusabantur, &

ij, qui accusabant ad Apostolos & presbiteros Hierosolymam super hac quæstione: Cumque Hierosolymam perrexissent, exurrexerunt quidam de hæresi Pharisæorum, qui crediderant in Christum, dicentes; Opportet circuncidi eos, & præcipere illis, vt seruent legem Moisi. Et quū magna super hoc verbo oriretur quæstio, Petrus solita libertate, Viri (inquit) fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit Deus per os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere, & qui nouit corda Deus testimonium perhibuit, dans illi Spiritum Sanctum, sicut & nobis, & nihil discreuit inter nos, & illos, fide purificans corda illorum, nunc autem quid tentatis Deum imponere iugum super ceruicem discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus? sed per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus saluari, quemadmodum & illi. Tacuit autem omnis multitudo, & in sententiam eius Iacobus Apostolus & omnes simul presbiteri transierunt. Hęc non debent esse molesta lectori, sed & mihi, & illi vtilia, vt probemus ante, Apostolum Paulum non ignorasse Petrum principem huius decreti, legem post Euangelium non esse seruandam. Denique tantæ auctoritatis Petrus fuit, vt Paulus in epistola sua scripserit: Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. Rursumq; in consequentibus. Post annos quatuordecim ascendi iterum Hierosolymam cum Barnaba assumpto & Tito: Ascendi autem secundum reuelationem, & contuli cum eis Euangelium, quod prædico in gentibus. Ostendens se non habuisse securitatem prædicandi Euangelij, nisi Petri, & cęterorum Apostolorum, qui cum eo erant, fuisset sententia roboratum: Ita Diuus Hieronymus. Vbi inter alia, hæc duo sunt maxime ponderanda: alterum, quod diuus Petrus princeps fuerit illius decreti Hierosolymitani, cuius omnes sententiam sequuti fuerint: alterum, quod diuus Paulus

lus oſtendit ſe non habuiſſe ſecuritatem prędicandi Euangeliũ, niſi Petri, & qui cum eo erant ſententia fuiſſet roboratum. Cum tamen & Apoſtolus eſſet, & ex Deo per reuelationẽ Euangeliũ accepiſſet. In quo ſanè ſumma Petri paſtoralis poteſtas oſtenditur, eiuſq; vſus, iuxta pręceptum Saluatoris confirmantis fratres, eorũq; fidẽ & prędicationẽ.

*Anno 395.* D. AVGVSTINVS Eccleſię ſanctę lumen, ſerm. 3. de natali ſanctorum Petri, & Pauli, ita ſcribit. Cum omnes beati Apoſtoli parem gratiam apud Dominum ſanctitatis obtineant, neſcio, quo tamen pacto Petrus & Paulus videntur prę cęteris peculiari quadam in Saluatorem fidei virtute præcellere: quod quidem ex ipſius Domini iudicio poſſumus approbare. Nam Petro ſicut bono diſpenſatori, claues regni cœleſtis dedit; Paulo tanquam idoneo Doctori gentium, magiſteriũ Eccleſiaſticæ inſtitutionis iniunxit; ſcilicet, vt quos iſte erudiret ad fidem, ille ſuſcipiat ad ſalutẽ; vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat regna cœlorum. & infra. Ergo beati Petrus & Paulus eminent ſuper vniuerſos Apoſtolos, & peculiari quadam prærogatiua excellunt.

Idem in enarratione pſal. 108. in p[illegible]cipio: quædam à Chriſto dicuntur, quæ ad Apoſtolum [illegible]trum proprie pertinere videntur, nec tamen habent illuſtrem intellectum, niſi quum referuntur ad Eccleſiam; cuius ille agnoſcitur in figura geſtaſſe perſonam, propter primatum, quem in diſcipulis habuit, ſicuti eſt; tibi dabo claues regni cęlorũ. &c.

Idem cap. 1. ad Galatas in commentarijs, ait. Nam & quod viſus ſit ire Hieroſolymam ad hoc iſſe, vt videret Apoſtolum, nõ diſcendi ſtudio, qui & ipſe eandem prędicationis haberet auctoritatẽ, ſed honoris priori Apoſtolo deferendi.

*Anno 440.* S. LEO Papa in ſermone 2. de anniuerſario die aſſumptionis ſuæ. Manet ergo diſpoſitio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine perſeuerans, ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit.

Idem ſermone 3. de eadem re. Et cui poſt reſurrectionem ſuam, Chriſtus ad trinam æterni amoris profeſſionem, myſtica inſinuatione ter dixit, paſce oues meas, quod nunc quoque proculdubio facit, & mandatum Domini pius paſtor exequitur, confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans, vt nulla tentatione ſuperemur. Si autem hanc pietatis ſuæ curam omni populo Dei, ſicut credendum eſt, vbique prętendit; quãto magis nobis alumnis ſuis, opem ſuam dignatur impendere, apud quos in ſacro beatæ dormitionis thoro, eadem qua præſedit carne, requieſcit. Illi ergo hunc ſeruitutis noſtræ natalitium diem, illi adſcribamus hoc feſtum, cuius patrocinio, ſedis ipſius meruimus eſſe conſortes.

D. GREGORIVS Papa epiſt. 24. lib. 1. ad quatuor Patriarchas. Petrus namque (auctore Deo) ſanctæ Eccleſiæ principatum tenens, à bene agente Cornelio, & ſeſe ei humiliter proſternente, immoderatius venerari recuſauit, ſeq; illi ſimilem recognouit, dicens: Surge ne feceris, & ego homo ſum. Sed cùm Ananię & Sapphirę culpam reperit, mox quanta potentia ſuper cæteros excreuiſſet, oſtendit: Verbo namque eorum vitam perculit, quam ſpiritu perſcrutante deprehendit, & ſummum ſe intra Eccleſiam contra peccata recoluit, quod honore ſibi vehementer impenſo, corã bene agentibus fratribus non agnouit. Hic communionem ęqualitatis meruit ſanctitas actionis, illic zelus vltionis vim aperuit poteſtatis. Eadem repetit cap. 19. expoſitionis in Iob. Item moralium lib. 26. cap. 22. in 30. caput Iob. Item parte 2. cap. 6. libri paſtoralis curæ. *Anno 590.*

Idem lib. 4. epiſt. 38. Ioanni Patriarchæ Conſtantinopolitano. Certe Petrus Apoſtolus primum membrum ſanctæ & vniuerſalis Eccleſiæ eſt, Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quam ſingularium ſunt plebium capita? Et tamen ſub vno capite, omnes membra ſunt Eccleſiæ.

Idem regiſtri libro 9. epiſt. 39. ad Theotiſten patriciam.

Certe enim Petrus potestatem regni cœlestis acceperat, vt quęque in terra ligaret vel solueret, essent in cœlo ligata, vel soluta, supra mare ambulauit, ęgrotantes vmbra curabat, peccantes verbo occidebat, mortuos oratione suscitabat. Et quia ex admonitione spiritus ad Cornelium gentilem fuerat ingressus, contra eum quęstio à fidelibus facta est: Cur ad Gentiles intrasset, & comedisset cum eis; cur eos in baptismate suscepisset. Et tamen idem Apostolorum primus tanta donorum gratia repletus, tanta miraculorum potestate suffultus, querelę fidelium non ex potestate, sed ex ratione respondit, causam per ordinem exposuit, quomodo vas quoddam velut lintheum in quo quadrupedia terrę, & bestię, reptilia, atque volatilia inerant, de cœlo submitti viderit, vocemq; audierit: Surge Petre, occide & manduca. qualiter tres viri venerint eum ad Cornelium vocantes. qualiter Spiritus Sanctus hunc cum eis ire pręceperit. Qualiter idem Spiritus Sanctus qui venire in baptizatos in Iudęa post baptismum consueuerat, in gentibus ante baptismum venit. Si enim cum à fidelibus culparetur, auctoritatem quam in sancta Ecclesia acceperat, attendisset, respondere poterat, vt pastorem suum, oues quę ei commissę fuerant, reprehendere non auderent: Sed si in querela fidelium aliquid de sua potestate diceret, profecto doctor mansuetudinis non fuisset. Humili ergo eos ratione placauit, atq; in causa reprehensionis suę, etiam testes exhibuit, dicens: Venerunt autem mecum sex fratres isti. Si ergo pastor Ecclesię, Apostolorum princeps, signa & miracula singulariter faciens, non dedignatus est, in causa reprehensionis suę rationem humiliter reddere, quanto magis nos peccatores, quum de re aliqua reprehendimur, reprehensores nostros ratione humili placare debemus?

Idem lib. 28. cap. 16. expositionis moralis in Iob cap. 38. Pensemus quale Ecclesiæ ostium extitit Petrus, qui inuestigantem fidem Cornelium recepit, pretio quærentem mi-

racula,

racula, Simonem repulit, illi dicens: In veritate comperi, quoniam non est personarum acceptor Deus, secreta regni benigne aperuit, huic (inquiens) Pecunia tua tecum sit in perditionem, per districtæ damnationis sententiam cœlestis aulæ aditum claudit.

Occumenius Act.cap.2. Surgit Petrus, non Iacobus, & tanquam feruentior, & velut is cui discipulorum præsidentia commissa erat. Et infra statim: Vide autem quomodo vniuersa communi decreto faciat, & non ex primatu, neq; sua auctoritate.

Idem cap.1.ad Galatas. Deinde redij Hierosolymam vt viderem Petrum, considera animi modestiam, post tot, tantaq; certamina, abijt vt videret Petrum tanquam maiorem; vt autem etiam maneret, causa honoris, quem Petro deferebat, actum est. Denique pleraque alia testimonia antea allata pro ipso Petri primatu, eius quoq; vsum ostendunt, quæ hic iterum repetere non est opus, ne fastidium lectori generatur.

## Ad ea quæ contra vsum primatus Petri à Centuriarum auctoribus ex sacris litteris afferuntur, responsio. Cap. III.

QVANQVAM Centuriarum auctores omnia argumenta, quæ contra Petri primatum, & eius vsum, ex sacris litteris afferunt in vnum congesserint, nos tamen ea seorsum ordine recto distinximus, vt facilius pio lectori illorum artes pateant, & accuratius tota hæc disputatio explicetur. Has porrò eorum secundi generis ratiocinationes in sex partes distribuimus.

Argu-

## *Argumenta contra vsum Primatus Petri.*

PAVLVS aliquoties in epiſtola ad Galatas clare teſtatur, ſe quidem eſſe Apoſtolum gentium, Petrum vero Iudęorum, eiuſq; Apoſtolatum inter Iudęos, ſuum inter in circumciſos eſſe: verba eius cap. 2. hæc ſunt. Cognoſcentes quod mihi ſit concreditum Euangelium pręputij, ſicut Petro circumciſionis (nam qui in Petro efficax fuit ad Apoſtolatum circumciſionis, efficax fuit & in me erga gentes) cumq́; cognouiſſent gratiam mihi datam Iacobus, Cephas, & Ioannes, qui videbantur eſſe columnæ, dexteras dederunt mihi, ac Barnabæ ſocietatis: vt nos in gentes, ipſi vero in circumciſionem Apoſtolatu fungeremur.

PRIMVM diuinam ordinationem, deinde ſanctiſſimam dexteram pactionem ſtatuiſſe, ait: Vt alter ſit Iudęorum, alter gentium Apoſtolus: hæc profecto clariſſime, ac ſine omni ambiguitate oſtendunt, Petrum non eſſe ſummum Epiſcopum in tota Eccleſia; nam ſi Chriſtus vniuerſalem eum Apoſtolum ſupra omnes gentes conſtituiſſet, obſecro quomodo vel ipſemet, vel Paulus auſus fuiſſet eius functionem decimooctauo demum poſt paſſionem Chriſti anno tantopere coarctare, idq́; tam ſancto pacto? ſed ſupra clare teſtatus eſt Paulus, Petro diuinitus eas metas circumſcriptas, vt ſit circumciſorum Apoſtolus.

Ita ex his locis Pauli, animaduertimus Petrum diuino & humano iure particularem, & non vniuerſalem Epiſcopum conſtitutum. Item quam latè ſe extendat illud Ioannis 21. Paſce oues meas. Nec hoc ius, hancq́; functionem diſtinctionem irritam facit, quod aliquando per occaſionem, & Paulus Iudęis, & Petrus gentilibus eſt concionatus, de iure enim hic, non de facto diſputamus.

## *Responsio.*

CENTVRIARVM auctores primatus Petri, & vnitatis Ecclesiasticæ vehementissimi hostes, sex argumenta contra eius prærogatiuas tam parum apte, quàm scripturæ locis male explicatis, promunt; vt vero primo satisfiat ipsius Pauli verba integra cap. 2. ad Galatas prius subijciamus. Ait vero: Ab jis aũt qui videbant̃ esse aliquid (quales aliquãdo fuerint nihil mea interest; Deus enim personam hominis non accipit) mihi enim qui videbantur esse aliquid nihil contulerunt. Sed contra, cum vidissent quod creditum est mihi Euangelium pręputij, sicut & Petro circumcisionis (qui enim operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis, operatus est & mihi inter gentes) & cum cognouissent gratiam quæ data est mihi, Iacobus & Cephas & Ioannes, qui videbantur columnæ esse, dexteras dederunt mihi & Barnabæ, societatis, vt nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem; tantum vt pauperum memores essemus, quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Omitto hic, quod Paulus, Petrum non solum esse aliquid in Ecclesia Dei, sed etiam columnam cum alijs duobus Apostolis Iacobo Episcopo Hierosolymitano, & Ioanne Euangelista discipulo dilecto appellat: nonne etiam aperte ipsum caput in Ecclesia esse confitetur, quum dicit, illum eundem magisterium habere inter Apostolos & in circumcisione, quem ipse habebat inter gentes. Certò certius est Paulum gentium non tantum Apostolum, sed etiam magistrum summum fuisse. Sic ergo fuit Petrus inter Apostolos omnes, quibus primo circumcisio concredita est. At cum penes Ecclesiam circũcisionis, tunc summa rerum, & maxima dignitas esset, ab ea namque gentiũ Ecclesia exorta, coalita, & nutrita fuerat. Idcirco sequi videtur, totius gregis Dominici magistrum & caput fuisse Petrum, à quo

& Ecclesia gentium dependebat, vt legitur in Actis Apostolorum, in Concilio Hierosolymitano, & diserte explicat ipse Paulus cap. 2. ad Galatas, cum ait: Deinde post annos quatuordecim, iterum ascendi Hierosolyma cum Barnaba, assumpto & Tito, ascendi autem secundum reuelationem, & contuli cum illis Euangelium, quod prædico in gentibus, seorsum autem ijs qui videbantur aliquid esse, ne forte in vanum currerem, aut cucurrissem, &c. Vt scilicet decerneretur à patribus Ecclesiæ circumcisionis, in Hierusalem quid agendum, quid suscipiendum, quidue reijciendum esset; quod explicatur in 15. cap. Actuum, vbi recitatur, cur Paulus ascenderit Hierosolyma, sicut scripsit ad Galatas: Quidam enim descendẽtes de Iudęa, docebant fratres, quia nisi circumcidamini secundum morem Moisis, non potestis saluari. Facta ergo seditione non minima Paulo & Barnabæ aduersus illos, statuerunt vt ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alij ex illis ad Apostolos & presbiteros in Hierusalem, super hac quæstione: quo cum venissent, facta synodo super hac re, quicquid decreuit sanctus ille circumcisionis senatus, Apostolus Paulus, non tantum cum Ecclesia sua gentium ratum habuit, sed id vbique obseruari mandauit: vt ex Actorum cap. eodẽ liquet. Præterea illud maxime notatu dignum est, quod & si Paulus scribat se gentium Apostolum esse, tamen longe ante, hoc officio Petrum functum, & id a Deo sibi commẽdatum fuisse, Paulum autem à Deo quidem, sed ex Petri consensu, idem munus vsurpasse, vtriusq; verba ostendunt. sic enim apud Lucam Apostolum in Actis Apostolorum, Petrus de sua cura in gentes dicit; sicut elegit Deus gentes per os meum audire verbum eius: quod factum est, quum per lintei de cœlo descendentis visionem, ipse primus omnium, gentibus prędicare Euangelium iussus est, quum Cornelium Centurionem primus docuit: at Paulus cum de eodem munere loquitur, iubente quidem Deo, sed consensu Petri, & illo-

rum

rum Apostolorum qui cum eodem aderant, se illud exequutum fuisse, testatur, cum dicit: Cepham cum alijs, sibi dexteram dedisse societatis, vt Petrus in circumcisione, ipse autem in gentibus euangelizaret. Petrus vero, nullo aliorum consensu requisito, id exequutus est, cui summus pastor vniuersi gregis curam tradiderat, & Iudęorum præcipue, quorum Ecclesia tunc gentium Ecclesiæ princeps & magistra erat. Cum igitur in duabus Ecclesijs, circumcisionis videlicet, & gentium, duo capita sint, & magistri, certum est eum esse præcipuum & primum, qui principalioris Ecclesiæ & dignioris est Episcopus. Hic autem est Apostolus Petrus, quem ex comparatione Pauli, caput in ea fuisse constat; ipsamq; Ecclesiam tunc principaliorem esse demonstraui, quippe quæ mater, nutrix, & magistra esset Ecclesiæ gentium. Animaduersione autem dignum est, quod quanquam Petro Apostolatum circumcisionis, Paulo vero gentium magisterium concessum fuisse dixerimus, id tamen non ita intelligi debet, vt Paulus gentium, Petrus vero Iudęorum tantum doctores fuerint: Petrus enim sæpe Gentilibus prædicauit, Paulus vero Iudęos sæpius docuit, Actorum capitibus 9. 13. 14. Damasci, Salaminæ, Antiochiæ, Iconij, & alibi. Et D. Hieronymus auctor est: Nec Petro adeo circumcisionis Ecclesia præscripta fuit, quin & Gentilibus quoque quotiescunque opus esset, prædicare non posset; nec Paulo ita gentium Apostolatus datus est, vt Iudæos etiam, quando oportuisset, docere nequiret: sed id præcipue quadam ratione factum fuisse est intelligendum: principaliter enim Petro circumcisionis, deinde gentium cura commissa; Paulo vero secus, quia pręcipue gentibus, deinde Iudæis Euangelizabat. quæ principalitas ad officium Apostolatus referri debet, quo omnes Apostoli ęquales fuerunt, non quo ad iurisdictionem: quia, vt supra dixi, Paulum multoties Iudæis, & Petrum gentibus prædicasse reperitur. Et non solum Petrus gen-

tibus prędicauit, sed etiam primus fuit, qui ijsdem ad Christi gratiam reuocatis, & admissis, sacrum baptismatis sacramentum porrigeret, Cornelio scilicet Centurioni Cęsariensi, omniq; eius familiæ, qui Gentiles erant: quod D. Augustinus tradit, de sanctis, sermone 16. is est 2. de cathedra sancti Petri. Est 47. Ambrosij: & 35. Maximi. Petrus petra dicit̃, eo quod primus in nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxũ immobile, totius operis Christiani compagem molemq; contineat. Porrò autem initio exorientis Ecclesię, cùm pauci admodum essent Christiani, hiq; infirmi, imbecilles, & adhuc in fide, & Christi religione rudes, & noui, tum propter hominum credentium paucitatem, tum schismatis tollendi causa, munia prædicationis inter duos summos Apostolos diuisa sunt: ne si duo essent primarij, in vtraq; gẽte Apostoli alius (vt iam cęperãt) Cephæ, alius vero Pauli, se esse diceret, quod seuere & aspere reprehendit Paulus; atque ita Ecclesiam Christi scinderent. Voluit igitur Paulus plus conuersioni gentium vacare, Petrus vero Iudæorum; quamuis vter vtri prędicaret, quando opportunitas daretur nullum esset discrimen. Cum autem plures ad Christi fidẽ conuersi fuissent, hiq; in Christiana religione eruditiores & perfectiores euasissent, ita vt schismatis periculum nequaquam amplius imminceret, tunc gentium, & Iudæorum, confundi Ecclesia cœpit; atque ea distinctione sublata, & Paulus Iudæorum, & Petrus gentium, Apostoli fuerunt: Petrus enim & Paulus in Vrbe Roma ambo Euangelizantes, occisi; Ioannes in Asia gentibus simul & Iudęis prædicans, Ephesi iam senex obijt. Philippus in Asia; Andreas in Achaia; ambo Iacobi Hierosolymis; & cęteri Apostoli per diuersas orbis partes, Iudęis & Gentilibus prædicando peragrantes, in Domino dormiere. Cæterum quæ supra diximus, etiam Christi auctoritate confirmari possunt, dicentis; Super hanc petram ędificabo Ecclesiam meam: non quidem tantum ex Iudæis,
sed

ſed ex gentibus quoque collectam, ideſt vniuerſalem; ſi enim tantum Iudęi ſub Petri primatu conſtituti fuiſſent, & non gentes, fruſtra dixiſſet Dominus, ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, quòd non tantum ex Iudæis, ſed etiam pro maiori parte ex gentibus erat congreganda. Ad hæc alioqui res abſurdiſſima, & quæ nulla ratione fieri poteſt ſequeretur; Petrum ſcilicet à gentium prędicatione reiectum eſſe, quod ne diſcipulorum quidem vlli Chriſti factum legitur. poſtremo Ioannes & Iacobus cunctis alijs Apoſtolis minores eſſent, quibus & ad gentes,& ad Iudęos prædicare interdictum fuiſſe,non legitur; quos tamen cæteris pręſtantiores fuiſſe, ex eo liquet, quod Paulus illos columnas Eccleſię, & qui videbantur eſſe aliquid, vocat: à quibus dexteram ſocietatis accepit, cum quibus contulit Euangelium ſuum, ne in vanum curreret, aut cucurriſſet. Hinc B. Hieronymus in comment.cap.2. epiſt.ad Galatas. Occulta hic oritur quæſtio,quid igitur? Petrus ſi inueniſſet ex gentibus, non eos adducebat ad fidem? aut Paulus ſi ex circumciſione aliquos reperiſſet, non eos ad baptiſmum Chriſti prouocabat? Quæ ita ſoluitur, vt dicamus, principale ſingulis in Iudęos, & gentes fuiſſe mandatum, vt qui defendebant legem, haberent quem ſequerentur, qui legi gratiam præferebant, non deeſſet eis doctor & præuius. In commune vero hoc eos habuiſſe propoſiti, vt Chriſto ex cunctis gentibus, Eccleſiam congregarent. Legimus enim & à D. Petro Gentilem baptizatum fuiſſe Cornelium; & à Paulo in ſinagoga Iudæorum Chriſtum ſępiſſime prædicatum. Hæc Hieronymus. Stat ergo inuicta patrum ſententia: Petro non ſolum paſturam ouiiis Iudaici commiſſam, etiam ſi Apoſtolatus ei & ſors obuenerit in circumciſionem; ſi ergo, vt credendum eſt, Chriſtus ſuper Petrum, ſeu Petri fidem, vniuerſalem Eccleſiam ædificauit; dicere etiam nos conuenit, ipſum omnium fidelium, tam ex Iudæis, quàm ex gentibus,congregatorum caput fuiſſe: Pau-

lique ſententiam intelligendam, quemadmodum nos ex ſanctorum patrum ſcriptis explicauimus. Vbi illud etiam annotare placuit, in eo loco D. Paulum non loqui de poteſtate ipſa per ſe Apoſtolatus, aut eius latitudine, quanta in Petro fuerit, aut quanta in ſe ipſo; nam non ſolum D. Petrus, ſed cæteri etiam Apoſtoli poteſtatem à Chriſto acceperunt Apoſtolatus prædicandi Euangelium omni creaturæ, & docendi omnes gentes. Quod quidem manifeſte conſtat ex Euangelio Matth.vltimo, cum ait: Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij,& ſpiritus ſancti; docentes eos ſeruare omnia quę mandaui vobis. Et Marci 16. Euntes in mundum vniuerſum, prędicate Euangelium omni creaturæ. Non ergo loquitur D. Paulus de poteſtate Apoſtolatus ſua & aliorũ, de eiuſue latitudine, quę omnium erat vniuerſalis in omnes gentes, à Chriſto Domino noſtro conceſſa; ſed loquebatur D. Paulus de eius poteſtatis opere, & exercitio, erga hos, vel illos populos: quia creſcente numero gentium,& cum latè paterent, indiguerunt particularibus quibuſdam perſonis, qui eorum prædicationi incumberent; & merito, cum vnus omnia præſtare non poſſet, nec omnes omnia; etiam ſi ad id poteſtatem haberent; ſed neceſſe erat diſtribui munera, & poteſtatis exercitia. Secundo, nec de ipſo tantum opere & exercitio poteſtatis Apoſtolicæ loqui D. Paulum ſimpliciter, ſed de primo tantum, in quo ſe exercuerunt, & ad quod primo deſtinati erant, vt illic laborarent. Nam primo ad ſaluandas reliquias Iſrael miſſi ſunt Apoſtoli, deinde ad ſalutem Gentilium. Nam & Saluator ait; Salus ex Iudęis eſt. & male ex hoc infertur non habuiſſe poteſtatem erga alios. Nam & ipſemet Chriſtus ait, de ſe: Non ſum miſſus niſi ad oues quæ perierunt ex Iſrael, ſcilicet primo: & tamen alibi etiam ait: Alias oues habeo, & illas oportet me adducere: & alibi, ſe effundere ſanguinem pro illis, & pro multis. Et in cruce orat pro omnibus, qui crediturі

turi

turi ſunt in nomine eius. Atque ideo initio, prædicatio Euangelica ad eos potiſſimum qui erant ex circumciſione fiebat, vt habetur in Actis Apoſtolorum,nemini loquentes verbum, niſi ijs qui erant ex circumciſione; atque ita ſimiliter primi Apoſtoli, & D. Petrus Chriſti Vicarius, ipſummet Chriſtum imitantes, & eius voluntatem ſequentes, prius procurarunt ſalutem Iſrael, & deinde Gentilium; aperto iam latè Gentilium hoſtio, delecti ſunt aliqui priuatim ad eos particulatim conuertendos, ſcilicet D.Paulus,& D.Barnabas extra numerum duodecim,qui huic operi primo, & per ſe incumberent. Alijs nihilominus poſt Iudęos, in idem quoque opus incumbentibus. Immo & ipſemet D.Paulus, & eius comes Barnabas, in Actis Apoſtolorum cap. 13. cum ibi Iudęis prædicarent, & eorum prædicationem non reciperent, Iudęis dicunt: Vobis oportebat primum loqui regnum Dei, ſed quoniam repellitis illud,& indignos vos iudicatis ęternæ vitæ,ecce conuertimur ad gentes. Ergo ſenſus D.Pauli eſt, ſibi creditum eſſe Euangelium præputij, & Petro circumciſionis; ideſt, ſicut Petrus primo ſe exercuit circa Iudęos, & ad id primum fuit munus deſtinatum ſui Apoſtolatus ex Dei voluntate; ita diuus Paulus electus primo vt ſe exerceret erga Gentiles conuertendos, quia tunc iam erat latè apertum Gentilium hoſtiũ; At nihilominus, & D. Petrus in Gentilium, & D.Paulus in Iudæorum conuerſione, poteſtatem exercebant, & habebant: vt ex Actis Apoſtolorum ſatis conſtat, & ex Euangelio, vt oſtendimus. Ad ea vero verba, quę Centuriarum auctores Pauli loco, ex ſe, more ſuo adiungunt, faciamus ſatis: ſcribunt enim [ Pauli verba ad Galatas, profectò clariſſime, ac ſine omni ambiguitate oſtendunt, Petrum non eſſe ſummum Epiſcopum in tota Eccleſia ] Quantum id oſtendant, ſupra ſatis ex eiſdem Pauli verbis, ſanctorum patrum ſententia, rectiſſime & ſcitiſſime interpretatis expoſuimus [ nam ſi Chriſtus Petrum vniuerſalem Apoſtolum

ſupra

ſupra omnes gentes cõſtituiſſet,&c.] Eſto,vniuerſalis Apoſtolus non diceretur, at erat vniuerſalis omnium paſtor, à Chriſto electus. Deinde etiam diſtinguendum eſt quo ad Apoſtolatum; Negamus eum vniuerſalem Apoſtolum eſſe, aut vnquam vocatum,ea ſcilicet ratione,vt ille ſolus,& non alij ſint Apoſtoli: at recte vniuerſalis Apoſtolus, & vniuerſale omnium caput à ſanctis patribus dicitur; quod ſcilicet erga omnes,tum officium & poteſtatem Apoſtolatus exercere; tum paſtorali cura vti poterat; ex poteſtate ſibi diuinitus tradita; qua fuit princeps Apoſtolorum, & ſummus Eccleſię paſtor. [ obſecro quomodo vel ipſemet, vel Paulus auſus fuiſſet eius functionem tantopere coarctare, idq; tam ſancto pacto, ſed ſupra clare teſtatus eſt, Paulus Petro diuinitus eas metas circumſcriptas,vt ſit circumciſorum,Apoſtolus. &c. ] Miror eos non addidiſſe vocem, tantum, quo eum omnino à magiſterio gentium arcerent. Petro ne diuinitus prӕſcripta eſt Iudӕorum cura? cui dictum eſt,ſuper hanc petram ӕdificabo Eccleſiam meam,paſce agnos meos, & oues meas, ideſt Iudӕos, & Gentiles, qui gentes non ſolum docuit, ſed ijſdem primus (Dei iuſſu) Euangelium prӕdicauit, vt ex his quӕ ſupra dicta ſunt, ſatis patet. [ Ita ex his locis Pauli animaduertimus, Petrum, diuino & humano iure, particularem & non vniuerſalem Epiſcopum conſtitutum ] Quod planè, & iure, ex his quӕ dicta ſunt ſupra, negamus. quãtum hæ verborum ambages præſtant, pij lectores viderint. [ Item quam latè ſe extendat illud Ioannis, paſce oues meas ] cuperem vehementer id à vobis explicatum fuiſſe;longe melius argumentatum eſſet,ex clariſſimis Ioannis verbis ter repetitis, paſce oues meas: Intelligi poteſt Pauli locus ſupra citatus,quo in ſenſu accipiẽdus ſit, & recta eius intelligentia; an fortaſſe pro ouibus, Chriſtus Iudæos tantum intelligi voluit; qui primo per Petrum Gentiles ad ſe conuertit? quod planè animaduerterunt, cum à veritate coacti, ſequentia verba ſubiunxere. [ Nec

hoc

hoc ius, hancq; functionum, distinctionem irritam facit, quod aliquando per occasionem, & Paulus Iudæis, & Petrus Gentilibus concionati sunt. De iure enim hic, non de facto, disputamus] Ergo vterque Apostolus male, & contra ius fecit, in messem alienam manus mittendo. Et qui potestatem in omnes gentes diuino iure, ex Christi ore acceperunt Euangelium prędicandi Apostoli, contra ius faciūt. & longe minore auctoritate fuit Petrus, quam alij Apostoli, quibus metæ prędicationis non fuerunt circumscriptæ. Quibus rebus nihil absurdius, nec dici, nec excogitari quidem potest.

## *Argumentum secundum.*

Petrus haud dubie functione sibi à Christo mandata, vere & integre functus est, fuit enim fidelis, ac bonus Christi minister, ac syncere oues Christi pauit. Iam constat eum neque voluisse dominari Apostolis & clero, sed se cæteris presbyteris exęquasse, appellat enim se compresbyterum 1. Petri cap. 5. Multo minus gladium, & politicam functionem sibi vsurpasse, & Reges, & Cæsares sibi subiectos contendisse: quin potius mandasse Christianis omnibus, vt sint suis magistratibus subiecti. 1. Pet. cap. 11. Si igitur Petrus integre sua functione functus est, neq; tamen superioritatem super Apostolos vsurpauit, immo etiam patienter Pauli obiurgationem tanquam inferior tulit, neque politicam gubernationem sibi rapuit, sequitur necessario, quod illa non pertinuerint ad Petri officium.

## *Responsio.*

Petrus haud dubie functione sibi à Christo mandata, vere & integre functus est. Fuit enim fidelis, ac bonus Chri-

Christi minister, ac sincere oues Christi pauit. Iam constat eum, nec voluisse dominari Apostolis, nec clero ] Optime hactenus, dominatu scilicet importuno, iniquo, & tyrannico, sed pastoralis curæ sollicitudine prę omnibus laborauit, cæteris præfuit: quod totus liber Actuum Apostolorum testatur [ sed se cæteris presbyteris exæquasse, appellat enim se compresbyterum ] Male intellecta exæquatio, quia appellatio illa non est dignitatis, aut magistratus, sed humilitatis ordinis, vel ætatis. Nam & compresbyter fuit, & princeps aliorum Apostolorum: compresbyter ętate, vel ordine; princeps pascendi iure: in bonos humilis minister, in malos seuerus pręlatus, & iudex. Quod his verbis homil. 4. libro 50. homiliarum scitissime docet D. Augustinus, cum ait: Vt autem bonitatis huius, disciplinæque magisterium in nostris fuisse maioribus plenius perfectiusq; discamus, pauca de pluribus venerabilium patrum recenseamus exempla. Impleuit sine dubio bonitatis, ac disciplinę istius formam beatus Petrus, cum sicut vere bonus, oblatos sibi dicitur curasse infirmos, & vt disciplinę coelestis amator, iusta vltione punisse mendaces, perhibetur. Nimirum bonitatis eius gratiam testatur Aeneas ille debilis, qui claudus ab infantia sedens in porta templi Domini atq; mendicans, in nomine Christi Iesu Apostoli curantis imperio, antiquam recepit sanitatem. Probauerunt & disciplinę eius seueritatem Ananias & Sapphira, qui distrahentes agrum quem vendere nemo cogebat, dum de pretij quantitate mentiuntur Apostolo, mortem sibi falsitate mercati sunt. Quo facto, edocuit gloriosissimus Petrus, inesse sibi bonitatem ac disciplinam, dum remedium prętat infirmo; & competentem sumit de mendacibus vltionem; quod cũ recte, sanćteq; fecisse cœlestis iudicij consensus ostendit. De perfectione vero scientiæ eius quis ambigat, qui Christum Dominum viui Dei filium esse de cœlo (sibi patre reuelante) cognouit? Et quia bonitas, ac disciplina scientiaq;

non

non deerat, pascendas illi Dominus commendauit ouiculas, &c. D. Gregorius registri lib. 1. epist. 24. eandem sententiam ijsdem propemodum verbis refert. Sequuntur auctores Centuriarum [ multo minus gladium, & politicam functionem sibi Petrum vsurpasse constat, & Reges, & Cæsares sibi subiectos contendisse ] optime scilicet, quia illorum temporum conditio id non ferebat [at potius mandasse omnibus Christianis, vt sint suis magistratibus subiecti] & id recte [ si igitur Petrus integre suo munere functus est, neque tamen superioritatem super Apostolos vsurpauit ] Hoc falsum, quia præter Actuum Apostolorum loca; Ioannes Chrisostomus auctor est, Iacobum ab eo fuisse creatum Episcopum Hierosolymitanum. Et Clemens Alexandrinus lib. 6. & 7. Hipotyposeon tradit Petrum, Iacobum, & Ioannem præcipuos Apostolos, columnas Ecclesiæ, scientiam sibi à Domino traditam alijs Apostolis communicasse. Quibus patribus, magis quam auctoribus Centuriarum credendum opinor. [ Immo etiam patienter Pauli obiurgationem tanquam inferior tulit ] falsissimum. cum enim id factum propter quod Petrus reprehensus à Paulo est, pertineret ad ædificationem fidei, quæ erat munus Apostolatus, non mirum si Paulus reprehēdit Petrum, & iure in re ( Apostolatu scilicet ) qua erant pares; quanquam regimine & potestate Petrus emineret, neque enim inconueniens est, vbi id necessitas requirit, maiores etiam à minoribus reprehendi, & moneri. Et sic intelligenda sunt verba diui Ambrosij, relata in gloss. ord. in cap. 2. epistolæ ad Galatas, in verbo restiti. 2. q. 7. Paulus Petrum reprehendit, quod non auderet, nisi se non imparem sciret. non imparem intelligo in Apostolatu. qua ratione fit, vt si vnus è duodecim Apostolis nunc in terris esset, ille in his quę sunt fidei, nec Romano Pontifici, nec generali Concilio subiaceret: in his vero quæ ad regimen, & Ecclesiasticam potestatem pertinent maxime. Ea ratione Petrus fuit &

æqualis, & ſuperior Paulo, qui Petrum, quanquam eum in rebus fidei reprehendiſſet, tamen velut Eccleſiæ caput venerabatur: & vt eum vnum videret Hieroſolyma aſcendens, apud eum diebus quindecim manſit. Et vt docte examinat Hieronymus in epiſtola ad Auguſtinum, quæ 89. eſt apud Hierony. apud Auguſt. vero 11. anno 14. poſt iterum Hieroſolyma ad Petrum reuerſus eſt, quaſi ſecuritatem non habuerit prædicandi Euangelium, niſi eſſet Petri ſententia confirmatus. Itaque facile concedi poteſt, vbi imminet periculum fidei, ſuperiorem ab inferiori melius ſentiente, emendari poſſe. Certo autem certius eſt, Paulum æqualem fuiſſe Petro in Apoſtolatu, & fidei defenſione. Quare Irenæus Lugdunenſis reprehendit Victorem Papam vehementius in Aſianas Eccleſias inſurgentem. Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. 5. cap. 24. Et Michael Cęſenas ordinis Minorum generalis miniſter, acerrime reſtitit Ioanni 22. Papæ, aliquando affirmanti animas ſanctorum perfecta beatitudine non frui, quouſque iterum corpus aſſumerent. Hanc rem optime explicat beatus Gregorius lib. 2. ſuper Ezechielem homil. 18. vbi ita ait. Cum Petrus Apoſtolus ſeruari adhuc in circumciſione legis conſuetudinem vellet, ei in faciem reſtitit, eumque hac in re fuiſſe reprehenſibilem dicit. Et in hoc eius ſtudium diſcipulis loquens non ſolum culpam, ſed quod eſt magis hypocriſim, ideſt ſimulationem nominat, dicens. Cum veniſſet Petrus Antiochiam in faciem ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat. Et paulo poſt, & ſimulationi eius conſenſerunt cęteri Iudæi. Idem vero Apoſtolorum primus cum multa diſcipulos admoneret, atque à quibuſdam detrahi Pauli ſcriptis agnoſceret dicit; Sicut chariſſimus frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis, loquens in eis, de his, in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles deprauant, ſicut cæteras ſcripturas, ad ſuā ipſorum perditionem. Ecce Paulus in epiſtolis ſuis ſcripſit

Petrum

Petrum reprehensibilem: Et ecce Petrus in epistolis suis asserit Paulum in his quæ scripserat admirandum. Certe enim nisi legisset Petrus Pauli epistolas, non laudasset; si autem legit, quia illic reprehensibilis dicitur, inuenit. Amicus ergo veritatis laudauit etiam quod reprehensus est, atque ei hoc ipsum placuit, quia in his non placuerat, quę aliter quam debuerat sensit, seque etiam minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est sequens minoris sui, etiam vt in hoc pręiret, quatenus qui primus erat in Apostolorum culmine, esset primus & in humilitate. Pensate, fratres carissimi, in quo mentis vertice stetit, qui illas epistolas laudauit, in quibus scriptis se vituperabilem inuenit, quę illa mansuetudo tanta esse potuit? quæ quies animi, quæ soliditas atque imperturbario cogitationis? Ecce à minore suo reprehenditur, & reprehendi non dedignatur, non ad memoriam reuocat, quod primus in Apostolatum vocatus est, non quod claues regni cœlestis acceperit, non quod peccata quæcunque in terra soluerit, essent soluta & in cœlo, non quod in mari pedibus ambulauit, non quod paraliticos in Iesu nomine iubendo erexerat, non quod ægros corporis sui vmbra sanauerat, non quod mentientes verbo occiderat, non quod mortuos oratione suscitabat. Ex hoc ergo loco (quia reprehensus est Petrus) non possunt Centuriarum auctores probare, cum non fuisse vniuersalis Ecclesię pastorem.

## *Argumentum tertium.*

ISTA quæstio iam dudum à Paulo definita est. Nam ,, pseudoapostoli quidam, inimicique gratuitę iustitię Chri- ,, sti, tempore Apostolorum omnes Ecclesias pie à Paulo in- ,, stitutas, hoc potissimum telo instructi perturbant. Petrus ,, & Iacobus sunt supremi Apostoli, illi cum Domino Iesu ,,

multum versati, & ab eo tanquam princeps Apostolorum facti sunt, illis potius credendum est, quam Paulo, qui eis nullo modo par est. Nos porrò sumus illorum discipuli, iam recta ab eis venimus; sic illi seruant, & docent, credite nobis & cætera. Contra hos seductores, iustitiæq; Christi subuersores, acerrime pugnat Paulus in Galatas, & Corinthios, contendens se nullam prorsus superioritatem, vel Petri, vel aliorum dignoscere, se docere sine Petri ordinatione, aut permissione; se nihil ab eo didicisse, aut accepisse, se adeo non agnoscere eum superiorem, vt etiam in faciem coram plurimis ausus sit eum obiurgare: Neque se, neque Petrum esse dominum Ecclesiæ, nec pro ea crucifixum, sed omnes Apostolos ex æquo esse Ecclesiæ ministros, Ecclesiam vero esse Christi, Christum autem Dei.

## *Responsio.*

[CONTRA hos seductores iustitiæq; Christi subuersores acerrime pugnat Paulus & in Galatas & Corinthios cõtendens, & cętera] Dico Pauli non fuisse intentionem increpare eos, qui essent secuti Petrum per obedientiam, vti à Christo principem & Vicarium constitutum: sed quia singularitatem aspiciebant personarum, quasi ad baptismum pluris momenti esset persona vnius quam alterius, quasi nõ esset idem sacramentum baptismatis ab vno Christo originem, & vim habens, à diuersis ministris impartitum, & hãc esse Pauli sententiam clare indicant verba diuisionis & schismatis: nam paulo ante cap. 1. dixerat; Obsecro vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Vt vero Theophilactus ex D. Ioan. Chrisostomo eo loco meminit, prius enumerat se Paulus quam Petrum, non vt se pręferat Petro, sed vt eum sibi potius anteponat, quemadmodum Christi

deinceps

deinceps nomen honoris gratia ſubdit. Docuit igitur Paulus eo loci ſchiſmata vitanda. quæ res adeo primatum non labefactat, vt eum potiſſimum aſtruat, quoniam ſchiſmata melius tolli non poſſunt, quam ſi ab omnibus, vno capiti obediatur. Ideo D. Hieronymus ſcribit, vnus eligitur, vt capite conſtituto, ſchiſmatis tollatur occaſio. Tota ergo Pauli intentio eſt, diſſidentes fratres ad vnitatem reuocare, ſacramenta non ex miniſtris, ſed ex Chriſto manaſſe oſtendere; quæ res primatui Petri nihil omnino officit. Addunt. [ Paulus ſe nullam prorſus ſuperioritatem vel Petri, vel aliorum cognoſcere] Hoc falſum; quia aſcendit ad eum videndum honoris ergo, Hieroſolyma [ ſe docere ſine Petri ordinatione aut permiſſione, ſe nihil ab eo didiciſſe, aut accepiſſe. ] Et hoc ex parte falſum, quia iterum profectus eſt Hieroſolyma, & contulit cum eo Euangelium, quod prædicabat in gentibus, ne forte in vanum curreret aut cucurriſſet [ ſe adeo non agnoſcere Petrum ſuperiorem, vt etiam in faciem coram plurimis eum auſus ſit obiurgare ] hoc primatui Petri nihil offeciſſe ſupra oſtendimus. [ Neque ſe, neque Petrum eſſe dominum Eccleſiæ, nec pro ea crucifixum, ſed omnes Apoſtolos ex æquo eſſe Eccleſiæ miniſtros ] ſcilicet quo ad prædicationem, doctrinam, Apoſtolatum, & ſacramentorum exhibitionem, non quo ad iuriſdictionem, quia Petrus reliquis prælatus eſt [ Eccleſiam vero Chriſti, Chriſtum autem Dei ] optime dictum eſt.

## *Argumentum quartum.*

ACTORVM cap. 8. ſcriptum eſt, quod Apoſtoli miſerint Ioannem & Petrum in Samariam. Non mittit autem inferior ſuperiorem, ſed contra. quare ſequitur Petrum non fuiſſe ſuper omnes Apoſtolos dominum, ſed ſingulis Apoſtolis æqualem, toto autem Concilio inferiorem.

Re-

## *Responsio.*

Oportet mendacem esse memorem; superiori argumento Petrum Paulo inferiorem faciunt, hoc loco æqualem, & nos certe cunctis Apostolis ex eodemmet argumento faciemus Dei auxilio superiorem; aiunt enim [ Petrus ab Apostolis in Samariam missus est, non mittit autem inferior superiorem ] hoc falsum [ sed è contra. quare sequitur Petrum non fuisse super omnes Apostolos dominum ] Nec nos dominum dicimus, sed pastorem [ sed singulis Apostolis æqualem, toto autem Concilio inferiorem ] falsum, & falsa est argumentandi formula, non enim admodum diuerso argumentationis genere ratiocinabantur Arriani, quia pater misit filium, Ioannis cap. *6.* & 20. & ad Galatas 4. igitur pater maior est filio; quia mittens maior est eo, qui mittitur. Hæc quo ad argumentandi formulam. Ad rem, dicimus hanc missionem Petri & Ioannis ab Apostolis maxime quadrare cum Petri potestate. Nonne dixit Christus ministrum illum esse debere, qui futurus esset inter Apostolos maior? Sic ergo decuit Petrum magistri monita implere, vt ministrum se cæteris exhiberet. Falsum porrò est semper missos minores esse ijs qui mittunt; frequens enim vsus est, præstantiores è Collegio & Senatu ad res arduas tractandas mitti, consilio vel amore, non auctoritate inferiorum; quare in Iosue 22. cap. legitur, quod cũ audissent Israelitæ Rubenitas, Gadditas, & Manassitas aram erexisse super Iordanis tumulos contra se, conuenerunt omnes in Silo, vt bellum ijs indicerent. Interea miserunt ad illos in Galaaditidem Legatos Phinees filium Eleazari pontificis, & decem principes cum eo, singulos ex singulis tribubus, vt eos de hoc sacrilegio reprehenderent. Ecce filij Israel inferiores populi miserunt Phinees eorum coram Domino ducem ( vt scriptum est primo Paralipomenum cap. 9. ) &

decem

decem principes suos, ex qua re manifeste patet, illud in diuinis litteris non consequi. Est missus, ergo mittentibus est minor. Illud porrò negocium pro quo Petrus missus est, tanti fuit, vt vel maxime Petri personam requireret, in quo profecto Petri præstantia varijs modis illustrior euasit, partim ex Simonis magi reprehensione, partim ex Sancti Spiritus quum Philippus Diaconus præstare non potuit collatione; partim ex Ioannis comitatu, qui cum esset inter cæteros post Petrum illustrior, vnà cum eo missum fuisse constat, vt ex tam egregiorum Legatorum Collegio, negocium summi momenti esse, apertius intelligeretur: sed quia plura de his paulo ante, alia prosequamur.

## *Argumentum quintum.*

QVOD Paulus cum toties faciat mentionem capitis Ecclesiæ, nusquam Petri meminerit 1. Cor. 12. ad Ephe. 1. Col. 1. & 2. & quidem Petrus ipse 1. epist. cap. 2. Christum angularem lapidem Ecclesiæ facit.

## *Responsio.*

FALSVM, quia bis Petrum honorifice commemorat, & Ecclesiæ pastorem agnoscit ad Galatas cap. 1. & 2. vt accurate supra demonstraui. Ad hoc argumentum à negatione non concludit. Non enim sequitur id non legitur, aut eius mentio non est, ergo non fuit. Eadem est responsio de Christo angulari lapide Ecclesiæ, quæ & de Christi fundamento supra data est, primario scilicet & consequente.

## *Argumentum sextum.*

REFERT Eusebius ex 6. & 7. Hipotyposum Clementis, quod Dominus post resurrectionem scientiam tribuerit

Iacobo

Iacobo iusto & Ioanni, & Petro: ij vero reliquis Apostolis
" tradiderunt, & Apostoli septuaginta discipulis. Quod si
" verum est, satis inde apparet Iacobum iustum, Ioannem,
" & Petrum æquales à Christo esse constitutos, & nulli pri-
matum sigillatim competere. Eusebius lib.2.cap.1.

## *Responsio.*

Si hoc verum est, in traditione scientię fuerunt æquales Petrus Ioannes, & Iacobus, & alijs nouem Apostolis superiores, & in pastorali cura Petrus & cæteris, & illis duobus præfuit; quia illi soli dictum est, pasce oues meas. Cęterum optima admodum est consecutio: Tradidit illis tribus Dominus post resurrectionem scientiam: ergo illi tres sunt æquales in potestate. Tenet illatio, vt dicitur, ab angulo ad parietem; scilicet à scientiæ infusione, vel traditione ad potestatem: qua ratione omnes prophetę superiores essent & potestate, & sacerdotio. Item ridicula est alia illatio. Tradidit illis scientiam ergo & ęqualiter, & ęqualem scientiam singulis, cum certum sit & D. Petrum ex Dei patris reuelatione didicisse, & D. Ioannem vt aquila in Euangelij sui conscriptione euolasse. Tam inepte igitur fucatis argumentis sunt ne decipiendi Christiani?



# DE ADVENTV PETRI AD VRBEM ROMAM EIVSQ. IBI SEDE ET MORTE.

## PARS TERTIA.



### Quod Petrus Romam venerit, & Romanam Ecclesiam fundauerit, eamque cum Paulo Apostolo sanguine suo consecrauerit, probatur, ex multis vetustis Sanctorum Patrum, Græcorum & Latinorum monumentis. Cap. I.



ORRÒ autem Petrum Christi Vicarium, & (vt supra ostendimus) summum Ecclesiæ suæ caput, Romam nō tantum venisse, sed etiam Romanam ipsam Ecclesiam fundasse; morte deinde, ac sanguine suo eam cum Paulo Apostolo consecrasse, ita clarum est, & totius terrarum orbis, cunctarumq; Ecclesiarum omnibus seculis, maximo semper consensu confirmatum; vt id, aliquo testimonio indigere, minime opus esse crediderim: nisi nostrorum, & superiorum temporum aliquot hæretici, huic quoque certissimę & clarissimæ rei

tius fidem catholicam prædicarunt. Alia etiam apparet caufa, conftituendi primatus in Ecclefia Romana, quod Dominus Romæ permiſurus eſſet ſanguinem martyrum copioſiſſime effundi, ob id, vt gloriaretur vniuerſalis Eccleſia: quoniam gloria loci, congruit excellentiæ præſidentis. Priorem cauſam innuere videtur beatus Papa Leo in ſerm. 1. de natali Apoſtolorum Petri & Pauli, vbi ita ait: Beatiſſimus Petrus princeps Apoſtolici ordinis, ad arcem Romani deſtinatur Imperij, vt lux veritatis quæ in omnium gentium reuelabatur, ſalutem efficacius ſe ab ipſo capite, per totum mundi corpus effunderet. At Romanæ Eccleſiæ hoſtes, non contenti, contra tot ſacræ ſcripturæ teſtimonia, tot ſanctorum patrum ſententias, primatum Petro adimere voluiſſe, maiora mendacia fabricare auſi, eum Romæ aliquando vixiſſe, aut in ea Vrbe quam videre nunquam potuerit, obijſſe, omnino inficiantur: etſi omnes veteres patres, nemine diſſentiente, contrarium clament; ita vt, ne vnum quidem eorum ſententiæ ſuffragatorem habeant. Quo fit, vt contra tantam impudentiam, Tertulliani verba aduerſus Hermogenem hęreticum ſcripta, à D. Hieronymo contra Iouinianum repetita, afferre cogar. Homo in ſeculo hęreticus, etiam turbulentus eſt, qui loquacitatem facundiam exiſtimet, impudentiam conſtantiã deputet, maledicere ſingulis officium bonæ conſcientiæ iudicet. Primus omnium hoc mendacium, diabolico aſtu, celebris ille impietate Marſilius Patauinus (quod ſciam) inuenit. Qui contra Ioannem XXII. Papam, à quo ob hęreſim excommunicatus fuerat, opus edidit, & contra Romani Pontificis poteſtatem. Rem ab eo potius inchoatam, quam perfectam, craſſius extulit. Ante annos quinquaginta, Vlricus quidam Velenus Minhonienſis, qui libello ſcripto, Petrum non modo Romæ non mortuum, ſed nec aliquando Romam vidiſſe affirmare conatur: libro in capita diuiſo, quas perſuaſiones appellat. Et ſi ſuſpitio-

nem mihi iniecerit, eum nõ tam ex animo id fecisse, quodq; ipsi ita persuasum foret, quam vt tali facinore nomen [illegible]ma̅m apud posteros produceret: consilium siquidem animumq; suum visus est ipsemet declarasse, cum fronti operis vulgata illa carmina inscripserit Iuuenalis, satyra prima.

Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum
Si vis esse aliquis, probitas laudatur & alget.

Aduersus hunc persuasorem, & eius inania commẽta, duo præstantissimi patres accuratissime scripserunt, ante annos circiter 40. Gregorius Cortesius Mutinensis, tunc monachus Casinas; & Ioannes Fischerius Anglus Episcopus Rofensis, ambo postea S. R. Eccl. Cardinales à Paulo III. Pontifice Maximo, omnem industriam liberaliter exornare solito, virtutis ergò creati: quorum pro maiori parte argumenta, & solidas responsiones, huic operi includam. In hac igitur quæstione, illud mihi commune est, cum ijs qui Petrum Romæ fuisse negant, aliquid quo manifeste & aperte in alterutram partem iudicare possimus, in diuinis libris reperiri. Quare id solum quærimus, potuerit ne Petrus Romam aliquando venisse, ita vt ex eiusmodi profectione nihil contrarium, nihil repugnans his quæ in sacris litteris habentur omnino resultet. Quod cum (vt spero) enucleate ostensum fuerit, reliquum erit, vt tantum illorum sententijs innitamur, qui proxime ad Apostolos, & tempore, & sanctitate accedunt, qui omnes vno ore, eiusmodi profectionem ad Vrbem Romam, tam vere, quam constanter asseruerunt. A Iesu Christi morte, vsque ad Petri obitum, qui fuit (auctoribus penè cunctis consentientibus) 3. Kalẽdas Iulij, nouissimo Neronis anno, non quidem Iuliano, sed Imperij, idest tertiodecimo, Christi vero 68. vt ex nostris Fastis Consularibus constanti temporum ratione liquet, trigintaquattuor anni, & menses tres intersunt. Siquidem Christus decimonono Tiberij anno, ætatis vero suę 33. mense tertio, 7 Kalendas Aprilis, cruci af-

fixus

fixus fuit:vt accuratissime in Fastorum Consularium Commentarijs probaui. Supersunt autem integri quattuor Tiberij (tres enim & viginti imperauit annos) totidem propemodum Caij, quattuordecim Claudij non integri, tresdecim Neronis, qui annos reddunt plus minus 35. aliquot scilicet mensibus detractis, in quibus non semel tantum, sed iterum, ac tertio potuisse Petrum Romam proficisci, manifestissimis argumentis conuinci potest. Sed quoniam primam eius profectionem in secundum Claudij annum reijciunt Eusebius, & Hieronymus, qua ratione id fieri potuerit, diligentius inquirendum est. Cumq; omnes consentiãt Paulũ anno primo à Christi morte (is fuit 35. ab initio) ad fidem Christi vocatum fuisse, & idem, anno quarto eum Hierosolyma venisse, & vidisse Petrum, concedant necesse est. Siquidem triennio post illam euocationem, vt ipse ait cap. 1. ad Galatas, ascendit Hierosolyma videre Petrum, & mansit apud eum dies quindecim; anno scilicet Christi 38. forte azimorum tempore, quo ad 6. Kal. Aprilis Tib. Cæsari mortuo, C. Caligula Imperator successerat. Ad quam vsque diem, Eusebij in chronico auctoritate, & varijs insuper coniecturis, assequi possumus, Petrum ex Iudæa, & finitimis locis non discessisse. Qui Paulo Cæsaream primum, deinde Tarsum dimisso, Hierosolymis discedens, terram Palestinam euangelizando circuiuit; Lyddæ Aeneam paraliticum saluti restituit: accersitus deinceps à discipulis Ioppen, Tabitham mortuam reuocauit ad vitam. Quumq; multos dies (vt ait Lucas) apud Simonem Coriarium hospitatus esset, accitus Cæsaream Angeli iussu, à Cornelio Centurione, tunc primum ex gentibus (gentium enim nomine appellant sacræ litteræ eos qui ex Iudæorum populo non essent) trophęum erexit. Quibus in functionibus eum ferè biennium (Christi scilicet 39. & 40.) consumpsisse, Acta Apostolorum accuratius contemplanti liquebit: Anno demum sexto à passione Chri

sti

sti finito, is fuit quadragesimus currens natalis eiusdem, Hierosolyma rediјt. Supersunt porrò duo anni, vsque ad carcerem Petri, quam anno 43. Christi fuisse ostendam, quibus Petrus, vel Hierosolymis (vt ego opinor) semper mansit, vel etiam Antiochiam accedere potuit; vbi mira incrementa religio nostra cœperat. iam inde ab obitu Stephani, eò enim ex Iudęa peruenerant discipuli quidam profugi natione Iudæi. Quò deinde iussu Apostolorum profectus Barnabas, adiuncto sibi Paulo, qui à fuga ex Hierosolymis ad eam vsque diem in Cilicia ferè ociosus sederat, eiusmodi adiumentum, iam inualescentibus rebus, & vtriusq; magisterio numerosa Ecclesia ex Iudæis & gentibus collecta, præstitit, vt discipuli Antiochię primum Christiani appellati fuerint. Petrus vero si modo (vt prædixi) Antiochiam venit; Hierosolyma rediјt sub initium Imperij Claudij, quod fuit anno Christi 42. Qua in re illud animaduersione dignum est, septennij spatium, quo Petrum Antiochiæ fuisse Damasus & Gregorius auctores sunt; alio ab hoc tempore quærendum esse, quod infra ego enucleate aperiam. Porrò autem nono à Christi passione anno exacto, is fuit 43. natalis eius, Imperij verò Claudij secũdus paulo ante inchoatus, quum ęstate superiori Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occisus fuisset, ipse Petrus azimorum tempore carceri inclusus est, & diuinitus ab Angelo liberatus. Hæc vero hoc ipso anno accidisse, certissima ratione probare possum. Duo fuerunt eodem tempore Herodes, alter cognomine Antipas tetrarcha Galileæ, eius Herodis filius, qui pueros Betlheemiticos, Christo nato, nefarie trucidauit. Hic Christo passionis tempore veste alba illusit; hic violato sanguinis, & hospitij iure, vxorē Herodiadem à fratre Philippo abduxit; hic denique humana & diuina cuncta permiscens, in Macherunte castello iugulauit Ioannem Baptistam. Alter natus Aristobulo filio Herodis maioris Regis, cognomine Ascalonitæ, & Ma-

riam-

riammes, Agrippa in gratiam M. Agrippæ generi Augusti Cæsaris vocatus. Qui à C. Caligula Imperatore, duarum tetrarchiarum Itureæ, & Traconitidis regionis, quæ Philippi, & Abillenæ, quę Lysaniæ fuerant, Rex appellatus; magnæ apud Caium auctoritatis erat. Inter hos Herodes diu occultę inimicitiæ, intestinaq; odia intercesserunt, nutriente potissimum Herodiade alterius sorore, vxore alterius, fœmina vehementis ingenij, & supra muliebres spiritus. Postremo Agrippæ accusatione Antipa, à Caio tetrarchiæ Galileæ multato, & cum Herodiade Lugdunum Galliæ perpetuo exilio relegato, ea quoque Palestinæ pars cessit Agrippæ: Qui sub exitu Imperij Cai, Romam pro gente Iudæorum, pro patrijs ritibus tuendis, & ne templũ Cęsaris imagine profanaretur deprecaturus accedens, paulo post cum suorum conspiratione, mense Ianuario extinctum vidit. Maximo autem in adipiscendo Imperio Claudio vsui fuit, à quo beneficij accepti memore, tribus ei à Caio donatis tetrarchijs confirmatis, regno Iudææ, & Samariæ, Hierosolymis aditis auctus est; primusq; post Herodem Idumeum auum, partem Syriæ longe maximam, quam in tetrarchias Augustus diuiserat, solus obtinuit: fœdereq; publice medio foro prisco ritu cum Claudio cæso, Hierosolyma anno primo Imperij Claudij ineunte, vere redijt. Qui quo munitior esset, ad omnes casus, contra vires, doloq; & sororis & Antippæ, & popularium animos sibi conciliaret, gentem Iudæorum statuit insigni aliquo munere demereri, remisso eis tributo, quod soliti erant in singulas ædes pendere. Cum vero vehementer illos infensos Christianis sciret, iniecit manus (ait Lucas Act. 12.) vt malis afficeret quosdam de Ecclesia. Trucidato igitur Iacobo fratre Ioannis, Petrum initio sequentis anni, qui fuit secundus Claudij, & regni sui vniuersalis; Christi vero 43. azimorum tempore, coniecit in carcerem; vt festo celebrato, eum necaret. Qui diuino beneficio Angeli opera edu-

eductus, exiens, abijt in alium locum. Tunc enim, proculdubio, Romam iter instituit, quo Herodis iram euitaret, & Simonem magum ab se Iudæa exactum, Romæ ritu Dei cultum, denuo expugnaret. Quę omnia secundo anno Claudij contigisse, ex eo intelligitur, quod ea sub Claudio facta fuisse, à Luca memorantur. qui descripta famis acerbitate, qua sub eo principe per vniuersum orbem terrarum laboratum est, statim subiunxit; illud tempus scilicet, quo fames inualuisset. Nec illud ante, aut post accidere potuit. Non ante: quia anno superiore, azimorum tempore, Herodes Romæ (vt ex Tranquillo in Claudio, & Iosepho libro 19. antiquitatum liquet) non Hierosolymis erat. Non superioribus sub Caio, à quo trium tetrarchiarum rex constitutus fuerat: quod tunc nihil ei iuris Hierosolymis esset, quæ à procuratore Romano administrabantur. Id vero nec sequenti anno Claudij scilicet tertio fieri potuit: quoniam (vt Iosephus scribit) eodem anno Agrippa ipse Cæsareæ fato concessit. Sed nec 25. anni, quibus Petrus Romanam sedem obtinuisse constanti omnium scriptorum testimonio liquet, conresponderent. At vero Petrus, vt Herodis, cuius tum latè patebat imperium, vim furoremq; declinaret, simul etiam vt Simonis Samaritæ vestigijs insisteret, Romam, tunc liber factus, profectus est. Nec eius vlla est deinceps in Actis Apostolorum mentio, vsque ad tempora conuentus Hierosolymitani, in quo de circumcisione actum est. Cum igitur ex Iudæa azimorum tempore anno Christi 43. currente, secundi vero Claudij initio (nam is Imperium 9. Kal. Februarij obtinuerat) discessisset (annua peregrinatione habita, per eas gentes, ad quas priorem epistolam scripsit, Cappadoces scilicet, Galatas, Asianos, Ponticos, & Bithynos) Romam anno qui secutus est, venit. is fuit Christi 44. adhuc vero secundus Imperij Claudij penè exactus, tantum enim supererant septem dies, siquidē Petrus Vrbem primum inijt 15. Kal. Februarij, vt in martyrologio,

rologio,

rologio, ex antiqua patrum traditione auctor est D. Hieronymus. Cum igitur Romam peruenisset, per initia Imperij Claudij, vt Orosius lib. 7. cap. 4. scribit, siue (quod nequaquam diuersum est, anno secundo, vt Hieronymus & Eusebius tradunt) eiusmodi religionis fundamenta iecit: vt postea ad Romanos scribens Paulus, gratias agit Deo quod illorum fides in vniuerso mundo nuntiaretur. Iam vero, si ab hoc tempore supputetur annorum ratio, vsque ad postrema Neronis tempora, & 3. Kal. Iulij, anni Christi 68. anni 24. menses quinque dies duodecim inuenientur. Tot nempe, quod scribunt Eusebius, Hieronymus, Rufinus & alij (vt illorum verbis vtar) cathedram sacerdotalem Romæ tenuisse. Non autem vltimo Neronis anno (Iuliano scilicet) sed Imperij, vt D. Hieronymo placet, interfici potuit; si tamen (vt Ecclesiæ traditio habet) 3. Kal. Iulij sub Nerone excessit: quod paulo ante eodem mense ad 4. idus Iunij Nero iam (vt Dio refert) se ipse interfecerat. Et si autem veteres scribant, Petrum Romæ annis 25. cathedram sacerdotalem tenuisse, non tamen illico consequitur, illum toto eo temporis spatio semper in Vrbe permansisse. Inciderunt namque ea tempora circa sextum Claudij annum, quibus Iudæi tumultuantes, impulsore Chresto quodã (vt scribit Suetonius in Claudio cap. 25.) cum in proprium excidium præcipites ferrentur, Roma expulsi sunt. Quæ res præcipue male intellecta eos fefellit, qui Petrum Romam venisse negant, id sibi pro certo constituentes, totis 25. annis, quibus Petrum Romæ sedisse veteres auctores affirmant, eum Romæ perpetuo fuisse: quæ omnino res falsa est: & certum auctorem qui eam explodat habet Epiphanium, qui contra 27. Carpocratitarum hæresim scribit, Petrum sæpe Pontum, & Bithyniam visitasse. & Sophronius tradit, eum in Hispaniam aliquando profectum fuisse. Iudæos porrò magno Romanorum odio conflagrasse, testimonia multa sunt; nam Tyberius

eos Vrbe primum eiecit,cuius exemplum Claudius imitatus est. Cum enim consueuissent Iudæi magnam auri vim ad templi ornatum ex omnibus prouincijs quotannis Hierosolyma portare M. Tullio Cicerone Consule ( vt ipse ait in oratione pro Flacco ) iudicauit senatus, aurum exportari non oportere: quod cum sub Tyberio fecisset quidam ex Iudæis, Roma omnes expulsi sunt, Iosepho & Tacito auctoribus. Quos publice odio fuisse præter ea quæ sunt apud Trogum, etiam ex Quintiliano lib. 3. cap. 7. conijcimus: Est conditoribus ( inquit) Vrbium infamiæ, contraxisse aliquam perniciosam cæteris gentem, qualis est primus Iudaicæ superstitionis auctor. Minime autem mirum est, in tam magna Ciuitate Iudæos tumultum excitare potuisse, cum multi forent ex Romanis illorum superstitioni addicti. Vnde illud Iuuenalis satyra 14.

Quidam sortiti metuentem Sabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

Quod manifestius ipse testatur Cicero pro Flacco: sequitur ( inquit ) auri illa inuidia Iudaici, hoc nimirum est, quod illa turba quæsita est: scis quanta sit manus, quanta concordia, quantum valeant in concionibus, submissa voce loquar, tantum vt iudices audiant. Neque enim desunt qui istos in me, atque optimum quenque incitent. Nihil igitur mirum, si sub Claudio quoque tumultus, & nouarum rerum cupidi, non secus, atque sub alijs Imperatoribus vexati sunt, maxime cum (vt Tacitus ait Annal. 12. Oros. 7. cap. 4. ) illis ipsis diebus, Cumano procuratore Iudææ, non tumultum modo, sed penè etiam iustum bellum iu syria excitarint. Quare à principe, vt ingenij obtusi & stupidi, sic præcipiti iracundia, Roma expulsi fuere, quod Apostolorum quoque Acta testantur. Denique Tranquillus in Claudio cap. 25. Iudęos(inquit)impulsore Chresto quodam assidue tumultuantes Roma expulit. Cum namque nouum illud nomen ex Iudæa audiret, vulgoque iacta-

iactaretur, nuper Christianorum exortam factionem, in quam ipse, & Dio, & Tacitus adeo impie inuehuntur, credidit, tumultus illos à Christo, qui tamen multis iam ante annis obierat, excitari. Vt erant ferè omnes ignari, eorũ quæ de Christo loquerentur: quod probat contra Celsum Origenes: & apud Tertullianum, ridiculus ille Ononychites, & quod quidam Galilæos, & Nazarenos Christianos appellabant. Quin & emendati codices Tranquilli non Christum, sed Chrestum habent; cum namque causam ignorarent sacrosancti nominis, non ἀπὸ τοῦ χρίεσαι χρισὸν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ χρᾶσται χρησὸν dici putabant: quod Lactantius in libro de vera sapientia, & Tertullianus in Apologetico testantur. Expulsos etiam à Claudio non Christianos, sed Iudæos, illud maxime probat, quod (vt Tertullianus ait & cæteri consentiunt) non ille, sed Nero primus in Christianos deseuijt, quo nomine Petrus, qui gente Iudæus erat, ex Bethsaide vico Galileæ, simul cum cæteris discedere est coactus; quod Priscillæ quoque & Aquilæ accidisse scimus, ex Apostolorum Actis. Eo igitur tempore qui fuit annus Christi 47. sextus Imperij Claudij, quo seditionem Iudæorum fuisse, & Bedas in Chronico testatur; & ex Cornelio Tacito aperte elicitur, quartus aduentus Petri ad Vrbem, Simone mago extincto, & Ecclesia Romana constituta, Roma discedens, Hierosolyma rursus redijt. Et (Agrippa cuius metu, ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) morti beatissimæ Virginis, quæ anno sequenti accidit (vt Eusebius tradit in chronico) interfuit. Cæterum anno qui secutus est, Christi 49. Claudij 8. Is erat à Pauli conuersione 14. finitus, Paulus Hierosolyma abijt, & quæstione de circumcisionis necessitate à pseudoapostolis excitata, Concilio Hierosolymitano interfuit; cum Petro & alijs Apostolis contulit Euangelium suum, ne forte in vanum curreret aut cucurrisset, à quo, & à Ioanne, Iacoboq; fratre Domini Episcopo Hierosolymitano, dexteras socie-

tatis accepit. Inde Antiochiam rediјt; Ad quam, cum Hierosolymis (relicto ibidem Iacobo Episcopo) accessisset Petrus, ea reprehensio Petri à Paulo facta accidit, quam ipse in epistola ad Galatas. cap. 11, commemorat. Mansit vero Petrus Antiochiæ ab 8. anno Claudij, vsque ad eius obitum., & Neronis Imperium annis continuis septem; atq; ita necessarium erit septem Episcopatus Antiochenis annos, intra numerum annorum 25. Pontificatus Romani includere. Hi vero sunt septem illi anni, quibus eum Antiochiæ Episcopum mansisse, Damasus & Hieronymus affirmant. Constans enim fama est, veterum auctorum sententijs confirmata, Petrum Apostolum Antiochiæ annis septem, Romæ vero 25. Episcopatum tenuisse; quod si septem anni Episcopatus Antiocheni distinguantur à viginti-quinque pontificatus Romani, nulla ratione fieri poterit, vt hæc ipsa, Actis Apostolorum, epistolis Pauli, & temporum rationi respondeant. Erunt ergo 7. anni Episcopatus Antiocheni Petri, illi scilicet quibus Vrbe à Claudio exactus, in Oriente permansit. Ab anno enim Imperij Claudij 8. qui 14. imperauit, vsque ad primum Neronis, totidem numerantur, quæ septem annorum digestio veritati ipsi, & cunctis veterum auctorũ monumẽtis mirifice quadrat. Quod etiam innuere videtur Damasus, quum in Petri vita scribit: Beatus Petrus Apostolus primo sedit in cathedra Episcopatus Antiochiæ annis 7. Hinc ingressus est Vrbem Romam, Nerone Cęsare (secundum eius aduentum intelligens) cum post Claudij mortem Romam Neronis Imperij initio, ab Antiochia iterum cum Marco Euangelista redijt: & eam Ecclesiam sua absentia collapsam restituit: Linum & Cletum sibi coadiutores ordinauit: à Marco scriptum Euangelium probauit, priorem epistolam scripsit. Et hæc primo Neronis anno, vt ex Damaso intelligitur, transegit: inde discedens, totum Occidentem & Africam docendo peragrauit: ad extremum nouissimis Neronis annis, eo in Christianos

*Hæc est Honuphrij, immo aliquorum etiam veterum Doctorum opinio. Veruntamen altera sententia, quæ asserit Petrum septẽnio post erectam Antiochenam Ecclesiam, Romam aduenisse, Romanamq; sedem fundasse, vt communior, & veritati proximior tenetur.*

nos tanquam publici incendij auctores desęuiente, Romam redijt: vbi de morte eius & Pauli, ea subsecuta sunt, quæ consensu omnium scriptorum memoriæ sunt cōmendata. Porrò autem si vitæ eius decursum sic distinxerimus, nihil est, vt opinor, quod sacris litteris repugnet, & maximorum, sanctissimorumq; auctorum de illius profectione ad Vrbem & obitus, tam pie, quam vere tuta erit opinio. Superest igitur, vt quoniam nihil obstare diuinos libros assertioni nostræ ostendimus, auctores quoque veteres enumeremus, qui in hac nobiscum opinione fuerunt. Quorum vetustissimus est.

PHILO ALEXANDRINVS vir eruditissimus, sacerdos Iudæus, de quo ita in libro de viris illustribus tradit D. Hieronymus: Aiunt Philonem sub C. Caligula Romæ periclitatum, quò legatus gentis suæ missus fuerat: cum secunda vice venisset ad Claudium, in eadem Vrbe locutum esse cū Apostolo Petro, eiusq; habuisse amicitias, & ob hanc causam, etiam Ecclesiam Marci discipuli Petri, apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus. Eadem refert Eusebius historiæ Ecclesiasticæ libro secundo cap. 16. & 17. *Ann. Christi 50.*

PAPIAS HIEROPOLITANVS in Asia Episcopus Ioannis Apostoli & Euangelistæ auditor, Polycarpiq; Smyrneorum Episcopi & Martyris condiscipulus, quinque libros scripsit, quos prænotauit Explanationes verborum Domini, in quibus cum in præfatione asserat, se non varias opiniones sequi, sed Apostolos auctores habere, ait: Considerabam quid Andreas, quid Petrus dixissent, quid autem Philippus, vel Thomas, quid vero Iacobus, quid Ioannes, aut quid Matthæus, vel alius quis ex discipuli Domini, quęue Aristion, vel Ioannes presbyter, cæteriq; discipuli dicebant: Nec enim tantum mihi librorum lectiones prodesse credebam, quantum viuæ vocis pręsentisq; magisteriū. &c. Is in altero horum librorum, postquam Petrum Romam venisse, Romanamq; Ecclesiam fundasse per longum de- *Ann. Christi 107.*

scripserat, inquit. Petrus in epistola sua quam de Vrbe Roma scripsit meminit Marci, in qua tropice Romam Babylonem nominauit, cum dixit; Salutat vos ea, quæ in Babylone collecta est Ecclesia,& Marcus filius meus. Ita Eusebius historiæ Ecclesiasticæ lib. 3. cap. 39. & Hieronymus in lib. de viris illustribus.

An. 147. BACCHIVS IVSTINVS Philosophus & martyr in Apologetico ad Antoninum Pium, scripsit enim & alterum ad gentes, omnia illa quæ de Simone Samarita à cæteris dicta sunt, diffuse persecutus est.

An. 178. DIONYSIVS Corinthiorum Episcopus Apostolicis temporibus vicinus, quod Petrus & Paulus eodem tempore passi sint Romæ, disputans, ita scripsit; Sed & vos habentes commonitionem à Petro & Paulo, plantationem Romanæ & Corinthiorum Ecclesiæ coniunxistis. Ambo etenim simul aduentantes, & in nostra Corinthiorum Ecclesia docuerunt, & per omnem Italiam, atque in Vrbe hac simul docentes, etiam martyrio pariter vno, eodemq; tempore coronati sunt. Hæc ille, vt refert Euseb. hist. Eccl. lib. 2. cap. 25.

An. 184 IRENAEVS EPISCOPVS Lugdunensis Polycarpi Smyrnei Episcopi, Ioannis Euangelistæ auditoris discipulus, vetustissimus inter omnes nostræ religionis scriptores, quorũ opera ad hanc vsque nostram ætatem, post Apostolos peruenerunt lib. 3. aduersus Valentini,& aliorũ hęreses cap. 1. sic ait: Matthæus in Hæbreis ipsorum lingua scriptum edidit Euangelium, cum Petrus & Paulus Romæ Euangelizarent, & fundarent Ecclesiam.

Idem fusius eodem libro cap. 3. refert his verbis: Sed quoniam valde longum est, in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maximæ & antiquissimę, & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatę & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam

tam hominibus fidem, per succeſſionem Epiſcoporum peruenientem, vſque ad nos, indicantes confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cęcitatem & malam ſententiam, prętcr quam oportet colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt vndiq; fideles, in qua ſemper ab ijs qui ſunt vbique conſeruata eſt ea, quę eſt ab Apoſtolis traditio. Fundantes igitur & inſtruentes beati Apoſtoli Eccleſiam, Lino Epiſcopatum adminiſtrandæ Eccleſiæ tradiderunt.

Clemens presbyter Alexandrinus Origenis pręceptor floruit ſub Commodo, qui cum ſenex iam ſcriberet, potuerat certe memoriam habere Hadriani & Antonini Pij temporum, Neronianis vicinorum, vt veriſimile ſit, temporibus Hadriani aliquos ſuperfuiſſe qui Petrum viderant, quoſque Dionyſius, Irenęus, Clemens, Tertullianus, & cęteri, quos teſtes accerſemus, alloqui potuerunt. Clemens igitur Alexandrinus Petrum Romæ fuiſſe profitetur. In cuius nomine errauit noſter hic nouę opinionis aſſertor, namque eum qui librum Hipotypoſeon ſcripſit Clementē Romanum pontificem fuiſſe exiſtimat. Quare idcirco eius auctorem redarguit, quod non ſit tutum illius libris credere, quod ſuppoſititij ſint, quod falſo Clementi adſcripti, quod deniq; ab hęreticis magna ex parte deprauati. Qui ſi vt falſo diſtinguere voluit inter duos Marcos, ſic vere duos Clementes diſtinxiſſet, non vtique in tam manifeſtum incidiſſet errorem. Duo ſi quidem Clementes fuerunt, alter Romanus, & Petri diſcipulus, qui librum ſcripſit recognitionum, apud quem nihil eorum reperitur, quæ perſuaſor citat, nec eius nos opera ab hęreticis potiſſimumq; Eunomianis in quibuſdam quę ad dogmata ſpectant, corruptos negamus. Alter Alexandrinus pręceptor Origenis, qui cū alia plurima, tum eum quem iam diximus librum compoſuit, An. 190.

fuit, ab Hieronymo latine informationum appellatum. Quod opus (ficut & alia eiufdem, extant enim etiam ad hanc diem complura accurate latine edita) non corruptum fuiffe mihi perfuadeo. Nam cum id affirmare voluiffet Rufinus, in opere quod infcripfit de adulteratione librorum Origenis, eo potiffimum argumento, quod nequaquam illi credibile videretur, eruditum adeo catholicorũq; virum, vel fibi contraria fenfiffe, vel ea quæ de Deo credere impium eft, fcripta reliquiffe: Hieronymus, Apolo. 2. cont. Rufinum, in hæc ferè verba refpondet: fi conceditur vt quicquid in libris omnium reperitur, ab alijs corruptum fit, nihil eorum erit quorum fertur nominibus. & infra: Et quomodo (inquies) in libris eorum vitiofa nonnulla funt, fi me caufam vitiorum nefcire refpondero, non ftatim illos hæreticos iudicabo: Fieri enim poteft vt vel fimpliciter errauerint, vel alio fenfu fcripferint, vel à librarijs imperitis eorum paulatim fcripta corrupta fint, vel certe antequam in Alexandria, quafi demonium meridianum, Arrius nafceretur, innocenter quædam, & minus caute locuti funt: & quæ non poffunt peruerforum hominum calumniam declinare. Cum Hieronymo igitur non modo Clementis Alexandrini fcripta adulterina non effe opinor, fed eo magis illis fidem adhibendam puto, quod Alexandrinus patria, nec ita multum diftans à Marci Euangeliftæ temporibus, ea quæ fcripfit ab illis potuit accepiffe, qui rebus geftis interfuiffent: ait vero: Cum Petrus Romæ Euangelium diuulgaret, rogatum Marcum ea quæ à præceptore dicebantur excepta publicaffe. Quod cum intellexiffet Petrus tantum abfuit vt grauate tulerit, vt etiam mirum in modum fit delectatus. ita ille lib. 6. Hipotypofeon, ex quo fancti Marci Euangeliftæ vitam defcripfit in libro de Viris Illuftribus D. Hieronymus fic. Marcus difcipulus & interpres Petri, iuxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romæ à fratribus, breue fcripfit Euan-

gelium, quod cum Petrus audisset, probauit, & ecclesiæ legen dum sua auctoritate tradidit: assumpto itaque quod ipse conscecerat euangelio, perrexit Aegyptum, & primus Alexādriæ Christum annuncians ecclesiā constituit, ita D. Hieronymus.

Eusebius vero historiæ ecclesiasticæ lib. 6. cap. 11. hanc rem ex eodem Clemente, sic tradit. Cum Petrus Romæ publice prædicasset verbum dei, & in spiritu exposuisset euangelium, auditores rogasse Marcum, qui olim iam sectator ipsius fuisset, conscribere ea, quæ sciebat ab apostolo prædicata; cumq; id factum Petrus postmodum cognouisset, licet fieri ipsum non iusserit, tamen factum non prohibuit.

Septimius Florens Tertullianus Afer apud Carthaginem proconsulari patre natus acerrimi ingenij vir, quem Cyprianus martyr præceptorem solitus est appellare, & Lactantius in omni literarum genere peritum fuisse scribit; & Eusebius Cæsariensis omnium ecclesiarum sermone, dum adhuc viueret, celebratum asserit, in libro de præscriptionibus aduersus hæreticos sic ait; Si autem Italiæ adiaces, habes Romā vnde nobis quoque auctoritas præsto est. Felix ecclesia, cui totā doctrinā Apostoli cū sanguine suo ꝓfuderunt: vbi Petrus passioni dominicæ adæquatur: vbi Paulus Ioānnis exitu coronatur: vbi Apostolus Ioannes postquam in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur.

Idem in eodem libro paulo ante retulerat: Hoc enim modo ecclesiæ apostolicæ census suos deferunt, sicut Smyrnæorū ecclesia habens Polycarpum ab Ioanne collocatum refert: sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit, proinde vtique & ceteræ exhibent quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos apostolici seminis traduces habent.

Idem libro 4. aduersus Marcionem. Videamus (inquit) quod lac à Paulo Corinthij hauserint, ad quam regulā Galatæ sint recorrecti: quid legāt Philippēses, Thessalonicēses, Ephesij; quid etiam Romani de proximo sonent, quibus Euangelium & Petrus, & Paulus sanguine quoque suo signatum reliquerunt.

Idem in libro de baptiſmo: Nec quidquam refert inter eos, quos Ioannes in Iordane, & quos Petrus in Tiberi tinxit.

Idem in libro Scorpiaco aduerſus Gnoſticos: vitas Cęſarum legimus, orientem fidem Romę primus Nero cruentauit, tunc Petrus ab altero cingitur, cum cruci adſtringitur: tunc Paulus ciuitatis Romanæ conſequitur natiuitatem, cũ illic martyrij renaſcitur generoſitate.

CAIVS quidam vetuſtus ſcriptor cum Zephyrino Papa apud Euſebium hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro ſecundo capite 24. aduerſus Proclum quendam cataphrygam hæreticum diſputans ita ait: Ego trophæa Apoſtolorum habeo, quę oſtendam; ſiue enim via triumphali pergas, quæ ad Vaticanũ ducit, ſiue via oſtienſi, trophæa eorum inuenies defixa, quibus ex vtraque parte locatis Romana communitur eccleſia.

ORIGENES libro 3. explanationum in Geneſim ait: Petrus in Ponto, Galatia, Bithinia, Cappadocia, & Aſiâ diſperſis Iudæis prædicaſſe videtur, qui & circa vitæ finem Romæ conſtitutus capite demiſſo cruci eſt affixus, eo quod ipſe hunc paſſionis modum expetijſſet.

DIVVS Cyprianus Epiſcopus Cartaginenſis martyrio, doctrina, & ſanctitate illuſtris epiſtola tertia libri primi ad Cornelium Papam ſcripta de eccleſia Romana loquens ait: Nauigare inſuper audent ad Petri Cathedram, atque eccleſiam Principalem, vnde ſacerdotalis vnitas exorta eſt.

Idem epiſtola 2. libri 4. ad Antonianum. Factus eſt Cornelius Epiſcopus de Dei & Chriſti eius iudicio, cum nemo ante ſe factus eſſet, cum Fabiani locus, ideſt, cum locus Petri, & gradus cathedræ ſacerdotalis vacaret.

Idem in libro de vnitate Catholicæ eccleſiæ, de Romana eccleſia loquens ait: Qui cathedram Petri, ſuper quam eſt eccleſia fundata, deſerit, in eccleſia ſe eſſe non confidat.

PETRVS Archiepiſcopus Alexandrinus, quem græci ſacrum martyrem vocant, regulas quaſdam edidit ab illis obſeruandas, qui minus conſtantes in martyrio fuiſſent, in earum nona ſic ait. Petrus Apoſtolus præfectus ſæpe captus & coniectus

*Ex Photio in Nomo canone.*

in

in carcerem, & ludibrio habitus postremo Romæ affixus est cruci: æque etiam splendidissimus Paulus in eadem Vrbe capitali supplicio est affectus.

Dicamus cunctos hos præstantissimos patres mentiri: falsamque vulgi opinionem secutos, qui omnes ante pacem ecclesiæ datam persequutionum tempore vixere, cum adhuc Petri prædicatio in memoria scripta permaneret.

ARNOBIVS Afer Rhetor in eo opere, quod aduersus gentes scriptum reliquit, libro 2. Enumerari (inquit) possunt atque in vsum computationis venire ea, quæ in India gesta sunt, apud Seras, Persas, & Medos, in Arabia, Aegypto, Asia & Syria apud Galatas, Parthos, Phrygas, in Achaia, Macedonia, Epiro, in insulis ac prouincijs omnibus, quas sol oriens atque occidens lustrat, ipsam denique apud dominam Romam; in qua cum homines sint Numæ regis artibus atque antiquis superstitionibus occupati, non distulerunt tamen res patrias linquere, & veritati coalescere Chistianæ: viderunt enim cursum Simonis magi, & quadrigas igneas Petri ore difflatas & nominato Christo euanuisse; viderant, inq;, fidentem dijs falsis, & ab eisdem metuentibus proditum pondere præcipitatum suo cruribus iacuisse præfractis: post deinde prælatum Brundum cruciatibus, & pudore defessum ex altissimi culminis se rursum præcipitasse fastigio: quę omnia vos gesta neque scitis, neque scire voluistis, neque vnquam vobis necessaria iudicastis, ac dū vestris fiditis cordibus, & quod Typhus est, sapientiam vocatis, dedistis circumscriptoribus locum.

L. CAELIVS Lactantius Firmianus Arnobij discipulus Rhetor etiam, & declamator egregius, qui in postrema senectute Crispum Cæsarem Constantini filium liberalibus disciplinis erudiuit, vir omnium christianorum dissertissimus in libro 4. de vera sapientia ad Constantinum maximum Augustum scribens capite 21. sic ait: Discipuli vero per prouincias dispersi fundamenta ecclesiæ vbique posuerunt, facientes & ipsi in nomine magistri Dei magna & pene incredibilia miracula, quia discedens instruxerat eos, virtute, ac potestate

qua posset nouę annuntiationis ratio fundari, & confirmari: sed & futura aperuit illis omnia, quæ Petrus & Paulus Romę prædicauerunt: & ea prędicatio in memoriam scripta permansit, in qua cum multa alia mira, tum etiam hoc futurum esse dixerunt, vt post breue tempus immitteret Deus regem, qui expugnaret Iudæos, & ciuitates eorum solo adæquaret: ipsos autem fame sitiq; cōfectos obsideret: & paulo post, Itaq; post illorum obitum, cum eos Nero interemisset, Iudæorū nomen & gentem Vespasianus extinxit, fecitque omnia quæ illi futura prædixerant.

EVSEBIVS Cęsariensis Episcopus vir in diuinis scripturis eruditissimus, & in indaganda temporum veritate dirigendisque rerum gestarum sæculis ita diligens, vt non erubuerit D. Hieronymus eius Chronicum multis etiam in fine additis interpretari, lib. 2. historiæ ecclesiasticæ cap. 13. de Petro apostolo & Simone mago loquens. Hunc igitur (inquit) talium malorum patrem & opificem Simonem per id temporis maliciosa illa potentia, honestique hostis, & humanæ salutis inimica, tanquam magnum eximiorum ac diuinorum apostolorum aduersarium producens ad vrbem maximam ire compulit Romam; vt ibi potentissimis athletis domini ac Saluatoris nostri Iesu Christi Apostolis in hoc ipsum ab eo subrogatis, obsisteret: Verum diuina virtus & supra cęlestis gratia in maximo præcipue certamine ministris suis opem ferens per illorum apparitionem ac pręsentiam accensam mali flammam confestim extinxit, humiliataque per eos ac deturbata quæuis sublimitas, quæ se contra Dei potentiam extollebat. Qua propter nec Simonis obluctatio nec cuiusquam alterius illorum, qui tunc prodibant apostolicis illis tēporibus subsistere potuit. Veritatis enim splendor ac diuinus ille sermo, qui iampridem hominibus ob eorum salutem diuinitus illuxerat, in omnique terra obtinebat, per apostolos suos totius mendacij discussa caligine ex humanis mentibus cuncta vincens ac superans, ignorantiæ tenebras effugabat: prædictus vero magus confestim maius diuino quodam, & inopinato fulgore percussus, cæcitatem

tem continuò male sanæ mentis incurrit. Qui postquam primum in Iudæa malitiose contra Petrum apostolum egisse deprehensus fuerat, maximo ac transmarino itinere ab oriente ad occidentem vsque profugit, eam duntaxat fugam ad hoc satisfacturam ratus, vt animi sui sententia viueret. Vrbem igitur Romam ingressus auxilio potentiæ eius, qui in hoc seculo præsidet, adiutus, plurimum breui tempore conatus eius vsque adeo profecerunt, vt decreto simulacro cum alijs illic constitutis velut Deus sit honoratus. Sed non in longum permansit fraude quæsita diuinitas, e uestigio namque sub ipso Claudij principatu optima illa Dei omnium & humano generi amica prouidentia probatissimum omnium apostolorum & maximum fidei magnificentia & virtutis merito reliquorum omnium principem Petrum ad Vrbem Romam velut aduersus humani generis communem perniciem repugnaturum deduxit, ducem quidem & magistrum militiæ suæ scientem diuina prælia gerere, & virtutum castra ductare: iste adueniens ex orientis partibus vt cælestis quidam negotiator, diuina munitus armatura, pretiosissimam spiritualis lucis negotiationẽ & salutarem animarum lucem ac doctrinam, prædicationem videlicet regni cœlestis prædicans aduexit, salutarisque prædicationis verbo primus in Vrbe Roma euangelij sui clauibus ianuam regni cœlestis aperuit: Igitur cum Romanæ vrbi clarum verbi Dei lumen fuisset exortum, confestim Simonis vnà cum ipso potentia extincta est atque destructa: Sermo autem veritatis & lucis qui per Petrum prædicabatur, vniuersorum mentes placido illustrauit auditu, ita vt quotidie audientibus cum nulla vnquam satietas fieret. Cap. 14. Cap. 15.

Idem libro eodem cap. 25 de Petri & Pauli morte loquens sic scribit. Igitur Nero vt apertum se hostem diuinitatis, pietatisque professus est, ipsorum prius Apostolorum (quippe qui duces & signiferi erant in populo Dei) expetit neces, Et Paulum quidem capite in ipsa vrbe Roma truncauit, Petrum vero crucis patibulo condemnauit. Horum testimonium quærere extrinsecus superfluum puto, cum rem gestam insignia

gnia vſque in hodiernum & ſplendidiſſima eorum monumenta teſtantur, illic enim cœmiteria habentur, in quibus Petri & Pauli nuncupatio adhuc vſque obtinet.

Idem in libro 3. de demonſtratione euangelica capite quinto, ait, Petrus Romæ capite in terram verſo cruci affigitur, & Paulo caput abſcinditur.

Idem in chronico ſecundo anno Claudij: Petrus apoſtolus natione Galilæus chriſtianorum pontifex primus cum primũ Antiochænam eccleſiam fundaſſet, Romam proficiſcitur, vbi euangelium prædicans 25. annis eiuſdem Vrbis epiſcopus perſeuerat. Idem paulo poſt: Vltimo Neronis anno, primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua etiam perſecutionem in Chriſtianos facit, in qua Petrus & Paulus glorioſe Romę occubuerunt. Idem: Poſt Petrum primus Romanam eccleſiam tenuit Linus annis 11.

D. ATHANASIVS Alexandrinus Epiſcopus in apologia de fuga ſua: Petrus quoque, inquit, qui ob metum Iudæorum in latebris ſe habuit, & Paulus apoſtolus in ſporta demiſſus & ita fugiens, cum audiſſent oportere ſe Romæ martyriũ ſubire, nõ abiecerunt eam profectionem, ſed potius cum gaudio abierunt.

D. HIERONYMVS, quo nemo fuit in hiſtoriarum veritate indaganda diligentior, in explicanda eloquentior, cautior in conferenda; ille qui modo hoc fabulam, modo illud con fictum mendacium, vt erat veritatis aſſertor ingenuus, dicere non verebatur, ipſius nempe illud eſt; quæ de diuinis ſcripturis teſtimonium non habent, eadem facilitate contemni qua probari; ipſius quoque in libro de uiris illuſtribus: Baptizati Leonis, rurſuſque in Daniele, Belis Draconiſque fabula, hic ipſe Hieronymus, vt ſibi contrarius, vt malos ſecutus auctores in hac cauſa reprehenditur, vir certe vt omnibus latinis multorũ iudicio præferẽdus, ita fortaſſe cuiuis græco, iudicio, doctrina & eloquentia comparandus. Hic, quod ipſe in opere contra Iouinianum teſtatur, annis quadringentis elapſis à Chriſti morte, iam ſenex ſcribebat, vt certum ſit ad id tempus, quo

primo adoleſcens adhuc Romam venit à morte Petri;qui annis 35 poſt Chriſtum vixit,non plus annis trecentis fluxiſſe,vt fere adhuc Romæ veſtigia mortis Petri impreſſa eſſent; cum igitur locum illum in epiſtola ad Galatas tractaret,quo ſe ſcribit Paulus in faciem Cephæ reſtitiſſe, ſic ait: Sunt qui Cephā non putent apoſtolum,ſed alium de 70.diſcipulis iſto vocabulo nuncupatum, & dicunt nequaquam Petrum a conuictu gentium ſe potuiſſe ſubtrahere, qui centurionem Cornelium baptizauit,& infra; maxime cum Lucas ſcriptor hiſtoriæ nullam huius diſſenſionis faciat mentionem, nec dicat vnquam Petrum Antiochiæ fuiſſe cum Paulo,& paulo poſt: Non mirum eſt,inquit, ſi Lucas hanc rem tacuerit, cum & alia multa quæ Paulus ſuſtinuiſſe ſe replicat, hiſtoriographi licentia prætermiſerit,denique primum Epiſcopum Antiochenæ eccleſię Petrum fuiſſe accepimus,& Romam exinde tranſlatum,quod Lucas penitus omiſit. Poterat vel hic tantum locus ſilentium imponere cuilibet ſecus opinanti; ſed longe expreſſiora ſunt, quæ in libris de uiris illuſtribus ſcripſit; vbi cum id tantum ageret,curaretque vir omnium diligentiſſimus, vt quæ de vno quoque certa erant,affirmaret, notaretque dubia, nequaquā fit veriſimile aut vulgi tantum opinionem, aut quod Petrus ait,doctas fabulas ſecutum:præſertim cum id nequaquam de Hieronymo dici poſſit, quod paſſim nunc in Theologos,nec ſatis ſcio an falſo iactant, non ſatis ſcilicet verſatum fuiſſe hominem in ſacris litteris,vt conſequentia pugnātiaque non videret,ſic vero in libro de viris illuſtribus in vita beati Petri ait. Simon Petrus filius Ioannis prouincię Galileæ vico Bethſaida frater Andreæ apoſtoli & princeps apoſtolorum poſt epiſcopatum Antiochenſis eccleſiæ & prædicationem diſperſionis eorum qui de circumciſione crediderant in Ponto, Galatia,Cappadocia,Aſia,& Bithynia,ſecūdo Claudij anno ad expugnandum Simonem magum Romam pergit, ibique 25. annis cathedram ſacerdotalem tenuit vſque ad vltimum annum Neronis, ideſt 14. à quo & affixus cruci martyrio coronatus eſt,capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatis,

*In Com. cap. 2.*

tis, asserens se indignum, vt sic crucifigeretur vt dominus suus? & paulo post: Sepultus Romę in Vaticano iuxta viam triumphalem totius orbis veneratione celebratur.

Idem in vita Pauli ait, Hic ergo Paulus 14. Neronis anno eodem die quo Petrus Romæ pro Christo capite truncatus sepultusque est in via ostiensi anno post passionē Domini 37.

Idem in Clementis Papæ vita, Clemens de quo apostolus Paulus ad Philippenses scribens ait, cum Clementi & cæteris cooperatoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ quartus post Petrum Romę episcopus, si quidem secundus Linus fuit, & tertius Anacletus, tametsi plerique latinorum secundum post Petrum apostolum putent fuisse Clementem.

Idem super Esaiam cap. 52. inquit. Clemens vir apostolicus post Petrum Romanam rexit ecclesiam.

Idem contra Luciferianos scribens ait, B. Ciprianus ad Stephanum, tunc Romanæ vrbis episcopum qui à B. Petro 27. fuit.

DIVVS Ambrosius libro 3. capite 1. de Sacramentis, vtique ipse auctor est nobis huius assertionis Petrus apostolus qui sacerdos fuit ecclesiæ Romanæ. Idem sermone 66. in natali apostolorum Petri & Pauli: Non enim sine causa factum putemus, quod vna die, vno in loco, vnius tyranni tolerauere sententiam, vna die passi sunt, vt ad Christum pariter peruenirent, vno in loco, ne alteri Roma deesset, sub vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrunque constringeret: dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute, & in quo tandem loco martyrium pertulerunt, in vrbe Roma, quę principatum & caput obtinet nationem; scilicet vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis: & vbi gentilium principes habitabant, illic ecclesiarum principes morarentur est.

Item oratione in Auxentiū de Basilicis tradendis post epist. 32. Idem Petrus postea victo Simone cum præcepta Dei populo seminaret, doceret castimoniam, excitauit animos gentilium, quibus cum quærentibus christianæ animæ deprecatæ

sunt,

ſunt, vt pauliſper cederet, & quamuis eſſet cupidus paſſionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus eſt. Rogabatur enim, vt ad inſtituendum & confirmandum populum ſe reſeruaret: Quid multa? nocte muro egredi cœpit, & videns ſibi in porta Chriſtum occurrere, Vrbemque ingredi, ait: Domine quò venis? reſpondit Chriſtus, venio iterum crucifigi: Intellexit Petrus ad ſuam crucem diuinum pertinere reſpōſum, Chriſtus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem paſſione ſuſceptæ mortis exuerat, quod enim mortuus eſt, mortuus eſt ſemel, quod autem viuit, viuit Deo: Intellexit ergo Petrus quod iterum Chriſtus crucifigendus eſſet in ſeruulo; Itaque ſponte remeauit, interrogantibus Chriſtianis reſponſum reddidit; ſtatimque correptus per crucem ſuā honorificauit Dominum Ieſum: Simonem autem à Petro in vrbe Roma victū cum ex ipſo Ambroſio in pręcitato ſerm. 66. tum ex communi ſcriptorum omnium ſententia planiſſime conſtat.

RVFINVS presbiter Aquileienſis diui Hieronymi contemporaneus in inuectiua contra eundem Hieronymum ait, Petrus per 24. annos Romanæ eccleſiæ præfuit.

OPTATVS Afer Epiſcopus Mileuitanus lib. 2. contra Donatiſtas: Ignorantia tibi adſcribi non poteſt, & infra, Igitur negare non potes ſcire te in Vrbe Roma Petro primo cathedrā Epiſcopalem eſſe oblatam, in qua ſederit omniū apoſtolorum caput Petrus (vnde Cephas appellatus eſt) in qua vna cathedra vnitas ab omnibus ſeruaretur, ne cæteri apoſtoli ſingulas ſibi quiſque defenderet, vt iam ſchiſmaticus & peccator eſſet, qui contra ſingularem cathedram alteram collocaret: Ergo Cathedra vnica, quę eſt prima de dotibus, in qua ſedit prior oībus Petrus, cui ſucceſſit Linus, Lino ſucceſſit Clemens &c.

EPIPHANIVS Salaminæ Cypriorum Epiſcopus contra Carpocratitas hæreſi 27. ait. Etenim in Vrbe Roma fuerunt primi Petrus & Paulus apoſtoli ijdem ac epiſcopi, deinde Linus &c. & paulo infra, Paulus poſtquam venerat Romam, in Hiſpaniam profectus eſt, Petrus vero Pontum & Bithiniā viſitauit: & infra, Qui ambo 12. Neronis anno Romę mortui ſunt.

IOANNES Antiochenus Episcopus Constantinopolitanus ob eloquentiam Chrysostomus cognominatus, quo apud græcos nemo eloquentior, nemo grauior, nemo constantior fuit, in commentarijs epistolæ secundæ ad Timotheum cap. 4. homilia 10. ait; Aiunt quidam hunc Linum secundum post Petrum Romanæ ecclesiæ Episcopum fuisse; ita ille: Quo in loco verbum, aiunt, de quo tam multa verba persuasor facit, vt etiam ad grammaticos descendat, præter id, quod de re multis iam annis præterita aliter loqui non poterat Chrysostomus, patet etiam non ad Petri in Romana vrbe sacerdotium, sed quod tunc agebat, ad Lini successionem referendum esse; dubitarique non vtrum Linus secundus fuerit à Petro Romanæ ecclesiæ pontifex, sed an vnus idemque ille esset, de quo Paulus in Epistola meminit, & is qui pontifex Romanus fuit.

Idem in demonstratione aduersus gentiles, quod Christus est Deus: Romę, quæ inter alias vrbes maxime regia est, omnibus posthabitis, ad sepulchra piscatoris & Coriarij currunt reges.

Idem homilia in psalmum 48. Piscator autem Petrus qui virtutem est consecutus, & ciuitatem maxime regiam (Roma scilicet) occupauit, etiam post mortē resplendet sole clarius.

Idem in commentarijs epistolæ ad Romanos c. 16. homilia vltima idest 32. Ego & Romam propterea diligo, tametsi & aliunde queam illam laudare nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine & multitudine, à potentatu, à diuitijs, & à rebus in bello fortiter gestis, sed relictis istis omnibus ob id illam beatam dępredico, quod erga illos Paulus dum viueret, adeo fuit beneuolus, adeo illos amauit, coram disseruit, & postremo vitam apud eos finiuit, vnde & ciuitas ista hinc facta est insignis plusquam à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum ac validum, duos habet oculos illustres, sanctorum videlicet illorum corpora: Non ita cœlum splendescit, quando radios suos sol ex se se dimittit, quemadmodū Romanorum vrbs duas illas lampades vbiq; terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus; considerate & horrete quale spectaculum visura sit Roma Paulū, videlicet, repente

te ex Theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? qualibus coronis duabus ornatur Vrbs ista? qualibus catenis aureis cincta est? quales habet fontes? Propterea celebro hanc Vrbem, non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam phantasiam, sed propter columnas illas ecclesię. Quis mihi nunc dabit circumfundi corpori Pauli, affigi sepulchro, videre puluerem corporis illius, quæ adhuc in Christo deerant, adimplentis? stigmata illius gestantis: prædicationem euangelij vbique seminantis? puluerem, inquam, oris illius, per quod Christus locutus est, p quod lux emicuit quouis fulgore clarior, & vox exilijt dæmonibus quouis tonitru terribilior, p quod beatū illud verbum locutus est: optabam anathema esse pro fratribus meis, per quod locutus est corā regibus, & nō est confusus, per quod Paulum didicimus, per quod Pauli dñm.

D. AVRELIVS Augustinus Episcopus Hipponēn. libr. 2. contra literas Petiliani Donatistæ cap. 51. Verum tamen si omnes per totum orbem tales essent, quales vanissime criminaris, Cathedra tibi quid fecit ecclesię Romanę in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet?

PAVLVS Orosius lib. 7. ca. 6. Tiberius, inquit, Claudius ab Augusto Quartus regnum adeptus est; mansitque in eo annos 14. exordio regni eius Petrus apostolus Domini nostri Iesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis credentibus fidem fideli verbo docuit, potentissimisque virtutibus approbauit, atque exinde Christiani Romæ esse cœperunt: sensitque hoc collatum fidei suæ Roma beneficium.

Idem eodem lib. ca. 7. primus Romę Nero Christianos suppliciis & mortibus affecit, ac poēs prouincias pari persecutione excruciari imperauit, ipsumq; nomē extirpare conatus, beatissimos Christi apostolos Petrū cruce, Paulū gladio occidit.

LEO Papa sermone primo de apostolis, Beatissimus Petrus princeps apostolici ordinis ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus

effunderet, & paulo post, Iam populos, qui ex circuncisione crediderant erudieras: iam Antiochenam ecclesiam, vbi primum Christiani nominis dignitas est orta, fundaueras: iam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiā, atque Bithiniam legibus euangelicæ prædicationis impleueras, nec aut dubius de prouentu operis aut de spatio tuæ ignarus ætatis Trophęū crucis Christi Romanis arcibus inferebas, quo te diuinis præordinationib⁹ anteibāt & honor potestatis, & gloria passionis.

An. 700. BEDA in libro de ratione temporum: Petrus apostolus cū prius Antiochenā fundasset ecclesiam Romam pergit, ibique 25. annis Cathedram tenet Episcopalem, idest vsque ad vltimum Neronis annum, & infra. Nero primus super omnia scelera sua etiam Christianos persequitur, quorum eximios Romæ Petrum cruce, Paulum occidit gladio.

Idem in commentarijs prioris epistolæ catholicę Petri cap. 5. in fine Salutat vos Ecclesia quæ est in Babilone collecta, & Marcus filius meus: Babilonem typice Romam dicit, videlicet propter confusionem multiplicis idololatriæ; in cuius medio sancta ecclesia iam rudis & perparua fulgebat iuxta exēplum plebis Israeliticæ, quę quondam parua numero, & captiuata super flumina Babylonis sedens absentiam sanctæ terræ deflebat, nec canticum domini in terra aliena cantare volebat: & paulo post: Marcum autem filium suum euangelistam dicit, qui eius in baptismate dicitur filius effectus, Vnde patet, ꝙ priusquam Marcum Alexandriam de Roma ad Euangelizandum mitteret, epistolam hanc scripsit; tempore autem Claudij Principis & Petrus & Marcus Romam venerunt, & ipse Marcus descripto Romæ euangelio suo Alexandriam missus est; vnde colligitur quia epistolam hanc Petrus dum quæritur vbi vel quādo scripserit, locus erat Romę, tēpus Claudij Cęsaris.

An. 850. THEOPHILACTVS Bulgarorū Pontifex cuius commētarios recte quis Chrysostomi epitomas dixerit, nihil. n. ferè apud ipsum est nō à Chrysostomo sumptum, nam eadem prorsus repetit verba: corpus pręterea Pauli, de quo ęque ac de Petro negat persuasor Romę quiescere, idem Chrysostomus ait in ea

actione

actione quam habuit contra obseruantes Neomenias. Nuper, inquit, cũ Paulũ laudarem, nõ secus gestiebatis ac si ipsum vidissetis præsentẽ, & quidẽ corpus eius in regia Roma positũ est.

Hi sunt auctores, quorũ fidei hęc veritas innititur; hos oẽs redarguat necesse est, qui diu inclitam opinionẽ infirmare voluerit, istis obiicienda est sacrarũ literarũ ignorantia, acta Apostolorum & Petri Epistolas non satis diligenter euoluisse dicẽdi sunt, quorũ plerique vel in Paulum ediderant commentarios, vel proprijs commẽtationibus reipub. Christianæ mirum in modum profuerunt, dicendi erunt temporũ rationem non habuisse, qui vt nos qua quidque ętate gestũ est, sciamus, labore & diligentia sua perfecerunt. Ad summũ ea quæ penè viderunt, dicendi sunt ignorasse: Enimuero si hoc temerariũ, si omnino alienum à Christiana moderatione est, si denique impiũ tot sacris auctoribus fidem abrogare, diuinis libris, vt satis patuit, non aduersantibus, eorũ opinioni omnino est accedendũ: Nec committendũ est, vt vel odio in Romanũ Pontificẽ, vel in mores Deo dicatorũ hominum si fortasse à prisca seueritate discesserunt, mendacij alicuius patrociniũ assumamus; studiũ magis omne & cura ad id conuertenda sunt, vt vel nostris moribus castigatis cæteris exemplũ vitę esse possimus, cũ plerosq; sciamus aliquando labentibus & pene iã euersis Christianorũ rebus morũ magis integritate quam aduersus peccantes contumelijs & opprobriis tulisse opem: Adhibenda est quidem seueritas orationis, paulo etiam incitatiores adhortationes habendæ, castigatio deniq; vehementior cũ grauitate coniuncta, & hæc omnia, si ita prius nos instituerimus, vt cũ ardua, cũ difficilia; deniq; cum Christianæ religioni consentanea nos ostenderimus desiderare, nobis ipsis pareamus decretisq; nostris, ne cum vita pugnet oratio: Quod ii mihi facere videntur, qui non pia eruditione, sed cõuiciis & maledictis libros referciunt, si.n. index vitæ morumque est oratio, satis patet eos qui mente effrenata, animoque præcipiti ad maledicendum feruntur, interius æstu, tumultuque pessimorum affectum laborare. Quũ autem diximus nihil nobis illis persuasionibus persuasum esse, ratio-

rationem quoq; quare id dixerimus afferre necesse est.

## Quæ ab Hæreticis contra Petri ad Vrbem aduentum afferuntur, singillatim & per capita diluuntur. Cap. II.

» In hoc libello grauissimis, certissimisq; & in sacra scriptura
» fundatis rationibus variis probatur, apostolum Petrum Romã
» non venisse, neque illic passum, proinde satis friuole & temere
» Romañ. Pontifex se Petri successorem iactat & nominat.
» Liber hic duas habet particulas, quarum prior decẽ & octo
» cõprehendit persuasiones, quod Petrus nunquã post Christi pas
» sionẽ Romæ fuerit, & qđ Hierosolimis & nõ Romæ passus sit.
» Altera particula septẽ habet cauillos, quibus Romana Cu
» ria illis persuasionibus occurrere consueuit, quibus tamen
» vicissim septem correspondent responsiones eos non aliter at-
» que rudera quadam dissipantes.

### Prima Persuasio.

» CVM diligentissime euoluerim quotquot ad manum fue-
» rãt historicorum ac Theologorũ, eosque nõ infimæ con-
» ditionis libros de aduentu Petri Romã, de passione, & auctore
» mortis ipsius; nihil aliud q̃ meras controuersias illic reperire
» potui, cũ nemini fere cũ altero satis cõueniat, sed quilibet suũ
» proferat iudiciũ, vel hoc solo suspectũ, quod à cæteris dissen-
» tiat omnibus, & vt paucos commemorẽ è multis, Quidam in
» exordio imperii Claudii Petrum Romã venisse contendunt,
» quorum è numero est Orosius historicus nõ triuialis, Quidam
» anno Claudii secundo, & illi sunt Hieronymus & qui suę inni-
» tuntur auctoritati, Quidã anno eiusdem imperii quarto; atq;
» est liber ille, qui temporũ historias ceu fasciculo quodã cõpre-
» hẽdit; p̃terea ab his oĩbus dissentit liber ille, qui sanctorũ vitas
» enarrat, & cõiter, passionale, nominat, Is.n. anno post passionẽ
» Christi 20. Petrũ Romã applicuisse testat̃, q̃ qđẽ anñ tredeci
» mũ fuisset imperii Claudii; similiter q̃ annos mũdi, & annos ab
» Vrbe cõdita recẽset, vsq; ad aduẽtũ Petri Romã, vel ei9 passio

nē q̃ mutuo pugnent,nemini obſcurũ eſt,q enneades Antonii Sa »
bellici,hiſtoriã põtificũ Platinæ,ipſumq; Oroſiũ viderit,Quæ q̃dẽ »
diuerſitas,& ſi nil aliud eſſet teſtimonio, ſuſpectũ tñ Petri Romã »
aduentũ redderet,& falsã hanc pbaret cõiecturã,qđ Petrus vnq̃ »
Romę fuiſſet.Quę tñ adeo inualuit,vt tot ſęculis, qui ei reclamare »
auſus fuiſſet,habuerit adhuc nẽminẽ: & parũ abfuit ne Romanen »
ſiũ aulicorũ Tyrannis in fidei articulos eã retulerit, vt quod nulla »
ratione pbari põteſt,ſola neceſſitate credi videat: Accedit ad hoc »
licet neuter hiſtoricorũ cũ altero ſentiat, tñ aduerſus legẽ Chriſti »
quaſi ex cõpoſito oẽs decertant,vt vel hoc vnũ vanas eorũ fabulas »
ac deliramẽta pdat, quod cũ Paulo apoſtolorũ oĩum in ſcribẽdo »
locupletiſſimo, cũ Luca Euãgeliſta ſimul & apoſtolicarũ actionũ »
hiſtoriographo inexcuſabiliter cõtendant,vt inferius liquido pro- »
babitur; ſi nulla eſt ſacræ ſcripturę adſtipulatio qua id cõfirmari »
poſſit,& tã remota hiſtoria adeo confuſa eſt,& fallax, nõ ſtulte Pe »
trũ nunq̃ poſt Chriſti paſſionẽ Romæ fuiſſe credit. Alioqui ſi illic »
eũ aliqñ fuiſſe verũ eſſet,vero oĩa,dicente Philoſopho,cõſonarẽt: »
At diſſonante lege,diffidentibus mutuo hiſtoricis,quis niſi emotę »
mentis verũ hoc aliqñ putauerit? Quanta ſit.n.in tã vetuſtiſſimis »
rebus tã remotæ hiſtoriæ fides argumento eſt Bartholomæus ille »
Platina, qui Romanorũ Pontificũ res geſtas deſcribens ac multo »
etiã poſteriora iſtis tẽpora tractans,ſæpius cõquæritur variationẽ »
hiſtorię,maiorũ neglectũ,tẽporũ perturbationẽ,quibus diſtrictus »
nihil interea affirmare audet.Nempe ſi Petrus Romanorũ fuerat »
Epus,dicãt,quẽ ſibi ſucceſſorẽ nominauerit, & quis in locũ ipſius »
fuiſſet ſuffectus?Si Linũ dixerint,Latinorũ turba obiter reclama- »
bit,quoue id probet,diẽ dicet,imo & Gręcorũ plurimi in hac cau »
ſa Latinos nõ deſtituent; Chryſoſtomo in ſecundã ad Timothæũ »
epiſtolã dicẽte,Hũc Linũ aiunt quidã ſecundũ poſt Petrũ Roma- »
nę eccleſiæ Epũm fuiſſe.Donatus vero Terentianus interpres, in- »
quit,aiunt,vſurpatur de re incerta,q̃ nos dicimus eſſe falſam; Sin »
aũt Clemẽti hic honor dabitur,quod multis placet,plures adhuc »
erunt,q idimprobent,& hanc gloriã erga Linũ reponant:Clemẽ- »
tẽ nõ primo,nec ſecũdo,ſed tertio gradu primũ poſt Petrũ ſtatuẽ »
tes,deinde Pius ne Anicetũ,vel Anicetus Piũ prętceſſerit? Vrbanus »
ſub

„ ſub Diocletiano ne, vel ſub Aurelio Antonino degerit? Cornelius
„ ſub Gallo, an ſub Voluſiano, vel forte Decio paſſus ſit? hiſtoria va-
„ riat, nec aliquid certi de his rebus definiri pōt. Nec mirū ſi & mul-
„ to his poſteriora tēpora, eorumq; geſta adeo ſunt hiſtoricorū fig-
„ mentis deprauata, vt nemini poſthac integrū ſit res grauiores eo-
„ rū libris tueri, ſi quidē id meretur, vt habet prouerbiū, mendax, ne
„ ſi vera tandē dixerit, ei credatᷣ. Porro ſi nec Theologi eadē hic ſen-
„ tiunt, falſitas exinde illorū emergit: Diſcordia.n. in ſcriptoribus, vt
„ dixit ille, teſtimoniū eſt falſitatis. Immo Auguſtinus veritatem ex
„ eo cognoſci docet, ſi ſcriptores cōcorditer in ea cōuenerint, neq;
„ vnus diſſentiat ab altero, vel a pluribꝰ plurimi. Et idē Auguſt. cū ī
„ multis alijs locis ad Hieronymū & Fortunatū tū & hic ad Vincē-
„ tiū de quorūlibet etiā ſanctiſſimorū hoīum ſcriptis loquitur. Hoc
„ genus, inqt, litterarū ab auctoritate canonū diſtinguēdū eſt, nō.n.
„ ſic leguntur, tanq̄ ex eis ita teſtimonia proferātur, vt cōtra ſentire
„ nō liceat: Et nos Theologis duntaxat in eiuſmodi rebus ex ſacra
„ ſcriptura nō deducibilibus & ex eorū varietate dubitabilibus cre
„ dere nō adſtringimur, ſed nec Eccleſię q̄dē, vt Thomas in qd̄ libe-
„ tis diſputat: Ea ꝑꝑr ad hunc modū ſermonē claudere licet, qd̄ Pe
„ trus nunq̄ poſt paſſionē Chriſti Romæ fuerit, de cuius aduētu il-
„ luc diuina ſcriptura ſilet, hiſtoria ſecum diuariat, Doctores minus
„ digni ſunt, q̄ quibus hic credatᷣ, pręſertim dū ita mutuo diſceptēt.

## *Diſſuaſio Prima.*

PRIMA igitur ꝑſuaſio diuerſitati q̄ inter auctores eſt, inniti vr: Quæ argumentandi ratio parū valida eſt, qm̄ plurima quæ à præclariſſimis hiſtoricis memoriæ cōmendata ſunt, & ſane q̄ veriſſima, facillime hac ratione falſa eſſe aut oīno ficta probarentᷣ, cū nihil apud veteres hiſtoricos magis deſideretur q̄ temporū ratio. Cęterū nos nihil inter veteres patres de Petri ad vrbē aduētu diuerſum eſſe iā diximus, Quod ſi maxime eſſet, non tū illico eſſet conſequens, falſum eſſe quod aſſerunt; Quot namque hiſtorias legimus quas qui ſcripſere, non omnino in temporibus conſentiunt, cum de rebus ipſis nulla ſit ambiguitas, & vt omittamus cetera Romana, Græca & Barbara in temporum rationibus mirę

diſcor-

discordantia; nonne idem in sacris historijs contigit? in quibus, quoniam neque Moses, neque Iesus naue, neq; Samuel, neque Esdras, neque auctores libri Regum, neque Euangelistæ, nec cæteri qui scripserunt, aut olympiadibus, aut annis, aut alia simili ratione (vt Græci Latiniq; scriptores annotarunt tempora) varia deinceps de rerum gestarum temporibus auctores, prodiderunt. In annis mundi constituendis, inter se ipsos Hebræi non consentiunt. Iosephus qui ab orbe terrarum condito vsque ad diluuium annos 1781. alias 2656. enumerat, ab Hebraicis biblijs dissentit, quæ 1656. edunt. Cum his non conueniunt 70. interpretes qui ante diluuium omnes 2262. aliàs 2242. profitentur, multa annorum centenaria supra Hebraica biblia addentes. Qui etiam in generationibus post diluuiũ enumerandis, Cainam inter Arphaxad & Sala interponunt, quem lucas Euangelista cap. 3. commemorat, Hebræi non agnoscunt. Mosen, scribit Tertullianus annis 300. ante Troiæ excidium fuisse; nongentis Lactantius, ducentis Eusebius, aliter alij. Quanta, bone Deus, in septuaginta Danielis hebdomadibus interpretãdis est scriptorum controuersia? Aliter enim Africanus, aliter Hippolytus Portuensis Episcopus, aliter Clemens Alexandrinus, aliter Origenes, aliter Tertullianus, aliter Apollinaris Laodicenus, aliter Eusebius, aliter Hieronymus ipse in commentarijs in Danielem, earum mysteria & tempora interpretantur. Postremo non minor de tempore mortis Iesu Christi controuersia est. Tertullianus, & qui illum secuti sunt Lactantius, Orosius, Paulus Diaconus, & alicubi, diuus Augustinus cum 31. ætatis anno mortuum scribunt. Ignatius, Augustinus alibi, Apollinaris, Victor Lemouicensis Episcopus, & ex recentioribus Petrus comestor, Marianus Scotus, Rogerius Bacco, Ioannes de Muro, Nicolaus Lyranus, Paulus Burgensis, Ioannes Lucidus Gallus, Petrus Pitatus Veronensis anno 33. Ioannes Chrysostomus,

Niceta Græcus ſcriptor, Bedas; ex recentioribus, Albertus Magnus, Gerlandus Hlotharingus, Ioannes de Monte Regio, Bernardus Mutinenſis, Campanus Nouarienſis, Paulus Epiſcopus Foroſempronienſis, Lucas Gauricus & alij 34. Irenęus vetuſtiſſimus auctor 40. alij, vt D. Auguſtinus tradit, 46. Quæ cum ita ſint, ſi perſuaſoris argumentatio vera eſſet, neque mundus creatus, neque Moſes vnquam fuiſſet, neque Danielis hebdomadæ veræ, neque Chriſtus paſſus eſſet, quia varia de his auctores prodidere. Quibus rebus nihil abſurdius excogitari poteſt. Quum igitur tam variæ ſint, tamq; in multis diuerſæ ſententiæ, illud quidem fieri non poteſt, vt plus vna vera ſit, nec tamē contra neceſſe eſt, vt falſæ ſint omnes: quoniam non de re geſta, ſed de tempore tantum dubitari contingit. Id vero quod nos quærimus de prima Petri profectione ad Vrbem Romam, nihil habet controuerſię. Hieronymus namq; & Euſebius anno Claudij ſecundo: Oroſius per initia imperij eius veniſſe ſcribunt: quibus in verbis, quid contrarium ſit, non video. Nam de faſce illo temporum à perſuaſore citato, & ſi is ego ſum, qui non libenter de ſcriptore aliquo grauius iudicare velim, cum omnes quoad ipſorum fieri poteſt, pro communi hominum vtilitate laborēt: Illud tamen nunc cogor dicere, in faſce illo, non ordinis, non temporum, non denique veritatis vllam rationem haberi, & ſi ſingula exequi vellemus, in quibus peccaſſe conuincitur, doctis, vt opinor, ſuperuacuum videri poſſet, apud quos iam eiuſmodi de illo pręiudicium factum eſt; vt quoſdam audierim, qui faſcem mendaciorum, non temporum appellarent. Picus certe in defenſione Origenis feſtiue ſimul & grauiter opus illud exagitat. Nam de eo libro qui ſanctorum vitas continet, à perſuaſore citato, ſuperfluum eſt omnino loqui: cum & ſi in tempore non nihil variet, tamen non ideo res ipſas geſtas falſas eſſe neceſſe ſit. Eiuſmodi igitur auctori, ſiquis in temporum ratione, fidem habere

habere voluerit, per me habeat, licet nos certè æmulos non habebit. cęteri verò qui posterius scripsere, & quos persuasor hic citat, Sabellicus, Platina, & alij, ab Hieronymo, Eusebio, Orosioq; ne latum quidem vnguem dissentiunt, vt ibi mirus sit auctorum nemine dissentiente, consensus, vbi hic noster potissimum super eorum dissensione innitebatur. Imprudens igitur est argumentatio, vt siqua fuerit inter auctores in annorum supputatione discordia, quisquam ob eam rem ausit affirmare Petrum nunquã Romam venisse. Nam quod Persuasor ait; si Petrus Romanorum fuit Pontifex, dicant quis in locum ipsius sit suffectus. Nihil est quod facilius explicare possim, Clementem enim dicam; & eo potissimum auctore, qui proximus fuit temporibus Apostolorum Tertulliano inquã, in libro de præscriptionibus aduersus hæreticos. Qui cum aliquot Apostolicos viros enumerasset (sic enim ipse discipulos Apostolorum nominat) qui præceptoribus in Pontificatu successissent, ordinatum scribit à beato Petro Clementem Romanum Episcopum. Chrysostomus quoque in eo loco epistolę ad Timotheum, quem citauimus, Aiunt (inquit) secundum à Petro Linum fuisse Romanum Pontificem, sciens scilicet priorem illo fuisse Clementem. Hieronymus porrò in Petri, & Clementis vitis, nihil affirmat. plerosq; tamen Latinorum ait, Tertulliano accessisse: alibi tamen Clementem Petro sufficere videtur. Damasus in Petri, & Clementis vitis diserte Petrum, Clementem successorem suum in Episcopatu designasse scribit: quod infra latius aperiam: Enimuero ipsemet Clemens in epistola ad Iacobum Episcopum Hierosolymitanum, si illam recipere velimus, illud ipsum quod Tertullianus, & Damasus scribũt, affirmat. demumque totidem ferè verbis repetitum est à Simeone, quem Græci Metaphrasten vocant. Addamus prætere a Eucherium Episcopum Lugdunensem, qui eadẽ ętate, qua Augustinus vixit, non minus celebrem eloquen-

tia, quam sanctitate, qui in Epistola ad Valerianum ait: Clemens vetusta prosapia Senatorum atque etiam ex stirpe Cęsarum omni scientia refertus, omniumq; liberalium artium peritissimus, ad hanc iustorum viam transijt, itaque in ea excellenter effloruit, vt principis quoque Apostolorum successor extiterit. Nec in hac parte Gręci à Latinis discrepant; etiam si aliqui dixerunt, in exercendo pontificatu, Linum, Cletumq; pręcessisse; siquidem omnes consentiunt, viuente adhuc Petro, qui ferè toto tempore sui pontificatus absens fuit, illos Romanæ Ecclesię curam gessisse. Mortuo deinde Petro, Clementem qui ab illo designatus fuerat, successisse. hoc Rufinus in prohemio interpretationis ipsiusmet Clementis recognitionum, compluresq; alij affirmauere. Quod si daremus nescire nos, quis Petro successerit, num idcirco statim sequeretur Petrum Romæ non fuisse? quæro quis locus hic sit argumentandi? qualis sit hæc obiectio, quam si concesserimus, nihil tamen inferior causa nostra futura sit? quod rursus dicemus de illa nominum Pontificalium congerie, de quorum temporibus dubitat Persuasor noster. Quam tamen nos in historia Ecclesiastica nostra enucleauimus. Cęterum vt totam hanc controuersiam expediamus, quę de prima Romanorum Pontificum successione alibi scripsimus, hic subijcere commodum erit.

## *De ordine sex Pontificum Romanorũ qui primi eam Ecclesiam gubernarunt.*

QVVM de Lini, Cleti, Clementis, Anacleti, & Euaristi, qui post Petrum Apostolum Romę Pontifices numerantur successione, diuersę admodum veterum scriptorum sententię sint, alijs successores Petri, alijs vero Petri in Ecclesię gubernatione socios, & coadiutores eos appellantibus,

tibus, alijs etiam Cletum pro Anacleto accipientibus, eorumq; seriem, alterum alteri varie pręponendo enumerantibus: constitui, hoc loco vbi persuasor hanc mihi obtulit occasionem, breuiter de hac re verba facere: & quid vnusquisque veterum scripserit demonstrare. Vt rebus his accurate explicatis, ex singularum inter se collatione, quæ verior & probabilior sententia fuerit intelligatur. Varia enim hæc successio Pontificum apud eos esse videtur, qui de ea scripserunt, quam diuersis suis opinionibus ambiguam reddunt. Ego tamen probabiliorem sequutus opinionem, quæ Damasi Papæ est, reliquas omisi. De quibus omnibus nunc diligenter disputabo: vt singularum fundamentis, & auctoribus cognitis, vniuscuiusque ratio intelligatur, probabiliorq; cęteris suscipiatur: quum veritas vna fuerit. In his enumerandis opinionibus à vetustissima quę Irenęi est incipiam. Is lib. 3. cap. 3. aduersus hęreses suorum temporum, hanc rem ita tradidit: Fundantes & instruentes beati Apostoli Petrus & Paulus Ecclesiam, Lino Episcopatum administrandę Ecclesię tradidere. Huius Lini, Paulus in his quę sunt ad Timotheum epistolis meminit. Successit autem ei Anacletus, post eum, tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens. Clementi successit Euaristus, & Euaristo Alexander, ac deinceps sextus ab Apostolis constitutus est Xystus. Hanc Irenęi opinionem sequitur Eusebius tam in chronico, quàm in libris historię Ecclesiasticę. Qui post Petri mortem Linum ánnis 11. vel 12. deinde Anacletum annis 12. postea Clementem annis 9. demum Euaristum annis 8. vel 9. Romanos Pontifices enumerat. In reliquis conuenit S. Hieronymus in libro de viris illustribus, in vita sancti Clementis Papę. vtriusque sententiam sequi videtur quum ait: Clemens quartus post Petrum Romę Episcopus, siquidem secundus Linus fuit, & tertius Anacletus. quanquam Tertullianus in libro de pręscriptione aduersus hęreticos, diserte Clementem

IRENAEVS
*Petrus*
*Linus*
*Anacletus*
*Clemens*
*Euaristus*
*Alexander.*

EVSEBIVS
*vt supra.*

D. HIER.
*vt supra.*

tem

tem à Petro Episcopum Romanum factum fuisse tradit. Idem Hieronymus lib. 1. aduersus Iouinianum meliores auctores fortasse secutus Clementem statim Petro subijcit. Quod etiam facere videtur super Esaiam cap. 52. Optatus Afer Episcopus Mileuitanus libro secundo contra Donatistas, & qui ab eo accepit aduersus eosdem epistola 165. D. Augustinus, Irenæi, Eusebij, & Hieronymi sententiam ex parte secuti videntur, nam & ipsi cum ijsdem Cletum Pontificem non agnoscunt, verum in eo discrepant, & veritati magis (vt opinor) adherent, quod Anacleto Clementem præponunt sic: Petrus, Linus, Clemens, Anacletus, Euaristus. D. Epiphanius lib. 1. Tomo 2. hæresi 27. Petrū & Paulum primos Romæ Episcopos facit. His Linum, Cletum, Clementem, & postremo Euaristum subijcit. In qua re ab Irenæo, & Optato differt, quod pro Anacleto Cletū habet, ab Optato vero, & Augustino tantum, quod eundem Cletum Clementi præponit. Sic autem scribit: In Vrbe Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli ijdē & Episcopi, deinde Linus, deinde Clemens, qui contemporaneus fuit Petri & Pauli. Huius mentionem Paulus in epistola ad Romanos facit. & nemo miretur, quod ante ipsum alij Episcopatum assumpserunt, quum sub Apostolis hic fuerit contemporaneus Petri, & Pauli, nam & illi contemporanei Apostolorum fuerunt. Siue igitur, ipsis superstitibus, à Petro accepit impositionem manuum Episcopatus, & eo recusato remoratus est. dicit enim in vna epistola sua, secedo ab eo, erigatur populus Dei. Hoc enim in quibusdam commentarijs reperimus: siue post Apostolorum successionem à Cleto Episcopo hic constituitur, non ita clare scimus. Verumtamen etiam hic potuit superstitibus adhuc Apostolis Petro & Paulo, alios Episcopos constituere; propterea quod Apostoli sæpe ad alias terras ablegabantur, propter Christi prædicationem. Non potuit autem Vrbs Roma sine Episcopo esse; Paulus enim in Hispaniam

OPTAT.
AVGVST.
*Petrus Linus Clemens Anacletus Euaristus Alexander.*

EPIPHANIVS
*Petrus Linus Cletus Clemens Euaristus Alexander.*

-spaniam profectus est: Petrus verò sæpe Pontum, & Bithyniam visitauit. Possibile est autem, postquam discessit, ac recusauit Clemens (si modo sic factum est, rationem enim sic in eo non decerno) postea, post obitum Lini, & Cleti, quorum vterque ad 12. annos Episcopatum tenuit, post sanctorum Petri & Pauli obitum, qui contigit duodecimo anno Neronis, hunc rursus coactum esse ad recipiendũ Episcopatum. Attamen Episcoporum Romæ successio hanc consequentiam habuit: Petrus & Paulus, Linus, Cletus, Clemens, Euaristus, &c. Hæc Epiphanius. Latinorum quidam (vt idem Hieronymus eo loco tradit) quorum primus est Tertullianus, secũdum post Petrum Apostolum putant fuisse Clementem. Quos ipse libro primo (vt dixi) contra Iouinianum, & in Esaiam secutus est. Quum illic scripserit: Clemens successor Apostoli Petri scribit epistolas, omnemq; penè sermonem suum de virginitatis puritate contexuit. Hic vero Clemens vir Apostolicus post Petrũ Romanam Ecclesiam rexit. Hos ex parte agnoscit Ioannes Papa III. in epistola decretali ad Episcopos Germaniæ & Galliarum: Vbi si autem (inquit) Petrus Princeps Apostolorum adiutores sibi adsciuit Linum, & Cletum, non tamen pontificij potestatem, aut soluendi, aut ligandi normam eis tradidit: sed Clementi successori suo, qui sedem Apostolicam post eum, & potestatem pontificalem, tradente sibi beato Petro Apostolo, tenere promeruit. Linus vero & Cletus ministrabant exteriora, Princeps autem Apostolorum Petrus, verbo & orationi insistebat. Linum namque, & cletum nihil vnquam legimus ex pontificali ministerio, potestateue egisse: sed quantum eis à beato Petro præcipiebatur, tantum solummodo agebant. Illud inter Ioannem hunc & Tertullianum, Latinosque, quos citat diuus Hieronymus, & ipsum etiam Hieronymum discrimen est: quod quem illi Anacletum, hunc cum Epiphanio, & Damaso, Cletum Ioannes vocat. Tertulliani & Ioannis

*LATINI quidam*
*Petrus*
*Clemens*
*Linus*
*Anacletus*
*Euaristus*
*Alexander.*

*IOAN. III.*
*Petrus*
*Linus*
*Cletus*
*Clemens*
*Anacletus*
*Euaristus*
*Alexander.*

*Rufinus et Marian⁹ Scotus vt supra.*

nis Tertij sententiam sequitur, auctor ille qui Rufini nomine vulgatus est, quique libros 10. recognitionum Clementis è Græco in Latinum vertisse traditur, qui ait: Quidam requirunt quomodo Linus, & Cletus in Vrbe Roma ante Clementem fuerint Episcopi, quum ipse Clemens ad Iacobum scribens, sibi dicat à Petro docendi cathedram traditam, cuius rei hanc accepimus esse rationem, quod Linus, & Cletus fuerunt quidem ante Clementem Episcopi in Vrbe Roma, sed superstite Petro, videlicet vt illi Episcopatus curam gererent, ipse vero Apostolatus impleret officium: sicut inuenitur etiam apud Cæsaream fecisse. vbi cum ipse esset præsens, Zacheum tamen ab se ordinatum habebat Episcopum. & hocmodo vtrunque verum videbitur, vt & illi scilicet ante Clementem numerentur Episcopi, & Clemens tamen post obitum Petri docendi susceperit sedem. Idem propemodum Marianus Scotus, antiquo in chronico, quod rudimentum nouitiorum dicitur, Sabellicus, & alij quidam recentiores referunt. Quam etiam opinionem confirmare videtur Anastasius Bibliothecarius, vel potius Damasus Papa in vita sancti Clementis; vbi ait: Hic ex præcepto beati Petri suscepit Ecclesiæ pontificatum gubernandum, sicut ei fuerat à Domino Iesu Christo cathedra tradita, vel commissa. quare in epistola quæ ad Iacobum scripta est, qualiter ei commissa est à beato Petro Ecclesia reperies. Ideo Linus, & Cletus ante eum conscribuntur, quia ab ipso principe Apostolorum ad ministerium sacerdotale exhibenudm sunt Episcopi ordinati. Quanquam verò in libro de Romanis pontificibus, qui Damasi nomine est publicatus, post Petrum statim Linus, deinde Cletus, quarto loco Clemens, quinto Anacletus, sexto Euaristus relati sint: id tamen ab Anastasio Bibliothecario, qui & Damasum suppleuit, vitas Romanorum Pontificum vsque ad sua tempora scribens, & librum Damasi multis de suo insertis, quemadmodùm Paulus Diaconus de

*ANASTASIVS bibliothecarius*
*Petrus*
*Linus*
*Cletus*
*Clemens*
*Anacletus*
*Euaristus*
*Alexander.*

Eutropio fecerat, non parum immutauit, præter Damasi sententiam factum fuisse ostendam. Nam vt ex Imperatorum, & Consulatuum serie, quam in recensenda Romanorum Pontificum successione, religiose admodum Damasus & integre refert, liquet: quod Linus, viuente Petro, Episcopatum Romanum administrauit. Clemens Petro successit, huic Cletus, postea Anacletus, deinde Euaristus, demũ Alexander, vt ego etiam in meis chronicis, & in hoc libro recte constitui. Quæ ita esse vt constet, Consulum, & Imperatorum nomina, in meis Fastis diligentissime collecta subijciam; ijsque Damasi verba apponam, vt ex vtriusque rei collatione, magis res ipsa elucidetur. Ordo igitur Imperatorum, & Consulum sequens est. DAMASVS *Petrus* *Linus* *Cletus* *Clemens* *Anacletus* *Euaristus* *Alexander.*

IMP. CAESAR AVGVSTVS. sub quo natus est Iesus Christus.

TI. CAESAR AVGVSTVS. cuius Imperij anno 19. Iesus Christus est crucifixus.

C. CAESAR AVGVSTVS CALIGVLA quartus Romanorum post C. Iulium Cæsarem, princeps.

TI. CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS in cuius Imperij anni secundi fine, quum sanctus Petrus Apostolus Romam venisset, cathedram sacerdotalem tam sub eo, quã sub eius successore Nerone, annis 25. tenuit. de quo ita scribit Damasus: sanctus Petrus ingressus est Vrbem Romam Nerone (alias Claudio Cæsare, qui & ipse Nero vocatus est) ibique sedit in cathedra Episcopatus annis 25. Fuit autem temporibus Tiberij Cæsaris, Caij, Claudij, & Neronis. Martyrio vero cum Paulo coronatus est post passionem Domini anno 35. Ita Damasus.

IMP. NERO CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS.

| Anni Xpi | Anni Imp. | Consules Romani sub Imperatoribus | | |
|---|---|---|---|---|
| 56 | 1 | Nero Cæs. Aug. | Vetus | *Linus natione Italus, sedit an. 11. menses 3. dies, 12. Fuit tẽpore Neronis à Consulatu Saturnini & Scipionis, vsque ad Capitonem & Rufum Consules. ita Damasus Papa.* |
| 57 | 2 | SATVRNINVS | SCIPIO | |
| 58 | 3 | Nero Cæsar II. | Piso | |
| 59 | 4 | Nero Cæ. Aug. III. | Messala | |
| 60 | 5 | Apronianus | Capito | |
| 61 | 6 | Nero Aug. IIII. | Lentulus | |
| 62 | 7 | Pætus | Turpilian⁹ | |
| 63 | 8 | Celsus | Gallus | |
| 64 | 9 | Regulus | Rufus | |
| 65 | 10 | Bassus | Crassus | |
| 66 | 11 | Nerua | Vestinus | *Hoc anno 3. Kal. Iulij Petrus & Paulus occisi sunt. D. Hierony. Eodem anno Linus Episcopus martyrio coronatus 9. Kal. Octobr. Damasus.* |
| 67 | 12 | Paullinus | Telesinus | |
| 68 | 13 | CAPITO | RVFVS | |
| 69 | 14 | TRACALVS | ITALICVS | *Clemens natione Romanus, &c. Sedit annos 9 Fuit tẽporibus Galbee et Vespasiani a cõsulatu Tracali & Italici usq; ad Vespasianũ VII. & Titum (deest nota) V. Consules. ita Damasus Papa.* |

His Consulibus 4. idus Iunij Nero Imperator se ipse interfecit.

SER. GALBA IMP. CAESAR AVGVSTVS.

70 1 Ser. Galba Aug. II. T. Vinius.

IMP. M. SALVIVS OTHO CAESAR AVGVSTVS.

A. VITELLIVS GERMANICVS IMP. AVGVSTVS.

IMP.

IMP. CAESAR VESPASIANVS AVGVSTVS ET TITVS CAES.

71 1 Veſpaſianus Aug. II. Titus Cęſar.
72 2 Veſpaſianus Aug. III. Nerua.
73 3 Veſpaſianus Aug.IIII. Titus Cæſ.II.
74 4 Domitianus Cęſar II. Meſſallinus.
75 5 Veſpaſianus Aug.V. T.Cæſar III.
76 6 Veſpaſianus Aug.VI. Tit. Cę.IIII.

77 7 VESPASIANVS AVG.VII.TITVS CAE.V.
DOMITIANVS CAESAR V. ſuffectus
78 8 Veſpaſianus Aug.VIII. Titus Cę.VI.
79 9 Verus. Priſcus.
80 10 Veſpaſianus Aug. IX. T.Cæ.VII.

*S. Clemẽs obijt mart. 9. Kal. Decembris. Damaſus. Cletus natione Roman⁹ &c. ſedit ann. 7. menſ. 1. dies 11. Fuit temporibus Veſpaſiani et Titi, à Conſulatu Veſpaſiani VII. et Domitiani V. vſq; ad Domitian. IX. & Rufũ (deeſt nota) II. Conſules. ita Damaſus.*

IMP. TITVS CAESAR VESPASIANVS AVG.

81 1 Titus Cę.Aug.VIII. Domitianus Cęſar VII.
82 2 Siluanus Pollio.

IMP. CAESAR FL. DOMITIANVS AVG. GERMANICVS.

83 1 Domitianus Aug.VIII. Sabinus.
84 2 DOMITIANVS AVG.IX. RVFVS II.

*S. Cletus obijt 6. Kal. Maij. vac ſedes dies 20. Damaſus.*

85 3 DOMITIANVS AVG.X. SABINVS.
86 4 Domitianus Aug.XI. Fuluus.
87 5 Domitianus Aug.XII. Dolabella.
88 6 Domitianus Aug.XIII. Saturninus.
89 7 Domitianꝰ Aug.XIIII. Rufus.
90 8 Fuluus II. Atratinus.
91 9 Domitianus Aug.XV. Nerua II.
92 10 Traianus. Glabrio.
93 11 Domitianus Aug.XVI. Saturninus
94 12 Collega Priscinus.
95 13 Vorquatus Clemens.

*Anacletus natione Græcus &c. sedit annos 12. menses 2. dies 10. Fuit tempore Domitiani à consulatu Domitiani X. & Sabini usq;ad Domitianum XVII. & Clemẽte Consules. Damasus.*

96 14 DOMIT. AVG. XVII. CLEMENS.

*S. Anacletꝰ obijt 3. idus Iulij. vac. sedes dies 13. Damasus.*

97 15 VALENS VETVS.

IMP. NERVA CAESAR AVG.

*Euaristus natione Græcus, &c. sedit annis 12. mensis 10. dies 12. Fuit tẽporibus Domitiani, Nerua, Traiani à consulatu Valentis & Veteris vsq; ad Gallum & Braduã Consules. Damasus.*

98 1 Nerua Augustus III. Rufus III.
99 2 Nerua Augustus IIII. Traianus Cæsar II.

IMP. CAESAR NERVA TRAIANVS OPTIMVS AVGVSTVS.

100 1 Senecio II. Palma.
101 2 Traianus Augustus III. Fronto III.
102 3 Traianus Aug. IIII. Pætus.
103 4 Senecio III. Sura II.

104 5 Tra-

| | | | |
|---|---|---|---|
| 104 | 5 | Traianus Aug. V. | Maximus II. |
| 105 | 6 | Suranus II. | Marcellus. |
| 106 | 7 | Candidus II. | Quadratus II. |
| 107 | 8 | Verus | Cerealis. |
| 108 | 9 | Senecio IIII. | Sura III. |
| 109 | 10 | GALLVS | BRADVA. |
| 110 | 11 | Palma II. | Tullus II. |
| 111 | 12 | Crispinus | Orfitus. |
| 112 | 13 | Piso | Bolanus |
| 113 | 14 | Traianus Aug. VI. | Africanus II. |
| 114 | 15 | Celsus II. | Crispinus. |
| 115 | 16 | Hasta | Vopiscus. |
| 116 | 17 | Messalla | Pedo. |
| 117 | 18 | AELIANVS | VETVS. |
| 118 | 19 | Niger. | Apronianus. |

*S. Euaristus occisus 6. Kal. Nouemb. vac. sedes dies 18 Damasus. Alexander natione Romanus &c. Fuit tempore Traiani, vsq; ad Aelianum & veterum consules. Damasus.*

*S. Alexāder Papa obiit 5. non. Mai. vac. sedes dies 25. cui subrogatus est Xystus. Damasus.*

His Consulibus Traianus Imperator mortuus est. Ex hoc ergo Consulum & Imperatorum indice à Damaso Papa tam accurate obseruato in Romanorum Pontificum annis, & temporibus recensendis, ordo quem in describēda hac successione obseruaui, satis manifestus est. quanquā ordinem ipsum à Damaso traditum, Bibliothecarius parum immutarit, Cletum Clementi præponendo. qui etiā caute legendus est; quum multa aliena, Damasi libello interposuerit, quę enarrare modo superuacaneum est. His igitur omnibus constitutis, illud nunc superest, vt ostendam ordinem à cęteris seruatū, minus probabilē esse: Tertulliani vero, & Damasi, firmū & legitimū. Quod discrimē ex Cleti, & Anacleti confusione, itē ex primaria Lini & Cleti institutione, Episcopiq; Romani Clementis successionis ignoratione, accidisse existimo. Atq; in primis ab Iręneo incipiā, quem Eusebius secutus est. Qui ꝓpter nominis similitudinē, vel Cletum omiserit, vel cū Anacleto confuderit: cū tam ex Damaso, quàm ex Ecclesiastica traditione (quā omnibus auctoribus prępono) manifeste liqueat, Cletū ab Anacleto, nomine, patria, patre, reb⁹ gestis, mortis tēpore, & die, diuersum esse.

Ille enim fuit natione Romanus, Aemiliani filius, sub Vespasiano creatus, & initio Imperij Domitiani 6. Kal. Maij occisus. Hic vero natione Græcus, patria Atheniensis, patre Antioco, nouissimis Domitiani temporibus 3. idus Iulij interfectus. Vtriusque tanquam diuersi, festum diem, sancta mater Ecclesia adhuc diuersum celebrat. Quod si duo fuerunt Cletus, & Anacletus, totque annis singuli sederunt, quot referuntur; profectò post Petri mortem nulla ratione recte constitui poterunt, Linus, Cletus, Clemens, & Anacletus, quum 11. minimum anni superfluant. Irenęus igitur quanquam illis temporibus satis vicinus, aduena tamen & Græcus, ex nominum similitudine, falli potuit: ita vt Cletum cum Anacleto confunderet, eosque Clementi tanquam Pontifices præposuerit, quod illos à Beato Petro viuente, coepiscopos, siue coadiutores ordinatos fuisse intellexerat. Sed neque Latinorum veterum, quos D. Hieronymus citat, eiusdemq; contra Iouinianum, & in Esaiam sententia omnino sequenda est, quanquam Clementem statim Petro subijciant, tum quod etiam ipsi Cletum cũ Anacleto confundant, tum etiam quod Linum post Clementem Episcopum faciant, quum ante Clementem obierit. Eadem ratione neque Epiphanij, neque Optati, vel Augustini opiniones (vt opinor) sequendæ sunt. Quanquam hi duo posteriores veritatem magis attigerint, Clementem Lino subijcientes. Ioannis III. Papæ sententia, quanquam ex parte vera, nequaquam omnino recta est, quod Linum & Cletum Pontificatu Romano omnino excludat, quia si ita esset, numerus annorum Pontificatus Cleti superflueret, quod est falsum. Multo minus Epiphanij, Bibliothecarij, Platinæ & aliorum quorundam sententias sequi debemus, qui Linum & Cletum Petro postponũt, & Clementem, vtrisque subijciunt, asseruntq; beatum Petrum Clementem quidem successorem suum designasse; verum ipsum, cum omnium modestissimus esset, Linum & Cletum

ante coepiſcopos, ſiue coadiutores ordinatos, ſponte ſibi in tanto honore quanquam inuitos penè, ac reluctantes prætuliſſe, coegiſſeq; vtrunque ante ſe munus pontificatus obire, ne poſteris hæc principatus ambitio pernicioſi exempli haberetur. tametſi eidem Petrus quaſi ex teſtamento ſucceſſionis locum tradiderit. Quæ ſi vera ſunt, quanquam ab Epiphanio vt dubia referantur, aut pontificatuum tempora contrahere præter ſcriptorum ſententiam neceſſe eſt, aut vnus omnino excludendus; vtrunque vero eſt perabſurdum. Neque ego vnquam exiſtimarim Clementem onus ſibi à Petro impoſitum, vlla ratione recuſaſſe: præſertim quum eius rei multa in alijs Ciuitatibus exempla haberet; neque tanti feciſſe malum, rudi adhuc, & ſimpliciſſima Chriſtiana pietate poſteriorum temporum exemplum, in ſuſcipiendo pontificatu, qui tum potius cruciatus erat, vt Petri voluntatem non ſine matura conſideratione, & maxime neceſſaria cauſa negligeret: ipſumq; id parum conſiderate egiſſe oſtenderet, Lino ſibi & Cleto ob eam potiſſimum cauſam prępoſitis, præſertim quum hoc à nemine vetuſto ſcriptore præter vnum Epiphanium, qui id dubitans dixit (quod ſciam) referatur: quum eiuſmodi inuentum renunciationis, tempore Cęleſtini V. Papæ tum primum confirmatum fuerit. Damaſi igitur eiuſdem Romanæ ſedis Epiſcopi, viri doctiſſimi, & diligentiſſimi, qui tam accurate per Imperatorum, & Conſulum ſeriem breues Romanorum Pontificum vitas (ſancti Hieronymi rogatu) vſque ad ſua tempora conſcripſit, opinionem ſequi tutiſſimum exiſtimo: qui libris, archiuijs, epiſtolis, actionibus, reſcriptis, & alijs vetuſtis Romanæ Eccleſiæ monumentis inſtructiſſimus, ante mille & ducentos annos ex inſtituto hæc perſequutus eſt. Quod vero de ſacro miſſæ canone obijci poſſet, de Petro, Lino, Cleto, Clemente, &c. nihil officit. Illic enim vt chorepiſcopi, & Petri coadiutores ei ſtatim ſubiunguntur, Clementi prælati, quum ante ipſum etiam ſi-

ne

ne summa tamen potestate Romanæ Ecclesiæ præfuerint. Linus igitur, quanquam omnino Papalem non habuerit au ctoritatem, quum sub Petro vixerit, & duo simul supremi Pontifices esse non possint, vices tamen Petri in omnibus, eo absente, Romæ egit tanquam Episcopus : non ita claro, & manifesto adhuc tantæ potestatis vsu, & munere. Cæterum quod ego Damasi sententiam secutus fuerim, aperte ex supra citato Consulum catalogo, Damasique verbis eidem adiunctis, liquet. Quam Damasi, ex Tertulliano opinionem, D. Hieronymus contra Iouinianum, & in Esaiam, veteres illi, quos idem citat Latini, Ioannes III. Epiphanius alicubi, Optatus, & Augustinus ex parte, Rufinus item, Marianus Scotus, & alij recentiores, sequi voluisse omnino videntur : Sed ordinem ipsum, ex consulatuum ignoratione, non omnino intellexisse.

## *Secunda persuasio.*

PETRVM Romam venisse in exordio, vel secundo, vel
" quarto Imperij Claudij Cæsaris, hoc est octauo, nono, vel
" vndecimo post passionem Christi anno dicentes, eorum in
" primis refellit opinio, qui Petrum in Oriente quinque, vel
secundum alios, septem annis sese continuisse, tandem An-
" tiochiam diuertentem, septem annis in Episcopali sede re-
" sedisse, & in Ponto, Galatia, Bithynia, ac circumiacentibus
" Asiæ prouincijs, aliquam moram eum fecisse adstruunt.
Non enim si id verum esset, Romam venire, nisi post qua-
" tuordecim aut quindecim annos, hoc est septimo, vel octa-
" uo Claudij anno potuisset. Quibus patrocinatur gestorũ
" Apostolicorum scriptor Lucas cap. 15. controuersia enim
inter quosdam de hæresi Pharisæorum ex vna, & Paulum
" ac Barnabam ex altera parte, de circumcisione, obserua-
" tioneq; legalium habita, eas ob res discutiendas, in Hieru-
salem

ſalem illi deſcenderunt, & factum eſt conciliũ Apoſtolorũ, & ſeniorum, inter quos Petro primæ loquendi porrectæ ſunt partes, quanquam Iacobi Hieroſolymitanorum preſbyteri ſententiæ omnes tandem ſubſcripſerint, eiuſq; approbauerint oratiunculam. Quæ res manifeſtat Petrum nondum Romam diuertere potuiſſe, ſed vnà cum Iacobo, & quibuſdam alijs Hieroſolymis manſiſſe, vel fortè in partibus Iudææ Chriſtum aliquandiu docentem Hieroſolymam tunc temporibus redijſſe. Et tamen multorum eſt opinio, Hieronymo ſuper Epiſtolam ad Galatas dicente, quod circiter decimum octauum annum poſt Chriſti in cœlum aſcenſionem, id factum fuiſſet. Quod facilimum eſt creditu, ſi quis modo ſeriem rerum ab Apoſtolis geſtarum diligentius examinauerit. Cui ergo maior habenda fides, Lucæ ne Euangeliſtæ, qui rebus ab Apoſtolis factis, vel interfuerat ipſe, vel à Paulo Apoſtolo cuius indiuiduus fuerat comes, & quo præſente hanc ſcripſerat hiſtoriam erat edoctus, an iſtis bellantibus mutuo hiſtoricorum, ac Theologorum opinionibus? Quod ſi id neceſſario mihi dabitur, vt Claudij primum nono, aut vndecimo Imperij anno Petrus Romam venerit, & ibidem vigintiquinque annis Epiſcopatum tenuerit, iam non à Nerone, ſed Veſpaſiano potius martyrium paſſus fuiſſet, quod neminem adhuc vnquam vel dixiſſe, vel ſcripſiſſe comperi. Et hinc manifeſtarium eſt, ad nonum Claudij annum, Petrum Romam venire non potuiſſe.

## *Diſſuaſio Secunda.*

QVOD verò ad ſecundam perſuaſionem attinet, & ſi ſatisfacere poterant, quæ ſupra diximus, rurſus tamen quędam repetere non grauabimur. Ita à nobis digeſta ſunt Petri tempora, vt nouem annis poſt Chriſti mortem dixe-

" rimus eum in Iudea, & finitimis regionibus permansisse. Demum anno decimo ineunte, Hierosolymis à fuga carceris profectum, Romam annua peregrinatione peruenisse, anni secundi Claudij fine, Christi vero 44, ibique propè quadriennio fuisse. Inde edicto Claudij, Roma exire coactum, Hierosolyma, mortuo Agrippa, redijsse, vbi exequijs Beatæ Virginis, & Concilio Hierosolymitano interfuit. Quæ temporum accurata, certaq; distinctio, totam vno ictu persuasionem secundam labefactat. Mirifica deinde sequitur persuasoris huius argumentatio, quoniam (inquit) anno duodecimo à Christi morte Hierosolymis erat Petrus, patet illum non antea Romam potuisse proficisci. At vero istud nos non dicimus, neque dicet Hieronymus, qui & secundo Claudij anno Romam profectum, & Hierosolymis duo de uigesimo à Christi morte fuisse scribit; vt nisi impudenter dicere velimus, Hieronymum sibimet contrarium; necesse sit confiteri, Roma Hierosolymas reuertisse. Quod nos tunc accidisse dicimus, cum ab Vrbe expulsi fuere Iudęi, quanquam vt aperte in Pauli vita ostendimus, annus ille Claudij quintusdecimus à Christi passione, non decimusoctauus fuit. sed faciamus eum etiã decimumoctauum fuisse, si Petrum Romæ quadriennio tantum primum mansisse constituemus, nihil illa nostræ sententiæ annorum digestio oberit. Liberrima porrò erũt nobis tempora de Petro iudicandi, à quintodecimo à Christi morte anno, vsq; ad quintum & trigesimum. Nec enim vlla in Actis Apostolorum Petri mentio fit, post id tempus, in quo quæstio incidit de circumcisione. Quod vero legimus Petrum Romanum Pontificem annis vigintiquinque fuisse, miror quid in mentem venerit persuasori, opinari cõsequens esse, illum eo interuallo, non alio in loco quàm Romæ moram trahere potuisse. Quasi minus futurus fuerit Romanus Pontifex, si quod Paulo contigit, cura omniũ Ecclesiarum solicitaretur. At verò Petrum assiduum non

fuiſſe Romæ, Hieronymus quoque, quod paulo ante diximus, Epiphanius, & Sophronius teſtatur. ille enim vbi ſecundo anno Claudij Romam profectũ dicit, & cathedram annis vigintiquinque tenuiſſe. rurſus autem in epiſtola ad Galatas quęſtionem illam de circumciſione, & congreſſum Petri & Pauli Hieroſolymis, reijcit in annum duodeuigeſimum à Chriſti morte: cum tamen quintuſdecimus meo iudicio ſit, ſextus ſcilicet ab eo quo primum Romam peruenerit. Nihil igitur obſtant ſacræ litteræ, quin dicamus, & ſecundo Claudij anno Romam profectum, & octauo, Hieroſolymitano Concilio interfuiſſe, & poſtremo Neronis, qui fuit à ſecundo Claudij, quintus & vigeſimus, actum in crucem eſſe.

## *Tertia perſuaſio.*

Deniqve quod ne nono quidem eiuſdem Imperij Claudij anno, illuc venire potuiſſet Petrus, Tranquillus in Claudio eſt auctor, qui Chriſtianos tunc temporis Roma fuiſſe pulſos ſcribit; Claudius, inquit, Iudęos, impulſore Chreſto, aſſiduè tumultuãtes, Roma expulit. Vbi Oroſius addubitat vtrum contra Chriſtum tumultuantes Iudæos coerceri, & comprimi iuſſerit, an etiam Chriſtianos ſimul, velut cognatæ religionis homines voluerit expelli. Qui profecto ſi vel hiſtoriam rerum geſtarum ab Apoſtolis, vel ſaltem Paulinas legiſſet Epiſtolas, non ambigeret Chriſtianos Iudæorum impietate, & verſutia Cęſarem, ac populum Romanum ad vindictam excitante, vnà cum eiſdem Roma expulſos fuiſſe. Quippe vel Apoſtolo ad Romanos in epiſtola id teſtante: inter alios namque Chriſtianos, quos ſaluere iuſſerat, ſalutate (inquit) Priſcillam & Aquilam adiutores meos in Chriſto Ieſu, qui pro anima mea ſuas ceruices ſuppoſuerunt, quos ſanè niſi Chriſtianos Apoſtolus

» nouisset, in catalogo salutandorum Christifidelium, neutiquam reposuisset; attamen quomodo Iudęus genere Aquila ille fuerat, quamuis in Christum vnà cum coniuge crediderit, nihilominus hunc tamen Lucas in Actibus Iudæũ Ponticum nominat in hæc verba. Post hæc (inquit) egressus ab Athenis Paulus, venit Corinthum, & inueniens quẽdam Iudæum nomine Aquilam Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, & Priscillam vxorem eius, eo quod præcepisset Claudius discedere omnes Iudæos à Roma, accessit ad eos, & quia eiusdem erat artis, manebat apud eos, & operabatur; & nequis dubitet Christianos eos fuisse, addit Lucas in calce capitis duo de vigesimi dicens, Iudæus quidam Apollo nomine, Alexandrinus genere, vir eloquẽs, deuenit Ephesum, potens in scripturis, hic erat doctus viã Domini, & feruens spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea, quę sunt Iesu, sciens tantum baptisma Ioannis, quẽ cum audiuisset, Priscilla & Aquila, assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei viam Domini. Hæc Lucas ad verbum, & totum hoc caput declarat Priscillam, & Aquilam Christianos ex Iudęis factos, Roma vnà cum alijs expulsos fuisse. Quod iterum docent Paulinę litteræ, quas nouissime iam vbi tempus resolutionis suę propinquauerat, ad vnice dilectum discipulum Timotheum suum miserat, saluta (inquit) Priscillam & Aquilam; vnde non solum Christianos, sed syncerissimos quoq; Christianos eos fuisse constat, vtpóte quos Apostolus data modo occasione nunquam non salutabat. Nihil hic moror, quod Stapulensis tam in hac ad Timotheum, quàm ad Romanos epistola innouat, verba apostolica ad hunc modum exponens, salutat vos Priscilla, & Acyla, vel Prisca, & Acyla, Origenem, Chrysostomum, Ambrosium, & tot doctissimos alios interpretes, imo & veterem ipsam traductionem, cui in hac parte Erasmus nihil derogat, hic sequi malo. Quid restat igitur aliud dicere quàm Petrum ad nonum vsque Claudij

annum

annum Romam non venisse. Qui enim illac veniri tunc po- »
tuerit, cum cæteri omnes cum Iudęi, tum Christiani inde »
pellerentur, eosq; in tantum stomacharetur Roma; qui si »
post hac Romam aliquando venerit, ac vigintiquinque illic »
delituerit annis, Vespasiano eius imputaretur martyrium, »
quod de benignissimo erga omnes principe, credere nefas »
est, & nemo est omnium qui hoc affirmare audeat.

## Dissuasio Tertia.

QVOD de exturbatione Iudęorum ab Vrbe Roma scribunt Lucas, & Tranquillus, nequaquam de ijs Christianis qui ex gentibus conuersi essent intelligi debere, manifestis (vt existimo) argumentis ostendimus; quandoquidem, vt Tertullianus cæterique testantur, primus Nero Christianos pœnis affligi iussit, & tunc denique per tempora illius calamitatis meminerunt Christianorum, Tacitus, Dio, & Tranquillus, cum ante nulla apud ipsos gentis nostræ mentio sit. Petrus vero Priscilla & Aquila, & quotquot gente erant Iudæi tam Christiani, quàm Mosaicę religionis cultores, quorum nulla tunc apud Romanos distinctio erat, Roma coacti sunt discedere. Quòd si edicto Claudij vtriq; comprehensi essent, poterat quidem Tranquillus, vel certe Lucas, vt Iudæos, sic & Christianos nominare. Cum vero ego optimis argumentis constituerim, Petrum penè quadriennio ante Claudij edictum ad Vrbem accessisse, indeq; sexto Claudij anno exactum fuisse, cunctis, quæ persuasor attulit, factum satis esse opinor. Quod vero ipse ait de Aquila, & Acyla, miror hominem non vidisse, quod omnibus, & lippis notum, & tonsoribus est, vt Flacci vtar verbis, nihil illa inter se differre, & alterum Latinum, alterum Græcum esse, cum enim secundo nominis Aquilæ careant Gręci elemento, similem effectum speciemq; esse scribit Fa-

bius

bius eius quod ſecundum eſt in nomine Acyla, quare quod nos dicimus Quintum illi κουιντον Varrone quoque id atteſtante, in initio libri quinti de lingua Latina, vt patet apud Ioſephum de Cyrino, qui Quirinus eſt apud Latinos, licet apud Lucam Cyrenius legatur, & apud Paulum in κουαρτω, qui eſt Quartus.

## *Perſuaſio Quarta.*

PERGAMVS iam eo ordine oſtendere ne ad vigeſimũ quidem annum poſt Chriſti paſſionem, vel in cœlum aſcenſionem, Petrum Romam venire potuiſſe. Quod ex verbis Apoſtoli, à ſuſpicione apud Galatas ſeſe purgantis clariſſimum eſt: Dicit enim in ea quam ad Galatas dedit epiſtola, non à quoquam hominum, ſed ſolo Chriſti munere Euangelicum miniſterium ſibi contigiſſe, & quod dixerat, ne cuiquam videretur falſum, probat, inquiens, poſt miraculoſam ſuam ad fidem Chriſti conuerſionem, non in Hieruſalem ad Apoſtolos eſſe profectum, ſed protinus in Arabiam abijſſe, tandem iterato Damaſcum repetijſſe; & tum tertio loco primum tribus reuolutis annis, Hieroſolymam videndi Petri gratia petijſſe: poſt quindecim autem dies, quũ Petrum & Iacobum fratrem Domini vidiſſet, iterum Hieroſolymis relictis, in partes Syriæ, & Ciliciæ deueniſſe. Qui deinde aſſumpto Barnaba, & Tito, poſt integros quatuordecim annos rurſum Hieroſolyma redijt, quo Euangeliũ, quod in gentibus prædicauerat, cum his, qui videbantur columnæ conferret, & iterum Petrum vnà cum Iacobo, & Ioanne illic reperit, & ſic certum eſt, totis illis ſeptemdecem annis Hieroſolymis, & in circumuicinis regionibus Petrum ſeſe continuiſſe, nec vnquam Romam acceſſiſſe. Additis enim quatuordecim annis, poſt quos Hieroſolyma reuerſus erat ad annos tres, quibus proxime poſt conuer-

ſionem

sionem suam visitauerat Hierosolyma decem & septẽ anni proueniunt. Demum postquam Petrus aliquandiu citra Paulum moraretur, Antiochiam veniens, in eum incidit quem ille accerrime illic obiurgauit, & eidem in faciem restitit, eò quod non recte ambulasset ad veritatem Euangelij, & simulationi non modo ipse fuit obnoxius, sed ad hanc alios quoq; iam tum pertraxerit: Dixi (inquit) Cephę coram omnibus, si tu cum Iudæus sis, gentiliter viuis, & non iudaice, quomodo gentes cogis iudaizare? Inter quam reprehensionem Petri, & pristinam eorum ab inuicem dissessionem, aliquid temporis certe interuenerat. Ad hæc post Christi ascensionem, non mox Paulus Christum agnouit, nimirum qui dum Stephanus saxis obrueretur, enecareturq; assistens, mortem ipsius in delicijs habuerat, dicitur enim Actorum cap. 7. Testes autem deposuerunt vestimẽta sua secus pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus, & ipsemet infra cap. 22. ad Christum queribundus loquitur; cum funderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam, & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illũ. Vide quàm hoc tempus ab ascensione Christi ad vsque obiurgationem Petri Antiochiæ à Paulo factam, facile viginti etiam annos superet, quibus tamen Petrum certum est Romę nondum ire potuisse, quamuis nec postea vnquam illic fuerit. Verum demum hoc aduersarijs quod Petrus anno vigesimo Romam appulisset, iam ad tredecimum vsq; annũ Imperij Claudij ille aduentus prorogaretur. Quod si huc trahantur 25. anni, quibus Romanam moderatus est Ecclesiam, interim Vespasiani tempori eius mors irrogaretur. Quod omnes omnium historicorum libri, vt falsissimum, auersantur. Producamus huc Romanorum Imperatorum tẽpora, quo res fiat euidentior. Lucas Euangelij sui cap. 3. anno Imperij Cæsaris Tiberij quintodecimo Christũ dicit verbũ Dei prædicare incœpisse, qui tandem post tres annos & aliquot menses, prędicationis suæ mortẽ tulit, anno eius-

dem

" dem Imperij decimooctauo vel vltra, Tiberio, post passio-
" nem ipsius, anni tribus imperante, post hũc, C. Caligula an-
nis tribus, mensibus decem, & octo diebus imperans, vita
" functus est. Claudius anno quartodecimo Imperij moritur.
" Nero totidem annos in Imperio explesse dicitur. Otho
" Saluius infra nonagintaquinq; dies Imperium alteri cessit.
A. Vitellius octo mensibus imperauit; post hunc Vespasia-
" nus sese Imperatorem præstitit, sub quo Christiani pacifi-
" ce Romæ degebant, nullis ab eo vexati persecutionibus.
" Quæ igitur iniquitas in tam benignissimum Principem hãc
reijcere iniuriam, tanquam ille Petri interfector aliquan-
" do fuerit.

## *Dissuasio Quarta.*

Nec ita multum laborandum erit in quarta (vt iste opinatur) persuasione, iam enim concessimus duodeuigesimo post Christi mortem anno, vt Hieronymus scribit, vel quintodecimo, vt ego accurate probaui, Petrum Paulũq; simul Hierosolymis congressos. Illud verò mirum est quod ait, certum est totis illis septemdecem annis Hierosolymis, & in collimitaneis regionibus Petrum sese continuisse, nec vnquam Romam accessisse; Vnde istud tibi adeo certum? opinor, Petrus dum claudum curaret, claudus ipse euaserat. Qui non potuerit tot annorum spatio Antiochia Romam, rursúsq; Roma Hierosolyma proficisci: quin etiam
" obiurgationem Pauli, quam iste anno vigesimo à passione
" accidisse auguratur; ego vero 15. fuisse supra probaui, in al-
terum & vigesimum, si illi commodum sit reijciemus (mul-
" ta enim nos de iure nostro concedere persuasori constitui-
" mus) nihil nostræ oberit sententiæ, qui Petrum ab octauo
" Claudij anno 15. scilicet passionis Christi, vsque ad eius
obitum, Antiochiæ commoratum fuisse iam diximus. At
" si

si contentiose agere animus esset, poteramus certè, vt Beda, ante primum Petri aduentum ad Vrbem omnia hęc accidisse contendere. Poteramus etiam cum his, quos Eusebius recitat, alterum Cepham, alterum Petrum esse affirmare: quid quod Sophronius ille adeo laudatus à Hieronymo, Petrum etiam dicit ad Hispanias accessisse, nonne eodem itinere Romam profectum potuissemus asserere, quod se facturum Paulus ad Romanos scribit, attamen id omnino vitare est animus, quod tantopere in alijs ducimus reprehendendum, cum perspecta, scilicet, iamq; cognita veritate luctari. Accidit igitur hæc Pauli redargutio, non modo post id tempus, quo Petrus Roma profectus est Hierosolymas, verum etiam post ipsius Pauli cum Petro, Iacoboq; pacti conuentionem, cuius cum Lucas non meminerit licentia (vt Hieronymus inquit) historici, mentio habetur in epistola ad Galatas. Hac igitur ratione quod persuasori tantopere iniquum videtur, nulla fiet Vespasiano iniuria, cautumq; erit, ne eo nomine à quopiam tanti criminis expostuletur.

## *Persuasio Quinta.*

SVB hæc neque tunc temporis, quando Paulus Ro- »
manis scripserat, Petrum Romæ fuisse, hæc ipsa epistola ad »
Romanos porrecta argumento est, quam quidem satis lon- »
go tempore ab Apostolo non fuisse descriptam, constat, in
qua ipsa, vt Origenes meminit, omnibus numeris absolu- »
tior fuerat, quam dum Corinthijs scripserit, & idcirco »
post vtranque ad Corinthios epistolam hanc scriptam fuis- »
se contendit Origenes. Athanasius verò & post primam
quoque ad Tessalonicenses, attamen alteram ad Corin- »
thios, non mox post eam quæ prior est, exarauit. Aposto- »
lus, siquidem in ea quæ prior est, incestum quendam Co- »

" rinthiorum Ecclesiæ seniorem, qui cum vxore patris rem
" habuerat, acriter taxat, & ex vnitate fidelium emancipan-
" dum præcipit, huncq; spiritui maligno in potestatem tribuit, modo spiritus in diem Domini Christi Iesu saluus fie-
" ret. In altera verò, postquam ille resipuit, ac admissum di-
" gna compunctione, atque pęnitudine defleuit, rursum vni-
" tati membrorumque Christi communioni restitutus est.
" Ac tandem post missas ad Thessalonicenses litteras, vbi
" iam tertio Corinthum venerat, per Phœbem Cenchreen-
" sem fęminam ad Romanos epistolam direxit, in cuius calce multos fratrum nominatim saluere iubet, & qui pridem
" illius opera in Christum crediderunt, & qui quapiam in eũ
" dexteritate vsi sunt. Tum qui Ecclesiæ illius antistites, ac
" seniores fuerunt, veluti Narcisum, Andronicum, Iuniam, Priscillam, & Aquilam. qui igitur fieri potuit, si Paulus Pe-
" trum tunc Romæ fuisse credidisset, vt digna hunc salutatio-
" ne non dignaretur, cuius ille obseruantissimus esse, & nihil
" honoris ei non deferre pro sua canicie, & Apostolatus honestate debuerat. sed ineluctabilis hæc est ratio, Petrũ Ro-
" mæ tunc temporis non fuisse.

## *Dissuasio Quinta.*

SEQVITVR difficile illud, & ineluctabile argumẽtum, quod ad Romanos scribens Paulus, Petrum non salutarit, omnino parum vrbane, & ab officio discedens: siquidem tunc Petrus Romæ fuit. Quid vero? peccatum ne Pauli confitebimur, qui nec ad Hebręos scribens, nominatim Iacobum salutauit? sed dicent neminem ibi salutari: fortasse etiam Pauli negabunt esse epistolam. At Paulus multas epistolas scripsit, quibus neminem singillatim salutauit; vt in duabus ad Corinthios, apud quos per annum & sex menses manserat; totidem ad Thessalonicenses, ad Galatas,

ad

ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Hebręos, ad Titum, priore ad Timotheum, ad Philemonem. Quid igitur mirum, si in vna hac reliqua, ad Romanos data epistola, Petrum non salutauit? At dices, Ecclesiæ ipsius Doctores saluere iussit nominatim. Alio igitur confugiendum est. Nec enim illud dicere audebimus, aut immemorem Paulum, aut ab eo Petrum contemptum. Fortasse per Phœbem ministram Ecclesiæ priuatim salutauit, aut priuatas Petro litteras scripsit, quæ cum multis alijs Paulinis epistolis interciderunt. Sed nec ista persuasori quadrabũt. Cæterum cum is confiteatur, post secundam ad Corinthios, prioremq; ad Thessalonicenses epistolam, ad Romanos scriptam fuisse, cum iam tertiò Corinthum venisset, ipse idem ferè nodum soluit, qui ante implicuerat, quanquam rem ipsam non omnino assecutus fuisse videatur, quam nos breuibus expediemus. Illud enim scitu dignũ, Paulum Neronis tempore multis annis post suam ex urbana custodia liberationem nouissimam eorum, quæ extant, epistolam ad Romanos scripsisse. Quam rem cognitu iucundam, nec ab vllo (quod sciam) hactenus probe cognitam, libenter hoc loco aperiemus. Cuius rei explicandæ occasione, breuissime tempora, quibus Paulus singulas epistolas scripsit, exponemus. De eo vero tempore quo Paulus epistolam ad Romanos dedit, paucis agemus.

Quatuordecim supersunt Pauli epistolæ, plures enim edidit, quarum quę prima est scripta ad Thessalonicenses eam per Timotheum, Tichycum Diaconum, & Onesimũ Acoluthum cum Athenis esset misit, anno salutis 50. quod ipse cap. 3. in ea epistola indicat. Actorum cap. 17.

Secundam scripsit posteriorem ad Thessalonicenses, Corinthi agens, per Titum Diaconum, & Onesimum Acoluthum anno Christi 51. Actorum 18.

Tertiam epistolam scripsit ad Galatas, Ephesi agens, anno salutis 53. Actorum cap. 19.

Quartam epistolam scripsit, priorem ad Corinthios per Timotheum ex Ephefo anno Christi 54. Act. cap. 19.

Quintam epistolam scripsit, priorem ad Timotheum ex Laodicea, quum Ephefo discessisset, antequam in Macedoniam traijceret, per Tichycum, anno salutis 54. Actor. cap. 20.

Sextam scripsit, posteriorem ad Corinthios ex Troade, post reditum ex Macedonia, per Titum, anno salutis 55. Actorum cap. 20.

Has porro sex scripsit, ante custodiam, in qua tum Hierosolymis, tum in Vrbe per quadriennium detentus est.

Romæ verò ex carcere, primum scripsit septimam ad Ephesios per Tichycum Diaconum Ephesum proficiscentem, anno Christi 59. Primo scilicet custodiæ Vrbanæ, quũ biennio ante, post Claudij mortem, & Neronis Imperij initio, Petrus ad Vrbem reuersus Romanam Ecclesiam constituisset, & Lino, Cletoq́, Episcopis ordinatis, per Occidentem iter suum prædicando instituisset.

Octauam epistolam ex eadem custodia scripsit, posteriorem ad Timotheum Ephesi agentem, qua eum ad se euocat, eodem anno quo superiorem ad Ephesios. Hanc porrò epistolam hoc tempore scriptam fuisse, & non (vt aliquot putarunt) paulo ante mortem, quia ipse dixisset tempus suæ resolutionis instare, ex eo liquet, quod multarum rerũ in ea mentionem facit, quæ manifeste pertinent ad ea tempora, quibus ex Græcia nauigans Hierosolymis captus est, & Romam missus, quales sunt, Lucas est mecum solus, Tichycum misi Ephesum, quem certum est ex epistola ad Ephesios missum in Asiam, in hac prima Pauli captiuitate, & non vltima. Item saluta Priscam, & Aquilam, qui tunc erant Ephesi, Erastus remansit Corinthi, Trophimum reliqui infirmum Ephesi, quanquam ipse maximarum calamitatum pressura exterritus, se breui à Nerone damnatum iri & moriturum suspicaretur, quum dixit, mortis suæ tempus

pus instare, & postea absolutus, ea verba quæ ante scripserat non expunxit. Liber enim dimissus decennio ferè superuixit.

Nonam porrò epistolam ad Philippenses scripsit, cum Timotheo ad se, ex Epheso reuerso, per Epaphroditum anno Christi 60.

Decimam epistolam ad Colossenses, paulo ante eius liberationem, cum Timotheo scripsit per Tichycum Diaconum ad se ex Epheso reuersum.

Vndecimam ad Philemonem, per Onesimum Philemonis seruum, cum ea quæ ad Colossenses cum Timotheo scripsit, anno Christi 60.

Quo anno liber factus, Hierosolyma rediturus, Timotheum ex Italia præmisit, & ei ad Hebræos duodecimam epistolam dedit.

Tertiamdecimam ad Titum, ex Nicopoli epistolam scripsit, quum ex Asia redijsset, in Græciam, & Illyricum.

Qua ratione fit, vt in nulla epistolarum quas ex Vrbe scripsit, Petri mentionem fecerit, qui tum Roma aberat, nec ad eam quod sciamus, vsque ad nouissimum Neronis tempus redijt, quo cum Paulo occisus est. Hæc porrò cuncta in vitis Petri, & Pauli Apostolum à nobis editis, firmissimis argumentis ex Actis Apostolicis, & ijsdem Pauli epistolis, antiquorum probatissimorumq; patrum testimonijs promptis copiose probauimus.

Nouissimam vero eorum quæ extant, idest decimamquartam epistolam; Paulus ad Romanos scripsit, ex Cenchreis Corinthiorum portu, per Phœben ministrum eius Ecclesiæ, anno circiter quinto, vel sexto, posteaquam ex Vrbe discesserat, Christi verò circiter 65. Nam liber factus, ex Italia, per Ionium in Græciam nauigans, Christi Euangelium per Illyricum, Epirum, Achaiam, insulam Cretam vbi Titum Episcopum constituit, Asiam, Syriam, postremo Hierosolymis, & in Iudæa prædicauit. Inde ex

Syria euangelizando ſoluens, confirmatis Aſianis Eccleſijs, in Macedoniam, Epirum, & Illyricum redijt. Nicopoli ad Titum ſcripſit epiſtolam. Inde Corinthum tertiò petijt, vbi ad Romanos epiſtolam, vt ſupra diximus, fecit, circiter Neronis Imperij annum nonum, vel decimũ, quod cum multis argumentis, tunc hoc maxime probatur.

Certo certius eſt, eam epiſtolam ex Cenchreis Corinthiorum portu ſcriptam fuiſſe. At bis tantum paulum Corinthi fuiſſe in Actis Apoſtolorum legimus, in primis quũ ex Aſia primum diſceſſit, Actorum 17. vbi annum, & ſex menſes manſit: iterum Epheſo digreſſus, Actorum cap. 20. paulo ante captiuitatem ſuam, vbi per tres menſes fuit. Inde diſcedens, in Iudæam redijt, vbi captus, Romamque miſſus, biennio in carcere ſub Nerone manſit. Inde liber factus, in Syriam redijt, mox in Græciam reuerſus eſt, quod ipſe indicat cap. 15. ad Romanos, eo conſilio, vt Hieroſolymis inuiſis, Romam rediens, in Hiſpaniam nauigaret. At Corinthum tum tertiò venit. Prima porrò vel ſecunda vice quibus Corinthi fuit, epiſtolam illam eum nõ ſcripſiſſe, magno eſt teſtimonio, quod Aquilam & Priſcam quos Corinthum primum accedens inuenerat, Italia cum Petro à Claudio pulſos, honorificentiſſimo elogio tanquã de ſe optime meritos, & longa conſuetudine coniunctiſſimos, ſalutare iubet, Romæ tunc commorantes, cum ait, ſalutate Priſcam & Aquilam adiutores meos in Chriſto Ieſu, qui pro anima mea, ſuas ceruices ſuppoſuerunt, quibus nõ ſolus ego gratias ago, ſed & cunctæ Eccleſię gentium, &c. Qui vt ex Actis Apoſtolorum, & epiſtolis prima ad Corinthios, Epheſo ſcripta, & ad Timotheum ſecunda Romã miſſa, apertiſſime intelligitur, à ſexto anno Claudij quo Vrbe fugati ſunt, vſque ad quintum Neronis, quo Paulus Vrbe liber factus è carcere exiuit, Romę nunquam fuerunt, quod ex eo liquet, quia eos anno Neronis quinto, Epheſi adhuc agentes, in epiſtola ex cuſtodia ad Timotheum ſcri-

pta

pta salutat. Quo temporis interuallo, si ante captiuitatem suam epistolam illam Paulus scripsisset, non salutasset illos tanquam Romæ commorantes, qui toto eo tempore in Græcia & Asia permanserunt, & nondum pro Paulo ceruices supposuerant, quos ille Corinthum primum veniens nactus est, cum Roma profugi in Achaiam peruenissent, vt Acta Apostolorum testantur. Si igitur (vt manifeste ostendimus) neque prima, neque secunda vice, cum Paulus Corinthum venit, scripta est ea epistola, illud consequens est, vt Neronis tempore exaratam dicamus, & longo tempore post eius liberationem, qua tempestate Petrus, vt dixi, Roma diu antea aberat, & propterea Petrum non salutauit, scribens ad Romanos, qui octo ante annis Vrbem non viderat. Adijcit Origenes in commentarijs epistolæ ad Romanos, Priscam & Aquilam ex Epheso Romam redijsse, scilicet circa quintum vel sextum Neronis annum, Paulo iam liberato, & Vrbe absente. Quos vt de Ecclesia Christi optime meritos, ipse demum salutat. Nec illud apertissimo huic argumento obstat, quòd Paulus cap. 1. ad Romanos scribat: Testis est mihi Deus, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibns meis, obsecrans si quo modo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei, veniendi ad vos. Desidero enim videre vos, vt aliquid impartiar vobis gratiæ spiritualis, ad confirmandos vos, idest, simul consolari in vobis per eam quę inuicem est, fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres, quia sæpe proposui venire ad vos, & prohibitus sum vsque adhuc, vt aliquem fructum habeam in vobis, sicut & in cæteris gentibus. &c. Et infra cap. 15. propter quod & impediebar plurimum venire ad vos, & prohibitus sum vsque adhuc. Nunc vero vlterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam pręcedentibus annis, cum in Hispaniam proficisci cœpero, spero quòd pręteriens videam

deam vos, & à vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero. Quæ verba non nihil innuere videntur, Paulum Romæ ante eam scriptionem non fuisse, quod tamen ita esse non potest. Nam fuerat quidem; sed non liber, non sui iuris, vinctus (vt ipse dicit) in vinculis, in carcere, & ante multos annos quorum interuallo permotus, ea verba, perinde ac diutissime abfuisset, scribit. Accedit quod ea tam diligens enumeratio eorum quos salutat, prædicatio eius, vsque ad Illyricum facta, & eundi in Hispaniã propositum (quæ omnia tempori quod ante carcerem fuit non correspondet) minime permittunt, alio quàm à nobis dicto tempore, eam epistolam scriptam esse. Enimuero quod persuasor dixit de ordine epistolarum Pauli ex Athanasio, fateor me nunquam opus illud Athanasij legisse, sed nec Hieronymus, qui omnium ferè eius ætatis commentationes enumerat, nec in Athanasij Epicedio Nazianzenus, nec is qui ferè illius auctoritate vtitur Damascenus, eiusmodi commentariorum meminere: video autem Persuasorem credidisse commentarios Theophylacti, qui passim conuersi habentur, esse Athanasij, quod falsum esse, ex auctoribus qui in eo opere citantur, cautus lector animaduertere poterit, cum quidam illorum posteriores Athanasio fuerint. Deuenerunt autem ad manus meas Theophylacti commentarij in totum nouum testamentum Græce scripti, in quibus illi quoque sunt, qui Latine sub nomine Athanasij circumferuntur, ea præcipue de causa, quod ita ab interprete sunt inscripti, accedente etiam Theodori Balsamonis auctoritate. Quæ res autem errori causam dederit, satis constituere nondum potui.

## *Persuasio Sexta.*

„ ACCEDIT & istud, ad corroborandum quod Petrus
„ ad ea tempora, quibus Paulus Romanis litteras destinauerat,

rat, Romæ non fuiſſet; quia diuus Ambroſius, ſuper epiſtolam ad Romanos in quibuſdam vetuſtis codicibus dicit ſe legiſſe, Narciſſum illo tempore Romæ presbyterum fuiſſe, cuius domum ſaluere iubet. hic tamen (inquit diuus Hieronymus) officio peregrini fungebatur, exhortationibus firmans credentes. Quod ſanè Nuperus Romanus presbyter neutiquam faceret, à quo nihil tam eſt alienum quam verbi diuini prædicatio. Et id propter velut claudus (vt Plautino vtar dicterio) Sutor domi totos ſedet dies cupediarum delicijs Voratrinam explens, niſi forte oſtentandæ pompæ cauſa ad Lateranenſe palatium interdum prorepat. Porrò vt ad rem veniamus, hic ſcito eſt opus, apud primitiuam Eccleſiam nullos fuiſſe qui dicerentur Summi Pontifices, Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi: Nempe quæ duos ſolum Eccleſiaſticos habuit ordines, presbyteros videlicet, & Diaconos, vt ex ea claret, quam Philippenſibus Apoſtolus è Roma dederat epiſtola. Paulus (inquit) & Timotheus ſerui Ieſu Chriſti, omnibus ſanctis, qui ſunt in Chriſto Ieſu, qui ſunt Philippis cum Epiſcopis, & Diaconibus. nam ijdem vocabantur presbyteri Epiſcopi vel ſeniores, vt ex epiſtolis Paulinis eſt manifeſtiſſimum. Quin in Actis quoq; Apoſtolorum ad Epheſinæ Eccleſiæ presbyteros inquit: Quia vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, & Petrus qui & ipſe presbyter multarum Eccleſiarum fuerat, ad presbyteros diſperſionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ & Bithyniæ ſcribens, ſeniorem ſe nominat, dicens: Seniores, ergo qui in vobis ſunt obſecro conſenior, & teſtis Chriſti paſſionum. Ignorauerat credo, tum adhuc ſuperciliosum ſummorum Pontificum nomen, vel abhorruerat planè. Et vt regrediamur ad priora, presbyteri dicebantur, qui Eccleſijs veluti quidam proceres præerant. Vnde Apoſtolus in priori ad

 Timo-

Timotheum epiſtola: Qui bene (inquit) præſunt preſbyteri, duplici honore digni habeantur. & ad Titum: Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per ciuitates presbyteros, ſicut ego pręſcripſi tibi. Igitur hic per Narciſſum presbyterum, ſeniorem, aut Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ fuiſſe intelligimus. Qui non modo eius, ſed & aliarum circumiacentium Eccleſiarum, & Chriſtifidelium curã gerebat, cuius etiam familiam, ob ingenuas eius virtutes, Paulus ſalutare præcepit. Inſuper Andronicus, & Iunia duo è ſeptuagintaduorum Apoſtolorum numero, vt Origenis eſt opinio, Romæ ea tempeſtate fuerant, quos hac pręrogatiua honoris, ad Romanos in epiſtola ſalutat Apoſtolus; ſalutate (inquit) Andronicum, & Iuniam cognatos meos; & concaptiuos meos, qui ſunt nobiles in Apoſtolis, qui & ante me fuerunt in Chriſto Ieſu. Adde Priſcilla & Aquila, vt Ambroſij ſuffragatur auctoritas, non ocioſe Romam venerunt, qui quoniam propenſiores erant in deuotione, ideo ad confirmationem Romanorum miſſi fuiſſe intelliguntur: de quibus ad hunc modum Paulus loquitur; ſalutate Priſcillam, & Aquilam adiutores meos in Chriſto Ieſu, qui pro anima mea ſuas ceruices ſuppoſuerunt. Ea propter quid opus Roma tunc habuerit Petro veterano, & iam viribus defecto non conijcio. Nempè cum habuerit legitimum presbyterum Narciſſum, Apoſtolos Chriſti doctrina inſignes, Andronicum, & Iuniam, & cooperatores in Euangelio non contemnendos Aquilam & Priſcillam; ſed hoc citra omnem controuerſiam verum eſt, quod Romę tunc temporis non fuerit: nam ſi neminem non ſalutat eorum Apoſtolus, vel qui ſeniores fuerant, vel qui cognati, & cogniti, quomodo vnum Petrum non ſalutaſſet, quo cum firmiſſimam amicitiam, & ſocietatem iampridem iniuerat, & eius videndi deſiderio

antea

antea Hierusalem petere non dubitauerat? Et hinc appa- „
ret, vsque ad Neroniani Imperij tempora Petrum Romam „
non fuisse. Quod si viginti & quinque annis illic resederit,
à quo tandem mortem passus est? Hic tussiunt Romani Sy- „
cophante, non secus ac indocti quiq; cantores, qui locum „
fecerunt prouerbio, hęsitatiò cantorum (vt communiter „
dicitur) tussis est.

## Dissuasio Sexta.

NVLLA mihi cum persuasore controuersia est de Archiepiscopis, & Patriarchis, siquidem Apostolorum temporibus hæc nomina in Ecclesia non extitisse opinor, cum superessent ipsi Apostoli, ad quos omnia referebantur; sed & quandoque eosdem fuisse vocatos Episcopos,& presbyteros Hieronymus in commentarijs epistolæ ad Titum, dilucidius ad Euagrium scribens, nos admonuit: quanquam Tridentino Concilio decretum sit,nomina tantum communia fuisse, non vero officia: atque ad tollenda dissidia,& regendam multitudinem, toto orbe decretum fuisse, vt vnus cęteris præesset:quod item existimo postea de ijs quos nunc Archiepiscopos & Patriarchas vocant accidisse. Ordinatos scilicet ad tollendas controuersias, quę in vnaquaque prouincia oriebantur. Hieronymus enim contra Luciferianos, & Byzacenæ, & Piceni Prouinciarum Episcopos nominat. Illud vero mihi commune est cum persuasore,quod iam diximus, Petrum eo tempore Romæ non fuisse, cum ad Romanos scripsit Apostolus. Quod verò Episcopum Romanum quempiam Narcissum nominat, vix mihi persuadere potest, eadem credidisse, quæ scripsit.diu enim credidi dum hæc legerem, Petro Vrbis Romæ sacerdotiò deiecto, & velut redacto in ordinem, vel Apostolum quempiam, vel aliquem ex ijs qui proxime ad Apostolos aucto-

ritate accedebant suffectum iri. In Vrbe enim totius orbis terrarum longè principe, & omnium penè gentium victrice, & rerum domina, quo ex omnibus regionibus infinita hominum multitudo confluebat, vbi statim ab ipsius Christiani nominis prædicatione conuentus, pro copia ciuitatis, amplissimi sunt instituti, vbi denique futurum erat, vt primo aduersus impetum, gladios, cruces, ignesque Neronis, non verbis iam, sed ceruicibus, & sanguine decertarent: consentaneum est, parem tanto oneri, & non solum moribus, & sanctitate, sed locó etiam, & auctoritate inter cæteros præcipue ordinatum. at hic noster, Narcissum quendam expiscatus est, vt duplicem iam de Narcisso fabulam habeamus, quem nec Ambrosius omnino affirmare audet presbyterum fuisse, sed tanquam vagum quendam, & vt ita dicam, peregrinum describit, qui sæpius vrbe egrederetur, vt suis monitis Christianos in fide confirmaret: Cuius rei gratia etiam tunc abfuisse creditur, quum ad Romanos scripserit Paulus. Mirum præterea, cum adeo exacte omnes Romani Pontifices à doctissimis diligentissimisque viris enumerati sint, illi saltem fasciculo temporum, aut supplemento alicui, Narcissum, nec inter tot somnia, aliquando obuersatum. Quatuor certe insignes Ecclesias videmus, dum adhuc fides adolesceret celebrari, hæ potissimum fuere, quæ in splendidioribus, amplioribusque ciuitatibus congregatæ erant. Rationi quoque consentaneum est, quo plures mortales confluebant, ibi cęteris honoratiores fuisse præfectos. Quare qui fuere Pontifices eo ordine quo sibi singulatim successerunt à maioribus nostris memoriæ sunt commendati, quod non item de cæteris accidit. Hierosolymis post Iacobum Simeon Iustus, Marcus, Cassianus, Publius. Alexandriæ, quę ea tẽpestate (vt Strabo, Iosephus, & Marcellinus testantur) post Romam principem locum in vniuerso orbe terrarum obtinebat, Marcus, Anianus, Abilius, Cerdol. Antiochię autem, vbi primo Christiani

appel-

appellati sunt, post Apostolū Petrū Euodius, Ignatius, Heros. Similis quoque cura fuit Romanos Pontifices recensere, & eo diligentius, quo plus cęteris omnibus Vrbs ipsa pręstabat. Cum igitur numerant Petrum, Clementem, Linum, Cletum, & qui sequuntur, quis istius Narcissi vnquam nomen audiuit? Rogo quę noua hęc fingendi licentia est, historiasque euertendi? vt quicquid nobis in mentem venerit (etiam contra receptas sanctorum opiniones, nec quicquam dissidentes à sacris litteris) illicò verum esse contendamus. Hac certe ratione nemo erit, qui non sibi ex cubiculo historiam possit proferre. Sed videamus, Persuasor hic, quibus argumentis vtitur, Christum (inquit) prędicabat Narcissus: audio; Non Romæ, si credis Ambrosio. age verò Romę etiam prędicauit, quasi non cęteri idem facerent, Andronicus, quem insignem inter Apostolos, & ante se in Christo fuisse Paulus scribit, Vrbanus illius auditor, Prisca & Aquila, cæterique complures, quos longum est enumerare: dicamus, & quempiam illorum, vel certe (si ita libuerit) omnes simul Romanos Pontifices fuisse? Dum Petrus exturbetur, turba non deerit eorum, qui Pontifices dici possint. At faciamus hos omnes & Pauli cooperarios, & si vis, presbyteros, & Episcopos: Non ob id, Roma Petro non indiguisset? quasi nec Ephesijs Paulus fuisset vtilis, etiam si Timotheum haberent Episcopum, aut Corinthijs prodesse potuisset, quod apud eos Apollo vir excellens esset. Frustra etiam cęteras ipse Paulus tum litteris, cū viua voce docuisset Ecclesias, in quibus aliqui presbyteri, & Episcopi viri egregij erant. Sed & Romam cur se venturum pollicetur, vt ijs impartiret donum aliquod spirituale, quandoquidem illic adesse nosset tam egregios & pręceptores, & Episcopos? Quod si Pauli persona Romanis necessaria fuit, tametsi Roma tales haberet presbyteros, cur itidem non & Petri? Viribus defectus erat, inquit. Vnde hoc nosti? Quod si fuisset non eum ingenium destituerat,

fuerat, neq; Spiritus Sanctus,qui eum agebat,in eo loquebatur, eum conseruabat. Cętera persuasoris verba, parum ad institutum nostrum.

## *Persuasio Septima.*

" Hic producam quod Apostolus ad Galatas narrat
" in epistola. Creditum est (inquit) mihi Euangelium præputij, sicut & Petro circumcisionis. Qui namque operatus
" est Petro in apostolatum circumcisionis, operatus est, &
" mihi inter gentes. tandem manifestat, quomodo pactus
" fuisset cum Iacobo, Petro, & Ioanne in synodo quæ Hierosolymis super legalium obseruatione habita est, vt ipsi in
" circumcisionem, hic verò inter gentes cum Barnaba prædi-
" catum proficisceretur. Quomodo itaque tam cito Petrus pacti immemor fieri potuit, & alienas partes sibi vsurpare,
" cum Roma totius paganismi mater tunc fuerit? Quinimo
" si circumcisionis fuerat Apostolus, quomodo Romæ tot
" annis, si vsque ad Pauli videmus illuc aduentum, cum Iudæis nihil ei fuerat negotij? Adueniente namque illuc Pau-
" lo, vt Lucas in Actis Apostolorum ait, dicunt Iudæi ad eū:
" De secta hac notum est nobis,quia vbique ei contradicitur,
" rogamus etiam te audire, quæ sentis: nos enim neque litteras accepimus de te, neque adueniens aliquis fratrū nun-
" ciauit, aut loquutus est quid de te malum. Quos tandem
" copiosa illa, ac vberrima oratione sua alloquutus est Paulus à mane vsque ad vesperam, sermonem protrahens. E
" quibus aliqui dictis crediderunt, quidam vero renuerunt
" credere, & nunquam antea audita auribus audientes, ad in-
" uicem tumultuabantur, & multam inter se habebant quæstionem. Quid ergo Romæ tanto temporis interuallo fa-
" ceret Petrus, si Iudęis ea quę à Paulo audierant, noua & in-
" audita videbantur, nec aliquem se prius audiuisse dixerunt,
qui

qui eius sectæ instituta, & ritus eis declarasset? & proinde „
Paulum, vt quę sentiat, diceret, velut vno ore postulabant
omnes. Videat qui vult, quam sit tutum Romę Petrum „
aliquando fuisse credere.

## *Dissuasio Septima.*

QVOD adhuc maxima cum animi tranquillitate à me factum est, vt maledictis & calumnijs temperarem, id vsque ad calcem diligentissime me obseruaturum esse confido, quando nullo odio, stomachoue persuasoris huius, aut aliorum, sed veritatis amore, ad scribendum accessi. Enimuero si vnquam locus fuit in quo conuicijs agendum esset, hic potissimum occurrebat, vbi adeo manifestè verbis Lucæ contradicit, vt omnino ipsorum alterum mendacij reum oporteat constituere: ait namque Iudęos qui Romę Pauli orationem audiuerunt, aliquos quidem credidisse, aliquos verò renuisse credere. Hactenus recte, quod vero subdit, & nunquam antea audita auribus audientes ad inuicem tumultuabantur, istud certe omnino apud Lucam non legi. Quinimo id quod magis contrarium videri possit, de hęresi autem hac notum est nobis inquiunt, quod vbique contradicitur, quomodo ergo nobis notum, si antea inaudita? Nonne illud prętereà certum est, Paulum cum ad Romanos scriberet, quorum fidem annunciari dicit in vniuerso mundo, plerosque esse omni scientia, vt cęteros admonere possent, id potissimum tentasse, vt Iudęos, Gentilesq; qui crediderant inuicem conciliaret. Nempe illi Iudęi erant, qui audito primum Petro, deinde ipso Paulo crediderant. Illa omnis Romana Ecclesia, fidem secũdum Deum acceptam, referebat Petro. Et si enim, auctore Clemente, anno a Christi morte septimo, Barnabas Romæ Christum nunciauerat. Constat tamen ad paucissimos eius prædicationem peruenisse.

nisse. Nam quod ait Persuasor, si ita dixerimus consequẽs esse, vt Petrus temere in alienas possessiones inuaserit. Tam facilis obuiaq; est responsio, quàm obiectio ipsa leuis,& inconsiderata. Quæ & in ipsum persuasorem longe validius retorqueri potest. Nam si circumcisionis Apostolus erat Petrus, & non paruus circumcisorum numerus Romæ esset, vt ex Actorum nouissimo capite intelligitur, iure debuit, & ex pacto se Petrus Romam conferre, nimirum vt Iudæis Romæ agentibus prędicaret, præsertim cum Hierosolymis Iacobum reliquisset, Antiochię Euodium, Alexandriam Marcum misisset, Barnabam in Cypro: Ioannem in Asia esse nosset. Insuper non ignoraret Paulum cunctas illas finitimas regiones sedulo perlustrare: qua ratione necesse fuit Petro Romam adire. At pactum illud non minus aduersus Paulum, quam contra Petrum facit. Quid enim ille tam cito pacti immemor, vbique Iudęorum Synagogas concionaturus ingreditur. Et primum statim finita illa synodo in qua pactum initum est Thessalonicæ Berrhoææ Athenis, Act. 17. Corinthi, Ephesi Act. 18. 19. Qua ratione fit, vt pactum illud ita intelligi oportere censeam, nõ vt vtrique non licuerit, vbicunque commodum accidisset annunciare Euangelium, sed vt præcipua cura esset Pauli in gentibus, Petri autem inter Iudæos; alioquin circumscriptis sibi quibusdam veluti cancellis, Petrus ipse cæteris longe inferior inueniretur, quibus aliquo pacto interdictum non erat, vbi libuisset prædicare. Nonne & ipsa Babylon, & Arabia vbi annunciasse Petrum dixit se credere persuasor gentium erant, & non Iudęorum? Quin & Paulus deinde in synagogis, & Iudæa publice annunciauit. Notum est præterea quod Petrus dixerit in Actis: Vos scitis, quod ab antiquis diebus Deus in vobis elegit per os meum, vt audirent gentes Euangelij verbum. Num pactum Apostoli inirent, quod diuinis decretis esset contrarium, vt Petrus Iudæis solum, non etiam alienigenis Christum annunciaret? sed hęc supra satis explicaui. Per-

## *Persuasio Octaua.*

IAM ad ea vſque peruenimus tempora, quibus Iudæorum coactus inſolentia Paulus, ad Cæſarem appellauit, ac Romam deductus, cathenis horrendis in carcerem coniectus eſt, illicque in conducto ſuo, quod ei carceris fuerat loco, toto biennio permanſit. Nec profecto parua hæc erat manſio, vt Hieronymus in epiſtola ad Philemonem loquitur, ad quam Iudæorum turbæ quotidie confluebant. Nam ſuſcipiebat omnes, vt in Actis Lucas ſcribit, qui ingrediebantur ad eum, prędicans regnum Dei, & docens quę ſunt de Domino Ieſu Chriſto, cum omni fiducia ſine prohibitione, allectans ad fidem Chriſti homines, vt verbis, ita & litteris: multos enim, eo concionante, non modo plebeos, ſed & de regia Neronis, Chriſti fidem ſuſcepiſſe, ipſius epiſtolæ oſtendunt: ad Philippenſes enim è conducto ſuo ſcriptitans, ſalutant vos (inquit) omnes ſancti, ac quidem maximè, & qui de Cæſaris domo ſunt. Quin epiſtolas quoque aliquot in vinculis dictauerat, pia admonitione, & Chriſtiana pietate plenas, ne Eccleſiæ Chriſti pulchrè ab eo inſtitutæ, eius abſentia, in deterius laberentur. Nam quos viua voce conuenire non poterat, ſcriptis tantiſper admonebat, ne ſuæ profeſſionis obliti, à Chriſto aliquando exciderent: præcipue Galatis, poſt pſeudoapoſtolos retro à Chriſti fide, ac ſuis rudimentis abeuntibus, epiſtolam è Roma ſcribere non dubitauit; verbis etiam aſperioribus eos commonefaciens, ne vafritia, & aſtu à Chriſto abduci ſeſe paterentur. Deum obteſtans, quod quęcunque illis in mandatis dederat, ea non ab hominibus, neque per homines nactus vnquam fuiſſet, ſed ſola benignitate Ieſu Chriſti. nimirum quibus tam firmiter credi oporteat, vt ſi Angelus quoque, vel ipſemet, ſecundario ad eos aliquando venerit, ac diuerſum quiddam docere voluerit profanum, ac exe-

crabile id fieret; in qua epiſtola, Petri aliquot locis meminit, cuius teſtimonium in hoc negotio, vt Galatis quod dixerat facilius perſuaderet, mirum in modum illi fuerat neceſſarium. Non tamen vſpiam eius mentionem facit, an Romæ ipſum tunc habuerit collegam, vel ſi eis quæ ſcripſerat, & ille ſubſcribere voluerit. Qui certe ſi tum Romæ fuiſſet, ſaltem eius nomine eos ſalutaſſet, quo facilius tam eminentis Apoſtoli vocabulo permoti reſipiſcerent, & ab extranea doctrina ſegregati,ad mentem redirent quãdoq;. Attamen nihil horum fecerat Apoſtolus, quod maximo eſt teſtimonio, neque ea tempeſtate Petrum Romæ fuiſſe,cum tamen vigintiquinque anni, vel ſecundum quoſdam vigintiſeptem à Chriſti paſſione, aut aſcenſione præterierint: cęterum neque in ea,quam ad Epheſios Romę ſcripſerat,epiſtola,vllam eius mentionem facit, cuius tamen hęc ſemper aliàs fuerat conſuetudo, vt collegarum ſuorum nomine, in Chriſtum credentes ſalutaret.

## *Diſſuaſio Octaua.*

QVOD quattuor deinceps capitibus perſuadere nititur perſuaſor,paucis omninoq; iiſdem verbis diſſuaderi poteſt. Iam enim diximus, ab altero Neronis anno, quo Petrus in Vrbem rediјt, & conſtituta Eccleſia, Linoq; Epiſcopo ordinato, receſſit, vſque ad poſtrema Neronis tempora, eum ad Vrbem non amplius reuertiſſe: quare nec quando Paulus à Iudæa vinctus in Vrbem deductus eſt, Petrus Romæ erat. Accidit enim aduentus Pauli, tertio Neronis anno, vt in eius vita demonſtrauimus. Siquidem Lucæ Hiſtoriam vſque ad quartum vel quintum illius annum perueniſſe dixit diuus Hieronymus. Nec tamen ita diu Romæ permanſit, profectus iterum in Orientem. Minime igitur mirum ſi in epiſtolis, quas Romæ Paulus conſcripſit, nulla prorſus

de

de Petro mentio habeatur. Hæc vero responsio, tres etiam sequentes persuasiones tollit. Illud tamen scitu dignum, epistolam ad Galatas ex Vrbe scriptam non fuisse, sed longè ante Pauli carcerem ex Epheso. Quod & antiquum argumentum Epistolæ indicat, & nos ex eadem epistola, in Pauli vita probauimus.

## *Persuasio Nona.*

INDICIO sunt Petrum tempore Pauli Romę non fuis- „
se, & litteræ quas per Epaphroditum ad Philippenses de-
derat Apostolus, in quibus multorum eos admonet, & quę „
erga illum tunc temporis gerebantur, manifestat; maximè „
autem quantum illic in Euangelio profecerit, dicens, sua „
occasione Romæ Euangelium prædicari ab omnibus, eodē
quidem impetu, quamuis diuerso studio. Quidam enim „
vinculis, & constantia ipsius animati, syncero affectu, & ve- „
ra Christiana intentione fidem Christi omni timore exuto, „
inuulgabant. quidam vero sola cupiditate nocendi Paulo,
ad Euangelizandūm Christum trahebantur. putabant „
enim fore, quod Neronis Tyrannis, cui nomen Christi fue- „
rat perosum, prouocata iracundia, Paulinę gloriæ in Euan- „
gelio facesseret, ac Tyrannus in eum, vti eius professionis
auctorem, grauius animaduerteret. Fit enim quæ maximè „
nobis nocitura sciuerint, siue hoc ad nostrā perniciem inici „
palam euulgant. Tum ait Paulus, sibi non esse curę, dum „
quouis modo Euangelium annuntietur, & Christus orbi
innotescat, siue hoc ad vitam, siue ad mortem illi sit cessu- „
rum. Maluit enim cum Euangelij lucro mori, quàm ex „
profectu viuere. Res profectò miraculo digna, si Petrus „
tunc Romæ fuerat, quemadmodum multis iam annis inibi
agere debuerat, quomodo Christi nomen tam molestè à „
Paulo Roma audierit, vt subornati in hoc etiam plerique „

omnes dolosi, sub Christi prædicationis obtentu, Pauli exitium quęrerent. Num verò otiosus tot annis illic delituerat, & Christi occultauerat fidem Petrus, timens ne in eum sęuisset Tyrannus, vtque facilius eorum insidias qui aduersabantur Christo subterfugerit? Nam si annuatim Euangelium Romę prædicauerat, ea res non debuit esse Paulo timori, siquidem Roma tot iam annis antea Christum patientissime à Petro audierit. Imo quantuncunque tumultuante Roma, Tyrannus ad vindictam irritaretur in Petrū, primitus resultasset hæc iniuria, vtpote qui caput eius negotij fuerit. Ecquid igitur formidarat Paulus ne faba hæc in suo, quod dicitur, cuderetur capite, non video. Ad hæc in fine eiusdem epistolę subdit, salutant vos omnes sancti, maxime verò qui de Cæsaris aula sunt; maxime prorsus dicere debuit, Petrus omnium nostrum veluti quidam antesignamus. En quam insecurum est dicere, etiam tunc temporis Petrum Romæ fuisse, dùm Paulus captiuus illic teneretur, hac persuasione clarissimum est.

## *Dissuasio Nona.*

QVAM fallax sit argutia, quę ex eo loco petitur, quod non Petri nomine Paulus eos ad quos scripserat salutarit, opinor satis dilucide enucleatum fuisse, ex ea dissuasione, quam proxime supra attulimus; vnde nec operępretium erit, pro posteriori persuasionis parte, quicquam amplius in medium afferre. ad priorem tantum respondebimus, quę profectò nihil habet momenti, quo persuadere possit, Petrum non fuisse Romæ. Neque enim repugnat, vt antequam Paulus Romam aduenisset, Petrus vna cum alijs illic Euangelium aliquandiu docuisset, quanquam pauco tempore permanserit, & idem tamen præsentia Pauli magis inflammati, vehementius & ardentius idipsum facerent,

quod

quod ante cęperunt. An non experimur quotidie, ligna quę paulo ante in fornace lentius arserunt, per appositionem aridioris cuiusque materiæ, magis ac validius accendi? neq; iam excitatum ardorem, prioribus lignis imputari, sed huic potius, quod postremo fuit adiectum? ita quid prohibet, quominus Christi prędicati iam recens exorta flãma, Paulo magis adscriberetur, quàm Petro, cęterisq; qui Paulum in hoc negotio præcesserunt? vt interim sileam quantus ignis, prę cęteris omnibus concionatoribus, in ipsius Pauli pectore flagrabat: vt nemini mirum esse debeat, si per accessum Pauli, Euangelij prædicatio magis ac magis incaluerit. Sed & Iudæi maiori odio D. Paulum quam D. Petrũ prosequebantur: Item quia falsis prophetis, & falsis euangelistis, qui ex Iudæis conuersi volebant circumcisionem, & legem simul cum Euangelio seruari, acerrime D. Paulus restiterat, & contra eos ad Galathas, & ad Hebręos, & ad Romanos scripserat: magno cum ex hac causa & maiori, quam D. Petrum odio prosequebantur. Postremo quid prohibet ita verba Pauli interpretari; vt, & si quæ sibi persecutio excitabatur, communis erat cum Petro; sibi tantum id discriminis à pseudoapostolis creari tamẽ scripserit, quo eorum cœcam imprudentiam manifestiorem faceret, qui priuato in eum odio, Euangelij prædicatione abutebantur? Nihil certe ob eam rem ęquus iudex Petri dignitati ademptum existimare poterit, si suam causam agens Paulus, reticẽndum quod sibi commune erat cum Petro (ita fortasse re postulante, & tempore) sapientissime & vidit, & statuit.

## *Persuasio Decima.*

Colossensibus per Tychicum, ac Onesimum scribens ״ Paulus, in recessu epistolę addit: Salutat vos Aristarchus ״ con-

concaptiuus meus, & Marcus conſobrinus Barnabę, & Ieſus, qui dicitur Iuſtus, qui ſunt ex circũciſione, hi ſoli ſunt adiutores mei in regno Dei, qui mihi fuerunt ſolatio. Salutat vos Epaphras, qui veſtras eſt, ſeruus Ieſu Chriſti: ſalutat vos Lucas medicus chariſſimus, & Demas. Vide quam omnes nominatim enumerat, qui tunc ei aderant, & cooperatores eius erant in regno Dei. Hęc eſt Eccleſia Chriſti: Gregorius enim, inquit, ſępe in ſacro eloquio, regnum cœlorum præſentis temporis, Eccleſia dicitur. Et Chriſtus apud Lucam: Regnum Dei (inquit) intra vos eſt. Quas ob res Paulus dicit: Si ſoli ſunt adiutores mei in regno Dei. Quid ergo Petrus? nunquid tanquam veteranus quidam, ac emeritus miles in otium ſe receperat, vt non pro ſua virili euangelicas adiuuaret partes, cooperatorque in regno Chriſti non fieret? Quod de Petro ſentire, horret animus: proinde non te habuit tunc Roma Petre: Nam ſi fuiſſes Romę, & Paulum eundem Chriſtum prædicantem non iuueris, eius iam factionis fuiſſes Apoſtolus, quę non Chriſtum ędificaret, ſed deſtrueret, ac demoliretur: omne enim regnũ (Chriſto dicente) in ſe diuiſum deſolabitur, ac domus ſupra domum corruet.

## *Diſſuaſio Decima.*

HVIC perſuaſioni, eadem quę ſupra diſſuaſio facit ſatis, Petrum per hęc tempora Romę non fuiſſe; qua in re cum perſuaſore ipſo conſentimus, tunc Petrum non fuiſſe Romę.

## *Perſuaſio Vndecima.*

ONESIMVS, quem Phrygem genere quidam fuiſſe putant, Philemonis Coloſſęi ſeruus, compilatis rebus quibuſdam

dam ipsius, Romam fugitiuus venerat, illicque Paulo de Christo concionante audito, Christi nominis factus est candidatus, ac baptismate in Christicolarum consortium ascitus. Porrò ne quid labis pristinę scelestę vitę in eo remaneret, conscientiam Apostolo aperuit, & iniuriam quam domino suo intulit; rebus quibusdam illius surreptis, confessus est; quem Paulus, quia nimium adamarat, non sibi temperare potuit, quin protinus benigno, ac scito epistolio eum Philemoni reconciliasset, hanc sibi iniuriam in Philemonem bene meritus donari postulans, & si quid damni in re pecuniaria, aut alia quauis Onesimi profugio accepe-rit, pro eo se vadem ponens, omniaq; se depensurum eius loco promittens,& in epistolij principio Philemonē Apphiā vxorem ipsius, & Archippum Colossensis Ecclesię Episcopum salutans, quo id facilius pro quo interpellauerat, vt sensit Chrysostomus, impetrasset, Timothei nomen adiungit, dice[illegible]lus seruus Christi Iesu,& Timotheus frater Philemoni,&c. Cur hic Petri nomen in salutatione Paulus supprimit, si Timothei apposuit, qui facilius tam magni Euangelici pręconis auctoritate motus, offensam forte Onesimo condonasset? Proh pudet me tot sęculorum, quibus Paulinę litterę tineis corrosę, situ, ac pędore fœdatę, intra angulos delituerant, passimq; ab omnibus negligebantur, quarum lectio tot erroribus,ne in Ecclesia subnascerentur, vel sola occurrere potuerit. Quid enim tam manifeste ostendere potuit; Petrum Romę non fuisse, quam hęc ad Philemonem epistola, à Roma per Onesimum transmissa? sed nunquid forte Philemonem, & presbyterum Colossensem Archippum, nomine Petri saluere iubet Apostolus? ad finem epistolę properemus: Salutat te Epaphras(inquit)concaptiuus meus, Marcus, Aristarchus, Demas,& Lucas adiutores mei. O infelicem Petrum, si tum Romę fuerat, & Paulum in hoc honestissimo destituit negotio.

Dis-

## *Dissuasio Vndecima.*

SVPRA ostendimus, nihil ex ea argumentatione consequi, Petrum Romæ non fuisse, quod inde scribens Paulus, eius non meminisset: si quidem Romæ tunc eo biennio, neque longo tempore post fuit. & sanè quisquis obseruarit, quanta diligentia Paulus vbique suam tueri studeat auctoritatem, is facile perspiciet, quod neque etiam illud repugnaret Petrum Romę tunc fuisse, & nihilominus Paulum nullam eius omnino mentionem fecisse. Quoties enim ad Ephesios litteras mittit, semel licet ad ipsam Ecclesiam, & bis ad Timotheum, eo loci commorantem, & tamen Ioannis Apostoli, qui tunc erat Ephesiorum Episcopus, nusquam meminit. Et rursum ex Italia scribens ad Hebręos, Iacobi tamen Hierosolymitanorum Episcopi nullam omnino mentionem facit. Sed & ad Ephesios quum scriberet è Roma, quemadmodum ante diximus, ne verbo quidem Timothei meminit, qui tunc Ephesi erat. Cæterum quum neque tanti fuisset ea res, quam Paulus ab ipso Philemone postularat, neque satis apparet, quam Petrus cum Philemone consuetudinem ante habuisset, nulla ratio videtur, cur Petri nomen in ea epistola debuisset adiungi. Inepte igitur hic persuasor exclamat inquiens, proh pudet me tot seculorum, quibus Paulinæ litteræ, tineis corrosæ, situ, ac pędore fœdatæ, intra angulos delituerant, passimq; ab omnibus negligebantur, quarum lectio, tot erroribus ne in Ecclesia subnascerentur, vel sola occurrere potuerit: quasi non essent hę litterę priscis illis Theologis noctu, diuq; manibus versatæ Origeni, Tertulliano, Athanasio, Chrysostomo, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, & cæteris Græcis, Latinisq; scriptoribus; quorum nemo ita oculatus fuit, vt hunc errorem deprehendere potuerit, quem iam

si Deo placet reperit velenus; quod si lectio sola causa fuit, cur ille his erroribus potuisset occurrere, mirum est qua ná ratione tot, & tam præclara ingenia, quę nulla in re, magis quam in Paulinis epistolis exercitata fuerunt, vsque adeo cęcutierint, vt non potuerint id deprehendere, quod tam acute reperit persuasor, tot scilicet locis Paulinis repugnare, Petrum vnquam Romæ fuisse.

## *Persuasio Duodecima.*

Peracto iam dicto biennio, multisq; Romæ ad fidem Christi conuersis, ac epistolis hinc inde per Ecclesias transmissis, tandem Paulum in libertatem asseruit Nero, è compedibusq; dimittere fecit; quod ipsemet ad Timotheum testatur Paulus, dicens: Liberatus sum de ore leonis. Captiuitas etenim hæc intra hoc quinquenniũ fuerat, de quo Traianum Imperatorem, Sex. Aurelius Victor dicere solitum memorat, procul distant cuncti principes à Neronis quinquennio, adeo enim comis, benignus, affabilis, & modestus quinque primis sui imperij annis Nero fuerat, vt de eo Tranquillus scribens, à pietate hunc imperij exordia fecisse dixerit, & tantum aberat, vt infra hoc quinquennium Nero morti deuoueret quempiam, quod moleste, & indignanter eis, qui mortis sententiam in aliquem pronunciauerint, pro consuetudine subscribere etiam fuerat solitus. Nam semel admonitus, vt in supplicio cuiusdam capite damnati, ex more subscriberet, quam vellem (inquit) nescire litteras. Hic igitur pro sua erga omnes beneuolentia, Paulum tunc temporis dimisit liberum; Reliquis autem nouem imperij sui annis, in omnem luxum, turpitudinem, truculentiam adeo se effudit, vt impietate omnes facile, scelestissimos etiam homines superasset: quamuis Iosephus libro antiquitatum vigesimo, capite sexto, nimis incertam

" de Nerone esse historiam tradat. Dicit namque, multi de
" Nerone historiam conscripserunt, quorum quidam pro
gratia beneficiorum eius, neglexere veritatem, alij vero
" propter odium, & eius inimicitias, sic imprudenter men-
" dacijs inuoluti sunt, vt aperta reprehensione sint digni; ideo
" sęuiente iam Nerone, ac Tyranno, non Imperatore existen-
te, post decennium iterum Paulus in vincula relapsus est, &
" peius quam vnquam antea ab eo habitus. Vnde epistolam
" illam, quæ ad Timotheum habetur, alteram scribens, prio-
" ris captiuitatis meminit his ferme verbis: In prima mea de-
fensione nemo mihi astitit, sed oēs me dereliquerūt, nō illis
" imputetur, Domin⁹ aūt mihi astitit, & cōfortauit me, vt per
" me ꝑdicatio impleatur, & audiant oēs gentes, & liberatus
sum ex ore leonis. Vbi tunc Petrus fuisse censendus est?
" Romæ re vera non fuit: alioqui Paulo causam pro capite
" apud Neronis tribunalia peroranti, & sese defendenti eum
" non adfuisse, iniquum prorsus fuisset. Quem si ex industria
quoque dereliquerit, nulla excusatione deinceps dignus
" haberetur; Ego tamen millies tollerabilius iudico, Petrum
" nunquam Romæ fuisse credere, quam hanc calumniam,
" quod Paulū destituisset, in tam sublimem Apostolū reijcere.

## *Dissuasio Duodecima.*

Hvic persuasioni, satis supra dissuasione quinta factū est, qua manifeste ostendimus, posteriorem epistolam ad Timotheum ex prima custodia Vrbana scriptam fuisse, anno scilicet quarto, vel quinto Neronis, quo certissime tum Petrus Vrbe diu ante abfuerat. Quę cum ita sint, superfluum est quærere, cur Petrus Paulo coràm Nerone in sua defensione non astiterit. Insignis hoc loco annotatur persuasoris error, qui in epistola ad Timotheum, vt ipse sentit, nouissimo Neronis tempore scripta, Paulū ea cōmemorare facit, q̄ decennio ante Romæ in prima custodia peregisset.

Per-

## *Persuasio Tredecima.*

NOTVM est Lucam Euangelistam, & Apostolicarum actionum historiographum, indiuulsum totius peregrinationis Paulinę fuisse socium, quem ille filij semper dilexit loco, honorificamq; eius mentionem plerisque facit in locis, dicens, illius maximam laudem in Euangelio fuisse. Nã cum omnes etiam à Paulo defecerint, hic solus nunquam ei non adhærebat, non minis, non vinculis, non sexcentis perturbationibus perterritus, cuius historia ad hæc vsque tempora, quibus Paulus vinctus è Hierosolymis Romam perductus, ibique in conducto à milite custoditus est, peruenit: veluti eius rei, capite vltimo copiosè meminit; quomodo videlicet Paulus Romam perductus fuerit: quomodo fratres, qui eo tempore Romæ fuerant, ad Appij forum ei obuiam venerint: quomodo trium dierum spacio euoluto, Iudęos ad se accitos habuerit: quomodo colloquutus cum eis fuerit: quomodo eos confutauerit, & singula ordinatim prosequitur: Nullam tamen alicubi mentionem de Petro facit, an vel alloquio Paulum aliquando dignatus fuisset toto hoc biennio, vel quid rerum Petrus Romæ fecerit interim, dum Paulus verbum Dei ardentissime illic tum prædicasset. Et tamen tunc temporis hanc historiam fuisse scriptam creditur, quando Paulo Romæ in cathenis degenti, ille intrepide ministrauerat, qui vsque adeo Pauli studiosus fuerat, vt quicquid hactenus de eo compererat, cuncta in suam historiam diligentissime congesserit: etiam Hieronymo de viris illustribus attestante; Lucæ (inquit) historia vsque ad biennium Romæ commorantis Pauli peruenit, idest vsque ad quartum Neronis annum, ex quo intelligimus, in eadem Vrbe librum esse compositum. Igitur visionem Pauli, & Teclæ, & totam baptizati leonis fabulã, inter Apocryphas scripturas computamus. Quale enim est,

" vt indiuiduus comes Apoſtoli, inter cęteras eius res, hoc
" ſolum ignorauerit? Hactenus Hieronymus. At quid hoc?
nonne non ſolum Apocryphum, ſed plus, quam falſiſſimũ
" erit Petrum Romam ſecundo Claudij anno veniſſe, ibique
" vigintiquinque annis Epiſcopatum tenuiſſe? Cuius Lucas
" in tam pręſtantiſſima, diligentiſſimaq; hiſtoria nullam men
" tionem facit, qui dubio procul ſi tunc Romæ fuiſſet, non
" hoc toto biennio otioſus complicatis (vt dicitur) manibus
" illic ſediſſet, vel ſaltem non ſic delituiſſet, quin à Paulo, vel
" Luca conſpici, inueniriq; interdum potuerit.

## *Diſſuaſio Tertiadecima.*

Eadem, quę ſuperiori ſuaſioni reſponſio data eſt, 13. ſuaſionem interimit. Quum enim Paulus vinctus Romam duceretur, Petrus tunc ab Vrbe abſens erat. Quid igitur mirum ſi eius Lucas Euangeliſta non meminit? Sed faciamus Petrum tunc Romæ fuiſſe; Non omnino neceſſaria argumentatio eſt, Lucas eius non meminit, postremo Actuũ Apoſtolorum capite, ergo ibidem non erat. Quid enim Lucas de ijs, quæ toto illo biennio Paulus egit, commemorat, niſi ſummatim, & quam pauciſſimis verbis? Manſit (inquit) Paulus biennio toto in ſuo conducto, & ſuſcipiebat omnes, qui ingrediebantur ad ipſum, prędicans Regnũ Dei, ac docens, quæ ſunt de Domino Ieſu, cum omni fiducia, nemine prohibente. Hactenus ipſe Lucas: neq; aliud quicquam de hoc toto biennio narrat. Nihil de illis omnino dixit, quos ex domo Cæſaris, magna ſibi neceſſitudine coniunxit Paulus, quorum etiam nomine Philippenſes auſus eſt ſalutare. Salutãt (inquit) vos omnes ſancti, maxime autem, qui ex Cęſaris domo ſunt. Nihil de litteris, quas certum eſt Paulum ex cõducto ſuo miſiſſe varijs Eccleſijs, ſcilicet Epheſiorum, Philippenſium, Coloſſenſium, Timothei,

thei, Philemonis. Nihil de Pauli raptu ad prętorium, aut de sua defensione, quum tamen Paulus ad Philippenses testetur, vincula sua manifeste facta fuisse in omni prætorio, ac cęteris omnibus. Quamobrem si negatiuum argumentum valeret, nihil horum aliquando fuisse, pari efficacia conuinceremus. Sed vt propius ad rem veniamus, eadem suasione paucis probare poterimus, Petrum nunquam Antiochiæ fuisse. Quod tamen falsissimum esse, Paulus ad Galatas apertissime docet, qui refert, Petrum ab se Antiochię reprehensum. Qua de re, Lucas ne verbum quidem scripsit. Quamobrem iuxta persuasoris Cauillum, nunquam fuisset Antiochiæ Petrus. Sed Hieronymus eiusmodi sophistas præuidens, eos, hunc locum, in epistola ad Ephesios tractans, his prosternit verbis: Nec mirum esse, si Lucas hāc rem tacuerit, quum & alia multa, quæ Paulus sustinuisse, se replicat, historici licentia prætermiserit. Et paulo post: Denique primum Episcopum Ecclesiæ Petrum fuisse accepimus, & Romam ex inde translatum, quod Lucas penitus omisit. Male igitur persuasor colligit, non fuisse Romæ Petrum, quod Lucas eius nullam fecerit mentionem. Ad hęc omnes testantur: Ephesi Ioannem sedisse, ibique rogantibus eum Asianis Episcopis, Euangelium scripsisse: tamen quum sępius Ephesum venisset Paulus, ibique triennium, vt acta Apostolorum perhibent, commoratus esset, nihil de Ioanne Lucas meminit. Quis igitur iam non perspiciat quam inepte rhetoricatur persuasor noster, colligere satagēs Petrum nunquam Romæ fuisse, ex eo quod Lucas aduentū Pauli Romam describens, nullam de Petro fecerit mentionem? An non legitur apud Lucam vltimo capite, quod cū audissent fratres de Paulo, prodierunt in occursum eius, vsque ad Appij forum, ac tres tabernas? Et quis scit, an inter istos fuisset Petrus, præsertim quum indiscriminatim omnes appellari fratres consueuerunt? Sed inquies, tum expressisset Petrum nominatim, Nihil oportet; nam &

alios

alios possum commemorare locos, in quibus ita non facit. Sed neque deinceps ad finem vsq; libri cuiusquam alterius, præter quam vnius Pauli nomen apposuit, quum non sit dubium, viros egregios, & insignes in ea nihilominus fuisse multitudine. Sed iam abunde satis labefactatus est cauillus iste.

## *Persuasio Quartadecima.*

Circiter vigesimumseptimum post ascensionem Christi ad patrem, ac Neroniani imperij quartum, aut quintum annum, Petrum Romæ nondum fuisse, tam manifestum, quàm quod manifestissimum est; sed quia neque vltimo Neronis anno, hoc est post passionem Christi, & eius ad parentis dexteram ascensionem tricesimoseptimo illuc venire potuerit, hoc deducitur. Quoniam Paulus è manibus Neronis elapsus, in Hispaniam, vt Lyra, & alij quidam volunt, & partes occidentis iter adornauerat. Eius enim intentionis Apostolum fuisse, etiam cum Romanis litteras scripserat certum est. Peractis autem ibi decem annis, rursum ad Neronis manus deuenit, & mortem accelerare videns, scripto Timotheum commonefacit, vt assumpto secum Marco, Romam sese recipiat, eo quod præter Lucam, nullus iam ei residuus fuerit collega. Sed quomodo tuis dictis mi Paule fidem habere potero, cum tota hæc Romana colluuies, à secundo Claudij anno, vsque ad finem Imperij Neroniani, Petrũ perpetuo Romæ durasse, exorta voce proclamet? Qui ergo fieri potuit, vt solus cum Luca Romæ fueris? ò doctor gentium, facile id tuæ credo veracitati, Petrum Romæ nunquam te vidisse, & alijs recedentibus, solũ cum Luca remansisse. Nihil me mouent verba sacræ scripturæ tyrannorum, qui Christum, ac tua dicta adulterare, fœdissimeq; prostituere in delicijs habent. Cęterum eadem

epistola

epiſtola ſcribit: Det miſericordiam Dominus Oneſiphori domui, quia ſæpe me refrigerauit, & cathenam meam non erubuit: Sed um Romam veniſſet, ſollicite me quæſiuit, & inuenit. Det illis Dominus inuenire miſericordiam à Deo in illa die. Non obſcurum eſt ex his verbis, quantæ gratitudinis erga eos fuerit Apoſtolus, qui officium aliquod in eum contulerint, vt non poſſit hic ſatis gratulari, ac ſuum gaudium verbis exprimere, quod ei conciliauerat Oneſiphorus ſuo aduentu, qui peregre veniens, non tamen conquieuit, donec hunc inueniſſet. potuit certe Oneſiphorus hic à Petro, ſi tunc fuerat Romæ, certior effici, quo locorum Paulus Romæ ſeſe continuerit, & liberatus fuiſſet multum anxia illa ſollicitudine, qua Paulum, hinc inde per Romam diſcurrendo, inueſtigauerat. Mirum ſi Paulus neminem præterit, à quo aliquot perſentiſſet beneficiũ, quod Petrum Romanum (vt aiunt) incolam ſuum, nunquam ſcribit aduiſitaſſe carcerem, quem tamen amantiſſimum ſui ſemper habuerat fratrem, nempe à quo in catholica illa ſua Paulus chariſſimus nominatur frater. Quamobrem veriſſimum eſt ad vltimum vſque Neronis annum, Petrum Romæ non fuiſſe, cum nec ſaluere iubens Timotheum fratrũ, qui Romæ tunc aderat nomine, Petrum admemoret; Salutant te Eubulus, & Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres omnes: non video cur ex induſtria ſupprimere Petri nomen voluiſſet, cuius alioqui ſemper fuerat obſeruantiſſimus. Quomodo idcirco viginti & quinque annis Romæ egit? Quomodo à Nerone paſſus eſt, cum nec ſub eius imperio venire quoque ille potuerit?

## *Decimaquarta Diſſuaſio.*

DICAT per me Romana colluuies (ſic enim appellat perſuaſor) Petrum à ſecundo Claudij anno, vſque ad poſtre-

ſtremum Neronis, aſſiduum Romæ fuiſſe, tantum enim abeſt,vt colluuiem illam diſcutiam, vt etiam me neſcire fatear, quos hoc nomine admodum certe contumelioſo, perſuaſor velit intelligi. Hieronymus certe,qui vt puto, ex illa colluuie non fuit, idem non dicet, qui ſecundo Claudij anno Romam profectum, & octauodecimo à Chriſti morte (quod ſępe iam diximus) ſiue quintodecimo, quod ad rem noſtram confirmandam nihil officit, Hieroſolymis fuiſſe ſcribit. At quæ nam (inquiet aliquis) paſtoris hæc erat diligentia, tot annis à grege abeſſe: Illud ſcilicet nequaquã animaduertens, non ſponte, ſed Claudij edicto, primum coactum diſceſſiſſe. Deinde, eo mortuo, primo Neronis anno,ad Vrbem redijſſe,Eccleſiaq; Romana conſtituta,iterum euangelizando ad alias terras ſponte acceſſiſſe,quia nõ ſolum fidem propagabat per varias prouincias vt Apoſtolus, ſed etiam vt paſtor vniuerſalis, etiam ab alijs conſtitutas Eccleſias,inuiſebat;& maxime Hieroſolymitanam, tem pore omnium primam,& Antiochenam vbi primum Chriſtiani vocati, ex quibus initia fidei ad alios permanarent, & ex quibus conſeruatio & propagatio fidei Chriſtianæ tunc pendebat. Et pro feſto Romanæ Eccleſiæ, nullum tunc periculum imminebat, ne abſentis locum occuparet alius, quando & Linus, & Cletus à Petro ordinati, ſacrorũ procurationem habebant, & ęmulus aderat Narciſus, nec minus ipſe Petrus Romanorum erat Epiſcopus,Hieroſolymis, vel alibi agens, quàm Romæ. Conueniens profecto principi Apoſtolorum non erat, vno in loco totum vitæ tempus degere,ſed quemadmodum faciebat Paulus,totum terrarũ orbem euangelizando, & Eccleſias plantando circumire. Quod Petrum feciſſe, nobiliſſimos auctores habeo, Origenem,Epiphanium, Metaphraſtem, qui affirment. At eum Eccleſia ſua abeſſe nefas erat: Id de Apoſtolo recte dici nõ poteſt. At nunquid non Athanaſius eo tempore Alexandrinorum Epiſcopus fuit, quo Arrij factione, impietate

Con-

Constantij, coactus est in exilium proficisci; quorum sententijs, cum noluisset Liberius Romanus Pontifex subscribere, ipse quoque (vt Ammianus ait) est deportatus: at de Athanasio scribit Nazianzenus, quod non exilium, sed peregrinatio illa fuerit: nempe, quod aliquandiu exul pro fide, demum reuertens, totius Aegypti humeris sit reportatus. Nunquid non idem Eusebius Pontifex Vercellensis erat, cum eadem actus tempestate, ab Occidente in Orientem delatus est: ille inquam Eusebius, ad cuius reditum Hieronymus scribit, vestes lugubres lactis vniuersam Italiã commutasse. Nunquid non Hilarius Pictauensis erat Pontifex, cum à propria sede exul, vniuersam Galliam discessu suo afflictam, & consternatam reliquit? Quos si omnino absentes, Pontifices dicendi non sunt; videamus ne illi trecenti decem & octo à Constantino magno euocati tantisper Episcopi non fuerint, quo ad Nicææ pro Christiana Republica constituenda, sunt commorati. Idcircoq; nihil eo nomine potuerint statuere. Porrò autem quod ad epistolam ad Timotheum attinet, satis supra ostendi, eam non 14. Neronis anno, sed quarto, vel quinto, ex prima Pauli custodia scriptam esse: quo tempore, quum Petrus Romæ non esset, non est mirum si eius nomine Paulus discipulum non salutat, vel aliquam eius mentionem faciat. Sed faciamus Petrum tunc Romæ esse potuisse, quod mirum persuasori videtur, Paulum Timotheum Petri nomine non salutare; id mihi nequaquam mirum est; vt enim mirũ fortasse confiteremur, si eum aliunde Romam scriberet, non salutasset Petrum, qui princeps in ea Ecclesia erat, sic cum Roma alio scribit, non necesse est omnium, qui Romæ sunt nomine salutem adscribere. Prius namque illud, nisi faceret alienum, ab officio posset videri, at vero alieno nomine salutare, ita demum consueuimus, cum ab ipsis, quorum nomine salus est adscribenda, id acceperimus in mandatis. Nisi fortasse Paulum per præconem annunciasse credimus: quotiescunq;

MM lit-

litteras daturus erat, vt illis omnium nomina aſcriberētur. Pudet pudet profectò in puerilibus ( vt leuiſſime dicam ) coniecturis refellendis, operam ludere. ſi enim ſola antiquitate teſte vti vellemus, maximum robur haberet, ſacris etiã litteris atteſtantibus. Quo enim propius aberat à Petri obitu, eo certius quæ vera erant ſcire poterat, quæ deinceps per manus tradita ad nos vſque deuenere. Nunc verò cum ad longiſſimi temporis perſuaſionem, ſanctiſſimi quoque, & antiquiſſimi auctores accedant, ſimile eſt huic opinioni contradicere, ei quod de Gigantibus poetæ fingunt, cum Dijs pugnare.

## *Perſuaſio Quintadecima.*

PRAETER epiſtolas iam dictas Pauli è Roma miſſas, ſunt
„ quædam aliæ familiares reſponſiuę epiſtolæ ipſius, ad Senecam Neronis Imperatoris præceptorem ſcriptæ, quas ego nonnullis argumentis, tunc fuiſſe ſcriptas arbitror, cum Paulus ſecundò iam Neroni præſentaretur. Primùm quia iam Nero Cæſar furibundus, atrox, petulcus, adulter, & omni prope vitiorum contagio fuerat pollutus, quod de priori eius quinquennio nullus credere poteſt. Secundò quia id temporis, Paulinæ quædam epiſtolæ, quas vbi in priori captiuitate Romę teneretur, ad quaſdam Eccleſias direxerat, ad manus Senecæ iam tunc deuenerant, ex quibus, ille non nihil profecit, quod priori biennio, quo Romę tenebatur Paulus, fieri non potuit. Tertiò quod Seneca in vna epiſtolarum ad Paulum deſcriptarum, Romani incendij à Nerone facti meminit, quod ad finem declinante Neronis Imperio factum eſt; cum Oroſius, non ita multo poſt, Petrum & Paulum communi mendacio deceptus, à Nerone martyrium paſſos ſcribat; & ſequenti mox autumno, peſtilentiã Romę obortam adeo magnam, vt vno autumno, ad trigin-

ta

ta millia hominum vita decesserint, quam pestilentiam, Neronis Imperio decrescente factam, Suetonius in vita ipsius designat, illis itaque ambobus Romæ degentibus, Paulo in carcere, Seneca in Regia Neronis, cum alter de altero, magna sibi polliceretur, & neuter neutrum alloqui potuissent, vel quod inde vtrique immineret periculum, quandoquidem lege cautum fuerat, ne quispiam Christianum, aut Iudæum alloqueretur, vel quod Senecæ non fuerat integrum, Paulum in carcerem aduisitare, nequid ex inde Tyrannum offenderet, aut ipse quoque conijceretur in carcerem. Quapropter epistolijs hanc colloquendi sarciebant penuriam, & quidem mutuum amorem vtrinque præseferentibus, neuter tum Petri alicubi meminit, qui vigintiquinque annis tum Romæ agere debuerat, nondum tamen fuerat Senecæ doctissimo, in Christianosque benignissimo homini cognitus, cui proculdubio nonnihil gratificatus fuisset, si quod Paulus ob carceris impedimentum nō poterat, ipse eius desiderio satisfecisset, & de Christo secum confabulatus, in numerum Christifidelium asseruisset: quod Paulus etiam facere debuit, vt ablata sibi Senecam alloquendi copia, eum ad Petrum nulli Apostolorum postponendum relegaret, qui nihilodeterius fidei Christianæ primordia ei tradiderit. Sed quis ni forte exoculatus non videat, omnia hic repugnare pestiferæ huic opinioni, quod Petrus Romam vnquam venerit à Nerone passurus, cum tot rationibus conuincatur. Ad vltimum vsque Neronis Imperij annum, Petrum Romam nunquam venisse, tantum abest, vt martyrium ab eo passus fuerit: Nam legitur & in ea, quæ tertia est Senecæ ad Paulum epistola, quod eius plurimum rei causa, Nero, Apostolo fuerat indignatus, quod à ritu, & secta pristina Iudæorum, qui Pharisæus olim fuerat, non solum ipse recesserit, sed & alijs hoc suaserat faciendum. Quod planè Petrus prior Paulo Romæ facere debuerat, si tot annis ante aduentum in Vrbem ipsius illic resederit.

## *Dissuasio Decimaquinta.*

QVOD ad epistolas Senecæ,& Pauli attinet,credo vtiq; dicenti D.Hieronymo aliquando extitisse eas, quæ veræ germanæq; putarentur. At, quæ nunc circunferuntur, neutrius esse magnopere contenderim (si tamen ibi sit contendendum, vbi siue ita sit, siue non sit, nihil causam hanc nostram vel promoueat, vel impediat) eaq; potissimũ coniectura, quæ plurimum semper apud doctissimos quosque valuit, styli scilicet, & elocutionis: si enim lectioni mixtum debet esse iudicium, qui Senecam, qui Apostolum paulò diligentius legerit, istud ipsum, vt puto, statim non verebitur affirmare. & tamen quisquis fuit auctor, hoc egit, vt nobis persuaderet Senecam fuisse Christianum,& vt eius libros lectu cum primis dignos commẽdaret Christianis; qui tamen maiore cum fructu legentur, si legantur vt hominis pagani. Cum autem hęc scribantur clanculum inter ipsos, quàm nihil est in Paulinis epistolis illo Pauli spiritu dignum? quam,vix vsquam audias nomen Christi, cum ille non soleat aliud vbique intonare, quam Iesum Christum? Deinde illum fortissimum Euangelij propugnatorem quam facit in his epistolis formidolosum? Obiurgat enim Senecam Paulus, quod Neroni indicaret epistolas ipsius, quas tamen in hoc scripserat,vt in omnibus Ecclesijs legerentur; atque adeo se ipsum redarguit Apostolus, quòd epistolis suis nomen suum soleat subscribere, & hic scilicet allegatur illud, omnibus esse placendum, & domino nempe Cæsari gerendum morem: Paulus ne cuiquam placeret, dissimulato Euangelio, cum multo ante Romanis misisset liberam & prolixam epistolam? Aut hoc docuit Paulus celandũ Christianismum, vt placeat impio Domino? Deinde Seneca nuntiat Paulo, quod Cæsar immanibus supplicijs sæuiret

in

in Christianos, quasi hoc Romæ cuiquam esset ignotum. Ad hæc, si quid metuebant, tutius poterant ore colloqui quam epistolis. Nec Paulus amore Euãgelij, grauatus fuisset, vel in Sallustianos hortos venire, si Seneca metuebat venire Romam. Quanta copia, quanto affectu, Paulus scribit vni Philemoni de re vulgari; & Senecæ tam celebri viro scribit tam ieiune, tam frigide de complectendo Christũ? hoc est de re omnium maxima. Quando vero sic loqueretur D. Paulus: & si sors prospere annuerit. non ausus est scilicet, nominare Deum, quem Seneca Paganus toties nominat in scriptis suis? Illud insignitæ cuiusdam stultitiæ, quod Seneca mittit Paulo librum de copia verborum, quo post hac melius scribat Romane. At qui, si Paulus nesciebat Latine, poterat Græce scribere, quum Græce nosset: maxime vero cum Seneca doceat, Philosophi dictionem sententijs grauem potius, quam verbis ornatam esse debere: nunc tamen in Paulo requirat ornati sermonis copiam. Illud parum accurate, quod cum faciat Senecam in Apostolo desiderantem copiam, & cultum sermonis, tamen in his epistolis nihilo cultius scribit Seneca ipse, quàm Paulus, sed par est vtriusque balbuties, & sensuum frigus. saltem aliqua ex parte Senecæ phrasim emulari debuerat; aliquid ex Paulinis epistolis effingere, vel vehementia & subtilitate dictionis. Sed ego nimis multa de re nihili: nolim tamen persuasorem idcirco hæc dicta esse opinari, quod aliter non potuerim respondere, & quidem verissime. Nam & si illorum esse concedimus, quorum nomine inscribuntur, nihil ea propter fit nostra causa deterior, quandoquidem ex Tacito certum est, Senecam duobus saltem annis ante Neronis mortem obijsse. D. Hieronymus quoque de viris illustribus; Seneca (inquit) biennio antequam Petrus & Paulus coronarentur martyrio, à Nerone interfectus est. Nos vero postremo deniq; Neronis anno Romam Petrum aduenisse iam diximus; nec tamen si Romæ fuisset eo tempore

Pe-

Petrus quo scriptę dicuntur, protinus necesse esset Petri mentionem fieri, quod satis ostendimus, cum de epistola ad Timotheum loqueremur.

## *Persuasio Sextadecima.*

„ NEMINEM adeo hebetem, ac stupidum puto, quin intelligat Petrum non modo Romę passum non fuisse, sed ne eum fuisse illic quidem; & ne quis moueatur inuerecunda illa Romanę Curię voce, tot testimonia proferentis, perpendat secum, quam item de passione Petri & Pauli alterutrū conueniant auctores. Ambrosius sermone illo sexagesimo septimo de Petri & Pauli martyrio differens, dicit: Vna die, vno in loco, vnius tyranni tolerauere sententiā, & hęc, cum multis alijs, communis est ei opinio: immo totius Romanę Ecclesię in eorum solemnitate decantantis, Gloriosi principes terrę, quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati. Falsa verò hęc esse, passiones vtriusq; sub nomine discipulorum Pauli confictę produnt: dum neque cum istis, neque secum conueniant. Quod enim hic dicitur, vna die eos passos fuisse, id Linus apertissime negat, & hoc, vana quidem ratione, quas ego ob prolixitatem, huc non adduco: verum lectorem, ad passiones illas per cōmentitium Linum descriptas, & à Iacobo Stapulense Latinitate donatas, remitto. Dionysius vero, non ille Pauli discipulus, sed nescio quis mendacissimus nebulo, priori opinioni subscripsit: sed nunquid & vno in loco passos, concorditer omnes scribunt? Hic vide mendaciorum portenta: Quidam enim hoc fatentur ingenue, cantante etiam Romana Ecclesia, ne in morte eos fuisse separatos: sed sicuti vna die, ita in vno loco, morti fuisse traditos: ac Linus Petrum in loco, qui Naumachia appellabatur, cruci prępostere affixum scribit; in quo autem Paulus ceruicem amiserit,

serit, non meminit: sed hoc vno satis testatur, noluisse se dicere, vno in loco passos, cum alios apparitores, & carnifices, & alios mortis spectatores eorum vtrique assignet. Porrò Dionysius ille, apertis verbis ab eorum diuariat sententia: nam (inquit) cum ad mortem ducerentur, & ad inuicem separarentur, Petro dixisse Paulum, pax tecum fundamentum Ecclesiarum, & pastor ouium, & agnorũ Christi. deinde quod Neronis edicto, ambo ad exitium peruenerint: ne hic quidem cõsentiunt. Nam cum omnes eius rei Neronem pronuncient auctorem; solus tamen Linus Agrippam Petrum interimere imperasse testatur; scribit namq;, quod Petro Romæ degente, multæ sexus fęminei, monitu Petri, illecebris luxuriæ abrenunciauerunt; inter quas Agrippæ concubinæ quattuor fuere, quarum continentia indignationis materiam, Agrippæ præbuerit, ita vt Petrum cruce interimere iusserit. hac de re, quamuis tota Roma tumultuaretur, Imperatore tamen nihil sciente: & multa sunt figmenta, quibus illi mutuo diffident, dum nihil certi super ea re pronunciare nouerint. quæ ibi ergo fides, vbi nulla est concordia? Nam vel hoc solum diffidium, mendacium eorum prodit, nec dum vnum vidimus arbitrum, qui hanc intolerabilem inter eos litem dirimere aliquando ausus fuisset. Historiæ enim, quam de Nerone quidam nobis reliquerunt, insecurum est credere, vt iam Iosephi adscripsimus verba: imo res profecto miranda, quod Iosephus ipse, qui à Vespasiano, expugnata Hierosolyma, Romam productus est, ibidemq; agens, Domitiani ferè superauit tempora, & historiam Iudaici belli in Vrbe conscribens, Vespasiano, eiusq; filio Tito nominatim dicauit, in eaq; à Nerone interemptorum, vt etiam aliàs in antiquitatibus meminit, nec vllam mentionem de Petro, ac Paulo facit, qui tamen erga Christianos fauentissimus fuerat, & arrepta occasione, non sine honoris pręmio eorum solebat meminisse. velut Ioannis Baptistæ in Macherunte Castello obtruncati, libro

anti-

" antiquitatum 18. & Iacobi Apostoli fratris Christi Iesu, ac
" Hierosolymitanorum presbyteri lib. 20. id propter crediderim ego vitæ exitum Hierosolymis vna cum Iacobo, & quibusdam alijs Petrum accepisse; si quidem Iosephus, & alios nonnullos tunc temporis, cum Iacobo, ab Anano Iudęorū Pontifice interfectos scribit. Nam reclamat ratio, Petrum vna die interitum cum Paulo habuisse. Qui à Christo vocatus, vxorem, & liberos, imo socrum, quam Christus à febre vexatam, pristinæ sanitati reddidit, habuisse legitur: & omnium Apostolorum annosissimus, vtpotè cuius caniciem Paulus (vt Athanasio placet) reueritus, post tres conuersionis suæ annos, eius videndi gratia Hierusalem accessit; cum tamen ipse adolescens adhuc fuerit, vt Actorum habetur cap. 7. attamen in Euangelica functione tandiu versatus est, vt ad discipulos vnicè sibi dilectos scribens, ætate se iam confectum aliquoties fateretur. Quis se committat labyrintho huic inextricabili, quem nobis tortuosissimis suis opinionibus, velut muscipulas quasdam adornant scriptores, nec quippiam tam certi alicubi occurrit, quo ceu filo quodam ducti, ad exitum earum perueniamus.

## *Dissuasio Sextadecima.*

IACOBVM Fabrum Stapulensem, non minus moribus, quàm doctrina superiori ætate celebrem, eius candoris fuisse ex ijs, quæ scripsit, vt moribus suis cæteros fingens, non facile sibi persuadere possit, aliquos fuisse qui à se conscripta sub aliorum nomine publicarent, quod vt modeste ipse credidit, vtinam ita verè nobis possit persuaderi. Rectè enim Nazianzenus inquit, cùm qui mala facere paratus non sit, nihil temere etiam vel de alijs opinari. Minime igitur mirandum, si vir candoris ingenui, Petri, & Pauli vitas ab eo scriptas credidit, cuius nomine erant inscriptę,

licet

licet eiusmodi non sint, vt Petri successoris, non auctoritate tantum, sed doctrina etiam, & sanctitate dignas esse suspicemur. Quare id quod persuasor scribit, etiam nos sentimus: D. enim Ambrosij, & Ecclesiæ cum eo sentientis, opinionem suscipimus. Petrum & Paulum vna die, vno in loco, Romæ scilicet, vnius Tyranni tolerasse sententiam. A quibus verbis, etsi Lini, & Dionysij passiones in die dissentirent, non tamen illico consequens esset, totam de Petri & Pauli passionis historiam falsam esse. Nam & de die quo Christus passus est, maxima inter veteres Patres est controuersia: Nam Tertullianus, Chrysostomus, & Cyrillus cum 8. Kal. Aprilis passum scribunt. Niceta Grçcus auctor 10. Kal. Theophilus Cæsariensis 11. Kal. Victorinus Lemouicensis Episcopus, Lactantius, & Bedas 7. Kal. Aprilis: alij ex recentioribus, aliter sentiunt. Quare si scriptorum varietas, detrahere fidem historiæ potest, nec Christum fuisse crucifixum, argumentari poterimus. at Linus ab Ambrosio de die non discrepat, nec de loco, cum Ambrosius generaliter locum, Vrbem scilicet intelligat; Linus particulariter vias, scilicet Ostiensem, & triumphalem. De iudice verò, quid prohibet, Petrum ab Agrippa, Neronis edicto, necatũ fuisse? Sed nec à Lino, aut ab Ambrosio Dionysius discrepat. At si vt Lini, & Dionysij suppositas vitas persuasor intellexit, sic eodem iudicio cauisset, ne argumento vteretur, quod contra se posset retorqueri, nequaquam tam longus fuisset in ijs enarrandis, quæ Iosephus scripsit: Mirum (inquit) quod qui libenter Christianos nominat, Petrum Romæ occisum non dixerit, qui tum neque Stephani lapidibus obruti, aut alterius Iacobi decollati, nullam mentionem fecerit, quare par est credere, Hierosolymis trucidatum eadem tempestate, qua Iacobus, & alij ab Anano, quorum in vigesimo antiquitatum Iosephus mentioné facit: quam tamen rem nemo vnquam ne somniauit quidem. At verò illud magis mirandum, si Petrus Hierosoly-

NN mis

mis trucidatus est, vbi & Iacobus, cur illius, sicut & Iacobi obitum, Iosephus non describit? Nec id quidem aduertit persuasor, cum tanta Christianorum cædes extiterit, vt etiam apud Romanos, auctore Tacito, orta sit miseratio; eius tamen rei, Iosephum omnino non meminisse: Pereuntibus (inquit) addita ludibria, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammis traditi, atque vbi defecisset dies, in vsum nocturni luminis sunt adusti. Sumpserat nempe Iosephus Iudæorum res, non Romanorum narrandas. Quod verò scribit persuasor de filijs, vxore, & socru Petri, nondum planè intelligere potui, quid sibi velit, auguror tamen ea ætate sibi Petrum confixisse, vt ad Neronis postremum annum peruenire non potuerit. Nos vero si qua Sibylla nobis in explicanda sententia accesserit, tum demum cum ea declarata fuerint, responsionem accommodabimus; interim cum nihil ea de re certum acceperimus, persuasori, & eius sententiæ defensoribus, lapidem hunc relinquimus commouendum.

## *Persuasio Decimaseptima.*

OSTENSO quod Petrus Romę mortem non receperit,
” restat dicere, vbi locorum pro Christi nomine passus sit, &
” antequam id probem, id testor prius, nullum testimonium
” diuina ex litteratura huc trahi posse, quo quis Paulum indubiè Romæ passum fuisse à Nerone ostendat: Nam dum
” postremo iam Neroni oblatus fuerat, & ad Timotheum scri
” bens, hæc interposuit verba: Ego iam delibor, & tempus
” resolutionis meæ instat. In eis Paulus decrepitam, & non martyrium suum intellexit, quem interea dum hæc scripse-
” rat, valde senio detritum, & decrepitum plane fuisse: si non
” alio testimonio, certè vel hoc solo constat, quoniam ante
” decem annos Philemoni suo scribens, senem se nominauit:
Cum

Cum talis sim, inquiens, vt Paulus senex. Quantum verò putas intra hoc decennium, cōtinuis laboribus, omnium Ecclesiarum sollicitudine, corpusculum Pauli exhaustum, & maceratum, vt indicare Timotheo suo charissimo cogeretur, quo Romam acceleraret, suoq; aduentu mortem ipsius prǽuerteret, qua ipse breui fuerat resoluendus. Nam quod Spiritu Sancto illustratus, liberationem sui è carcere præuiderit, verba ipsius indicant: significans enim quomodo in priori ante Neronis tribunal statione, causam suam solitarius, & omni patrono destitutus perorauerit, à Neroneque ereptus fuerit, sub hæc ita loquitur; Liberatus sum de ore leonis, & liberabit me Dominus ab omni opere malo, & saluum faciet in regnum suum cœleste, hoc ad ministerium corporis sui mystici Ecclesię sanctæ. Quemadmodum per regnum cœleste, Gregorij auctoritate, Ecclesiam in sacris scripturis sæpiuscule nominari diximus, sicut enim sua spes, non illum fefellit, vbi in priore captiuitate constitutus, Philemoni scripserat, para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis, ita neque hic eum decepit. Sunt enim pleraque alia testimonia, eum à Nerone liberatum etiam secundario fuisse, veluti epistola illa Senecę, quæ Apostolo in carcere degenti, miserat ipse. ex quibus procliue est creditu, Neronis violentiam Paulum euasisse: verum ne hic longius iusto immoremur, iam Petrū & Paulum Hierosolymis passum, testimonijs irrefragabilibus confirmabimus; Primitus solius Christi verbis, ad Scribas, & Phariseos, imò ipsam Hierosolymam apud Matthęum & Lucam loquentis: Vę vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui ędificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta, & dicitis, si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus filij eorum in sanguine prophetarum, itaque testimonio estis vobismetipsis, quia filij estis eorum, qui prophetas occiderunt, & vos implete mensuram patrū vestrorum. Ideo dico vobis, ecce ego mitto ad vos prophe-

„ tas, & sapientes, & scribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in Synagogis vestris, & persequemini de Ciuitate in Ciuitatem, vt veniat super vos, & cætera. Tandem dicit Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, &c. Hæc loquutum Christū, non de prophetis legis veteris, sed de Apostolis: exponit Ioannes Chrysostomus homilia in Matth. 75. ac ita dicit; significat ijs verbis Christus, Apostolos, & eos, qui cum Apostolis, & post Apostolos fuerunt, ex quibus multi etiam prophetabant. Quod diuus Hieronymus litterarum sydus, clarius erga hæc verba Christi immoratus interpretatur, dicitq; simul hic obscura iuxta Apostolum scribentem, varia esse dona discipulorū Christi, alios sapientes, qui nouerunt quando debeant proferre sermonē, alios scribas in lege doctissimos, ex quibus lapidatus est Stephanus, Paulus occisus, crucifixus Petrus, flagellati in Actibus Apostolorum Apostoli, & persequuti eos sunt de Ciuitate in Ciuitatem, expellentes de Iudæa, vt ad gentium populū transmigrarent. His verbis Hieronymus clarissime, ita & Paulum & Petrum Hierosolymis passos declarat: & ne cuius testimonium desideretur, Nicolai Lyræ horum Christi verborum interpretationem subnectamus; ex eis occidetis exponit Lyra, sicut Iacobum fratrem Ioannis Actuum capite 12. & Stephanum Actuū cap. 7. & multos alios, & crucifigetis, vt Petrum, & Andream fratrem eius, & multos alios flagellabitis, sicut Paulum, & Sylam, vt Actuum 16. cap. & secunda ad Corinth. cap. 11. traditur. Quis contra hæc firmissima testimonia, vel hiscere deinceps poterit? quis reclamare? Quis non modo Hieronymum, Chrysostomū, Nicolaum Lyranum; sed & Christum mendacij arguere poterit? cum ipsemet apud Lucam eadem repetiuerit verba, de Petro, Andrea, & alijs quibusdam Apostolis, ea sese loquutum designat inquiens: Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non

habent

habent amplius quid faciant; ostendam autem vobis quem »
timeatis, timete eum, qui postquam occiderit, habet pote- »
statem mittere in gehennam. Præterea dicit Christus Hie-
rosolymis, & non Romę, à Scribis, & Pharisæis, & non ab »
Imperatoribus Romanis, occidendos suos Apostolos, quā- »
uis non negem, quosdam etiam extra Hierusalem fuisse »
interemptos.

## *Dissuasio Decimaseptima.*

Bene habet, tandem aperuit persuasor eam, quam de Petri morte haberet opinionem, nec eam ipsam Phrygis, aut Mysi testimonio subnisam, sed Hieronymi, inquit, litterarum syderis, illius, inquam Hieronymi, qui non semel tantum, sed iterum, & sæpius Romæ Petrum fuisse, & à Nerone trucidatum scripsit. Illius inquam, qui cum nuper, ipsius persuasoris sententia, mendax esset, & sibi contrarius, in cœleste sydus repente est immutatus. Nempe, quod tandem adhibebitis fidiculis, & eculeo, visus est persuasori aliquid confiteri, ijs quæ sępius ante dixerat contrarium, & repugnans: sed Hieronymi verba audiamus, Paulus occisus, crucifixus Petrus; Vbi nam rogo Hieronyme, num Hierosolymis? Minime id quidē; essem enim hac ratione mihimetipsi contrarius, sed Romę sub Nerone, postquam de Ciuitate in Ciuitatem, & de Iudæa à Iudæis expulsi, ad gentium populum transmigrarunt: sed hęc fortasse ita intelligi debere, negat persuasor. Accedat rursus ipse Hieronymus declarator verborum suorum, qui in epistola contra Vigilantium, in commentarijs epistolæ ad Galatas, in libro de viris illustribus, & plerisque in alijs locis, non per verborum inuolucra, & quæ interprete indigeant, sed manifeste Romæ dicit, iugulatum Paulum, crucifixum Petrum: sed nimirum nihil est contra semetipsum tam munitum, tamq;

arma-

armatum, quam mendacium, quam veri dissimulatio, extorsit nempè veritas ipsa ab imprudente persuasore, vt quę prius si non verbis, re certe ipsa tam male acceperat, nunc (vt verè est) litterarum sydus appellaret, vt verum illud, quod nos asseruimus, eius testimonio innitatur, qui etiam aduersarij verbis tantopere sit commendatus, vt nemo deinde credere possit, eum mentitum, cui etiam aduersarij tā magnificum titulum adhibere non vereantur. At Christi verba à persuasore citata, paulum excutiamus. Nihil ex ijs Christi verbis conijci potest, Petrum, & Paulum Hierosolymis passos esse. Neque enim Christus in verbis illis, alterutrius nomen exprimit: sed tantum affirmat, quod ex ijs, quos ipse missurus esset, Iudæi aliquos essent occisuri, aliquos crucifixuri, aliquos in synagogis suis flagellaturi, aliquos de Ciuitate in Ciuitatem persecuturi; quę verba, quid ad Petri, Pauliq; mortem faciunt? Quanam argumentationis formula, sequitur vtrosque à Iudæis Hierosolymis fuisse occisos? Illud verò, quod ex Chrysostomo citat, etiā si ipse negaret, nos vtique verum esse contenderemus; per prophetas scilicet à Christo mittendos, & occidendos, Apostolos intelligi, eosq; ventura prędixisse, & aliquot quoque ex ijs Hierosolymis trucidatos, vt Iacobum, Simonem Cananeum, & Stephanum, omnes vero flagellatos, & ea Vrbe fugatos. Quare in re non dubia, testibus vtitur minime necessarijs. Lyrani vero nobis non vacat, nec planè si vacaret, liberet excutere verba, quæm iam sępius persuasor ipse tam acerbe insectatus est, vt nobiscum ne, an cum ipso faciat, satis perspicuum sit, nihil intersit. Pręcipue cum idē ipse Lyranus sępius dicat, vt in commentarijs super Exodum, cap. 15. epistolę ad Romanos, vltimo Actorum, & alibi, Petrum, Paulumq; Romæ sub Nerone occisos: sed si nunquam id dixisset, aduersarenturq; omnino opinioni nostrę; sexcenti superessent, quos eidem opponere possemus: Vincentius scilicet Gallus, Iacobus Varagineus, Ioannes

Beleth,

Beleth, & eius generis complures, vt quod vulgo in prouerbio est, cum Bitho Bacchius. Cęterum demus aduersario ex supra à se citatis testimonijs, Petrum & Paulum à Iudęis occisos; non tamen illico consequetur eos Hierosolymis esse interfectos; quemadmodum non sequitur Christus à militibus Romanis crucifixus est, igitur Romæ crucifixus fuit. Quare omnium præcipua persuasio, in spongiam incubuit.

## *Persuasio Duodeuigesima.*

Videre mihi videor, satis prolixe eorum me subner- ”
uasse opinionem, qui Petrum, vt Romanum Episcopum ”
celebrant, & hoc nomine Romanis Pontificibus nihil non
tribuunt, dum in summi Apostolorum Principis (vt aiunt) ”
ipsi locum suffecti sint, hancq; desultoriam potestatem, ceu ”
per manus sibi tradant. At verò si quis roget quomodo ”
hæc falsissima persuasio in Ecclesiam obrepserit, dicã com-
pendio; si alia quoque non minus nociua, quorum recens ”
est adhuc memoria, negligentia temporum rata habentur, ”
vt nihilominus pro articulis fidei reponantur; quanquam & ”
historicorum de his taceant libri, & Christi dogmata, velut
ex diametro cum eis decertent; solo tamen Ecclesiæ præ- ”
textu, non minus quam quęuis alia, sine quibus hominibus, ”
salus non contingit credi præcipiuntur; quibus si quispiam ”
bono fretus testimonio occurrere voluerit, atque hæreticus
habetur, quam, qui in legem Christi fuerit impius. Quid ”
ergo de tam remotis, ac perturbatissimis temporibus, Ro- ”
manæ curiæ palpones, circa Petri Romam aduentum, pas- ”
sionem, & Pontificatum confingere non poterant: putas ne
Ecclesiam, quam egenus constituit Christus, quam omniũ ”
facile pauperimi auxere Apostoli, opibus ditari oportere, ”
vnum in ea cęteris omnibus dominari, imò Ecclesiam non
aliud, quam tyrannidẽ fieri debere? ecquis hoc dixerit? At ”

verò

» verò hodie sollemne id habetur, hoc gloriosum putatur, vt
» vnius arbitrio omnia fiant, circa vnum summa, & caput Rei-
publicæ Christianæ consistat, vnius iussu, aut iniussu, singu-
» la gerantur, ex vnius nutu, cuncta pendeant. Quod si quis
» minus reuerenter hos Ecclesiæ proceres incesserit, si cor-
» ripuerit, si annuere voluerit, continuo fremunt classica, vn-
delibet plebs Christiana conclamatur ad arma capessenda:
» ad omnes Christianos principes id, aiunt, pertinere, ne ex-
» polietur Christus, neue iacturam patiatur Ecclesia, dum ali-
» quot annui census denarij eis decreuerint, omnia sursum, ac
deorsum versare non verentur; at tot Christianorum fœdã
» dilacerationem, & stupendam perniciem interim ne pili
» quidem faciunt. Adeo Tyrannis hæc Romanæ curiæ, ista
» perniciosa opinione inualuit, dum Primatum, mediante Pe-
tro, supra omnes alias Ecclesias sese accepisse iactitat; & Ro-
» manus Pontifex, vniuersalis Ecclesiæ catholicæ Episcopus
» censetur, repugnantibus omnibus omnium fermè libris,
» voce ipsiusmet Christi, & ritu, ac exemplo primitiuæ Ec-
clesiæ, cumq; recens adhuc sit memoria, quando hæc ty-
» rannis exordium sumpserit. Nonne tamen inueniuntur
» plerique, qui id perpetuo fuisse scribant? id probent. pro
» eoq; ad aras vsque (quod solet dici) digladientur, quibus
non aliter, quam solius Christi verbis passim vulgus credit.
» præterea, Siluestrum à Constantino Imperatore honestis
» muneribus donatum, in sedeq; Imperatoria repositũ, quis
hoc hodie è populo non credit? resistentibus omnibus hi-
» storiographis, eorumq; commentitias bullarum nugas for-
» tissimus rationibus, doctissimisq; viris reprobantibus. Quan-
» tum tamen veritatem promoueant, apud hanc futilem ple-
beculam, pseudo sacerdotum præstigijs delusam, in propa-
» tulo est omnibus, cum non minus reuerenter in has opinio-
» nes, quam in Christi verba iurent ipsi. Non difficile est ex
» inde diuinare, quantum illis procliue fuerit, quæ hodie de
Petro feruntur confingere, cum eorum temporum, nullam
»

certam

certam habeamus historiam, præter commentitias illas de ”
Petro & Paulo passiones, quæ adeo sibi non constant, vt ”
omnibus etiam tacentibus, ipsę se satis confutent. Pręser- ”
tim, quæ Græcorum lingua conscriptæ sunt: quód vel so- ”
lum argumento esse possit, eas falsissimas esse, cum hæc na- ”
tio, ab omnibus passim scriptoribus, in historia mendacij ”
accusetur; Iuuenale dicente: Quicquid audet Græcia men ”
dax in historia: & alibi, non sine ioco, mendácem Grçculũ ”
nominat. & breuiter nemo miretur, hoc apertissimum men ”
dacium, suos patronos habere; cum non desint etiam, qui ”
Tusciam patrimonium Petri appellant; qua voce, nunquã ”
delirius dici, aut cogitari aliquid potuit. & Plinius haud ”
ignobilis auctor, nulium tam impudens mendacium inue- ”
niri dicit, quod teste careret.

## *Dissuasio Duodeuicesima.*

ERROR, siue res commentitia fuerit nec ne, quæ de primatu Romani Pontificis, aut donatione Constantini feruntur, satis supra docuimus, ita, vt rem luce clariorem ostenderimus. Porrò autem quantum ad Apostolicam sedem spectat, non video, cur ea potestas, res commentitia dici possit; quæ auctores habet viros lectissimos, probatissimos, & Apostolicis temporibus æquales, vel vicinos, de quibus nulla omnino suspicio suboriri potest, cur eis hoc fingere in mentem venisset. sed & cur Grçcis auctoribus à nobis supra citatis, hac prçsertim in se fides adhiberi nõ debeat, ratione omni prorsus caret. Quid enim si profani Græcorum scriptores, imperiti tamen, mendaces aliquando dicti sunt, num & sacri pariter eodem vitio laborabunt? Num mendacij arguemus Dionysium Corinthiorum Episcopum, Caium, Origenem, Eusebium, Ioannem Chrysostomum, Cyrillum, & alios eiusmodi sexcentos? absit. Quũ

" enim ex Christianismo veritatem hi professi sint, qui credi
" possunt mendacia legenda Christianis tradidisse? Sed neq;
vllam probabilem rationem id habet, Gręcos quantumli-
" bet mendacissimos, voluisse comminisci, quod Petrus Gręcia, & Oriente relictis, Romam se contulerit, cathedram sacerdotalem ibi locaturus: quum ea res, magnam Græcis
" gloriæ speciem eripiat. Quare, & Gręcis, hac in re, maxi-
" me fides est adhibenda, & ijs potissimum Latinis, qui Apo-
" stolicis temporibus vicini fuerunt, quorum nomina, supra
" huius opusculi initio citauimus. At solam Tertulliani au-
" ctoritatem repetere non grauabimur, qui in libro de prę-
" scriptionibus aduersus Hęreticos scriptum reliquit: Per-
" curre Ecclesias Apostolicas, apud quas, ipsę adhuc cathedrę Apostolorum suis locis præsidentur, apud quas, ipsę autenticę litteræ eorum recitantur, sonantes vocem, repræsentantes faciem. Proxima est tibi Achaia, habes Corinthum: si non longe es à Macedonia, habes Philippos: si potes in Asiã tendere, habes Ephesum: si autem Italiæ adiaces, habes Romam, vnde nobis quoque auctoritas præsto est statuta. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicę adęquatur; vbi Paulus Ioannis exitu coronatur: vbi Apostolus Ioannes, posteaquam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur. Hęc Tertullianus, quibus in verbis multa animaduersione digna sunt: Primum, quod ex Ecclesijs, quas hic commemorat, sola tantum in fide catholica superest Ecclesia Romana. Deinde, quod cum Ecclesię alię florerent, ex Ecclesia Romana tantum, in cęteras fluxit auctoritas. Tertio, quod etiam ad nostrum institutum facit, Petrum Romę passioni Dominicę adęquatum fuisse; hoc est cruci affixum. Quarto, Paulum illic, Ioannis Baptistæ exitu, hoc est capitis truncatione fuisse coronatum. Quinto, Ioannem Euangelistam, postquam in feruens oleum esset demersus, quum nihil ex eo damni passus esset, in Pathmos insu-

insulam fuisse relegatum. Sexto, trium horum Apostolorum præsentia Romanam Ecclesiam nobilem, ac illustrem esse redditam, sed ex eo præcipue felicem, quod Apostoli duo Petrus & Paulus totam huic Ecclesiæ doctrinam vnà cum sanguine suo profuderunt. Supra 25. veteres tum Græcos, tum Latinos scriptores citauimus, qui omnes maximo consensu Petrum Romæ Episcopum obijsse confirmant. Si igitur hæc veritas tot nobilissimis auctoribus iam recepta est, quis iam nisi mente captus, ac penitus delirans eam amplius in controuersiam reuocare audebit? Cum prçsertim nemo omnino ante mille quingentos annos præter Marsilium, Velenum, & nescio quos recentiores ne contrarium quidem somniauerit. Quo fit, vt risu dignissimum sit, quod persuasor opinatur Petrum Hierosolymis fato concessisse: id quod nemini scriptorum vnquam antea in mentem venerat. Repetantur omnes ad hanc vsque diem scriptæ historiæ, legantur sacrarum litterarum interpretes quotquot Grçcè Latineq; scripserunt, excutiantur commentaria, nemo penitus reperietur impudentis huius mendacij auctor. Sed vsque adeo cçcutit persuasor iste, vt non attendat, quanam ferè omnes eius cauilli in suum ipsius caput retorqueantur. Prima enim persuasio, quç dissidio nititur historicorum præsens persuasoris commentum facile tollit. Nam si quorundam historicorum mutua inter se contradictio, historiç fidem tollit: quid fieri putabimus vbi cuncti maxima consensione repugnant? Quemadmodum hoc loco fieri liquet. Omnes enim vna voce reclamant Petrum alibi occubuisse, quam Romç. Secunda etiam idipsum refellit. Nam propè finem eius, colligitur sub Vespasiano Petrum non obijsse: quia nemo scriptorum hactenus hoc vel dixisse, vel scripsisse inuentus est. Quæ collectio cur non çque valebit hoc loco, quum nullus vnquam scriptor aut dixerit, aut scripserit, sed ne somniauerit quidem Petrum Hierosolymis exitum habuisse? At vt prolixum, ita

facile esset singulas retorquere persuasiones. Ex sexta molitur, quod cum iam Roma Narcissum habuerit Episcopũ, nihil opus esset habere Petrum hominem veteranum, & defectum viribus. An non eadem ratione argumentari possemus? Quum Hierosolyma Iacobum & Apostolum, & Episcopum haberet, quid opus fuerit simul habere Petrum, nempè veteranum, & defectum viribus? In 14. persuasione Lucas (inquit) qui diligentissime scripsit aduentum Pauli Romam, & quomodo fratres ei venissent obuiam, nihil de Petro meminit. Quamobrem nec Romę tum Petrus erat. Nunquid non ęque colligitur Petrum haud quaquã fuisse Hierosolymis quando Paulus illuc postremo concesserit? Nam idem Lucas in hoc aduentu Iacobum, & cęteros fratres prolixum cum Paulo sermonem habuisse testatur, & nullam de Petro mentionem facit. Illud adde quod mendacium, longe deteriori condicione Petrum facit, quã aliorum Apostolorum quemlibet, quum tamen ipse Princeps omnium fuerit. Nam de cęteris fermè omnibus certum est vbi mortui sint, vbiq; eorum corpora magna veneratione à Christianis habeantur, & in eis pręsertim locis, vbi ipsi velut Episcopi aliquando pręfuissent. At iuxta hoc mendaciũ nescitur vbi locorum, & Petrus obierit, & eius corpus iam conditum fuerit; sed neque vsquam in terris certo venerari potest. Nam si Romę non occubuerit, non est id corpus Petri, cui tantus honor à Christianis impenditur, nisi quisquam certo posset docere quomodo translatum ipsum fuisset Romam, quę res hactenus incognita est. Postremo illud maxime est notatu dignum, quod cum Ecclesia catholica compertum habuerit, vbi nam quisque Apostolorum mortem obierit; absurdissimum est, vt per tot secula putetur ignorasse, quo loco Princeps Apostolorum Petrus martyrio vitam finierit. Ad Iosephi verò testimonium vnde tam leuem aduersarius accepit coniecturam Capite 16. postremi libri de antiquitatibus; Ananus (inquit) Pon-

tifex se credens inuenisse tempus opportunum, Festo mortuo, & Albino in itinere constituto, concilium fecit iudicum, & quosdam deducens ad semetipsum, inter quos & fratrem Iesu, qui dicitur Christus, nomine Iacobum, quasi contra legem agentes accusans, tradidit lapidandos, &c. Eadem, quæ supra repeti possunt nullam omninò, neque Petri factam mentionem; quod argumentum aduersario satis efficax ante videbatur, quò colligeret nunquam fuisse Petrum occisum Romæ. Nempe quia necis eius Iosephus Christianis, alioqui fauentissimus, nihil meminisset saltem nominatim. Addendum, quod quum de lapidandis Iosephus loquatur, nihil hoc ad Petrum, quem crucis morte passum compertissimum est. Nouissime accedit, quod Petrus omnium testimonio sex annis Iacobo superuixisse traditur: Nam is anno septimo Neronis fuste fullonis interijt, Petrus verò 13. cruci affixus est. Nihil ergo Iosephi testimonium confert aduersario, ac proinde eius persuasiones nulli mediocriter historiarum perito hoc mendacium persuadere poterunt.

## Sequuntur aduersariorum Cauilli septem, & eorum responsiones, in altera eorum libelli particula contenti, cum eorum confutationibus. Cap. III.

### *Proloquium.*

SOLET interdum fieri, Lector mi, vt dum vegeto semine agrum conspergimus, ni simul nociua queq; radicitus extrahamus, vrenda filix subnascens, sementis pariat iacturam. Quod dum hic timemus, ne quidam cauilli animũ tuum torquentes, nostris ijs persuasionibus minus te credere permittant, alteram libelli particulam addidimus; in qua, cum

cum ſeptem quibuſdam Romanenſium cauillis manus con-
" ſeremus, de eis, dignis rationibus, ſi ſors fauerit, prædam
" ablaturi. Proinde interim Romanum quempiam obęſis
" faucibus, ac ventre prominulo, imaginare ſycophantam,
" qui ſic more ſuo nobis inſtet.
"

## *Secundæ partis confutatio.*

ABSOLVTA prorſus quæſtione, cuius gratia laborem hunc priorem ſuſcepimus, liberum nobis erat finem facere, ni me mouiſſent quædam in ea parte operis, quam perſuaſor cauillos inſcripſit, cum quibus ipſe manus conſerere dignum exiſtimauit, ne quiſquam prioribus ſuis perſuaſionibus, minorem habiturus eſſet fidem; iam ſcilicet præuidens, & propemodum diuinans, quod à catholico quoque contradicendum ſibi eſſet; quod an illi commode ceciderit, aliorum erit iudicium. Etenim an ſuperioribus ipſius argutijs, abunde confutatis, quiſquam habiturus ſit fidem, neſcio. opinor tamen vbi iſta quis perlegerit, cum non vſq; adeo mentecaptum fore, vt non riſu digna putet conſequentia. Sed ne nimio verborum ambitu, lectori tędio ſimus, iam aduerſarium cum ſuis cauillis concertantē, audiamus.

## *Primus Cauillus.*

QVOD in perſuaſione dictum eſt quarta, improbius di-
" ctum eſt, quàm vt credi debeat; Paulus enim dum binam
" ſuam verſus Hieroſolymam peregrinationem, in ea quę ad
Galatas eſt epiſtola commemorat, in quartodecimo anno
" poſt conuerſionem ſuam, vtranque fuiſſe factam intellexiſ-
" ſe volunt; & non in ſeptem & decem annis, vt tua fert opi-
" nio, idq; Nicolai Lyræ teſtimonio confirmatur. Triennium
enim

enim quo ante Paulus Hierosolymã venerat, in subsequentibus quattuordecim annis, quibus secundario illac cum Tito & Barnaba perrexerat, absorbetur, ita Nicolao verba Pauli exponente. Deinde post quattuordecim annos, videlicet à conuersione sua, assumpto Tito, & Barnaba, &c. Et sic Petrus quattuordecim illis annis præterlabentibus, Romam diuertere poterat.

## *Responsio.*

BELLA Lyre, nisi à tot bonis auctoribus, quibus ne matellam dignus erat ipse porrigere, dissentiret, crederetur expositio. sed quia non ausim dicere, an vllum habeat qui isthoc sibi consentiat, rationabilius tot celeberrimi sequendi sunt interpretes, quam hic vnus, & quidem ignobilior, qui in hoc spero aucupabatur sibi gloriam, si stulte ab alijs dissentiret omnibus. Et quia contra inermem, & imbecillem frequentia militum non solet desiderari, quem vnus probatæ fortitudinis vir, vel euiscerare possit, vnicum Hieronymum tot Lyranis anteponendum, contra hunc producam, qui epistolam ad Galatas exponens, hos septemdecim annos, non semel repetit: In principio fidei (inquit) in transitu, Paulus Apostolos vidit, post annos, vt ipse ait, decem & septem plene cum eis loquitur, & se humiliat, & ne forte in vacuum curreret, aut cucurrisset inquirit. Et inferius. Contulit Euangelium cum Apostolis, non quod Paulus timuerit, ne per decem & septem annos, falsum in gentibus Euangelium prædicasset, sed vt ostenderet prædecessoribus suis, non se in vacuum currere, aut cucurrisse, sicut putauerunt ignorantes. Hæc Hieronymi verba. quibus manifeste, quantum Lyra deliret, ostenditur.

Con-

## *Confutatio Responsionis primæ.*

Hvnc primum cauillum à persuasore motum, omnino nihili facimus. Quanquam enim pro certo habeamus, idq; ex Actis Apostolicis accuratissime deduxerimus, quartodecimo à Pauli conuersione anno, Concilium Hierosolymis congregatum fuisse, non decimoseptimo, vt persuasor affirmat: nihil tamen ad causam nostram refert, quoto id anno coactum fuerit quartodecimo ne, an quintodecimo, cum satis supra ostenderimus, Petrum secundo Claudij anno, Romam primum venisse; sexto vero, eius edicto, recessisse; eumq; Hierosolymis, & in Syria, vel transmarinis regionibus, octo integris annis permansisse; ita vt, si idem Concilium quartodecimo, decimoseptimo, aut etiam vigesimo anno à Pauli conuersione celebratum fuisse diceremus, nihil nostræ annorum digestioni, & ad Vrbem Petri aduentui officeret; quum per eos annos, Petrus Hierosolymis semper adesse potuerit. At persuasoris responsionem, alicuius momenti esse faciamus. Si quis porrò accuratè ea tempora, quæ inter Concilium Hierosolymitanum, & carcerem Pauli consecuta sunt, in Actis Apostolorum considerauerit, inueniet profecto, tot annos expressos, & res gestas explicatas à Luca, vt fieri non possit, Concilium idem post 14. annorum celebratum esse, cum inter illud, & captiuitatem Pauli Hierosolymis, anno 20. conuersionis suę factam, vix paulo plusquam sex anni intersint, ex quibus, quattuor vel quinque expressi in Actis Apostolorum habentur, præter reliquas temporum fractiones, quas Paulus absumpsit visitandis, & confirmandis Ecclesijs, quarum Lucas expresse non meminit. Quo fit, vt verba ea Pauli, post annos 14. iterum ascendi Hierosolymam; ab eius conuersione accipienda sint, non vt persuasor sentit, à priore triennio exacto;

cto; quia tunc annus Concilij esset 17. vel 18. annus conuersionis, inter quem, & carcerem, minimum intersunt ex Actis Apostolicis quinque anni, quod fieri non potest, cum captiuitas Pauli 20. eius conuersionis anno fuerit, vt ego in eius vita accuratissime, certissimeq; probaui.

## Secundus Cauillus.

Qvid ni creditur Petro Apostolorum primati, qui è Roma epistolam quam Catholicam dicunt, scribens, se Romæ fuisse proprijs exprimit verbis: Salutat vos (inquit) Ecclesia, quæ in Babylone collecta. Quantum piaculum dissentire à Hieronymo, & Lyrano, quorum neuter Romam, per hanc Babylonem non interpretatur. Hieronymus in libro virorum illustrium, Lyranus autem hæc verba Petri explanans, dicit enim vterque, Romam figuraliter nomine Babylonis designari.

## Responsio.

Dvplicem esse Babylonem à cosmographis didicimus. Vnam in Assyria, quam Babylo sapientissimus Medi filius condidit, vel (si Herodoto credimus) Semiramis. Alteram quæ Aegyptiaca dicitur, non procul ab Aegypto distans, de qua meminerunt Stephanus, Strabo, & Ptolomæus: Et recentiorum, Ludouicus Cœlius in antiquitatibus, & Raphael Volaterranus in sua Geographia, & quidam alij. Strabo tamen, plus in Arabia, quàm Prouincijs Aegypti, hanc esse sitam ostendit. Vnde Arabum lingua, Cnayrum illam vocant, quæ vox, non aliud eis designat, quàm si Babylonem nostrates dixerint: & sic persuasissimum est, Petrum ex hac Babylone, vel si quem Arabū

oblectat dictio, Chayro, epistolam suam scripsisse, qui in Iudæa, & contermineis vndiq; circum, & circa regionibus Christi nomen diuulgabat. Iudæa autem (vt Hieronymus vult) confinem sibi habet vtranq; Arabiam, hoc est, & Arabiam petream, & Arabiam desertam. Ab Oriente enim habet Arabiam petream, & iuxta hanc, ad Meridiem tangit Arabiam desertam; & Apostolus hoc quoque testatur, dicens: Syna mons est in Arabia, quæ coniuncta est ei, quæ nunc dicitur Hierusalem. Quas ob res, in eis collimitaneis Hierosolymæ prouincijs, Petrum prædicasse Christum, & ex Chayro ad dispersos è Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia, Bithynia, Christi fideles epistolam scripsisse, hoc iam quis neget? Atque eo modo, verba Petri, salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone coelecta, intelligenda sunt. At sinamus præterea suis figuris ludere Lyranum. Quia sicut (inquit) Babylon fuit Ciuitas maxima, & idolatriæ dedita, sicut patet in Daniele, sic Roma postea fuit ex simili opere.

## *Confutatio responsionis secundæ.*

QVOD tanta verborum copia perstrepit persuasor, paucis perstringam. Non fuisse Romæ scriptam priorem illam epistolam Petri, neq; per Babylonem illic tropice Romam intelligi debere, quoniam apud chronographos, duas constat esse Babylonias, alteram in Assyria, alteram haud procul ab Aegypto, ex qua, Petrus epistolam illam scripsit. Hęc de Aegyptia Babylone fabula, adeo à veri similitudine longe distat, vt mihi verisimile fiat, persuasorem, quum nequaquam idem quod scribebat crederet, id tantum quæsisse, vt testatum relinqueret, se non omnino cosmographię fuisse expertem, qua quidem in fabula, nihil necesse erat Volaterranos, aut Cęlios tam anxie inquirere. Nemo namq;, vt opinor, negaturus fuit, Babyloniam Aegyptiacam extare,

re, cuius cum & Antoninus, & Ptolomæus meminerint, originem etiam ex Diodoro ſcimus, conditam namque dicit à captiuis Babylonijs, Seſoſtridi Regi in Aegypto ſeruientibus, à quo cum defeciſſent, bellumq́; intuliſſent Aegyptijs, poſtremo ędificandæ ciuitati locum acceperunt, haud procul à Nilo, eamq́; à patriæ ſuæ nomine appellarũt Babyloniam. Ioſephus vero in ſecundo de antiquitatibus libro, poſterius conditam ſcribit, in ruinis Lyci Vrbis, à Cambiſe deuaſtatæ, eoq́; prima die contendiſſe Hebræos, cum Aegyptum eſſent deſerturi: Qua in re, ne fortaſſe aliquando ſimilitudine nominum decipi nos contingat, ſciendum eſt, non de ea Lyco, Ioſephum locutum, quæ cis Nilum in ea parte Aegypti eſt, vbi aſperrimi montes Thebaidem à Septemtrione finiunt, & à qua Lycopolites nomus, vel vt latine loquamur, præfectura appellata eſt, ſed de Lyco altera, quæ trans Nilum fuit Arabiam verſus; Vbi poſtmodum Babyloniam condiderunt. Quod ſatis patet, ex ratione itineris Iudęorum, qui ex Geſſen diſcedentes (ea autem, auctore Hieronymo, Thebaidos pars eſt trans Nilum ad Orientem) & ex Rameſſe, quę poſtea (eodem teſte) Pagus Arſenoites fuit, in littore rubri maris, verſus Paleſtinã cœperunt iter, & ad Septemtrionem proficiſcentes, eò deuenerunt, vbi Nilus primo ſcinditur, in vertice eius partis Aegypti, quam Gręci Deltam vocant, vbi poſtmodum condita fuit Babylonia. Facile vero coniectura aſſequi poſſumus, cuiuſmodi fuerint eius Vrbis primordia, cuius egena deuaſtataq́; manu, aut certe ſeruilis, & eiecta adhuc prę ſſa tot erumnis, & calamitatibus fundamenta iecerit; Tam infelicibus etiam auſpicijs, vt per tria propè annorum millia, nulla frequentia indigenarum, nullo aduenarum commercio, ad iuſtam Vrbis magnitudinem potuerit excreſcere. Per Strabonis namque tempora, non Ciuitas, non oppidũ erat, ſed (quod ipſe ait) φρούριον ἔρυμνον. arx ſcilicet munita, quę Romanorum prę ſidio tantum tenebatur, vnica ibi diſpoſi-

ta cohorte, quod esset Arabię, Aegyptoq; contermina: siquidem Nilus cui apposita est, vt plerique dicunt, Arabiam Aegyptumq; disterminat. Diu quoque in eadem rerum, & hominum egestate perdurauit, donec per tempora Christianæ calamitatis, paulo ante exorta Mahumetica impietate, rursus in seruorum recidit seruitutem. Factisq; tum demum ibi fundamentis, maximi Imperij mira incrementa accipiens, ex ruinis præcipue proximarum ciuitatum, Mempheos, & Heliopoleos in eam creuit amplitudinem, vt & murorum ambitu, & populorum frequentia, cęteris omnibus eius regionis, longo interuallo, Vrbs ipsa præponenda sit. Ante annos autem quinquaginta, euersa seruili Mamalucorum tyrannide, per Selimum Turcarum Imperatorem, maximam quoque partem pristini splendoris amisit. Cayrum autem nunc appellant, non quod ibi olim carræ fuerint, vt Platina, Blondusq; crediderunt, nec quod idem nomen, illud sit, cum nomine Babylonis, vt persuasori video persuasum esse; sed quod Cayr statum (vt periti eius linguæ dicunt) bonum rectumq; significat. Cum contra, Babylon significet confusionem. Enimuero si persuasori quoque dedissemus, nunquam Romæ fuisse Petrum, nulla tamen veri esset similitudo, cur crederemus ex hac Babylone scripsisse, aut ibi diutius duxisse moram, quum id merũ persuasoris figmentum, nullo scripturarum, aut auctorum testimonio, munitum esse appareat. omitto quod licet Babylonicæ Ecclesiæ nomine salutem ascribit, non tamẽ continuo necessarium est, Babyloniæ quoque scriptam epistolam: posset namque de absente Ecclesia, illud intelligi, quod Pauli testimonio conuincemus: Salutant vos (inquit ad Romanos) omnes Ecclesiæ Christi. nunquidnam Paulus aut tunc erat, aut olim fuerat apud omnes Ecclesias? Rursus in priore ad Corinthios: Salutant vos omnes Ecclesiæ Asiæ, cum Philippis scripta sit epistola, quæ Vrbs fuit Macedonię, nunc autem euersa. In posteriore vero, salutant vos omnes

nes

nes sancti, cum pauci fortasse admodum tunc essent cum D. Paulo: dixisset certè Petrus, si in Babylone Aegyptia tunc fuisset, salutat vos quæ mecum est Ecclesia, vel vt iterum Paulus, qui mecum sunt sancti. Nisi & qualis tunc esset Romæ, diuinarum humanarumq; rerum confusio, eo potissimum vocabulo, significare voluisset, tacito proprio Romæ nomine, ne forte; exceptis litteris, incitarentur in Ecclesiam Romanorũ animi; quod & Paulus fecit scribens, se ex ore leonis liberatum: nisi ridicule non Neronem, sed id animal quod nomen significat, velimus intelligere. Omitto præterea quod Papias Apostoli Ioannis auditor, Romam, dixit figurate, pro Babylone apud Petrum intelligi, cuius sententiam secuti sunt Tertullianus, Eusebius, Hieronymus, & ex recentioribus Bedas: cum ipse imperitè, solum citet Lyranum, quasi solus ipse hoc dixisset. At vero cum non multum à Strabonis ætate distent Petri tempora, credo equidem Persuasorem opinatum, Petrum humanitate ductum, in Aegyptum perrexisse, vt milites Romanos qui illic in præsidio erant, ad Christum conuerteret, ex quibus illa demum conflata sit Ecclesia, cuius nomine salutem adscribit. Cum enim vndique solitudines essent, magno iudicio, is qui tanquam operarius, in segetem missus fuerat, non frequentia populorum, celebrem aliquam regionem, sed arcem hanc in desertis munitam, sibi elegit, vt ductum quispiam dicat, desiderio visendarum Pyramidum. Cum vero sciamus vbi Paulus prædicarit, vicissim quoq; scimus quibus persuaserit fidem, quod item de Iacobo, Thoma, Ioanne, & alijs possumus dicere. At vero Petrus ipse qui primus Christum Dei filium confessus est, cui soli dictum legimus, vt oues agnosq; pasceret, qui se electum dicit, vt per os eius gentes agnoscerent veritatem, quos Christum docuerit ignoramus. Quæro quos nam Babylonica illa arx, vel Ecclesia viros protulerit, qui sanctitate, aut doctrina testentur, Petri se fuisse discipulos. Antiochia certe prior illius

lius Pontificis sedes, Euodium, Ignatium, & ne plura prosequar, ab illorum disciplina, Chrysostomum nominabit; sic Pantęnum, Clementem, Dionysium, Origenem, Athanasium, Petrum, Cyrillum Alexandria: verè autem Petri sedes Romana Ciuitas, instituente Petro, non minus, in Ecclesiæ primordijs, sanctissimis doctissimisq; hominibus, Lino, Clemente, Sotere, Iustino, Victore, Apollonio; & alijs referta fuit, quàm ante Christum cognitum, in disciplina militari clarissimis imperatoribus. Et quo nam, rogo, D. Petrum ex tanta hominum celebritate eiectum, iste relegabit? ridicule sanè, in Babylonem, & illam quidem non Arabiæ tantum, sed totius impietatis arcem atque perfugium? Quid nam interroganti respondere poterit, Petrum per tot annos egisse, quot impudenter, & fabulosè, loca illa inhabitasse contendit? Quod nam adiumentum, teneris adhuc Christianæ reipublicæ in cunabulis præstitisse? Nullus certe ad hanc diem Babylonius, nullus Arabs auditus est, non modo pro Christo depugnasse, sed Christiani etiam nominis non inimicissimus. Siccine ei verisimile fit, illius, quam ipse confingit, Babylonicæ Ecclesiæ, à Petro posita fuisse fundamenta? Sic Arabiam à D. Petro omnium Apostolorum maximo, optimis & institutis, & moribus constitutam, stabilitamq; reliquisse, vt fæx illa, totius orbis pestis, perniciesq; religionis Christianæ, impius Mahometus ex illa potissimum regione exierit, quam ipse regendam, gubernandamq; susceplisset? & ex qua nihil vnquam, non modo pietati Apostolicæ consentaneum, sed nisi omnino tetrum, impium, scelestum, detestandumq; prodijsse non dubitamus? Quiescat igitur quæso, & ab hisce delirijs suis animum auocet, verumque D. Petri Romæ sepulchrum, & legitimam à Christo ipsi traditam potestatem, & eiusdem ab ipso eius successoribus, ex Christi institutione, relictam agnoscat. Sic enim clarissimis iam, certissimisq; testimonijs est probatum, ita vt, nemo amplius hæc inficiari

ri audeat, & in pertinacia ſua peruicax, non erubeſcat, contra omnium hiſtoricorum fidem, contra tot ſeculorum coalitam ſententiam, contra totius Eccleſiæ conſenſum, ſtolida hæc deliramenta commentari, qui nec vnum ex antiquis ſacrarum litterarum interpretibus, huius mendacij auctorem habet, nec vllam ex ſacris libris, aut prophana quauis hiſtoria rationem probabilem afferre poteſt, Petrum vnquam eas regiones attigiſſe. Mirum certe eſſet, ſi Petrus eo contendiſſet, quod nullum eius itineris veſtigiũ ſupereſt, quum de aliorum Apoſtolorum peregrinationibus, hiſtoriæ ſint refertæ.

## *Cauillus Tertius.*

Si nihil aliud, hoc profectò ſolum magno eſſet argumento, Petrum Romæ ante priorem etiam Pauli illuc aduentum fuiſſe, quod dum è Hieroſolymis, vt Lucas in Actis Apoſtolorum tradit, militibus comitatus Romam vinctus duceretur, occurrerunt ei fratres ad Appij forum, quibus viſis, gratias Deo egit ille. Nam quo monitore in Chriſtũ credidiſſent, ſi tunc Petrus Romæ abfuerat?

## *Reſponſio.*

Christianos protinus poſt Chriſti paſſionem, & nondumtaxat Paulo illuc veniente, Romæ fuiſſe, Oroſius, Tertullianus, Platina, imò Chriſtianorum hoſtis Suetonius Tranquillus teſtantur. Oroſius enim lib. 7. cap. 4. ad hunc modum ſcribit: Poſtquam paſſus eſt Dominus Ieſus Chriſtus, atque à mortuis reſurrexit, & diſcipulos ſuos ad prædicandum miſit, Pilatus præſes Paleſtinæ prouinciæ, ad Tyberium Imperatorem, atque ad Senatum rettulit de paſſione,

„ ſione, & reſurrectione Chriſti, conſequentibuſq; virtutibus, quæ vel per ipſum factæ fuerant, vel per diſcipulos eius, in „ nomine eius fiebant. Et de eo, quod certatim creſcente „ plurimorum fide, Deus crederetur. Tyberius ergo cum „ ſuffragio magni fauoris rettulit ad Senatum, vt Chriſtus Deus haberetur. Senatus indignatione motus, cur non ſi- „ bi prius ſecundum morem delatum eſſet, vt de ſuſcipiendo „ cultu prius ipſe decerneret, conſecrationem Chriſti recuſa- „ uit, edictoque conſtituit, exterminandos eſſe Vrbe Chri- ſtianos, præcipue cum & Seianus præfectus Tyberij, ſuſci- „ piendæ religioni obſtinatiſſime contradiceret. Tyberius ta- „ men, edicto, accuſatoribus Chriſtianorum mortem com- „ minatus eſt; de quo Tertullianus in Apologetico aduerſus Gentiles modeſtius aliquanto loquitur: Tyberius (inquit) „ cuius tempore, nomen Chriſtianum in ſeculum introiuit, „ annunciatum ſibi ex Syria Paleſtina, quæ illic veritatem, „ ipſius diuinitatis reuelauerat, detulit ad Senatum cum prę- rogatiua ſuffragij ſui, Senatus, quia non ipſe probauerat, „ reſpuit. Cæſar in ſententia manſit, comminatus periculū „ accuſatoribus Chriſtianorum. Omitto dicere quid ſcribāt Suetonius, & Platina, hic in Chriſti, ille vero in Tyberij vi- „ ta, quibus ſatis inſinuatur, tutam fuiſſe, à Tyberij tempo- „ ribus, ad Neronis vſque Imperium, & ſub eius Imperio, ad „ vſque Pauli aduentum, Chriſtianam Romę religionem, Ter tulliano adſtipulante his verbis: Conſulite commentarios „ veſtros, illic reperietis primum Neronem in hanc ſectam „ Cæſariano gladio ferociſſe. Quare nullus mirari debeat, tot „ fratres Romæ fuiſſe, qui Paulo venienti occurrerint: quoniā glıſcente etiam illic pietate, ordinatione Spiritus Sācti, nec „ presbyteri illis defuerant, vti Narciſſus, Andronicus, Iunias, „ & cęteri, quatenus nihil opus habuerint Petri pręſentiā deſi- „ deraſſe, quos deinde Paulus quoq; ipſe, tum per epiſtolā fa- ciendorū admonuerat, tum pręſentialiter inuiſerat, vt iam „ abūde in priore nr̄i libelli particula, ſingula hęc indicauim⁹.

Con-

## *Confutatio tertiæ responsionis.*

OBIICIT sibi hoc loco persuasor, quod nemo alius (vt arbitror) ipsi obiecisset. Neque enim ex ijs quæ ipse attulit, argumentari quisquam potuisset, Romæ, ante Pauli aduentum Petrum docuisse. Nec necesse est, quod illuc prius accesserit Petrus, quam vlli alij Christiani: credi vero potest fratres ipsos, qui tum obuiam Paulo venerunt, aliquā ante cum eo necessitudinem habuisse, neque primum Romæ fuisse ad Christianismum conuersos. Debilis igitur obiectio est, nec multo validiore ratione eam aduersarius refutare co atur. Quid enim si Tyberio Imperatore, fratres aliquon, facta per Stephani morteni dispersione, quemadmodumt in Actis Apostolicis traditur, concessissent Romam, non ob id, non fuisset item pręsentia Petri necessaria? An non legimus in ijsdem Actis, quod cum audissent Apostoli, quia Samaria per Philippum recepisset verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem? Ecce cum accepisset Ecclesia Hierosolymitana, Samaritas Philippi prædicatione, ad fidem fuisse conuersos, & baptizatos, operę pretium tamen esse duxit, vt nihilominus Petrus, & Ioannes eo se conferrent. At Velenus argutatur. Roma Narcissum habuit, Andronicum, Iuniam, Priscillam, Aquilam, idcirco nihil opus habuit, Petri pręsentiam desiderasse. Necessaria profecto fuerat Petri pręsentia Romę, quum ob alias causas, tum quod Simonis magi artes apprime callebat, cuius gratia, potissimum etiam in Samariam pridem accesserat. Nam vt in Actis legimus cap. 8. ille in Samaria artem magicam exercebat, ac Samaritanos dementabat dicens, se esse aliquem magnum, cui auscultabāt illi à minimo vsq; ad maximum dicentes, hic est virtus Dei, quæ vocatur magna. Ob huius certe artes Apostoli, qui tum erant Hiero-

ſolymis, metuentes ne Samaria conuerſa, ad priſtinos errores relaberetur, Petrum & Ioannem eò miſerunt. Pudefactus itaq́; & repreſſus Simon, illico receſſit Antiochiam primum, deinde Romam, quo & Petrus aliquot annis poſt, eius veſtigijs inſiſtens, ſe recepit. Nam eadem cauſa, quæ Petrum ante in Samariam traxit, eadem eum adegit Romã quoque proficiſci, cuius conflictationis, quam Romę cum Simone Petrus habuit, multi ſcriptores meminere, quorum prçcipui, Euſebius, & Arnobius ſunt. Simonis vero, Irenęus, Iuſtinus, Tertullianus mentionem faciunt. Ad Oroſium autem, cuius hęc verba perſuaſor citauit, Tyberij ſcilicet tẽpore, Senatũ edicto conſtituiſſe, exterminandos eſſe ex Vrbe Chriſtianos: quamobrem & oportuit Tyberij tẽpore, Chriſtianos Romę fuiſſe. Sed audiat noſter ille, quid idem Oroſius eiuſdem libri cap. 4. ſcripſerit: Exordio Regni Claudij, Petrus Apoſtolus Domini noſtri Ieſu Chriſti Romam venit, & ſalutarem cunctis credentibus fidem, fideli verbo docuit, potentiſſimiſq́; virtutibus approbauit. atque exinde Chriſtiani Romę eſſe cœperunt. Audiat, inquam, Velenus, cœpiſſe Romę Chriſtianos poſt aduentum Petri, & ex Oroſio, contra nos argumentetur. Idem teſtatur & Euſebius cap. 14. lib. 2. de Petro loquens: ſalutaris prędicationis verbo primus in Vrbe Roma Euangelij ſui, clauibus ianuam regni cœleſtis aperuit. Ecce primus in Vrbe Roma Petrus, verbo ſalutaris prędicationis, hoc eſt, clauibus Euangelij ſui, cœleſtis regni ianuam Romanis aperuit. Nec repugnat Oroſius ſibi, fieri enim poteſt, & conuerſos aliquot ex Iudęa (vt ſupra diximus) Romam ante Petrum veniſſe, qui ibi publice non docuerunt, & tamen Petrum primum fuiſſe, qui Romanis apertè concionatus fuerit, & ex ipſis Romanis, aliquot ad Chriſtianiſmum conuerterit, Eccleſiamq́; publice erexerit. Cęteri vero à perſuaſore citati auctores, quia pręter Oroſium, nihil alicuius momenti afferunt, nullam à nobis habent reſponſionem.

Cauil-

## *Cauillus Quartus.*

QVIBVS, ea res magis comperta fieri debuit, atque discipulis Apostolicis, & qui proxime viguerunt post Apostolos. At illi hoc nobis indubitato prodidere, Petrum & Paulum Romæ passos fuisse, quorum vnius, videlicet Lini nomine, Timotheum salutauerat Apostolus, dicens: Salutant te Eubulus, & Pudens, & Linus. Alterius autem, in Actis Apostolicis celebratur memoria, inquiente Luca: Quidam vero viri adhærentes Paulo crediderunt, in quibus & Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alij cum eis. Præterea Egesippus, qui Aniceti decimi, post Petrum, Romani Pontificis tẽpore, Romam aduenerat, in laudibus fidei Christianæ versatus, eiusce passionis Petri, & Pauli meminit.

## *Responsio.*

SI mihi nihil aliud esset, quatenus probem, passiones illas Petri & Pauli, ab eorum discipulis non fuisse conscriptas, diuersitatem illam, & discrepantiam, quæ illic reperitur, firmissimę probationis loco ponerem. Sed quia sunt mihi pleraque multa, ad perditam hanc suspitionem tollendam, illius ne meminero quidem. Persuasum est doctis omnibus, non modo discipulis Apostolicis, sed & ipsis Apostolis adhuc superuiuentibus, hanc iniuriam sępius factam fuisse, vt multa eorum sub nomine, Christianæ professioni repugnantia, in publicum ederentur. Nomine enim Pauli (vt Origenes testis est) ad Tessalonicenses, à pseudoapostolis, quò facilius deciperentur, porrecta fuit epistola. Quos Apostolus, re tandem comperta, propria ad eosdem data episto-

la, admonet his propè verbis: Non cito moueamini (inquit) à vestro sensu, neque terreamini, neque per spiritum, neq; per sermonem, neque per epistolam tanquam per nos missam. Et Hieronymus visionem Pauli, & Teclæ, ac baptizati leonis fabulam, sub nomine Pauli, à quodam Asię presbytero fuisse editam, scribit; quod ipsemet postea (Tertulliano teste) se fecisse Pauli amore, confessus est. Clementis item Romani, cuius Apostolus ad Colossenses scribens, mẽtionem facit: multis erroribus hæretici refersẽrunt libros, quorum quidam Eunomij hæresim sapiunt. Nam disputat quodam in libro, filium Dei, ex nullis extantibus, creatum. Item dęmones non voluntatis maliciam fecisse, sed creaturam eos esse, diuersæ qualitatis, ab alijs productam. Et longe plures alij mihi reperiuntur errores. Rursum Dionysij cuiusdam Alexandrini Episcopi, vsq; adeo deprauati sunt libri, vt eius auctoritate, Arrianorum hæresis, filium Dei non eiusdem substantiæ esse cum patre, ausa sit confirmare. Origenis nondum mortui, tot iam subdititijs erroribus scatebant libri, vt sæpiuscule hanc iniuriam deplorasse legatur. Et Rufinus in apologia pro Origene, de hæreticorum (inquit) temeritate, vt credi istud scelus facile possit, illa res maximum credulitatis præstat exemplum, quòd abstinere impias manus etiam à sacrosanctis quidem Euangelij vocibus non potuerunt. Apostolorum vero vel acta, vel epistolas qualiter polluerint, qualiter corroserint, qualiter in omnibus macularint, vel addendo impia, vel auferendo quæ pia sunt, siquis vult plenius scire, ex his libris Tertulliani, quos aduersus Marcionem scripsit, plenissime recognoscet. Et alibi inquit: Peruersi homines assertione dogmatũ suorum, sub virorum sanctorum nomine, tanquam facilius credenda, inseruerunt ea, quæ ipsi nec sensisse, nec scripsisse credendi sunt. Et ideo Origenes homelia 26. super Matth. dicit: Oportet caute considerare, vt nec omnia secreta quę ferunt in nomine sanctorum, suscipiamus.

Sequi-

Sequitur deinceps persuasor, aliquot rationes adducens, quibus probare conatur, eas Apostolorũ Petri & Pauli vitas, & acta, quę Dionysij, Lini, & Egesippi nomine circumferuntur, ficta esse, quas longis verborum anfractibus prolixas, neque nihil nostræ sententię repugnantes, omittimus; ita vero in fine responsionis addit.

Quod idem sentirem & de Egesippo, qualiter enim homo iste post multa tempora Romam veniens, historię seruare potuisset veritatem? qui neque rei gestę aderat ipse, neque Roma illa tempestate, de eorum passionibus quicquam sibi conscia erat: siquidem multis post Egesippum temporibus, fabulam hanc fuisse fictam, certum est.

## *Quartæ responsionis reprobatio.*

QVANQVAM non multi faciamus, legitima sint necne Dionysij, Lini, & Egesippi de Petro & Paulo scripta, vbi testium veracissimorum nubem habemus, ideoque & cauillus, & responsio eius, ad rem nostram nihil omnino faciãt, breuibus tamen nonnullis à persuasore in responsione sua allatis, respondebimus: primum innuere videtur, & si id aperte non profiteatur, hęreticos probatorum scriptorum libris, hanc rem de Petri ad Vrbem aduentu forte interseruisse. Hac in re libenter ab eo expeterem, vt nos doceret, qua nam ratione, aut cuius rei specie, quispiam hęreticus fingere constituisset Petrum Romę fuisse, aut cuius hæresiarchæ secta, hac opinione, vel tantillum promoueri potuisset? Quod si non potest, quum hoc hæreticis longe magis aduersetur, quam prosit, non video cur suspicari quisquam debeat, id alicuius auctoris operi, fuisse ab hęreticis insertum. Nec obstant Origenis verba, quum admonet, non oportere omnia à nobis suscipi, quę nomine sanctorũ circumferuntur. Nam aliud est non suscipere omnia, aliud

omnia

omnia reprobare: voluit igitur Origenes, vt non ſine delectu libros ſuſciperemus, & idcirco dixit, oportet caute conſiderare. Sed noluit, vt illud reijceremus, in quo nulla vnquam fuit mali ſuſpicio, quodque perpetuo à primordijs Eccleſiæ, ab omnibus eſſet receptum. Cuiuſmodi conſtat hanc rem eſſe, de qua modo agimus, Romæ ſcilicet Petrũ aliquando fuiſſe. Nam ad hunc vſque diem, nemo repertus eſt, præter paucos recentiores àcerrimos Eccleſiæ Romanæ perduelles, qui id negarint; quum tot eximij, vetuſtiſſimiq; ſcriptores, de quibus ſupra diximus, idipſum toties, tam vnanimi conſenſu affirment. At demus aliquam eſſe de anno, ſiue die, quo Apoſtoli occiſi fuerunt diſcrepantiam: nihil id obſtare debet, quin Romæ fuerint interfecti, ſicut nec de Chriſti morte Hieroſolymis facta dubitare licet, quum tamen, vt ſupra oſtendimus, inter ſcriptores non de anno ſolum, verum etiam de die quo fuerit Chriſtus crucifixus, magna controuerſia ſit. Varietas igitur, quæ inter auctores eſt, de tempore cędis Apoſtolorum, non tollit fidem, quod Romæ mortui ſint, & pręſertim ſi nullum aliud eſſet indicium, quàm quod in Vrbe Petri Paulique cineres, ad hodiernum vſque diem, tanta habeantur in veneratione. Sed & illud obſeruemus, quod ex immenſo propè ſanctorum patrum numero, tres dumtaxat, carbone notauit perſuaſor, ſcilicet Dionyſium, Linum, & Egeſippũ. Demus autem aduerſarijs, trium horum libros, qui ipſorũ nominibus circumferuntur, ſuſpectos eſſe. Quid de Philonis viri ſapientiſſimi, Papiæ Hieropolitani, Dionyſij Corinthij, Irenęi Lugdunenſis, Cypriani Carthaginenſis, Petri Alexandrini Epiſcoporum, & martyrum, Clementis Alexandrini, Tertulliani, Caij, Origenis, Arnobij, Lactantij, Euſebij, qui perſecutionum temporibus vixerunt, item Ambroſij, Hieronymi, Rufini, Optati, Athanaſij, Epiphanij, Chryſoſtomi, Auguſtini, Oroſij, Proſperi, Leonis, Gregorij, Bedę, Theophylacti, & aliorum ſexcentorum teſti-

monijs

monijs dicemus? Num illos commentitios esse putabimus, quos vniuersalis Ecclesiæ consensus, & vos ipsi, vt legitimos suscipitis? Nunquid aduersus hos hiscere quisquam audebit? Quum vero dubium non sit, plerosque antiquiores Egesippo, eiusdem rei mentionem fecisse: consequens est, verum non esse, quod persuasor ait, confictam fabulam post Egesippum. Equidem opinor, illo potissimum argumento, hominem motum esse, vt falsam mentionem illam crederet; quia scilicet diligentissimus historiarum inuestigator fuerit.

## *Cauillus Quintus.*

At Ecclesia Romana verba ex passione Lini, quem tu Lenonem potius aliquem, quam Linum fuisse blasphemas, deprompta annuatim decantat, id neutiquam factura, si eam non legitime descriptam scierit. Inter cętera, in passione Petri, & hęc ponuntur verba. Vt autem portam Ciuitatis voluit egredi Petrus, vidit sibi Christum occurrere, & adorans eum ait: Domine quo vadis? Respondit ei Christus: Romam venio iterum crucifigi. & ait ad eum Petrus, Domine crucifigeris? Et dixit ad eum Dominus; Etiam iterum crucifigar. Petrus autem dixit: Domine reuertar, & sequar te. Et his dictis, Dominus ascendit in cœlum. Petrus autem prosecutus est eum, multo intuitu, atq; dulcissimis lacrymis. Et quo id magis factum credatur, hactenus extat eo loci exædificatum sacellum, vbi hęc habita sunt verba.

## *Responsio.*

Bene habet, quod vniuersalis Ecclesia sancta, prophanum

„ num hoc mendacium contra Christum, contra Paulum,
„ imò contra ipsummet Petrum, ac fidem catholicam non
„ decantat. Orientales enim Ecclesiæ, quod sat scio,& multi
„ etiam in Occidente fidelium, hanc vocem non recipiunt.
„ Romanam vero Ecclesiam, hæc mendacia approbare, pro-
„ fiteri, decantare quid prohibet? quæ mendacijs est alioqui
„ refertissima: potuit ne discipulus Apostolicus hæc portenta horrendissima,toto cœtui fidelium scribere,vt iam Chri-
„ stus Petro occursurus, tunc è cœlis descenderet, & tan-
„ quam Petrus, Christi verbis admonitus, rursum Romam
„ sese recepit, fratribus ea quæ euenerant nunciaturus? Quid Petrus enim hac fabula apud eos promouisset, non intelli-
„ go, quàm vt pro seductore, & mendace haberetur ab om-
„ nibus. Qui quondam ad Iudæos de Christo locuturus, vt
„ Actuum habetur tertio, dixerat, oportet quidem cœlum Iesum Christum suscipere, vsque in tempora restitutionis
„ omnium, quæ loquutus est Deus, per os sanctorum suorũ
„ à seculo prophetarum. Quomodo tunc ergo cœlum ter-
„ ris Christum reddiderat, ante consumationem omnium, quæ circa diem iudicij primum est futura? dicentibus etiã
„ Angelis ad eos, qui intuebantur Christum,in nube pergen-
„ tem ad cœlum: Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cę-
„ lum, sic veniet quemadmodum vidistis eùm euntem in cę-
„ lum. Quod explanat Matthæus de aduentu eiusdem ad iu-
„ dicium: Videbunt (inquit) filium hominis venientem in
„ nubibus cœli, cum virtute multa, & maiestate,quemadmodum enim in nube ascenderat, sic in nube ad iudicandum
„ reueniet. Ecce quam inconueniat credere, vt vnquam
„ Christus in ea persona, qua à nube correptus in cœlum de-
„ uolauit, in terras descenderit. Sed reuera ad diem iudicij primum, à fidelibus expectatur rediturus, vt ad eam senten
„ tiam, Psalmista quoque alludat: Dixit Dominus Domino
„ meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos, sca-
„ bellum pedum tuorum. Vnde nunquam adhuc personali-

ter

ter descendisse creditur, vt alicui sanctorum in terris apparuerit. Enimuero in cœlis semper apparere dignatus est, & ab inde adeo & loqui. Stephanus enim intendens in cęlum, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à destris virtutis Dei. Et Paulum appropinquantem Damasco, subito circumfulsit lux de cœlo, qui cadens in terram, audiuit vocē dicentem sibi: Saule Saule, quid me persequeris? Qui tremens, ac stupens, dixit: Quis es Domine? Et ille: Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. quod ille de sua conuersione mirificatum, illic cum Iudæis alloquitur. Act. 22. tum vbi apud Agrippam, & Festum præsidem, Act. 26. data est sese defendendi copia, proprijs verbis attestatur: Cum irem (inquit) Damascum cum potestate, & permissu principum sacerdotum, die media, in via vidi Rex de cęlo, supra splendorem solis circumfulsisse me lumen. Et Petro olim, an gentibus prædicandum sit Euangelium hallucinanti, non quidem personaliter Christus apparuit, sed in extasim raptum, ne quid commune diceret, ac immundum edocuit. Et nusquam prorsus post ascensionem suam, alicui sanctorum apparuisse, in eo habitu, quo post resurrectionē suam, per dies quadraginta conuersatus est cum discipulis, conuescebatur, & loquebatur eis de regno Dei., Christum in sacra scriptura legimus, imò nec aliquando appariturū, priusquā dies iudicij venerit, credimus fide catholica Christiani instructi. Quantum flagitium ergo, tanta contra legem Dei mendaciorum simulacra, discipulo Apostolico attribuere, quibus bonum ille virtutis specimen de sese præbuerat, eorumq; doctrinam pulchre pertalluit? Possem hic, & de sacello quod in huius mendacij robur extructum est, nonnihil dicere, & probare copiose, nullum sacellum, nec aliquam basilicam, ad aliquot annorum centurias Romæ, & locis ei adiacentibus exędificatum fuisse, sed Christianos in latebris, & speluncis subterraneis conuenire solitos, vel ad mortem Domini annunciandam, vel hym-

nis, & orationibus Christi suffragium, & diuinam gratiam sibi demerendam.

## *Responsionis quintæ, confutatio.*

Qvid ex his aduersarius moliatur, omnes vident, scilicet quod Christus prædicta locutus non fuerit Petro. At quanam ratione? Quia nunquam (inquit) è cœlo descenderit Christus, posteaquam eo conscendisset, sed nec vnquã inde descensurus est, ante iudicij diem, id quod ex sacris litteris astruere conatur. Et primum, ex ipsius Petri verbis, Actorum cap. 3. Oportet (inquit) cœlum Iesum Christum suscipere, vsque in tempora restitutionis omnium, quę locutus est Deus per os sanctorum suorum, à seculo prophetarum. Quomodo ergo cęlum terris Christum reddiderit ante consumationem omnium, quæ circa diem iudicij primum est futura? Facilis est responsio, quum ex his scripturæ locis, nihil præterea colligatur, quàm quod Christus in cœlo perpetuo sit mansurus, donec ad iudicium venerit. Quæ res, historiæ supra citatæ, nihil aduersatur; siquidem Christus mirifica sua potestate, se præsentem terris corpore exhibere potest, permanens nihilominus in cœlo, ad dexteram Dei patris. Hoc enim omnes, quotquot orthodoxi sumus, quotidie fieri nihil dubitamus: nam Christum in altaris sacramento verè præsentem credimus, & nihilominus apud patrem quoque verè præsentem in cœlis eum esse profitemur. Dedit enim ipse procul dubio ministri Ecclesiæ sui corporis consecrandi potestatem, quum dixit: Hoc facite in meam commemorationem. Et rursum, quod consecratum est, affirmauit verè suum corpus esse quando ait: Hoc est enim corpus meum. Illud etiam addi potest: quod verbum Petri, oportet Christum cœlum suscipere, vsque ad tempora restitutionis omnium; intelligitur tan-

quam de sede, & habitatione, ac loco proprio,& frequenti, & ex communi ordinatione: quamuis ob aliquot causas, vel ex dispensatione, & priuilegio alicuius sancti, nihil vetet ad breuiorem temporis morulam,ad alium locum accedere; simile est de rege, ac principe,qui habitat in aula,& ibi esse, & habitare semper recte dicitur: quamuis aliquando diuersetur apud aliquem ciuem. Item dicitur semper esse in ciuitate regia, & in ea habitare, ac in proprio regno, quamuis vno, aut altero die, vel mense, egrediatur: quia scilicet statim redit eò,& quia ibidem habitationem habet. Perspicuum est igitur, quod Petri verbis ab aduersario citatis, nihil repugnat, quod & Christus eodem momento temporis, corpore præsens sit in terris,& in cœlis. Addendum, quod nisi quis sanctorum vitas, quæ magno Ecclesię totius commodo conscriptæ sunt, omnino contemnere voluerit, ex eis abunde confirmabitur sententia nostra. Nam (vt illæ testantur) sæpe Christus semetipsum eis præsentem exhibuit, quo eos calamitate pressos, consolaretur, ita vt nihil mirum fuerit, si Petro in tantis angustijs constituto, Christus apparuit. Ad hæc non potest Paulus fuisse mendax, quum dixit, se vidisse Dominum Iesum. sic enim primæ ad Corinthios cap.9.testatur: An non sum Apostolus inquit? An non sum liber? An non Iesum Christum Dominum nostrum vidi? Quod dixit, ne cæteris Apostolis qui Christum in terris corpore secuti sunt, inferior esse existimaretur. Et rursum cap.15. Postremo vero omnium velut abortiuo, visus est & mihi. At quum ea verba, Paulus ad ostendendam veram carnis resurrectionem,eo loci adducat, oportuit eum vtiq; vidisse Christum corpore. Præter hæc, locutum ei multa Christum fuisse, palam est ex Actis cap.9.& 22. sed & Barnabas Actorum cap.9.narrauit Apostolis, quomodo Paulus in via vidisset Dominum, & quod locutus esset ei. Quod si Paulus in via Christum viderit corpore, & audierit ad se loquentem, quid prohibet quominus,

nus; & idem con[illegible] Petro? Nam ſicut in Actis traditũ eſt, quum Paulus, viſo circumfulgurante lumine, collapſus eſſet in terram, audiuit vocem dicentem ſibi, Saule Saule quid me perſequeris? Et ipſe clamauit: Quis es Domine? Cui Dominus: Ego ſum Ieſus Nazarenus, quem tu perſequeris, durum eſt tibi contra ſtimulos calcitrare. Et Paulus tremens, ac ſtupens ait: Domine quid vis me facere? ſubiecit Chriſtus: ſurge, & ingredere Ciuitatem, & dicetur tibi quid te oporteat facere. Quid huic colloquio diſſimile eſt, quod refertur in hiſtoria Petri? Quamobrem vt vera fuit hiſtoria quæ de Paulo loquitur, ita, & vera potuit eſſe quæ narratur de Petro. Nam vtrique tam Petro, quàm Paulo Chriſtus corpore ita propinquus fuit, vt ab vtroque videri potuerit, & audiri. Cæterum huius hiſtoriæ de Petro, nec vnicus teſtis eſt, ſed plerique eidem ſubſcribunt, vetus traditio quæ ad Græcos, & Latinos permanauit, antiqui auctores qui Lini, & Egeſippi nomine circumferuntur, & in oratione de baſilicis tradendis ſine dubietatis ſcrupulo. D. Ambroſius. Poſſem (ait centuriator) probare nullum ſacellum, nec aliam baſilicam ad aliquot annorum centurias Romæ, & locis ei adiacentibus, exędificatam fuiſſe, ſed Chriſtianos in latebris, & ſpeluncis ſubterraneis conuenire ſolitos. ita ille. Id vellem perſuaſor probaſſet. Ego contra probari poſſum, ſub ipſis ſtatim Apoſtolorum temporibus, & per 300. deinceps perſecutionum annos, multas Romæ excitatas fuiſſe publicas ſacras ædes, in quibus Chriſtiani conuenirent. Ante omnia, loca vbi Paulus, Petruſq; capitali ſupplicio fuere affecti, inſigni publicoq; aliquo monumento fuiſſe ſignata, declarant verba illa Caij antiqui ſcriptoris (vt ait Euſebius lib. 2. cap. 24. hiſt. Eccl.) contra cataphrigas diſputantis: Ego (inquit) habeo tabernacula Apoſtolorum, quæ oſtendam, ſi enim procedis via triumphali, quæ ad Vaticanum ducit, aut via Oſtienſi, inuenies trophea defixa, quibus ex vtraque parte ſtatutis, Romana cõ-

munitur

munitur Ecclesia. Et Damasus auctor est, Anacletum Papam martyrium, siue confessionem, in Vaticano, sancto Petro construxisse Romæ; in vico patricio, qui basilicam pastoris sub Pio, Transtyberim S. Mariæ sub Callisto; Felicis via Aurelia sub eodem Felice, Pontificibus commemorat. Sed & profanus scriptor Aelius Lampridius, in vita Alexandri Imperatoris, locum publicum Christianorum, sacris Romæ addictum profitetur. Aurelianus Imperator in oratione quadam, quam in Senatu habuit, de Christianorum materalibus Ecclesijs, mentionem facit. De quibus præterea Tertullianus, Cyprianus, Eusebivs sæpe meminerũt.

## *Cauillus Sextus.*

MARCVS Euangelista Petri discipulus, à præceptore admonitus, Romæ scripsit Euangelium, quod Petrus dum audiuit, approbauit, Ecclesiæq; ad legendum auctoritate sua dedit: vt & Clemens libro informationum scripsit, & Hieronymus de viris illustribus meminit. De quo Petrus in Epistola sua loquitur: Salutat vos Marcus filius meus, qui post conscriptum tandem Euangelium, Aegyptum perrexit, & primus Alexandriæ Christum annuncians, illic Ecclesiam constituit, exantlatisq; laboribus. Neroniani Imperij anno octauo, vita functus est. De cuius conuersatione apud Alexandriã, Philo quoq; Iudæus librũ cõcinnauit.

## *Responsio.*

QVI Clementi adscribuntur libri, minus est tutum eis credere, quoniam eorum quidam supposititij sunt, ac falso Clementi adscripti, quidam vero magna ex parte deprauati, ac erroribus infecti, vt iam antea probauimus. Itaque

ſciendum, quod in noui teſtamenti libris, duos, Marci cognomine, fuiſſe inſignitos inuenimus: quorum prior dicebatur Ioannes Marcus, & de hoc legitur Actuum cap. 13. Quod Paulo cum Barnaba Antiochiæ inter prophetas, & Chriſti nominis doctores, exeunte poſtea quam viſum eſt Spiritui Sancto, vt ad opus miniſterij ſegregarentur, ſeniores impoſitis ſuper eos manibus, in miniſterium eos confirmarunt. Qui profecti Seleuciam, venerunt tandem in Cyprum inſulam, & Salaminam eiuſdem inſulæ Vrbem, Chriſtum per ſynagogas annunciantes, quibus erat adiunctus, & hic Ioannes qui cognominabatur Marcus, non reprobus quidem miniſterio. Poſtquam autem peruenerunt Paphum, Vrbem in Cypro inſula ſitam, & inde nauigare vellent Pamphiliam, iam dictus Ioannes Marcus renuit proficiſci cum eis, ſed è conuerſo redijt Hieroſolymam, & poſt hac Antiochiam: quo aſcendentibus poſt aliqua temporũ interualla, Paulo & Barnaba, & aliquandiu Chriſtum illis docentibus, dixit ad Barnabam Paulus: reuertentes viſitemus fratres per vniuerſas Ciuitates, in quibus prædicauimus verbum Domini, quomodo ſe habent Act. cap. 15. Barnabas vero ſecum volebat aſſumere, & Ioannem cognomento Marcum, qui pridem iam ab eis deſciuerat, ſed Paulus hunc rogatum habuit, ne id faceret, eo quòd non conueniat, eum deinceps in munus Euangelicum reaſſumi, qui antea ab eis defecerat; & pergentes Pamphiliam relinquẽs diſceſſit Hieroſolymam. Et hinc orta eſt inter eos diſſenſio, ita vt alterutrum ſepararentur. Nam Barnabas aſſumpto Marco, perrexit Cyprum: & Paulus electo Sila recepit ſe in Syriam, & Ciliciam. Quiquidem Marcus, Barnaba ob nomen Chriſti, in Cypro impijſſime trucidato, quòd ad Aegyptum tandem iter occupauerit, nemo it inficias, cùm Philo magni nominis ſcriptor, in Alexandria Vrbe Aegypti propè oſtium Nili ſita, Chriſti nomen ipſum annunciaſſe prodat: & Petrus ex Chayro, hoc eſt Babylone, quam

Stepha-

Stephanus, & Ptolomeus in Aegypto sitam esse tradunt, epistolam scribens, ipsius meminit: Salutat vos (inquiens) Marcus filius meus. Credibile est enim hunc Marcum, Petro familiarem fuisse, cum Alexandria non procul à Chayro, hoc est Babylone, distet. Et de hoc Marco multa figmenta reperiuntur. Primum quòd dum crediderit in Christum, amputasset sibi pollicem, vt sacerdotio reprobus efficeretur; deinde quod Romæ scripserit Euangelium, ad vota Petri, quod protinus falsum est. Nuspiam enim hunc Marcum perinde, vt nec Petrum in libris Canonicis Romæ aliquando fuisse inuenimus. Et scriptorum varietas mendacium hoc declarat. Hieronymus enim, Clementis autoritate, scribit, Marcum rogatum à fratribus, Christi Euangelium scripsisse. Alij verò, quorum è numero, & Platina non ignobilis est historicus, tradunt; quòd Petrus Romanorum precibus motus, Marco qui ad hanc rem videbatur idoneus, Euangelij conscribendi negocium iniunxerit, quem omnes velut ex composito octauo anno Neronis obijsse, Alexandriæq; sepultum fuisse scribunt. Verum enimuero hos decepit eorum indiscretio. Non enim alium Marcum inter Apostolorum discipulos fuisse crediderant, & ideo quicquid de vtroque legitur, ad vnum falsò retulerunt. Alter namq; fuerat Marcus nomine Aristarchus, qui cooperator, & discipulus fuerat Pauli, de quo ipse in priori captiuitate sua, qua biennio Romæ à Nerone detinebatur, ad Philemonem scribens, mentionem facit: salutant te Marcus Aristarchus, Demas, Lucas adiutores mei. Deniq; vbi iam secundariò in manus deuenit Neronis, & ingrauescente ætate, ac laboribus confectus, diem obitus accelerare videns, Timotheoq; è carcere scribens, eiusdem Marci iterum meminit: festina ad me venire cito; Lucas enim mecum solus est, Marcum itaque assume, & adhuc tecum, est enim mihi vtilis in ministerio, penulam quam reliqui Troade apud Carpum, Veniens affer tecum, & libros maxime

autem, & membranas. Quod Iacobus ille Stapulensis, non omnium deterrimus Apostolicus interpres, pulcherrime exponit, inquiens: Lucam secum habebat Apostolus, Marcum autem mandat obnixe, & membranas, quę apud Carpum erant deferri. Sed ad quidnam? nisi vt Lucæ, & Marco electis à Spiritu Sancto, diuinis scribis, eas relinqueret; ad reponendum Sanctum Euangelium. Quid apertius his verbis dici poterat, quam quod Marcus Aristarchus, & nō Ioannes Marcus sacrum Euangelium conscripserit? qui facile Neronis Imperij annos superauit, cum Apostolus circiter tredecimum eiusdem Imperij annum, epistolam hanc scribens, eum sibi à Timotheo adduci postulat. Neque idem (ne quem id moretur) Aristarchus & Ioannes apud Hębreos sonat. Aristarchus enim perinde Hebręis significat, ac si dicas suscitans coronam, Ioannes vero gratia Domini. Ex his euidentissime patet, fabulam esse quod de Petro, & Marco quidam scriptitant.

## *Sexta responsionis confutatio.*

IN hac prolixa responsione, de duobus Marcis, in sacris litteris mentionem haberi magnopere contendit; quorum alter Ioannes Marcus fuerit, de quo sępe in Actis fit mētio; Alter Marcus Aristarchus, cuius, & meminit Paulus in epistola ad Philemonem, dicens: Salutant te Epaphras, Marcus Aristarchus, Demas, & Lucas adiutores mei. Et hunc Marcum Aristarchum, persuasor asserit Euangelium scripsisse, non illum Ioannem Marcum: cuius rei in partem & Fabrum citat testem. Hæc nominum multiplicatio, certissimum iam perfugium facta est omnium difficultatum. Sic nuper tres inuenimus Magdalenas, olim autē duos Cephas, duos Ioannes. Nunc vero Marcus etiam Marcum peperit, vt Plauti verbis vtar, omnes conduplicauimus. Enimuero,

vt mea eſt ſententia, vnicus Marcus extitit, gente Iudæus, diſcipulus Apoſtolorum, primus Alexandriæ Epiſcopus, qui Romæ auctore Clemente Alexandrino presbytero (non Clemente Romano Epiſcopo, vt perſuaſori ex ignorantia falsò viſum eſt) in ſexto informationum libro, rogatu fratrum, Petro auctore, ſcripſit Euangelium. Ariſtarchus vero nuſquam in diuinis libris cognomen eſt Marci, vt perſuaſor ait, ſed hominis proprium nomen. Fuit ſiquidem (vt Apoſtolica Acta teſtantur) gente Macedo, patria Theſſalonicenſis, qui ſimul cum Paulo, à Iudæa Romam ductus eſt captiuus; vbi Ariſtarchus tantum, non etiam Marcus appellatur. Quod vero in epiſtola ad Philemonem eſt: Salutant te Epaphras, Marcus, Ariſtarchus, Demas, Lucas. Credo vtique perſuaſorem crediſſe ſicut Marci, Ariſtarchum, ſic etiam Demæ cognomen eſſe Lucam. At vero quicunque vel prima rudimenta grammatices Græcæ attigerit, facile intelliget apud Paulum, Ariſtarchum cognomen non eſſe: facta namque eſſet per articulum (vt Græcis conſuetudo eſt) expreſſior ſignificatio, ſed tantum abeſt, vt Marci cognomen ſit Ariſtarchus, vt illud ipſum nomen Marcus ſit Ioannis cognomen, vt Lucas ait, ἐπικαλοῦ μένου Μάρκου, dixiſſet igitur Μάρκος ὁ ἀρίσταρχος, vel certe Μάρκος ὃς ἐπικαλεῖται ἀρίσταρχος. ad hæc vulgatum aduerbium ἐπίκλην. quo ferè in ſimilibus Græci vti conſueuere Paulo non excidiſſet. Poſtremo luce clarius, ex epiſtola ad Coloſſenſes probari poteſt, alium eſſe Marcum, alium Ariſtarchum, quos in epiſtola ad Philemonem commemorauit, quod ita oſtenditur: eodem tempore quo per Oneſimum ſcripſit ad Philemonem Paulus, ad Coloſſenſes quoque Tichyco litteras dedit. Quod ipſe ita commemorat in ipſa epiſtola cap. 4. Tichycum (inquit) miſi ad vos, ad hoc ipſum, vt cognoſcat quæ circa vos ſunt, & conſoletur corda veſtra cum Oneſimo chariſſimo & fideli fratre, qui ex vobis eſt, hoc eſt, qui veſtras eſt, ſcilicet Coloſſenſis, vt

erant illi. Et propterea Hieronymus ſubinfert, ratio (inquit) ipſa, & ordo deducit, quod & Philemon quoque Coloſſenſis ſit, & eo tempore communem, ad omnem Eccleſiam Oneſimus epiſtolam tulerit, quo priuatas, & ſui commendatrices ad Dominum litteras ſumpſerit, ſed, & aliud indicium annotauit diuus Hieronymus: nimirum quod in vtraque epiſtola meminerit Archippi. Nam in ea quæ ad Coloſſenſes ſcribitur, ſic ait; dicite Archippo, Vide miniſterium quod accepiſti à Domino, vt illud impleas. In altera vero ad Philemonem, in ipſa mox epiſtolæ fronte, ſalutat Archippum. Tertium indicium, quod in vtraque ſe uinctum fuiſſe teſtatur: ſic enim ad Coloſſenſes, Propter quod & vinctus ſum. Et ad Philemonem, Paulus vinctus Ieſu Chriſti. Poſtremo quartum indicium, quod ad rem noſtram maxime facit, quia in epiſtolarum fine totidem 3. vbique (quanquam non eodem ordine) ſalutantes commemorat. Sex enim enumerat ad Coloſſenſes, Ariſtarchum, Marcum, Ieſum, Epaphram, Lucam, & Demam, totidemq; apud Philemonem leguntur: Salutant te (inquit) Epaphras concaptiuus meus, in Chriſto Ieſu, Marcus, Ariſtarchus, Demas, & Lucas adiutores mei. Quod ſi nomen Ieſus in recto eſſet prolatum, totidem in hac epiſtola ſalutantes numerarentur, quot in ea quæ ad Coloſſenſes ſcripta eſt, ſi ita legeremus: Salutant te Epaphras concaptiuus meus in Chriſto, deinde ſequatur, Ieſus, Marcus, Ariſtarchus, Demas, Lucas adiutores mei. Vtcunque ſit, palam illud eſt, Marcum, & Ariſtarchum, duorũ virorũ nomina eſſe in epiſtola ad Philemonem (quemadmodum in epiſtola ad Coloſſenſes) vbi Ariſtarchum nomen ſui concaptiui, ſeiunctum eſſe à Marco, aperte his verbis declarat; ſalutant vos Ariſtarchus concaptiuus meus, & Marcus conſobrinus Barnabæ; cum vtraq; epiſtola eodem ſit ſcripta tempore. Cæterum cum perſuaſor affirmet hunc MARCVM cuius Paulus meminit ad Philemonem

Euange-

Euangelium ſcripſiſſe, quod nos ſecundum Marcum appellamus, profectò inficiari non poteſt, eundem à Petro vocatum fuiſſe filium: quam rem ita probamus. Is qui Marcus appellatur à Paulo in epiſtola ad Philemonem, idem ab eodem in epiſtola ad Coloſſenſes vocatur Marcus conſobrinus Barnabæ. At hunc eſſe illũ, quẽ Petrus filiũ vocat intelligẽ ex Act. & primũ c. 12. vbi refertur, ꝙ Petrus vbi primum è vinculis Herodis liber euaſiſſet, illico ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominatus eſt Marcus, ſe recepit. Quare facile conijcere poſſumus, Petrum tunc tantam erga Marcum beniuolentiam concepiſſe, vt deinceps eum vocauerit filium ſuum. Haud ita multo poſt, vt ex fine eiuſdem capitis conſtat diuus Paulus, & Barnabas, eundem Marcum aſſumpſerunt in eorum miniſterium. Cæterum vt in 13. cap. refertur, quum Paulus, & Barnabas Pergen Pamphiliæ veniſſent, Marcus ab eis digreſſus, redijt Hieroſolymam, propter quod & Paulus, quando poſtea Barnabas ei ſuaſit, vt Marcum denuo miniſtrum acciperent, non aſſenſit; atque ita Barnabas aſſumpto ſecum Marco, ſecedens à Paulo, nauigauit Cyprum: erat enim affinitate conuinctus Marco, quod etiam hoc loco Beda palam teſtatur. Veriſimile igitur eſſe iam opinari licet, ex ijs, eundem fuiſſe Marcum, quem Petrus in epiſtola ſua filium vocauit, & quem Paulus ad Coloſſenſes vocat Conſobrinum Barnabæ. At quum in Actis non ſemel Ariſtarchi mentio fiat, nunquam tamen appellatur Marcus. Quare illud neceſſe eſt, vt Marcus alius ſit ab Ariſtarcho. Mirum præterea eſt, vbi nam apud Philonem perſuaſor legerit, Marcum Alexandriæ Chriſti nomen annunciaſſe. Tantum enim abeſt, vt apud illum, vel Chriſti, vel Marci nomen inueniatur, vt fuerint qui, ea quæ à Philone ſcripta ſunt, affirmarint, de Chriſtianis intelligi non debere, ſed de Eſſaeorum ſecta; de quibus lib. 2. cap. 7. de bello Iudaico Ioſephus eadem penè ſcripſit, quæ Philo par-

tim in libro in quo demonstrat virtutis studiosos liberos esse, partim vero in libro de supplicibus. huius opinionis fuit Porphirius. Nec defuere qui de his intelligerent, de quibus tam multa in legibus Mosis, & qui à Iudæis Nazarei appellantur. Sunt & qui in Christum credentes, suspicantur ibi intelligi, sed eos qui legem Mosis in figuris obseruabant. Eusebius tamen Pamphili, & cæteri Christianorum qui de illis meminere, id de Marco, & ea quę sub ipso fuit Ecclesia (vti profecto sunt) dicta intellexere. Quæ vero de tempore quo posterior epistola ad Timotheum scripta est, affert, nouissimis scilicet Neronis annis, satis supra coarguimus.

## *Cauillus Septimus.*

PHILO Iudæus vir litterarum pollentissimus, sub C. Caligula à gente sua Romam missarius factus, dum non nihil periclitaretur secunda vice sub Claudij Imperio illac remissus, cum Petro Apostolo de nonnullis contulit rebus, & tam arctissimas secum inijt amicitias, vt tandem, quotiens modo licuit, in libris suis, Christianos honestis traduxerit laudibus, & in Ioannis Marci prçconijs, pleno libro versaretur, vt Hieronymus in libro de viris illustribus prodidit.

## *Responsio.*

HAS nęnias, vel solus risus potis sit explodere. Quinam Philo Iudęus sub Claudij Imperio, Petrum Romę conuenire poterat, quem nunquam etiam Romę fuisse tot iam rationibus persuasimus: siquidem Paulus in fine Imperij Claudij, Romanos, litteris suis fidei ac virtutum admonens,

nens, & omnes presbyteros, ſeniores, & muneris Euangelici coadiutores, tamen etiam quoſdam plebeios ſalutans, ſolius Petri ne tantillum quidem meminit. Tandem quarto Neroniani Imperij anno, Romam perductus, Petrum illic non inuenit, & biennio ibi exiſtens, nullam Eccleſiam eius ſalutat nomine. Lucas ad quartum vſq; Neronis annum, hiſtoriam Apoſtolicam Romæ ſcribens, Petri nullam mentionem facit. Paulus decem præter labentibus annis, ſecundario Romæ captiuatus, nullum Petri præſidium ſenſit, ſed ab omnibus ferè deſtitutus, rem Euangelicam cum vno Luca tractauit: ſin vero ea ratione Philo Chriſtianos laudaſſe putatur, quod cum Petro inierit amicitiam, ego in Iudæa potius id contigiſſe crediderim, vbi Petrus, Chriſtum prædicando, ætatem ſuam conſumpſit, & mortem inibi paſſus eſt. Aut nunquid ſolus Iudæorum Philo, Chriſti nomen dignis encomijs extulit? Ioſephus enim, qui non commemoratur alicubi Petrum vel vidiſſe, vel amicitias ſecum pactum fuiſſe, tamen adeo honeſtam Chriſti mentionem in ſuis de antiquitatibus libris fecit, vt interim mirum videatur, è tam peruicaciſſima gente, aliquem reperiri potuiſſe, qui tanto laudis præconio Chriſtum extulerit. Sed quid mirum, Ioſephum talia de Chriſto dixiſſe, cum & dæmonum legiones Chriſtum prædicare cogerentur? Cuius & nos veritatem in multa diſcrimina perductam, nunc defendimus, ſceleraque, & errores occidentalis Babylonis patefacimus, præmia immarceſſibilis coronæ, ipſius benignitate, dubio procul adepturi.

## *Confutatio reſponſionis ſeptimæ.*

ANIMADVERSIONE dignum, qua hic verſutia perſuaſor vtatur. Quum enim ad D. Hieronymi teſtimonium reſpondere debuiſſet, id nequaquam præſtat, ſed iaculum

decli-

declinans, prętexit se, validissimis antea rationibus, satis firmasse, Petrum Romam non fuisse. Atqui satius omnino fuisset hoc non obiecisse, quam ex laudificatione subtrahere se certamini. Quid enim hoc aliud est, quam se præuaricatorem ac plane victum ostendere? Neque enim inficiari potest, quin Philo Iudæus aliquando Romę fuerit, tantus est scriptorum in hac vna re consensus, & ipsemet in libro de legatione sua ad Caium id profitetur. Atque ideo subterfugere quęrens, commentatur Philonem cum Petro in Iudęa potius amicitiam contraxisse quam Romæ. Quod si ita esset, eadem facilitate potuisset ab historicis memorari, qua modo referunt id Romę fuisse factum. Cęterum quod in Iudæa cum Petro colloquium habuerit Philo, nec vnum quidem auctorem persuasor citare poterit. Et sanè probabile est, id eos longe libentius retulisse, quo regioni suæ eum fauorem pręstarent, quam quod modo referunt Romę accidisse. Neque video, cur eo tempore id fingi potuisset, aut Philonis, aut Petri, aut Marci gratia. Quod si coniecturas in hac re sequi liceret, ego facile crediderim, Marcum ob eam necessitudinem, quam Romæ cum Philone inijt, dum is adhęreret Petro, postea Alexandriam concessisse. Nam & Romæ tum erat Marcus, vt epistola ad Colossenses testatur. Neque dubium esse potest, quin tum ibi fuerit Petri causa, magis quam Pauli, quandoquidem, & Paulus illum ante repulisset, vt ex Actis Apostolorum liquet. Fuit vero Philo ciuis Alexandrinus, vt testatur Eusebius, genere Iudęus, vir eloquentissimus, cuius opuscula circumferuntur varia eruditione plena, ob seditionem inter Iudæos, & Græcos Alexandrię excitatam, Romam à Iudęis contribulibus ablegatus. Et bis vtique ea legatione ad Vrbem functus est, quemadmodum diuus Hieronymus affirmat, primum sub Caio, iterum sub Claudio. Porrò autem quod persuasor ait, Iosephum (quanquam alicubi Petrum se vidisse non commemoret) haud

minus dignis encomijs extulisse Christi nomen, quam fecerat Philo: nihil ad rem facit. Nam Hieronymus non de Christi nomine, sed de Christianis Alexandriæ sub Marco degentibus, multa scripsisse Philonem asseruit, & in eorum laudibus copiose fuisse versatum. Quę res, non parum adstipulatur his, qui Philonem affirmant Romę cum Petro familiaritatem inijsse. Iosephus autem & si de Christo scripserit, tamen ab Egesippo reprehenditur, perfidiæ Iudæorum fuisse consortē; in hoc ipso sermone, quem de eorum supplicio manifestauit. Quorum (inquit) arma deseruit, eorum tamen sacrilegia non reliquit. Deplorauit flebiliter ærumnam, sed ipsius ærumnę causam noluit intelligere. Nec mirum, si Iosephus Romę Petrum non viderit, quum non ante Petri mortem Romam ipse concesserit. Accessit enim Vespasiani temporibus, quum Petrus ante sub Nerone cruci fuisset affixus. Perspicuum igitur ex his opinor, cunctis factum esse, nihil Persuasorem hoc suo profecisse Cauillo. Neque enim redarguit, quin Philo Petrum conuenisset Romæ, quod Eusebius, & Hieronymus, grauissimi auctores constanter affirmant. Et profecto nisi pudorem omnem abiecisset, potuisset ijs adeo manifestis indicijs frenari, ne tantopere aduersus Petri Pontificatum, quem is Romę gessit, oblatraret. In primis autem ad hanc rem, facit amicitia ipsa Philonis, & Petri mutua, quam auspicatam fuisse Romę, historici acuratissimi prodiderunt. Qui etiam referunt, Philonem Christianos Alexandriæ sub Marco degentes, miris laudibus extulisse. Conducit huic rei salutatio, qua Paulus è Roma Marcum in vna suarum epistolarum salutare Colossenses facit. Confert & alia, qua Marci nomine, Petrus è Roma, Iudæos sparsim incolentes regiones gentium, saluere iubet. Promouet eam rem, Euangelium quod à Marco Romę fuisse scriptum, ab omnibus memoratur. Adminiculatur epistola Petri prior, quam prisci patres vnanimi consensu affirmant Roma fuisse

se missam. Ad hæc haud paruum indicium huiusce rei est conflictatio, quam cum Simone mago Romæ Petrum habuisse. Iustinus, Arnobius, Tertullianus, & alij affirmant. Addendum quod ab eisdem refertur colloquium, quod cum Christo Petrus habuit, dum Roma fugam meditaretur. Accedunt loca, tam vbi necatus Romæ Petrus est, quam vbi corpus eius hucusque quiescit. Postremo quod inficiari nemo potest, cineres, & ossa Petri adhuc habentur Romæ; quemadmodum etiam Hieronymus suo tempore fuisse, aduersus Vigilantium ita testatum reliquit: Male facit Romanus Episcopus, qui super mortuorum hominum Petri, & Pauli secundum nos, ossa veneranda, secundum te, vilem puluisculum offert Domino sacrificia, & tumulos eorum Christi arbitratur Altaria. Sed præter hæc tam apertissima indicia, non desunt innumera clarissimorum Græcorum, & Latinorum auctorum testimonia, qui passim vno ore confirmant, Petrum Romę occubuisse: quum persuasor nec vnius quidem habeat scriptoris, pro sua impostura tuenda auctoritatem, neque aliud quicquam, præter quasdam negatiuas argutiolas afferat, vt quia Paulus non salutauit, Lucas non meminit, id non legi, quæ ex dialecticæ regulis, nullius momenti esse satis constat. Tot igitur indicijs, & testimonijs pro nostra parte citatis, admoneri debent aduersarij, ne tantopere contra veritatem vsque adeo claram amplius obganniant. Nam multos audio esse huius persuasoris adhuc in Germania sectatores, quos profecto in hoc errore diutius permanere pudere deberet. At hi tantum aduersus Petri sedē virus imbiberunt, vt quemadmodum putris cloaca, pestilentem halitum iugiter euaporat, ita hi quicquid excogitare calumniarum, & mendaciorum possunt, id omne in Pontifices Romanos, & sedem Apostolicam euomere non cessant.

Perora-

# PERORATIO TRACTATVS.

PERSPICVVM igitur, ex hiſce noſtris reſponſionibus eſſe iam opinor, quam futilibus ſtrophis, friuolis ſophiſmatibus, nugaciſſimis argutijs, perſuaſor oſtendere molitus ſit, Petrum Romæ nunquam fuiſſe: & è conuerſo, quam efficacibus rationibus, quam ſolidis probatiſſimorum auctorum teſtimonijs, quam apertiſſimis coniecturis, & indicijs, nos eundem Romæ obijſſe monſtrauerimus, vt nihil in hac re pium lectorem deſiderare præterea credamus. Verum enimuero vt huic diſputationi felicius finem imponamus, quædam, de quibus ſupra ex Euangelio abunde diſſeruimus, hic denuo breuiſſime ſubijcere non grauabimur, & Apoſtolicæ ſedi ſcitiſſime applicare. Primum eſt, quod & ſi Petrus non eſſet primus, tempore à Chriſto vocatus, primus tamen inter Apoſtolos à Chriſto fuit inſtitutus. Alterum, quod idem à Chriſto petra vocatus ſit, ſuper quam Eccleſiæ ſuæ ſtructura conſurgeret. Tertium, quod eidem à Chriſto dictum fuit: Ego oraui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos. Hæc autem adeo manifeſta ſunt, vt negari, niſi ab impudentiſſimis non poſſint. Perſcrutetur itaque ſecum pius lector primum teſtimonium, & accuratius rem totam ſine dolo malo contempletur. Nonne aptiſſime congruit, vt quum vniuerſus terrarum orbis ad Chriſtum eſſet conuertendus, Vrbs ea, quæ totius mundi princeps erat, nulli alteri pro ſede, quam ei, qui primus inter Chriſti Apoſtolos erat, diuinitus contingeret? Nam ſi quiſquam alius Apoſtolorum eam cathedram ſortitus eſſet, iam

non solum Petrus in hoc habuisset superiorem, verum etiam indecorè actum esset, vt præcipua sedes, Apostolo non pręcipuo demandata fuisset. Quamobrem, & Leo Papa in concione quam de Apostolis habuit, ita scribit: Nam cum duodecim Apostoli, accepta per Spiritum Sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum distributis sibi terrarum partibus suscepissent, beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur Imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur, salutem efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac tunc Vrbe non essent? aut quæ vsquam gentes ignorarent, quod Roma didicisset? Hic conculcandæ philosophiæ opiniones, hic resoluendæ erant terrenæ sapientiæ vanitates, hic confutandus Dæmonum cultus, hic omnium sacrilegiorum impietas destruenda, vbi diligentissima superstitione erat collectum, quicquid vsquam fuerat vanis erroribus institutum. Hæc LEO, cui in Chalcedonensi synodo summa Patrum admiratione, ter, sancto, acclamatum fuit. SECVNDVS vero locus, quem ex Euangelio enunciauimus, est, quia Petrus à Christo solidum saxum, & præcipuum totius Ecclesiæ post se ipsum fundamentum constitutus fuit. Cui rei tam & si recentiores hæretici contradicant, tantus est tamen sanctorum Patrum, in ea re, nemine reclamante, consensus, vt quicquid illi deblaterent, haud aliter quam canum latratus æstimari debeat. Cæterum vt diuinos interpretes omittamus, ipsa sacra scripta satis eam rem testantur. An non apud Ioannem scribitur: Christum Simoni dixisse: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas; quod sonat, si interpreteris, petra, siue lapis, & non quidem cuiusuis generis, sed fundamento tantum aptus. Quamobrem cum ei Christus nomen id indidisset, vocasset;

setq;

ſetq; Simonem Cepham, ſeu Petrum, hoc eſt, vel petram, vel lapidem, aut ſi mauis ſaxum, nonne ſubiunxit, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Et quanam alia de cauſa Chriſtus illi nomen eiuſmodi præ cæteris Apoſtolis impoſuiſſet, quod lapidem, ſaxum, aut petram ſignificat, quam, quod ab ipſo, velut à præcipuo poſt ſe ipſum fundamento, Eccleſiæ ſtructura excitanda eſſet. Quod totum nunc nonne apertiſſime cernimus completum? Quis non animaduerterit Eccleſiam, quæ hodie extat, non ab alio Apoſtolo, quam à ſolo Petro permanaſſe? Vbi iam locorum ſunt Chriſtiani, quos aut Andreas conuertit, aut Ioannes, aut Apoſtoli cæteri? Nuſquam omnino ſunt, ſed nec eorum aliqua ſucceſſio iam ſupereſt, de veris loquor, & legitimis Chriſtianis, non de hæreticis, aut ſchiſmaticis. Neque enim omnes quibus in ore Chriſtus eſt, ſyncere Chriſtiani ſunt reputandi. Reliquum eſt igitur, vt huius cœtus, quem hodie vocamus Eccleſiam, ſolus ipſe Petrus exordium habeatur, ex oraculo ſcilicet Chriſti, ſolus inquam poſt Chriſtum. Nam lapis omnino primarius huius ſtructuræ Chriſtus eſt, quemadmodum & Paulus teſtatur: Ipſo (inquit) ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædificatio creſcit in templum ſanctum in Domino. & rurſum: Petra autem erat Chriſtus. At poſt Chriſtum, primus fuit Petrus, ſuper quem ædificantur quotquot hodie Chriſtiani ſunt, veluti viui quidam lapides (vt idem ait) in domum ſpiritualem, quę nimirum eſt Eccleſia. Nam Eccleſia quid aliud eſt, quam fidelium in quandam vnitatem collectio? Quæ ſanè iam non alia putari debet, quam quę temporibus Petri fuerat, tametſi nos qui nunc viuimus, morum varietate, & labefactatis integris inſtitutis, longe plurimum ab illa diſtemus. Quum enim ipſa Chriſtianorum ſucceſſio, à

Petro incipiens, hucuſque penitus interrupta perducta ſit, non immerito, poteſt vna prorſus Eccleſia dici tota ipſa collectio, quę ab ipſo manauit. Quis igitur iam non videt, quantum illis Chriſti verbis congruat, quod Petrus aliquando ſediſſet Romæ, quum è Romana Eccleſia, tanquam ex primo fonte, veræ fidei lux in cæteras, quæ iam per Chriſtianiſmum ſparſæ ſunt, Eccleſias, deriuata ſit. Poſtremo ſi attente cogitabimus, id quod tertio loco, de fide Petri ſupra à nobis memoratum eſt, dilucide perſpiciemus nequaquam conueniſſe, vt Petro pro præcipua ſede, contigiſſet earum aliqua, quas nunc occupant incredulitatis tenebræ. Non inficias eò, quin clara fidei lux, olim Antiochiæ fulſerit, vbi primum ſedit Petrus, ſed ea nunc ab infidelibus opprimitur. Hieroſolyma quoque, quam rexit Iacobus Apoſtolus frater Domini, hodie teterrima incredulorum ſeruitute premitur. Alexandria, vbi Marcus docuit, in Chriſti hoſtium poteſtate eſt. Andreas Achaiam Chriſto acquiſiuit, at ea iam Chriſti inimicis eſt ſubdita. Minorem Aſiam Ioannes obtinuit, ibi nunc magnus Turcarum Tyrannus dominatur. Sic orbis terrarum reliquæ partes, quæ cæteris obtigerunt Apoſtolis, nunc in infidelium poteſtatem deuenere. Congruebat igitur, vt eam mundi partem obtineret Petrus, in qua fides Euangelica nullo vnquam tempore extingueretur. Id quod, an cuiquam alteri Apoſtolorum contigerit, facile intelligi poteſt. Nam, & ſi Chriſtus in vnius aut alterius eorum ſede, adhuc annuncietur, verendum eſt, ne ſic prædicetur, quemadmodum ab hæreticis, & ſchiſmaticis, fieri multis in locis non ſine dolore intelligimus. Et quanquam eadem ſit fides Petri, quę & cęterorum, tamen quia Petro ſingillatim hoc erat dictum, opportunum fuit, vt alicubi locorum,

in quo Petrus hanc fidem prędicaret, ea ad vltimum vſque diem perpetuo vigeret, quod nuſquam ſanè commodius fieri præter quam Romæ potuiſſet. At dicet quis: Nuſquam alibi vita Chriſtianorum Chriſto magis aduerſatur, quam Romæ; atque id quidem inter ipſos Eccleſię proceres, quorum mores cum Chriſti inſtitutis pugnant. Hęc autem fortaſſe nobis aduerſarij objicient. At iſta, noſtrum inſtitutum confirmant. Nam quum cęterorum Apoſtolorum ſedes, videmus iam paſſim ab incredulis occupari, & hanc ſolam, quæ Petri fuerat, ad hunc vſque diem in ditione eſſe Chriſtianorum, quæ tamen ob tot ſcelera deleri cum cæteris meruiſſet: quid aliud cogitare poſſumus, quam veraciſſimum eſſe Chriſtum, qui tot & tantis laceſſitus iniurijs, promiſſa tamen ſeruat, atque vt ipſi volunt, vel immeritis? Fides per Petrum prædicata Romæ, non defecit hactenus. Et permanet adhuc Eccleſię vera ſucceſſio, quæ à Petro ſumpſit exordium, cuius & ipſe velut ſaxeum, & ſolidum à Chriſto fundamentum erat conſtitutus. Quis iam itaque non clare perſpicit, quantum iſta mutuò ſe fulciunt, ideſt quantum Petri ſedes, quam is Romę diuinitus locauit, verbis Chriſti conreſpondeat, ac viciſſim quantum ipſa Chriſti verba, Petrum Romę ſedere debuiſſe, valide corroborant? Nam quia Petrus fuit inter Apoſtolos pręcipuus, conueniens fuit, vt & pręcipuam ſedem ipſe ſortiretur. Et quia Petrinæ ſoliditatis ei nomen fuerat impoſitum, æquum erat, vt ab ipſo non inualida, ſed ſolida quædam poteſtatis ſtructura permaneret. Poſtremo quum ei peculiariter à Chriſto fuiſſet dictum, Oraui pro te ne deficiat fides tua Petre, decuit vt alicubi fidem Chriſti doceret Petrus, quę ita duraret, vt aduerſus eam infidelitatis tenebræ neuti-

utiquam præualerent. Quorum trium, vix vnum aliquod hodie videremus, si cuiusuis alterius Apostoli sedes, quæ nunc ab Christi perduellibus occupatur, Petro postrema contigisset. Harum rerum euentus, sic permouerunt Augustinum, vt is per eos se plane fateatur in Ecclesię gremio fuisse colligatum. Sic enim inter alia scribit aduersus Manichęum contra epistolam Manichęi, quę fundamenti dicitur cap. 4. Tenet me ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad pręsentem Episcopatum, successio sacerdotum. Tenet postremo ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses, ista Ecclesia sola obtinuit. Hæc ille: quibus verbis intelligimus ipsa tria. Primum Petri sedem. Deinde perpetuam Episcoporum à Petro successionem. Tertium quod inter tam multas Hæreses, hęc Ecclesia, quæ à Petri sede permanauit, vel sola Cathoiicę nomen obtinuit. Opinor itaque iam vel Sole dilucidius apparere, Petrum & vniuersalis Ecclesiæ pastorem fuisse, & vere obijsse Romæ, nihilque nisi meras nugas esse, quas Persuasor, & qui eum sequuntur virulenta malitia contra Romanæ Cathedrę principatum euomunt. Qui cum in hac re tam manifesta, impostores deprehensi sint, ęquum est, & quicquid de alijs rebus scribent ex hac metiamur, & crimine ab vno omnes discamus, horumque peruersa dogmata, vti venenata pocula, ad fidelium perniciem propinata, modis omnibus auersemur, reijciamusque. Christo vero sit laus, quod ipsamet experientia redarguti sint manifesti mendacij. Quum & Pontificem nostrum Pium Quintum virum vere sanctissimum, tot optimos patres Cardinales, clerum, & popu-

lum

lum Romanum habeamus optime instítutos, Vrbsque ipsa tota pijs operibus scateat, in sacramentorum frequentatione.

LAVS DEO.

*F. Augustinus Nicolutius Inquisitor.*

lũ Romanũ habeamus optime institutos, Vt bsq; ipsa tota pijs operibus scateat, in sacramentorum frequentatione.

LAVS DEO.

*F. Augustinus Nicolutius Inquisitor.*

## Quod Petrus in Vrbe moriens summam in ecclesia potestatem sibi à Christo traditam Clementi successori suo, & ijs qui post eum Romani futuri essent Pontifices, reliquerit, ex Sanctis patribus probatur.

PETRI porro ligandi & soluendi officium, ac in ecclesia primatum in eius successores deriuatum, ex eo argumentari possumus, quod existimandum non est Christi voluntatem fuisse vt id munus tanto magisterio fundatum simul cum vnius hominis vita deficeret, quod ne illo quidem tempore defecit, quo Christus corpore discedens à terris, in cœlum ascendit, ex quo nobis ne morte quidem Petri defuturum indicauit, sed ad successores eius peruenturũ, ac tamdiu duraturũ, donec & oues pascendæ reperirentur, & ipse corpore ad iudicandos viuos & mortuos reuerteretur, vt illustris & gloriosus appareat in sanctis suis. At vbi extremũ illud iudiciũ peractũ fuerit, tũc ipse Christus (vt Paulus ait) tradet regnum Deo & patri, atque ex eo tempore Deus erit perpetuo omnia in omnibus, neque aut eiusmodi munus, aut qui eo fungatur amplius, omnibus deficientibus, erunt: hæc ita esse sanctorum patrum testimonijs facile confirmari possunt.

PRIMVS Petri Apostoli successor in Episcopatu Romano, & vniuersalis Ecclesiæ cura Clemens vir sanctus fuit, qui ab eodem Petro paulo ante ipsius obitum per manuum impositionem Episcopus Romanus summa cum potestate sibi substitutus post illũ Catholicã ecclesiã rexit.

HOC DAMASVS Papa in vita Petri Apostoli diser-

tis verbis exponit sic. Sanctus Petrus beatum Clementem Episcopum consecrauit, cui & Cathedram vel Eccle-
„ siam omnem disponendam commisit dicens. Sic vt mihi
„ gubernandi tradita est à domino meo Iesu Christo pote-
„ stas ligandi, soluendique, ita & ego tibi committo, vt ordi-
„ nes dispositiones diuersarum causarum, per quos actus
„ non Ecclesiastici profligentur, & tu minime curis sæculi
„ deditus reperiaris; sed solummodo orationi & prædicatio-
„ ni ad populum vacare stude. Idem in Clementis Papæ vita sic scribit. Hic ex præcepto beati Petri suscepit Ecclesiæ Pontificatum gubernandum, sicut ei fuerat à domino Iesu Christo Cathedra tradita vel commissa.

D. Cyprianus libro 4. Epistola secunda ad Antonianum, factus est (inquit) Cornelius Episcopus de Dei & Christi eius iudicio, de clericorum pene omnium testimonio, de plebis suffragio, & de sacerdotum antiquorum collegio, cũ nemo ante se factus esset, cũ Fabriani locus. i. cum locus Petri & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret.

Optatvs Afer Episcopus Mileuitanus libro 2. contra Parmenianum & alios Donatistas, Vna (inquit) Cathedra est priuilegium vnius ecclesiæ, & primum, ideo non adhærens vnitati Cathedræ, non adhæret vnitati Ecclesię Cathedra vna est, & negare non audes scire te in Vrbe Roma Petro primo Cathedram esse collatam, in qua sederit omnium apostolorum caput Petrus, in quo vno Cathedræ vnitas ab omnibus seruaretur, ne cæteri Apostoli singulos sibi quisque defenderent, vt iam schismaticus esset, qui contra vnam Cathedram alteram sibi collocaret: Ergo Cathedra vnica est quæ est prima de dotibus, & in ea sedit primus Petrus; successit Linus, Lino, Clemens, cui Anacletus &c. & infra. Contra portas inferi claues salutares legimus Petrum principem nostrum recepisse, cui à Christo dictum est, Tibi dabo claues regni cœlorum, Vnde est ergo quod claues regni cœlorum vobis vsurpare contenditis?

tis? qui contra Cathedram Petri veſtris præſumptionibus & audacijs ſacrilegio militatis &c.& infra. Igitur de dotibus Eccleſiæ Cathedræ prima eſt quam probauimus per Petrum noſtram eſſe, quæ ducit ad ſe Angelum, Angelus enim qui datur Eccleſiæ,ei non coniungitur,qui ſe Cathedræ Petri non coniungit &c. & infra. Vos dico abſciſſos palmites à vite,vos riuum conciſum à fonte,non enim poteſt origo eſſe riuus,qui paruus eſt,& non de ſe naſcitur, & arbor è ramo conciſo execta areſcit.

D. AVGVSTINVS tractatu quinquageſimo in expoſitionem Ioannis Petro non tantum datas eſſe claues cœlorum,ſed & ſucceſſoribus per longum probat, vbi inter cætera hæc ait. Si enim Petro tantum dictum eſt,tibi dabo claues regni cœlorum,& quodcumque ligaueris ſuper terram,erit ligatum & in cœlis,non facit hoc Eccleſia; ſi autem & in Eccleſia fit,vt quæ in terra ligantur, in cœlo ligentur,& quæ ſoluuntur in terra,ſoluantur in cœlo,quia cum excommunicat eccleſia,in cœlo ligatur excommunicatus, cum reconciliatur ab Eccleſia, in cœlo ſoluitur reconciliatus: Si hoc ergo in Eccleſia fit,Petrus quando claues accepit, Eccleſiam Sanctam ſignificauit.

Idem cont.epiſt.fund.c.4.tenet me (inquit) ab ipſa Petri ſede, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem Dominus commendauit vſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſſio ſacerdotum.

Idem Epiſtola 165.ad Generoſum,ſi enim ordo Epiſcoporum ſibi ſuccedētiū conſiderandus eſt, quanto certius & vere ſalubriter ab ipſo Petro numeraui,cui totius eccleſiæ figuram gerenti dominus ait, ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,& portæ inferi non vincent eā, Petro.n.ſucceſſit Linus,Lino Clemens,Clementi Anacletus, Anacleto Euariſtus &c. oēs vſq; ad Anaſtaſiū enumerat.

D. Io. Chryſoſtomus Epiſcopus Conſtantinopolitan. lib.2.de Sacerdotio c.1.Qua nam(inquit)item de cauſa idē ille ſanguinem effudit ſuum,certe vt oues eas acquireret,

quas tum Petro, tum successoribus Petri gubernandas in manus tradidit: Iure igitur ac merito sic loquebatur Christus, quisnam fidelis seruus & prudens, quem dominus super familiam suam constituit,

IOANNES III. Papa in epistola, quam vniuersis Germaniç & Galliarũ Episcopis scripsit, ità ait, Si autẽ Petrus princeps Apostolorum adiutores sibi adsciuit Linum & Cletum, non tamen potestatem pontificij, aut ligandi aut soluendi eis normam tradidit; sed successori suo Sancto Clementi qui sedem apostolicam post eum, & potestatem pontificalem tradente sibi beato Petro tenere promeruit: Linus vero & Cletus ministrabant exteriora, Princeps autem Apostolorum Petrus verbo & orationi insistebat, Linum namque & Cletum nihil legitur vmquam ex pontificali ministerio egisse potestatiue, sed quantum eis à beato Petro præcipiebatur, tantummodo agebant.

PELAGIVS Papa II. contra Ioannem Patriarcham Constantinopolitanum canone 2. Quicquid (inquit) statuistis ex auctoritate Santi Petri Apostolorum principis, & domini Saluatoris voce, qua beato Petro potestatem soluendi & ligandi ipse Saluator dedit, quç ẽt potestas in successorẽ eius indubitáter trãsiuit, cassam⁹, & annullam⁹.

ADRIANVS Papa Constantino & Irene Augustis, & Synodo Niçenç vij. beatus Petrus (inquit) Apostolorum princeps sui apostolatus principatum successoribus suis, qui in sua sanctissima sede successerunt, perenniter dereliquit, quibus & auctoritatis potestatem, quemadmodum à Saluatore nostro ei concessa est, ipse tradidit diuino iussu successoribus suis.

PLACIDIA Augusta Valentiniano Augusto Filio. Quia Roma (inquit) est maxima Ciuitatũ & domina orbis terrarum, Ideo Petrus in ea Principatum ordinauit diuini Episcopatus.

FINIS PRIMI LIBRI.

*F. Augustinus Nicolutius Inquisitor.*

# INDEX RERVM MEMORABILIVM

## In opus Onuphrij Panuinij Veronensis Theologi;

## DE PRIMATV PETRI.

A

332



D

Rector

R



S



T

FINIS.

# ERRATA.

| | | | |
|---|---|---|---|
| In p̄fatione pag. 2 | lin. 2 | quia | qui à |
| 3 | 14 | aliquod | aliquot |
| 2 | 17 | redditut, | reditur |
| 8 | 4 | fruſtra | fruſta |
| 9 | 25 | chiſmata | ſchiſmata |
| 14 | 3 | diſtratu | diſtracta |
| 19 | 34 | exponantur | exponant |
| 34 | 8 | capitibus | delen̄. |
| 43 | 5 | Petro | Petri |
| 49 | 21 | ſecundam | ſecundum |
| | ibid. | iunxit | vinxit |
| | 32 | eam | cum |
| 56 | 24 | ſine | ſuis |
| 83 | 10 | id quod | vt id quod |
| 84 | 23 | in debilē non ſe crepid | indelebilem crepidinem |
| 87 | 2 | multo | cum |
| | 11 | deſineſſe | debuiſſe |
| 89 | 19 | ad | ac |
| 105 | 29 | auctoritates | deleatur |
| 127 | 1 | ſummus | ſumus |
| 143 | 2 | ſi | hi |
| 157 | 18 | generat | generetur |
| 172 | 1 | princeps | principes |
| 175 | 7 | quum | quem |
| | 33 | Hypotypoſū | Hypotypoſeon |
| 187 178 | 4 | admirari poſſ. | admirari nō poſſ. |
| 183 | 4 | Abillenæ | Abillinæ |
| | 12 | ſub exitu | exitum |
| | 19 | aditis | additis |
| 184 | 33 | peue exact⁹ | plene exactus nō |
| 185 | 11 | quod | quot (erat |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 191 | 14 | certe | certam |
| 223 | 33 | chorepiſcopi | coepiſcopi |
| 238 | 29 | Romam | Roma |
| 265 | 10 | lačtis | lætis |
| | 13 | quos | quod |
| 273 | 28 | tum | tamen |
| 279 | 26 | atque | æque |
| 280 | 5 | reuertenter | reuerenter |
| | 6 | voluerit | noluerit. |
| 283 | 21 | quamuis fere | quanam rõne fere |
| 288 | 26 | annorum | annum |
| 290 | 25 | chonographos | chorographos |
| 297 | 17 | non ob id non | num ob id non |
| 300 | 34 | ferunt ni | feruntur |
| 306 | 28 | miniſtri | miniſtris |
| 314 | 16 | 3. vbique | utrobiqne |

Cætera prudens lečtor per ſe corrigat.

